

Törésvonalak és konfliktuszónák: a Balaton környéki települések helyi társadalmának átalakulása

Médiaelemzés a települések mikrotársadalmában fennálló és már a nyilvánosság elé került törésvonalakról, már létező, illetőleg lehetséges konfliktuszónákról

PROBLÉMATÉRKÉP

| | A vizsgálat megvalósításának idővonala |
|--|--|
| Adatfelvétel kezdete és vége: | 2023. június 5 – november 8 |
| Digitális adatrögzítés kezdete és vége | 2023. szeptember 30 – november 9 |
| Adatfeldolgozás, problématerkép elkészítése: | 2023. november 10 – december 31 |
| Elemzés: | 2024. január 2 – 30 |
| Problématerkép átadásának dátuma: | 2024. január 31. |

IMPRESSZUM

| | |
|----------------------------------|--|
| Kutatási terv: | Szijártó Zsolt, kommunikációkutató |
| | Bódi Jenő, kommunikációkutató |
| Kérdőív, kódta bla: | Bódi Jenő, kommunikációkutató |
| | Mester Tibor, kommunikációkutató |
| | Szijártó Zsolt, kommunikációkutató |
| Kódolás: | Bódi Jenő, kommunikációkutató |
| | Szabó-Gödri Rita, kutatási asszisztens |
| Adatfeldolgozás, elemzés: | Bódi Jenő, kommunikációkutató |
| | Hornyák Miklós, közgazdász, adattudós |
| | Mester Tibor, kommunikációkutató |
| | Szijártó Zsolt, kommunikációkutató |
| Készítette: | Médianegyed Egyesület |
| Elnök: | dr. Torbó Annamária |
| Kutatásvezető: | Szijártó Zsolt |

Tartalom

| | |
|--|----|
| Vezetői összefoglaló..... | 5 |
| Törésvonalak és konfliktuszónák: a Balaton környéki települések helyi társadalmának átalakulása. I. Problématérkép készítése | 11 |
| A feladat körülhatárolása | 11 |
| A bevezetőben tisztázandó kérdések..... | 14 |
| I. Mit értünk „problématérkép” alatt? | 14 |
| II. Mit értünk „települések mikrotársadalma” alatt?..... | 16 |
| III. Mit értünk a „nyilvánosság átalakulása” alatt? | 17 |
| IV. Milyen „médiakutatási módszereket” használunk?..... | 19 |
| Hírbalaton archívumának kvantitatív elemzése szövegbányászati módszerekkel..... | 24 |
| A balatoni régió online médiafelületei..... | 24 |
| A Hírbalaton bemutatása | 25 |
| A vizsgálat módszertana | 28 |
| Eredmények | 30 |
| Első következtetések | 37 |
| A Balaton térségében zajló lokális konfliktusok megjelenítése az országos közéleti sajtóban, 2018-2023 | 38 |
| Az elemzett források és az adatok gyűjtése | 38 |
| A tartalomelemzés módszere és a kódok struktúrája | 40 |
| Az elemzés kategóriái | 41 |
| A sajtóelemzés kvantitatív eredményei | 45 |
| A cikkek műfajainak megoszlása évek és források szerint..... | 45 |
| Az elemzett cikkekben említett források gyakorisága | 46 |
| Társadalmi területek, témák és konfliktusok, problémák megjelenítésének arányai..... | 48 |
| A cikkekben szóba kerülő (rész)problémák és ügyek eloszlása..... | 49 |
| Az elemzett cikkekben megszólaló szereplők..... | 50 |
| A cikkekben megjelenő földrajzi helyek és települési terek | 52 |
| A kvalitatív tartalomelemzés eredményei: konfliktuszónák, ügyek, szereplők és helyek..... | 55 |
| I. A tér gazdasága konfliktuszónája..... | 58 |
| II. A tér helyi politikájának konfliktuszónája | 63 |
| III. A tér országos (párt)politikájának konfliktuszónája..... | 73 |

| | |
|--|-----|
| IV. A beruházások gazdasága | 78 |
| V. A beruházások és a helyi ellenállás politikájának konfliktuszónája..... | 80 |
| VI. A beruházások országos (párt)politikájának konfliktuszónája | 108 |
| VII. A környezeti problémák konfliktuszónája | 113 |
| VIII. A turizmus helyi politikájának konfliktuszónája..... | 119 |
| A Balatoni Mozaik című műsor elemzése | 125 |
| Bevezető..... | 125 |
| A műsorról | 126 |
| Helyi politikai ügyek megjelenése a műsorban..... | 126 |
| Beruházások és infrastrukturális fejlesztések..... | 127 |
| Természetvédelmi, környezeti problémák | 128 |
| Ingatlanpiaci változások..... | 130 |
| A gazdaság konfliktusai | 132 |
| A szabadidős aktivitás témaköre | 133 |
| Tematikai vakfoltok a Balatoni Mozaikban..... | 134 |
| Összegzés..... | 134 |
| A kutatási eredmények rövid összefoglalása | 135 |

Vezetői összefoglaló

Kutatási beszámolónk bevezetőjében meghatároztuk a kutatási tevékenységünk célját. A kutatás középpontjában a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) történetében több szempontból is „korszakváltás”-nak nevezhető 2016 – 2020 közötti időszak hatásainak felmérése, az állami fejlesztések és a magánberuházások társadalmi-térbeli következményeinek értékelése állt. E feltáró munka során többféle médiakutatási módszereket alkalmazva azt vizsgáltuk, hogy mi az, ami a nyilvánosság különböző szintjein ezekből a fejlesztésekből, illetőleg azok társadalmi következményeiből „látható”? A kutatás kezdetén megfogalmazott kérdéseink a következők voltak:

- Milyen, a térséget érintő és a beruházásokhoz kapcsolódó problémákkal, konfliktusokkal találkozhatnak a médiafogyasztó átlagpolgárok az országos, a regionális és a lokális médiumokban?
- Hogyan írható le a konfliktusmező szerkezete, amelyek a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet nyilvánosságbeli megjelenését „szervezik”, milyen főbb tematikai csomópontok figyelhetők meg ezen belül?
- Milyen módon keretezik a nagyobb országos hírportálok beszámolóit, tudósításait a térség társadalmi-térbeli viszonyainak átalakulását?
- Milyen „vakfoltok” érhetők tetten a médiumok tudósításiban, miről „nem szólnak a hírek”, milyen témák és problémák maradnak láthatatlanok a médiafogyasztók számára?
- Milyen kommunikációs formákat, mediális csatornákat használnak az érintettek, a helyi társadalom tagjai arra, hogy saját véleményüknek hangot adjanak, s közösséggé szervezzék önmagukat?

A médiaelemzésen alapuló kutatás segít megérteni, hogy „kívülről”, a tágabb társadalmi környezet, a nyilvánosság számára miként jelennek meg a fejlesztések s a velük szorosan összekapcsolódó problémák, konfliktusok. Ez a perspektíva több szempontból is fontos: a Balaton-térség kommunikációs-mediális szempontból is „kiemelt régió” nevezhető, amely a médiafigyelem középpontjában áll. A médiumok által generált tartalmak, az ott megfogalmazott nézetrendszerek visszahatnak a helyi társadalom – az őslakosok és a nyaralók, a választópolgárok és a döntéshozók – szemléletmódjára, akik a médiumok által felkínált kereteket (is) felhasználva tekintenek saját világukra, cselekvéseiket, a térre vonatkozó értékeléseiket sok esetben meghatározzák a nyilvánosságot tematizáló közlemények.

A bevezető fejezet fogalmi és módszertani szempontok mentén bemutatja a kutatás alapfeltevéseit. Felvázolja a kutatás első szakaszának legfontosabb céljait, meghatározza

alapvető kérdésfeltevéseket és hipotéziseket, bemutatja a kutatás során használt módszertani eszközöket.

Feladatunk egy problématérkép elkészítése volt, amelynek segítségével a Balaton-térség mikrotársadalmában fennálló és nyilvánosságra került törésvonalak és konfliktuszónák bemutatathatók. A problématérkép a médiakutatást segítő eszköz, amely segítségével a nyilvánosság számára láthatóvá vált konfliktusok összegyűjthetők, különböző szempontok szerint tipizálhatók és összehasonlíthatók. A tipizáláshoz és az összehasonlításhoz többféle szempont is kínálkozik. A legkézenfekvőbb a térbeli megközelítés, amely segítségével a fejlesztésekhez kapcsolódó problémák, konfliktusok földrajzilag lokalizálhatók, előfordulásuk helyszínei a térkép segítségével bemutatathatók. Egy másik lehetőség a problémák nyilvánosságbeli megjelenésének időbeli rendszerezése, az időbeli sűrűsödési pontok bemutatása és a konfliktusok „életciklusának” értelmezése. A harmadik nézőpontot a konfliktusok tipikus szereplőinek beazonosítása jelenti, akik között a helyi társadalom különböző csoportjai éppúgy megjelennek, mint országosan ismert közszereplők, döntéshozók. Összességében a problématérkép egy olyan, földrajzi koordinátarendszerre épülő, de azokon túllépve más rendszerezési elveket is felhasználó módszer, amelynek segítségével a Balaton-térség jellegzetes konfliktuszónái feltárhatóak, megkülönböztethetők és egymással összehasonlíthatóak.

A kutatás módszertanát úgy alakítottuk ki, hogy figyelembe vegye a nyilvánosság szerkezetének az utóbbi időszakban végbement átalakulását, amelyet médiapolitikai szinten centralizációnak, a médiatechnológiák vonatkozásában pedig decentralizációnak nevezünk. A centralizáció egyik meghatározó pillanata volt, hogy 2018 végén létrejött a Közép-Európai Sajtó- és Média Alapítvány (KESMA), amely a megyei napilapokat erőteljes központi irányítás alá vonta. Ez – egyebek mellett - azzal a következménnyel járt, hogy a központilag előre elkészített anyagok mellett a korábbinál jóval kevesebb helyi hír, riport, beszámoló jelenhet meg ezeken a felületeken. A médiatechnológiák szintjén egy ezzel ellentétes irányú folyamat játszódott le, a nyilvánosság decentralizációja következtében létrejöttek a szociális médiavilág különböző, fragmentált közönségeket magában foglaló felületei, a különböző médiaplatformok, amelyek témája a Balaton.

A kutatás során igyekeztünk minél több olyan mediális platformot megragadni, ahol a Balaton-térséggel kapcsolatos problémák megjelennek. Ennek érdekében a médiumok széles területét vonjuk be a kutatásunkba, az országos hírmédiumok professzionális tartalmaitól kezdve egészen az egyes települések közösségi médiacsoportjaiban zajló interakciókig. Ezekből az elemekből tevődik össze az a kommunikációs-mediális tér, amelyben a helyi társadalom egyes csoportjai saját érték- és érdekrendszereik mentén kifejtik álláspontjukat a mindennapi életük világát, annak megszokott rendjét érintő kérdésekkel kapcsolatban.

Jelen kutatási beszámoló a problématerkép alapszerkezetét vázolja fel, előkészítve a terepet a kutatás második szakasza, az egyes lokalitásokban zajló mediális interakciók részletes vizsgálatához. A kommunikációs-mediális rendszer komplexitásának vizsgálatához kevert módszertant alkalmaztunk. A kutatás során felhasznált eszközkészlet egyszerre tartalmaz kvantitatív és kvalitatív elemeket, a kétfajta módszer kölcsönösen támogatja és kiegészíti egymást: a kvantitatív megközelítés biztosítja az elemzés reprezentativitását, megfelelő „szélességét”, a kvalitatív eszközök pedig egy-egy terület vonatkozásában elmélyítik a kutatást. A kutatás alapfeltevése szerint a nagy adatbázison végzett kvantitatív vizsgálatok csak megfelelő mélységű kvalitatív tartalomelemzéssel együtt képesek megfelelően bemutatni, hogy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben a fejlesztésekhez kapcsolódó problémák és konfliktusok milyen módon és arányban jelennek meg az országos és a regionális médiatérben. A kvantitatív elemzés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet mediális jelenlétével kapcsolatos tendenciákat érzékelteti, felrajzolja a problématerkép alapszerkezetét, a kvalitatív kutatás pedig e térképen belül részletesen bemutatja a jellegzetes konfliktuszónákat, ezek megjelenési formáit, kapcsolódási rendszereit.

A kutatási beszámoló első részében a Hírbalaton térségi hírportál teljes archívumán, a kvantitatív szövegbányászat módszerével végzett vizsgálat elemzését ismertetjük. A szövegbányászat elemzési módszere alkalmas arra, hogy a strukturálatlan adatok – esetünkben különböző médiamegjelenések – halmazán kimutassa az azokban rejlő mintázatokat. A szövegbányászat típusú kvantitatív vizsgálatok a párhuzamosan zajló kvalitatív tartalomelemzéssel együtt képesek azt is bemutatni, hogy az egyes témák miként és milyen arányban jelennek meg a balatoni régió körüli médiatérben, milyen tematikus csomópontok mentén rendeződnek a vizsgált korpuszban a Balatonról szóló híradások.

Az elemzés korpuszát a 2016-os indulástól 2023 szeptemberének végéig megjelentetett kb. 22500 poszt képezte. A szövegbányászati módszereket használó elemzés legfontosabb eredménye, hogy visszaigazolta azt a kiinduló elképzelésünket, miszerint a gazdaságban megjelenő források felhasználása körüli kérdések jelenthetik a térségbeli társadalmi konfliktusok egyik fő forrását. A pénzügyekkel, pályázatokkal, beruházásokkal kapcsolatos híradások teszik ki a teljes korpusz felét; a gazdasággal kapcsolatos témákra szűrt mintában pedig az ingatlanok árának növekedése, fejlesztésük kapcsolódó anomáliák, szabályozási kérdések jelentek meg leggyakrabban. A legfontosabb helyszínek elemzése nem csak arra világít rá, hogy Siófok, Balatonfüred és Keszthely kapcsán született a legtöbb poszt a vizsgált időszakban hanem, hogy ebben a mintában az ingatlanok mellett már a közlekedéshez kötődő témák viszonylag jelentős arányát figyelhettük meg. A posztokban megszólaló, illetve megszólított szereplők túlnyomó többsége polgármester, de emellett civil szervezetek tagjai is megjelenhetnek véleményvezéri szerepben, illetve a korpuszban gyakran előkerülnek a szakértőként hivatkozott személyek.

A Hírbalaton szerkesztősége által egybegyűjtött és létrehozott anyagok kvantitatív elemzése emellett még arra világított rá, hogy a hírfolyam tisztán kvantitatív elemzése önmagában csak korlátozottan alkalmas arra, hogy feltárja a térség társadalmi szempontból releváns konfliktusait és azok szerkezetét. Ugyanakkor kutatás ezen szakaszából származó tapasztalatok továbbvihetők a médiaelemzés második – kvalitatív – szakaszába, illetőleg segítenek tematikusan és lokálisan meghatározni a konfliktusok egymáshoz való viszonyát.

A beszámolónk második része négy országos internetes közéleti lap (Az Átlátszó, az Index, a Magyar Narancs és a Telex) 2018 és 2023 között megjelent, balatoni helyi közéleti problémákkal és konfliktusokkal foglalkozó, összesen 565 cikkének kvalitatív tartalomelemzését mutatja be részletesen. Ezek kiválasztását többféle ok indokolták, például technikai szempontok is: az országos hírpiacon az Index és a Telex bizonyultak olyan meghatározó részesedéssel rendelkező hírportáloknak, amelyek olyan keresővel rendelkeznek, amely lehetővé tette több évvel ezelőtt publikált anyagaik elérését. A kutatás egyik eredménye azt volt, hogy a négy lap közül a Magyar Narancs publikálta a legtöbb írást a vizsgált témáról – ebben a lap napi frissességű Kis-Magyarország rovatának is szerepe van, amelynek kifejezett célja, hogy olyan lokális témáknak adjon teret, amelyek férnek be a helyi nyilvánosság fórumaiba. Az Átlátszót a hazai közélettel foglalkozó nonprofit, független hírportálként azért választottuk, mert a vizsgált időszakban több cikksorozatot is publikált a Balaton térségét érintő közügyekről, ingatlanszerzésekről és beruházásokról.

A tartalomelemzés kategóriarendszerét egyrészt a vizsgált híradások műfajai, a bennük használt források, a cikkek témáinak társadalmi területekhez való kapcsolata, s a megjelenő helyi konfliktusok típusai jelentették. Másrészt a cikkeken belül a kódolás során igyekeztünk megragadni a megszólaló társadalmi szereplőket és a szóba kerülő társadalmi, politikai, környezeti és jogi (rész)problémákat; továbbá vizsgáltuk a megjelenő helyek és települési terek gyakoriságát is. Az elemzés során a cikkek társadalmi területekhez való tematikus kapcsolata, valamint a bennük megjelenő társadalmi konfliktusok kombinálása révén nyolc darab konfliktuszónát azonosítottuk:

- a *tér gazdasága* konfliktuszónája: főleg az ingatlanok privatizációjával, ingatlanpiaci folyamatokkal, (a zártkertek kapcsán) érdekellentétekkel is foglalkozó gazdasági cikkeket tartalmaz;
- a *tér helyi politikájának* konfliktuszónája: olyan írásokat foglal magában, amelyek a balatoni terek birtoklásának, szabályozásának, hozzáféréseinek helyi politikai ügyeiről, konfliktusairól szólnak;
- a *tér országos politikájának* konfliktuszónája: a cikkek itt azt mutatják be, hogy az előző témák miképpen helyeződtek pártpolitikai keretbe;

- *a beruházások gazdaságának* konfliktuszónája: olyan gazdasági híreket tartalmaz e témáról, amelyek nem rendelkeznek helyi vagy országos közéleti relevanciával;
- *a beruházások helyi politikájának* konfliktuszónája: itt található a legtöbb cikk, az elemzés során ezt tárgyaljuk a legrészletesebben, s az elemzés során a benne lévő szereplők ellentétei alapján a helyi konfliktusok különféle típusait is bemutatjuk, valamint elemezzük a Club Aliga ügyéről szóló sajtóbeszámolókat is;
- *a beruházások országos politikájának* konfliktuszónája: az ide sorolható médiamegjelenések a beruházások pártpolitikai vonatkozásaival foglalkoznak;
- *a környezeti ügyek* konfliktuszónája: olyan, a Balaton térségét érintő környezeti problémákat foglal magában, amelyek többnyire nem rendelkeznek helyi vagy pártpolitikai vonatkozásokkal;
- *a turizmus helyi politikájának* konfliktuszónája: a településeken belül kialakult turisztikai érdekellentéteket, konfliktusokat tárgyaló cikkeket tartalmaz.

A tanulmány további részében ezeket a konfliktuszónákat egyenként is elemeztük a fenti kategóriák alapján. Ennek során arra a megállapításra jutottunk, hogy a Balaton térségének helyi problémáiról, konfliktusairól szóló sajtóbeszámolók leggyakoribb szereplői a települések polgármesterei voltak. Őket a helyi konfliktusokban érintett civil szervezetek és a helyi lakosok különféle csoportjai követik, akikhez hasonló mértékben szerepeltek kormánypárti és ellenzéki politikusok, valamint a tó partján beruházó cégek képviselői.

A térbeliség szempontjából azt láttuk, hogy a vizsgált cikkek nagyjából 20%-a regionális keretű volt. A települések közül a leggyakrabban Balatonvilágos szerepelt – a Club Aliga konfliktusával különösen a Magyar Narancs foglalkozott sokat. Ezt követően a cikkekben legtöbbször Siófok, Tihany, Balatonföldvár került említésre. Érdekes, hogy Balatonfüreddel viszonylag ritkán foglalkoztak az elemzett lapok. Ezek az adatok a nyilvánosság rendszerének átalakulására is utalnak, a vizsgált közel hat év cikkeinek áttekintése során azt vettük észre, az országos közéleti sajtó viszonylag rövid idő alatt szentelt intenzív figyelmet olyan helyi ügyeknek, amelyekhez látványos helyi érdekkonfliktusok, például a természetpusztítás esetei vagy a lokális tiltakozás formái kötődtek.

A beruházások miatt kialakult helyi konfliktusok mintáinak áttekintése, s különösen a Club Aliga esete kapcsán bemutatjuk, hogy a résztvevők érvei és érdekviszonya, valamint a konfliktusok lefolyása nagyon gyakran ismétlődő jellegűek: ezt az új építkezési, beruházási tervek napvilágra kerülése, az ezekkel kapcsolatos helyi ellenállás és egyeztetések, hatósági engedélyezési eljárások, az ezekről folyó vita, pereskedések, esetleg állami beavatkozás, a jogi (újra)szabályozás ismétlődő folyamata jellemzi. A hasonló helyi konfliktusok áttekintése során láthatóvá váltak a sajtó és a nyilvánosság korlátai, és a – települési terekkel, ingatlanokkal kapcsolatos – helyi közéleti döntéseket körülvevő, gyakran nehezen átlátható,

homályos viszonyok. A lapok beszámolóiban olyan lokális politikai terek jelennek meg, amelyeket az önkormányzati testületek és a polgármesterek személyes viszonyai, a különféle jogszabályok kényszerei, a gyakran megosztott települési közösségek, valamint tőkeerős – s a lapok szerint jó politikai kapcsolatokkal rendelkező – befektetők eltérő, és sokszor nehezen egyeztethető érdekei határoznak meg.

Ezzel párhuzamosan azt is érzékeltük, hogy a konfliktusoknak helyet adó települések társadalmi, azokon belüli esetleges törésvonalak csak rövid utalások formájában kerültek elő a sajtóbeszámolóknak. Az általunk elemzett cikkekben a balatoni lokális konfliktusok főszereplői, a településeket vezető polgármesterek ugyanúgy elnagyoltan jelentek meg, mint a lokális ellenállás gyakori szervezői, a helyi vagy térségi civil szervezetek. A Balaton térségének lokális konfliktusairól beszámoló közéleti újságokban szinte egyáltalán nem jelent meg a helyi társadalom képe, például a balatonaligai konfliktusról szóló cikkek olvasójaként csak feltételezhetjük azt, hogy a Club Aliga kapcsán kialakult helyi ellentétek mögött egy kettéosztott falusi közösség rejtőzik. Az elemzés feltűnő érdekessége volt, hogy négy országos közéleti lap közel hat év alatt született 565 publikációja között csak két olyan írást találtunk, amelyek a Balaton közügyeire elsősorban társadalomtudományos szempontból reflektáltak. Ez az adat rámutat arra is, hogy az országos közéleti sajtóból nemcsak a lokális nyilvánosság és a helyi társadalom bemutatásának szándéka vagy képessége hiányzik, hanem a Balaton üdülőövezetének társadalmi problémáiról szóló nyilvános közbeszéd is.

Kutatási beszámolónk harmadik részében éppen ezért egy balatoni lokális médium olyan műsorát vizsgáltuk meg, amely tematikusan jelentős részben a tóparti településeket vezető polgármesterekkel készült interjúkra épül. Ez a Keszthelyi Televízió keddenként jelentkező Balatoni Mozaik című műsora. A kvalitatív elemzésünk e műsorban 2023 folyamán bemutatott, 12 település polgármestereivel készült 39 darab interjú tematikus vizsgálatán alapul. Végző következtetésünk az, hogy a Balatoni Mozaik műsorából – valószínűleg hasonlóan a régió helyi médiumaihoz – hiányzik az a szándék, hogy adott településekkel kapcsolatban bemutassa a lehetséges konfliktusforrásokat. Ezt a tényfeltáró, a lokális nyilvánosság szempontjából fontos tevékenységet a konkrét műsor nem tudja megvalósítani; a műsor témái legtöbbször csak pozitív kontextusban tárgyalják a helyi közéletet. A Balatoni Mozaik műsoráról készült elemzés egyik tanulsága az lehet, hogy egy önkormányzati tulajdonú televízió nem feltétlenül megfelelő eszköze a lokális problémák bemutatásának és megvitatásának.

Törésvonalak és konfliktuszónák: a Balaton környéki települések helyi társadalmának átalakulása. I. Problématérkép készítése

A feladat körülhatárolása

- „médiaelemzés segítségével *problématérkép* készítése a települések mikrotársadalmában fennálló és már a nyilvánosság elé került törésvonalakról, már létező, illetőleg lehetséges konfliktuszónákról”

Jelen kutatás egy nagyobb lélegzetű társadalom- és médiatudományos elemzés első – előkészítő, felmérő – szakasza. A kutatás középpontjában olyan, főleg turisztikai és közlekedés-infrastrukturális fejlesztésekhez kapcsolódó gazdasági-társadalmi konfliktusok és problémák állnak, amelyek noha egy földrajzilag lehatárolt területhez¹, a 180 települést magában foglaló Balaton Kiemelt Üdülőkörzethez (BKÜ) kapcsolódnak, ám egyes elemei az elmúlt időszakban az országos nyilvánosságban is kiemelt figyelmet kaptak.

A fejlesztési folyamat elindítója egy 2016 végén napvilágot látott kormányhatározat (1861/2016) volt (*Kormányhatározat a Balaton kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról és a megvalósítandó egyes fejlesztések biztosításáról*²), amely két forrásból összesen 360 milliárd forintos támogatást nyújtott a kiemelt üdülőkörzetben tervezett fejlesztések és beruházások számára. A fejlesztések viszonylag rövid, hat éves időkeretben valósultak meg, a 2014 – 2020 közötti uniós tervezés időszakában³. A támogatás csaknem kétharmadát (256 milliárd Ft-ot) uniós források biztosították, a fennmaradó 104 milliárd Ft-ot pedig a magyar költségvetés tette hozzá⁴.

Ennek a kutatók által találóan csak „bőségszarunak” nevezett jelenségnek (Fekete-Oláh-Dombi-Horváth 2023)⁵ hatása nem csupán a térségben az egy főre jutó támogatási összegek korábban soha nem látott bővülése volt, hanem a fejlesztésekkel és beruházásokkal kapcsolatban újfajta problémák, konfliktusok is megjelentek az egyes településeken. E

¹ A terület meghatározásához lásd: 1996. évi XXI. Törvény által <https://njt.hu/jogszabaly/1996-21-00-00> nevesített kiemelt térség, amelybe 3 megye, 11 járás, 180 települése tartozik.

² <https://njt.hu/jogszabaly/2016-1861-30-22>

³ Az előzményhez lásd: az 1821/2015-ös Kormányhatározata Balaton Területfejlesztési Konceptió (2014-2030) és a Balaton Területfejlesztési Stratégiai Program elfogadásáról, valamint a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet területén a 2014-2020-as uniós és hazai forrásokból megvalósuló beruházásokról <https://jogkodes.hu/doc/3081078>

⁴ A fejlesztési források részletes bemutatásához lásd: Oláh Miklós – Fekete Károly: A balatoni területfejlesztés (új?) kihívásai. Előadás a *Helyiek és turisták a Balatonnál – fókuszban a fenntarthatóság és az innováció* című konferencián (Veszprém, 2022. november 25. https://www.gtk.uni-pannon.hu/wp-content/uploads/2022/12/batuki2022_bft_FeketeK.pdf és Fekete Károly: Kiemelt térségek a magyar területfejlesztésben – különös tekintettel a Balatonra. *Comitatus* 2022, különszám, 58–69, különösen 65.

⁵ Fekete Károly–Oláh Miklós–Dombi Gábor–Horváth Csanád Bátor: A bőségszaru súlya – Szemelvények a Balaton térség önkormányzatokat is érintő aktuális kihívásaiból. In: *Comitatus* 2023/2, (Autonómia és művészet. Zongor Gábor 70 éves) 55-64.

problémáknak előzetesen két szintjét érdemes elkülöníteni, amelyek külön-külön is jelentős hatást gyakoroltak a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet térbeli-társadalmi viszonyaira, azonban következményeik összeadódtak, erősítették egymást. Egyfelől az állam által irányított, erősen centralizált módon megvalósított infrastruktúra-fejlesztések – elsősorban a közlekedési feltételeket javító projektek – kapcsán jöttek létre újfajta konfliktuszónák. Ennek legfőbb oka az volt, hogy ezek a projektek többnyire nem ágyazódtak be szisztematikus területfejlesztési politikákba, így sok esetben újfajta területi egyenlőtlenségeket hoztak létre. Másrészt, az állami intervencióval – és a Balaton-térség magángazdaságbeli felértékelődésével – párhuzamosan a térségben megjelentek a magánbefektetők is, s főleg az ingatlanfejlesztésben érdekelt vállalkozói kör tevékenysége jelentős térbeli-társadalmi átalakulásokat indított el az egyes településeken, illetve azok közvetlen környezetében.

A jelenséggel már több kutatás is foglalkozott. Ezek közül mindenképpen kiemelendő a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. Társadalomtudományi Kutatócsoportja által 2022-ben megvalósított két felmérés (*A Balatoni Lakosság 2022-ben. Felmérés a Balaton kiemelt térség állandó népességének vizsgálatával*, illetőleg *A Balatoni települések társadalmi sajátosságai 2022-ben. Teljes körű felmérés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet települési önkormányzatainak bevonásával*), amely egy részletes, adatgazdag látéletet rögzített a terület társadalmi, demográfiai állapotáról, illetőleg bemutatta az önkormányzatok helyzetértékelését. Ehhez társult még egy átfogó vizsgálat, amely korábbi felméréseket megismételve a terület ingatlanpiaci átalakulásával foglalkozott (*A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet lakóingatlanpiacának vizsgálata 2022*, ELTINGA-Lokáció Kft. 2022). Mindhárom kutatás jellemzője a teljességre való törekvés volt, így elmondható, hogy e munkáknak köszönhetően a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet vonatkozásában a társadalmi-térbeli viszonyok, változások szinte minden aspektusára kiterjedő 2022-es gyorsfénykép áll rendelkezésünkre, a térség makrófolyamataitól kiindulva, egészen az egyes települések szintjéig eljutva. Még egy kutatási előzményt ki kell emelnünk, 2015-2016-ban ugyancsak a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft. felkérésére *A Balatonnal kapcsolatos médiatartalmak átfogó elemzése 2007 – 2015* címmel részletes médiakutatást végeztünk, amely kvantitatív és kvalitatív módszerekkel vizsgálta a Balatonhoz kapcsolódó médiatartalmak (hírek, tudósítások, riportok, interjúk, videók) keletkezésének és befogadásának mechanizmusait.

Jelen beszámoló sok szállal kapcsolódik e felmérésekhez, hiszen célja hasonló: egy a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet történetében több szempontból is „korszakváltás”-nak nevezhető időszak hatásait, az állami fejlesztések és a magánberuházások társadalmi-térbeli következményeit próbálja felmérni és értékelni. E feltáró munka során felhasználja e társadalomtudományos (szociológiai, társadalomgeográfiai) tanulmányok megállapításait, ugyanakkor egy újabb perspektívával egészíti ki a vizsgálat fókuszát. Különböző – később

részletezendő – médiakutatási módszereket alkalmazva azt vizsgálja, hogy mi az, ami a nyilvánosság különböző szintjein „látható” ezekből a fejlesztésekből, illetőleg társadalmi következményeikből? A kutatás kezdetén megfogalmazott kérdéseink a következők voltak:

- Milyen, a térséget érintő és a beruházásokhoz kapcsolódó problémákkal, konfliktusokkal találkozhatnak a médiafogyasztó átlagpolgárok az országos, a regionális és a lokális médiumok világában?
- Maguk az érintettek, a helyi társadalom tagjai milyen kommunikációs formákat, mediális csatornákat használnak, hogy saját véleményüknek hangot adjanak, s közösséggé szervezzék önmagukat?
- Hogyan írható le a konfliktusmező szerkezete, milyen tematikai csomópontok figyelhetők meg, amelyek a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet nyilvánosságbeli megjelenését „szervezik”?
- Milyen módon keretezték a politikai paletta különböző részein található médiumok beszámolóit, tudósításait a térség társadalmi-térbeli viszonyainak átalakulását?
- Legalább ennyire alapvető kérdés, hogy milyen „vakfoltok” érhetők tetten a médiumok tudósításiban, miről „nem szólnak a hírek”, milyen témák és problémák maradnak láthatatlanok a médiafogyasztók számára?

Miért fontos ez a perspektíva? Egyrészt azért, mert egy médiaelemzésen alapuló kutatás segít abban, hogy túljussunk a lokális pozíció, s a belőle fakadó közvetlen érintettség által meghatározott gondolkodási keretrendszeren, s megértsük, hogy „kívülről”, a tágabb társadalmi környezet, a nyilvánosság számára miként jelennek meg a fejlesztések s a velük szorosan összekapcsolódó problémák, konfliktusok. Ez a perspektíva azért sem elhanyagolható, mert a Balaton-térség kommunikációs-mediális szempontból is „kiemelt régió” nevezhető, a magyar nyilvánosság különböző szintjein folyamatos tematizálják az itt zajló történéseket, s – főként nyári időszakban – napi szinten foglalkoznak vele országos médiumok; fogalmazhatnánk úgy is, hogy ez a terület a médiafigyelem középpontjában áll. De nem feledkezhetünk meg a folyamat másik oldaláról sem: a médiumok által generált tartalmak, az ott megfogalmazott nézetrendszerek visszahatnak a helyi társadalom – az őslakosok és a nyaralók, a választópolgárok és a döntéshozók – szemléletmódjára, akik a médiumok által felkínált kereteket (is) felhasználva tekintenek saját világukra, cselekvéseiket, a térre vonatkozó értékeléseiket sok esetben meghatározzák a nyilvánosságot tematizáló közlemények. Azaz a médiavilág üzenetei – néha láthatatlan mód, más esetben nagyon is látványosan – jelen vannak a helyi társadalom legkülönböző szintjein: az önkormányzati üléseken éppúgy, mint a mindennapos interakciókban, a politikai megnyilvánulásokban éppúgy, mint térség jövőjére vonatkozó tervezgetésekben.

Ebben a bevezető fejezet fogalmi és módszertani szempontok mentén bemutatjuk a kutatás alapfeltevéseit. Felvázoljuk a kutatás első szakaszának legfontosabb céljait, meghatározzuk alapvető kérdésfeltevéseinket és hipotéziseinket, bemutatjuk a kutatás során használt módszertani eszközöket. Egyértelműsítjük, hogy a médiaelemzés egyes módszerei miképpen egészítik ki egymást, mily módon segítenek a problématerkép létrehozásában és finomhangolásában. Legalább ilyen fontosnak tartjuk az alapfogalmak tisztázását, annak a fogalmi rendszernek a rövid bemutatását, amellyel a későbbiekben dolgozni fogunk. Olyan koncepciókról van szó, amelyek a mindennapi nyelvhasználatban is gyakran előkerülnek, illetve olyan terminusokról, amelyeket különböző szakmák képviselői eltérő módokon használnak. Ezért is törekedtünk az általunk alkalmazott fogalomháló világos körülírására. Ez a módszertani és fogalmi eszközkészlet egy rendszert alkot, amely segítségével a médiakutatás a konkrét problématerületen elvégezhető.

A bevezetőben tisztázandó kérdések

I. MIT ÉRTÜNK „PROBLÉMATÉRKÉP” ALATT?

Feladatunk jelen kutatási beszámolóban egy problématerkép elkészítése volt, amelynek segítségével a Balaton-térség mikrotársadalmában fennálló és nyilvánosságra került törésvonalak és konfliktuszónák bemutathatók. A problématerkép a mi értelmezésünk szerint egyfajta a kutatást és a feltárást segítő eszköz – egyben egy sajátos társadalomtudományos módszer⁶ –, amely révén a nyilvánosság számára láthatóvá vált konfliktusok összegyűjthetők, különböző szempontok szerint tipizálhatók és ezáltal összehasonlíthatók. A tipizáláshoz és az összehasonlításhoz többféle szempont is kínálkozik. A legkézenfekvőbb, a kutatási eszköz jellegéből következő térbeli megközelítés, amely abban segít, hogy a fejlesztésekhez kapcsolódó problémák, konfliktusok földrajzilag lokalizálhatók legyenek, azaz előfordulásuk helyszínei a térkép segítségével bemutathatóvá váljanak. Egy másik lehetőség a problémák nyilvánosságbeli megjelenésének időbeli rendszerezése, az időbeli sűrűsödési pontok bemutatása és a konfliktusok „életciklusának” értelmezése. A harmadik nézőpontot a konfliktusok tipikus szereplőinek beazonosítása jelenti, akik között a helyi társadalom különböző csoportjai éppúgy megjelennek, mint országosan ismert közszereplők, döntéshozók. Összességében a problématerkép egy olyan, földrajzi koordinátarendszere épülő, de azokon túllépve más rendszerezési elveket is felhasználó módszer, amelynek segítségével a Balaton-térség jellegzetes konfliktuszónái feltárhatóak, megkülönböztethetőek

⁶ Hajdu Gábor: A kvantitatív és a kvalitatív társadalomtudományi kutatás módszerei – dióhéjban. *Forum sententiarum curiae*. 2018/2, 1-5.

és egymással összehasonlíthatóak, s ezen a módon egymáshoz viszonyított súlyuk, helyiértékük láthatóvá tehető.

A kutatás első szakaszának eredményeképpen a Balaton-térség vonatkozásában ezen a módon létrehozható egy aktuális problémamátrix. Az „aktuális” szóval kapcsolatban érdemes két megjegyzést tennünk, mindkettő összefügg a kutatás időbeliségével. A vizsgált, összesen 6 évet felölelő fejlesztési időszakhoz kapcsolódó konfliktusok, problémák többségének talán legfontosabb jellemzője, hogy nem egyszeri, azonnal megoldandó feladatként, krízishelyzetként jelentkeznek. Ebben alapvetően eltérnek a térséget csaknem ugyanebben az időszakban érintő, s ugyancsak társadalmi problémákat, feszültségeket okozó Covid-járvány következményeitől⁷. A „fejlesztési konfliktusok” időbeli lefolyása sokkal hosszabb, különböző közigazgatási eljárások, bírósági folyamatok miatt sokszor évekig napirenden vannak, azaz hosszú ideig tematizálják a nyilvánosság különböző fórumait. Ráadásul sok esetben egymással is összekapcsolódnak: bizonyos településeken a zártkertekben zajló építkezések és a hozzá kapcsolódó térfoglalások befolyásolhatják a helyi politika folyamatait éppúgy, mint a fejlesztési elképzelések lehetséges irányait. A látszatra kifejezetten természetvédelmi kérdések (például a nádasok pusztulásának megakadályozása, az illegális mederbeli építkezések, stégek felszámolása) hatással vannak a település mikrotársadalmában létező törékeny konszenzusokra, mint ahogyan elválaszthatatlanok a különböző, gyakran egymással is ellentétes jogszabályok rendszerétől. Azaz a fejlesztési időszak konfliktusai az érintettek – az önkormányzatok, az egyes társadalmi csoportok, a döntéshozók, de az érdeklő átlagpolgárok – számára egy összetett, komplex, nehezen felfejthető problémaköteggént tételeződnek.

A fejlesztésekhez kapcsolódó konfliktus-mező összetettségének egyik további oka, hogy a Balaton-térség konfliktusai nagyjából a 19. század közepétől – az újfajta, urbánus eredetű fürdőkultúra, s az ezt képviselő és elterjesztő társadalmi csoportok megjelenésétől – jellegzetes mintázatot mutatnak. Ebbe a történetileg kialakult konfliktusmezőbe illeszkednek be a jelen átalakulást kísérő, újabb társadalmi töréspontok. Noha ez a beszámoló – a kutatás időbeli orientációja miatt – erre a kérdésre nem tér ki⁸, de fontosnak tartottuk ezen a ponton a történeti dimenzió megemlítését, mert ebből a perspektívából látható igazán, hogy a közelmúltban lezajlott fejlesztésekkel kapcsolatos problémahelyzetek számos ponton

⁷ Ennek a helyi társadalomra gyakorolt hatásáról, az önkormányzatok tevékenységéről lásd: Fekete Károly - Dombi Gábor - Oláh Miklós: Önkormányzatok és önkéntesek – a Balaton kiemelt üdülőkörnyezetben a Covid-19 pandémia első hulláma idején. *Önkéntes Szemle* 2021/2, 36-55; Fekete Károly – Dombi Gábor – Oláh Miklós: Önkormányzati válságkezelés a Balaton Kiemelt Üdülőkörnyezetben a COVID-19 járvány első hullámában. *Területi Statisztika*, 61 2021/3, 337-355.

⁸ A Balaton-térség jellegzetes konfliktustípusainak áttekintéséhez Schleicher Vera – Semsei Sándor: *Hajóhíd. Vázlat a Balaton-térség elmúlt ötven évének konfliktusos folyamatairól és a Balaton Régió turizmusának fejlesztési lehetőségeiről* című tanulmánya kínál jó kiindulópontot. (*Comitatus* 2021. különszám 102-119). lásd még: Schleicher Vera: *Kultúrfürdő – Kulturális kölcsönhatások a Balaton térségében 1821-1960 között*. Budapest: L'Harmattan, 2019.

kapcsolódnak a helyi társadalomban meglévő, gyakran évszázados eredetű törésvonalakhoz. Természetesen a kérdés másik oldalának vizsgálata legalább ennyire jogos, s erre a médiakutatásunkban választ is szeretnénk adni: e múltbeli történésekkel összehasonlítva miben áll a jelen korszak problématérképének kitüntettsége és egyedisége, mennyiben és miért mások a 2014-2020 közötti időszakban létrejött konfliktuszónák?

II. MIT ÉRTÜNK „TELEPÜLÉSEK MIKROTÁRSADALMA” ALATT?

A feladat megfogalmazásából is már látható, hogy a kutatás egy sajátos mikrotársadalom, a Balaton-térség lakosságának körében megfigyelhető jelenségeket – jelen beszámolóban ezek médiabeli megjelenéseit, reprezentációit – állít középpontba. Arról, hogy ez a népesség hogyan írható le, a települések mikrotársadalma milyen szociológiai-demográfiai-kulturális ismérvek mentén jellemezhető, rengeteg adat áll rendelkezésre, s számos tanulmány alaposan körbejárta ezt a kérdést⁹. A jelen kutatás vonatkozásában itt is két, az adatok értelmezésében fontos szerephez jutó tényezőt érdemes kiemelni. Egyrészt egy meglehetősen összetett, sokszorosán rétegzett mikrotársadalom található a térség településein, amelyben – főként válságok időszakában – rendszeresen megjelennek új népességcsoportok, újfajta értékekkel és érdekekkel (és ezeket érvényesítő képességgel), tovább kuszálva a már amúgy is bonyolult képet. Ez a helyzet szinte folyamatosan kihívások elé állítja az önkormányzati vezetőket, képviselőket, civil szervezeteket, valamint a térség folyamatait tervezni, irányítani próbáló intézmények munkáját.

A mikrotársadalommal kapcsolatos másik megjegyzésünk a láthatósági feltételekre vonatkozik: a médiaelemzés segítségével azokat a szereplőket, társadalmi csoportokat tudjuk megragadni, akik az egyes ügyekkel kapcsolatban a nyilvánosság különböző szinterein megnyilvánulnak. Mint az elemzésből láthatóvá válik, egy jól körülhatárolható csoportról van szó, akik a Balaton-térséghez kapcsolódó kommunikációs folyamatokban ugyanakkor kulcsszerepet töltenek be. Valamely aktuálisan jelentkező, vagy folyamatosan jelenlévő problémahelyzet vonatkozásában az ő konfliktus-értelmezésük válik a külső szemlélő számára relevánssá, az ő fogalmaik alakítják ki a diskurzus kereteit, amelyen belül a különböző mediális platformokon az egyes ügyek megtárgyalása lezajlik. Ugyanakkor ezek a nyilvánosságban „láthatóvá” váló személyek/csoportok távolról sem fedik le a térség mikrotársadalmának összetettségét, vannak teljesen „láthatatlan”, ám az adott konfliktus kapcsán nagyon is érintett szereplők. Azaz a médiabeli diskurzusok természetesen nem reprezentálhatják az álláspontoknak azt a sokszínűségét, amelyek egy adott probléma vonatkozásában a

⁹ Oláh Miklós: A megtalált régió. *Comitatus*, 2007/3, 3-17.; Kabai Gergely (2014): A balatoni társadalom kohéziójának kérdései. *Területi Statisztika*, 54(4) 376-392.

településen belül, a mikrotársadalom szintjén megfigyelhetők. Meghatározott csoportok markáns nyilvánosságbeli jelenlétnek – illetve a másik oldalról nézve: feltűnő távollétének – különböző, sokszor a múltban rejlő okai lehetnek, amelyeket a későbbiekben, a kutatás további fázisában érdemes részletesen megvizsgálni és feltárni.

III. MIT ÉRTÜNK A „NYILVÁNOSSÁG ÁTALAKULÁSA” ALATT?

Mielőtt rátérnénk a konkrét kutatási módszerek ismertetésére, egymáshoz való viszonyuk bemutatására, érdemes feltenni azt a kérdést, hogy a nyilvánosság melyik szintjein, milyen mediális platformokon jelennek/jelenhetnek meg a Balatonnal, főként az utóbbi időszak fejlesztéseivel kapcsolatos problémák és törésvonalak. A kérdés megválaszolásához röviden érinteni kell azokat a változásokat, amelyek a magyar nyilvánosság szerkezetében a kutatás időszakával párhuzamosan végbementek, s amelyek átalakították a magyar társadalom kommunikációs rendszerét. Az egyik – inkább médiapolitikai jellegű – folyamatot centralizációnak, a másikat pedig – amely főként az új médiatechnológiákhoz kapcsolódik – decentralizációnak nevezhetjük.

Pontosan az általunk vizsgált időszak közepén alakult át jelentősen a magyar médiarendszer, 2018 végén jött létre a Közép-Európai Sajtó- és Média Alapítvány (KESMA), amely a megyei napilapokat erőteljes központi irányítás alá vonta. Ez azzal a következménnyel járt, hogy a központilag előre elkészített anyagok mellett a korábbinál jóval kevesebb helyi hír, riport, beszámoló jelenhet meg ezeken a felületeken. Ugyanakkor a megelőző, 2015-2016-ban végzett, a Balatonnal kapcsolatos híreket elemző kutatásaink egyik alaptapasztalata az volt, hogy a megyei médiumok, az évtizedek alatt kiépített tudósítói hálózat, a szerkesztőségekben összegyűlt tudásbázis nem elhanyagolható szerepet játszott a térség nyilvánosságának működtetésében. Sok olvasóhoz eljutottak, „közel” voltak az eseményekhez, egy-egy aktuális üggyel kapcsolatban képesek voltak a különböző vélemények árnyalt megjelenítésére, és arra is, hogy „végigkísérjék” az egyes problémák életútját. A nyilvánosság ezen új rendszerében a megyei lapok nem töltik be ezt a korábbi funkciójukat, a Balaton-térség fejlesztésekkel kapcsolatos problémái, a felmerült vitakérdések, az eltérő álláspontok nem igazán tudnak megjelenni ezeken a felületeken, legfeljebb néhány tudósítás, létesítmények átadásáról való beszámoló formájában.

Mindez természetesen nem maradt következmények nélkül a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet nyilvánosságbeli megjelenését illetően. Egyrészt megfigyelhető az a tendencia, hogy a korábban a lokális-regionális nyilvánosság keretei között megtárgyalt ügyek egy része az országos médiumok szintjére került át. Ez nem csupán mediális átrendeződést jelentett, hanem egy másfajta tematikai keretezést hozott magával. Leginkább azok a térségbeli –

főként ingatlanfejlesztésekhez kapcsolódó – problémák válnak ezen a módon láthatóvá, amelyeknek szereplője valamilyen országosan ismert személyiség volt, s emiatt előtérbe kerül, sokszor kizárólagossá válik az ügy politikai vonatkozása.

Az internetes médiavilágnak létezik egy olyan szegmense, amely kifejezetten a Balatonnal foglalkozik. Egy műfajilag sokféle, szerteágazó tevékenységet folytató online portálok tartoznak ide, amelyek többségén megfigyelhető valamifajta hírszolgáltatás, közölnek cikkeket, interjúkat, riportokat. Található közöttük hírgyűjtő oldal éppúgy, mint turisztikai szolgáltatásokat nyújtó site, nyomtatott magazin web-oldala. A *Kreatív* című szaklap 2023 tavaszán egyik cikkében egy részletes beszámolót tett közzé az online balatoni médiatérképről, ahol 16 médiumot sorolt fel, s értékelt két elv mentén: a Gemius adatai alapján mérték a nyári olvasottságot, a nem auditált oldalak esetében pedig szubjektív értékelési szempontokat vettek figyelembe (fontosság, frissesség, saját tartalmak aránya, elérhető adatok mennyisége)¹⁰.

A nyilvánosság átalakulásának másik következménye a médiatechnológiák szintjén egy ezzel ellentétes irányú folyamat, amelyet decentralizációnak nevezhetünk. Létrejönnek a szociális médiavilág különböző, meglehetősen fragmentált közönségeket magában foglaló felületei, a különböző médiaplatformok. Szinte felmérhetetlen mennyiségű blog, fórum, FB-csoport szerveződött a 2015 utáni időszakban, amelyek témája a Balaton. Ezek egy része zárt csoport, ezért eleve nehéz a kutatásuk, mások csak kevés tagot számláló, rövid életű közösségek. Tematikailag nagyon vegyesek, többségben vannak a turisztikai-szabadidős-élményközpontú témákat tárgyaló csoportok, tevékenységük sok esetben kimerül „szép” fényképek posztolásában. Ugyanakkor léteznek olyan FB-csoportok is, amelyek a lokális nyilvánosságban mintegy átvették a korábbi önkormányzati-regionális sajtó szerepét, s teret adnak a közösséget érintő, aktuális problémák bemutatásának, s az álláspontok ütköztetésének.

A különböző platformok által kínált technológiai lehetőségek, használati módok ebben az esetben is determinálják, hogy a Balatonnal kapcsolatos ügyek, különböző fejlesztésekkel összefüggő problémák miként jelenhetnek meg a nyilvánosság ezen szegletében. Egyrészt általában kis terjedelmű tartalmak „kiposztolására” van lehetőség, s ez nem könnyíti meg a sokszor bonyolult, komplex helyzetek megfelelő mélységű bemutatását, ráadásul az anyag nem is megy át előzetes szerkesztőségi ellenőrzésen. Másrészt a közösségi médiafelületeken egy következő poszt gyorsan felül is írja az adott tartalmat, ezért ezek a platformok nem igazán alkalmasak sem egy adott probléma dokumentálására, sem arra, hogy tartós figyelmet generáljanak az ügy köré. Továbbá a felületeken zajló kommunikáció minősége erősen függ az adott csoport önszabályozó képességétől, az adminisztrátorok önkéntes munkájától, s

¹⁰ Molnár Zoltán: Hol írják meg, ha beépítik a partot vagy 20 fokos a víz? – körkép a balatoni sajtóról. *Kreatív Online* 2023. május 30. <https://kreativ.hu/cikk/nagy-balatoni-media-korkep>

mivel ezek eléggé törékeny egyensúlyi helyzetek eredményei, ezért e felületek életciklusa meglehetősen rövid.

IV. MÍLYEN „MÉDIAKUTATÁSI MÓDSZEREKET” HASZNÁLUNK?

Jelen kutatás módszertanát úgy alakítottuk ki, hogy figyelembe vegye a nyilvánosság szerkezetének fent vázolt átalakulását, s képes legyen minél több olyan mediális platformot megragadni, ahol a Balaton-térsséggel kapcsolatos problémák megjelennek. Ennek érdekében a médiumok széles területét vontuk be a kutatásunkba, az országos hírmédiumok professzionális tartalmaitól kezdve egészen az egyes települések közösségi médiacsoportjaiban zajló interakciókig. Ezekből az elemekből tevődik össze az a kommunikációs-mediális tér, amelyben a helyi társadalom egyes csoportjai (az érintett szereplők, a döntéshozók, a civil szervezetek képviselői) saját érték- és érdekrendszereik mentén kifejtik álláspontjukat olyan, amelyek mindennapi életük világát, annak megszokott rendjét érintő kérdésekkel kapcsolatban.

Ahhoz, hogy a kommunikációs-mediális rendszer komplexitása jól látható és vizsgálható – ugyanakkor kezelhető – legyen, kevert módszertant¹¹ alkalmaztunk. A kutatás során felhasznált eszközkészlet egyszerre tartalmaz kvantitatív és kvalitatív elemeket, egyszerre törekszik a probléma (az adott időszakban a Balatonnal foglalkozó cikkek) teljességének feldolgozására – s ezzel a problématerkép legfontosabb koordinátáinak felvázolására, az alappontok kijelölésére –, illetőleg egy-egy részterület vonatkozásában mélyebb elemzésére, a konfliktuszónák jellegzetességeinek részletes tárgyalására. Ez a triangulációnak¹² is nevezett eljárás segítségével a kétfajta módszer kölcsönösen támogatja és kiegészíti egymást: a kvantitatív elemek biztosítják az elemzés reprezentativitását, megfelelő „szélességét”, a kvalitatív eszközök pedig egy-egy terület vonatkozásában elmélyítik a kutatást.

Azon túl, hogy módszertanilag is nagyon érdekes e kétfajta megközelítésmód egymásra vonatkoztatása – s ily módon a lehetőségeik és a korlátaik bemutatása –, igazi szerepük és hasznuk a problématerkép elkészítésekor mutatkozik meg. A kutatás alapfeltevése szerint ugyanis a nagy adatbázison végzett kvantitatív vizsgálatok csak megfelelő mélységű kvalitatív tartalomelemzéssel együtt képesek megfelelően bemutatni, hogy a Balaton Kiemelt

¹¹ Király Gábor – Dén-Nagy Ildikó – Géring Zsuzsanna – Nagy Beáta (2014): Kevert módszertani megközelítések. Elméleti módszertani alapok. *Kultúra és Közösség*, 4. folyam, 5. évfolyam, 2014/2, 95-104.

¹² A módszertani trianguláció lehetőséget kínál annak ellenőrzésére, hogy a különböző módszerekkel elért eredmények egy irányba mutatnak-e. A kvantitatív kutatás eredményeit össze lehet vetni tartalomelemzésből nyert mélyebb információkkal és az egymást megerősítő tartalmakat be lehet emelni az elemzésbe. Az adatbázis elemzése segít egy általános kép felrajzolásában, de a folyamatok mögött húzódó motivációkra elsősorban a kvalitatív vizsgálat deríthetnek fényt. Greene, Jennifer C. - Caracelli, Valerie J. - Graham, Wendy F. (1989): Toward a Conceptual Framework for Mixed-Method Evaluation Designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, Vol. 11. No. 3. (Autumn, 1989), pp. 255-274.

Üdülőkörzetben a fejlesztésekhez kapcsolódó problémák és konfliktusok milyen módon és arányban jelennek meg az országos és a regionális médiatérben.

A kvantitatív elemzés egy viszonylag új médiakutatási módszer segítségével történik. A szövegbányászatnak nevezett eljárás¹³ – amely a kutató esetleges szubjektivitásának kizárásán alapul – a gépi tanulás modelljét használva vizsgálja át a rendelkezésre álló korpusz összességét, majd generatív nyelvi elemzés segítségével, a számítógép által kialakított kategóriák mentén egy koordinátarendszer mentén rendezi el azokat. A kutató az így létrejött problémamátrixon belül létrehozott, s a kutatás vonatkozásában releváns csoportosításokat értelmezi tovább.

A kvalitatív elemzés során pont ellenkező módon járunk el, a kutató az egyes újságcikkekből, médiatartalmakból kiindulva, maga hozza létre és nevezi el a kategóriákat. A posztokat, bejegyzéseket elemekre bontja, ezeket különböző kódokkal látja el, kódcsaládokba rendezi, s ezen a módon fokozatosan építi fel azt a fogalmi hálót, amely mentén láthatóvá válik a médiatartalmakban rejlő összefüggésrendszer. Jelen esetben a kvalitatív médiakutatás két klasszikus módszerét, a tartalomelemzést és a diskurzuselemzést egyaránt használtuk. A tartalomelemzés során egy kvalitatív adatelemző szoftver segítségével az előzetesen kiválasztott hírportálokon megjelent közleményeken belül különítettünk el tematikai egységeket, meghatározott szempontrendszer szerint kódoltuk ezeket, majd a különböző kódokat csoportosítottuk és megvizsgáltuk a közöttük lévő összefüggéseket. A diskurzuselemzés módszerét azon hosszabb beszélgetésláncok vizsgálatára használtuk, amelyek egy-egy aktuális vitakérdés kapcsán – eltérő aspektusokból, értékrendszerek mentén, különböző érveket használva – a fejlesztésekhez kapcsolódó problémákat tematizálták.

Végül a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet egyik kulcstelepülése, Keszthely térsége kapcsán egy pilot projektet is megvalósítottunk. Ennek során mintegy „belenagyítottunk” az elkészült problématérkép egy pontjába, bemutatjuk a város mediális-kommunikációs rendszerét, s részletesebben is megvizsgáljuk az itt előkerülő problémákat és konfliktusokat. A vizsgálat ebben az esetben kiterjedt az elektronikus médiára, a Keszthely TV közéleti műsoraival is foglalkoztunk, tartalomelemzéssel vizsgáltuk a lokális médiumban előkerülő fontosabb tematikai csomópontokat.

¹³ Sebők Miklós (szerk.): *Kvantitatív szövegelemzés és szövegbányászat a politikatudományban*. Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2016.

A kvantitatív elemzés

A kvantitatív elemzés a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Közhasznú Nonprofit Kft. által üzemeltett Hírbalaton.hu - Térségi Közhasznú Nonprofit Hírportál adatbázisára támaszkodik. A korpusz tartalmazza a portál megindulása óta megjelentetett, valamennyi Balatonnal kapcsolatos anyagot. Egy több, mint 20.000 cikkből álló, rendkívül gazdag adatbázisról van szó, amelyben szép számmal találhatók saját készítésű tartalmak. Ugyanakkor a portál szisztematikusan szemlézi a különböző országos, regionális és lokális médiumok Balatonnal kapcsolatos anyagait, ezért az így létrejött adatbázis átfogó képet kínál a térség vonatkozásában a magyar médiarendszer működéséről is. A Hírbalaton ráadásul archívumként is működik, amelyet a Balatonnal foglalkozó újságírók, az érdeklődő médiafogyasztók előszeretettel és nagy számban használnak, ezért a portál szerepe az egyes ügyek „keretezésében” jelentős.

A beszámolóban részletesen bemutatjuk a portál működését, tartalmának felépítését, az elért közönség nagyságát és rétegzettségét. Ezután következik a kvantitatív kutatás alapjául szolgáló adatbázis leírása. Mivel Hírbalaton által kínált korpusz számos forrásból gyűjtött információkat tartalmaz, ezért elsődleges feladatunk ezek rendszerezése volt. Az általunk alkalmazott, gépi tanuláson alapuló szövegbányászati módszer segítségével különböző tematikai egységeket hoztunk létre, amelyeket a program egy koordinátarendszeren belül helyezett el. Ebből választottuk ki azokat a szemantikai területeket, amelyek a jelen kutatás tekintetében relevánsnak bizonyultak.

A kvantitatív kutatás segítségével a következő paraméterek válnak azonosíthatóvá, ezek alkotják a problématérkép alapszerkezetét:

- melyek azok a helyek, amelyek a vizsgált korpuszban a legtöbbször előfordulnak?
- kik azok a személyek/csoportok, intézmények/szervezetek, akik/amelyek a vizsgált korpuszban a legtöbbször előfordulnak?
- milyen témák kerülnek elő leggyakrabban, hogyan lehet az előforduló témák egymáshoz való viszonyát megjeleníteni?

A kvantitatív elemzés lehetővé teszi számunkra, hogy a problématérkép legalapvetőbb struktúráját megrajzoljuk. Ezeket az összefüggéseket a szöveges leírás mellett táblázatos formában is láthatóvá tesszük, illetőleg adatvizualizáció segítségével bemutatjuk azt a tematikus kapcsolathálózatot, amely a problématérkép mély struktúráját adja.

A kvalitatív elemzés

A kvalitatív elemzés korpusza több mint 500, a Balaton Kiemelt Üdülőkörzettel foglalkozó cikk tartalomelemzéséből állt össze. Olyan cikkekről van szó, amely különböző országos és regionális hírportálokon a vizsgált időszakban a „Balaton-parti fejlesztések” témához kapcsolódóan megjelentek. (Figyelmen kívül hagytuk a kulturális-turisztikai programokkal, eseményekkel kapcsolatos rövidebb-hosszabb tudósításokat.) A hírportálok kiválasztásánál törekedtünk a sokszínűsége, azaz a politikai paletta különböző oldalaihoz sorolt médiumok egyaránt megtalálhatók a kutatási korpuszban. Ugyanakkor jól beazonosíthatók olyan hírportálok, amelyek hangsúlyosan foglalkoznak a Balaton-térség problémáival, rendszeresen beszámolnak az ott zajló eseményekről. Ezen médiumok vizsgálatára kiemelt figyelmet fordítottunk, hiszen az olvasóközönségük rendszeresen értesül a Balatonnal kapcsolatos hírekről, más hírportálok pedig sok esetben innét veszik át az anyagaikat.

A kvalitatív kutatás révén lehetőségünk nyílt azon összefüggések mélyebb elemzésére, amelyeket már a kvantitatív kutatás is láthatóvá tett. Természetesen használtuk a kvantitatív kutatás során létrehozott kategóriarendszert (helyek, szereplők), ám itt lehetőségünk nyílt sokkal részletesebben vizsgálni, milyen alcsoportok és tematikus kapcsolatok figyelhetők meg az egyes kategóriákon belül. Az alábbi nagyobb kategóriák mentén rendeztük el az egyes cikkeket¹⁴:

- Milyen műfajú a vizsgált médiatartalom? (hír, tudósítás, publicisztika, interjú, video, riport)
- Milyen típusú konfliktusokról tudósítanak a médiumok? (beruházáshoz/beépítéshez kapcsolódó konfliktus, ingatlanügyekkel kapcsolatos konfliktus, természeti/környezeti probléma, turizmussal összefüggő probléma)
- Milyen konkrét földrajzi terekben jelennek meg a konfliktusok? (közlekedés, külterület, településen belüli, turisztikai terek)
- Milyen társadalmi színterekhez (alrendszerekhez) kapcsolódnak a fent azonosított konfliktusok? (a gazdaság, a helyi politika, az országos politika, a természet, a tudomány, a turizmus/szabadidő színterei)
- Milyen szereplők jelennek meg a konfliktusokról szóló beszámolóokban? (társadalmi szereplők, gazdasági szereplők, szervezetek, politikai szereplők)
- Milyen módon keretezik, milyen érvek mentén jelenítik meg a médiumbeli beszámolók a konfliktust? (környezeti keretezés, politikai érvek, társadalmi keretezés, gazdasági érvek, jogi-igazgatási érvek)

¹⁴ Az általunk használt kódok rendszerét részleteiben a mellékelt kódtábla tartalmazza.

A kvalitatív kutatás segítségével a következő kérdésekre tudunk választ adni:

- Melyek azok a legfontosabb konfliktuszónák, amelyek e médiumok tartalmait vizsgálva beazonosíthatóak? Milyen hierarchia-viszony figyelhető meg közöttük, melyek állnak a média érdeklődésének előterébe, melyek azok, amelyek leginkább csak alkalomszerűen jelennek meg?
- Az így azonosított, tipikus konfliktuszónák milyen földrajzi-turisztikai terekhez kapcsolódnak; azaz melyek azok a tipikus balatoni helyek, amelyek körül konfliktusok jönnek létre? Itt is felállítható egy hierarchia-viszony a terek kapcsán, melyek a tipikusnak nevezhető konfliktus-színhelyek, és melyek fordulnak kevésbé elő a média beszámolóiban.
- A különböző konfliktuszónák milyen társadalmi alrendszerekhez kapcsolódnak? Vannak közöttük olyanok, melyek egyértelműen a gazdaság területén jelentkeznek, mások a helyi vagy az országos politika szintjén jelennek meg, de léteznek a tudomány, a turizmus alrendszereihez kapcsolódó konfliktushelyzetek. Itt is sor került ezen területek az egymáshoz való viszonyuk vizsgálatára.

A tartalomelemzés lehetővé teszi számunkra, hogy a problématérképet tovább finomítsuk, s bemutassuk, hogy a médiumok különböző műfajú beszámolóiban milyen konfliktuszónák jelennek meg, ezek hogyan kapcsolódnak földrajzi-turisztikai terekhez, társadalmi alrendszerekhez. Ezeket az összefüggéseket nemcsak táblázat formájában tesszük láthatóvá, hanem adatvizualizáció segítségével is bemutatjuk a kapcsolatok azon hálózatát, amely a problématérkép finom struktúráját adja.

Hírbalaton archívumának kvantitatív elemzése szövegbányászati módszerekkel

A balatoni régió online médiafelületei

A Balatonnal foglalkozó online média¹⁵ három meghatározó szegmensből áll. A médiával foglalkozó hazai cégcsoportok közül a kettő működtet Balatonnal kapcsolatos oldalt: a Mediaworks Hungary Zrt. (*LikeBalaton*) és az Indamedia Network Zrt. (*We love Balaton*) mindkét oldala elsősorban turizmussal, kulturális eseményekkel, rendezvényekkel és vendéglátással kapcsolatos témákkal foglalkozik, bár a kormányzathoz közeli KESMA médiaportfóliójába tartozó oldal közöl híreket is (ezek főként bulvárhírek, beruházásokkal kapcsolatos tájékoztatások, bűnügyi tudósítások). Bár kis stáb működteti őket, a tartalmak gyakran frissülnek, emellett a *LikeBalaton* feltehetően a megyei laphálózattól jelentős mértékben vesz át anyagokat. A harmadik nagy szereplő, a Centrál Média csoport Zrt. nem működtet a régióhoz kapcsolódó lapot, nincs helyi tudósítójuk, és a Balatonnal kapcsolatos híreket a szerkesztőség változó szereplői dolgozzák fel.

A második csoportba tartoznak a családi és mikrovállalkozások által működtetett oldalak, melyek alaptevékenysége is többnyire a balatoni turizmushoz kapcsolódik. Ezek közül négy oldal auditált: a legtöbb látogatóval rendelkező *Csodálatos Balaton* a *LikeBalaton* nézettségének felét, a *We love Balaton*énak több mint másfélszeresét éri el az elmúlt két év adatai alapján, a *Balaton.hu* és a *Balaton környéke* valamivel szerényebb számokat hoz, a webrádióként indult *Balatonica* csak 5-7 ezres közönséget ér el egész évben. A többi oldal látogatottságáról a nincsenek elérhető nyilvános adatok, a méretükre az árbevételük alapján következtethetünk, ami jelentősen szórta. A *YouTube*-ra tartalmakat gyártó *Balaton Televízió* 2021-ben 1,4 millió Ft nettó árbevételt produkált, a kisebb médiacsoport tagjaként működő *Balaton környéke* ugyanebben az évben 73 milliót. Tartalmukat tekintve változatosak, a turisztikai információk mellett különböző arányban közéleti, kulturális és gasztronómiai témájú írások kerülnek fel ezekre az oldalakra. Érdekes színfoltot jelent a Balaton térségébe költözött német nyelvű közönségnek szóló, nyomtatott formában is megjelenő, a cikkek mellett sok hasznos információt is közlő *Balaton Zeitung*.

A fenti két csoport mellett léteznek nem üzleti alapon működtetett kiadványok. Ilyen a nyolcadik kerületben bejegyzett Éltes Balaton-felvidékért Egyesület által működtetett *Partlap*, a Veszprém-Balaton Európa Kulturális Főváros programok rendezvényeit népszerűsítő *Hello VEB*, illetve a vizsgálatunk szereplő Hírbalaton, amit a Balaton-régió meghatározó szervezetei

¹⁵ Molnár Zoltán (2023): Hol írják meg, ha beépítik a partot vagy 20 fokos víz? – körkép a balatoni sajtóról.
<https://kreativ.hu/cikk/nagy-balatoni-media-korkep>

(Balaton Fejlesztési Tanács, a Balatoni Szövetség, a Balatoni Regionális TDM Szövetség és az MTÜ elődjének számító Magyar Turizmus Zrt. Balatoni Marketing Irodája) indítottak útjára 2016 júniusában.

Egyik csoportba sem sorolható be, mégsem maradhatott ki a *Kreatív* összeállításából a Balatontipp, Györffy Árpád egyszemélyes projektje; a veterán újságíróval a lap munkatársa önálló interjút is készített.¹⁶ Az oldal egyéni vállalkozásként működött a Covid-19 járvány idejéig, a térség önkormányzataival kötött egyedi szerződések képezték a működésének pénzügyi alapját. Éves díjazás fejében az oldal 2-4 alkalommal beszámolt a helyi rendezvényekről, eseményekről, emellett azonban számos közszolgálati funkciót is ellát. Online útikönyvet kínál a balatoni biciklikörút potenciális látogatói számára, bemutatja a kerékpárral felfedezhető látnivalókat, feltérképezi a Tó körül elérhető nyilvános WC-ket, egyedülálló strandfigyelő adatbázist működtet. Az oldal készítője nem nevezi magát függetlennek, de egyúttal erőteljesen fogékony a közéleti és közérzeti kérdésekre, és az oknyomozás sem áll tőle távol. A Sajtó menüpont alatt megtalálhatjuk a Györffy Árpád által feltárt információk alapján megírt, gyakran az oldalra való hivatkozástól „elfeledkező” híreket és tudósításokat: többek között a balatonfüredi beruházásokkal kapcsolatos anomáliákat, az almádi mólón felbukkanó Bahart-konténer esetét, vagy éppen a balatonvilágosi apartmanmonstrum drónfelvételekkel illusztrált bemutatását is ő hozta elsőként nyilvánosságra.

A harmadik csoportból egyértelműen kiemelkedik a Hírbalaton, nem csak a tematikai összetettsége, hanem működésének folytonossága és intenzitása miatt is; az elmúlt több mint hét év során a kevésbé dinamikus téli szezonban is nem ritkán több mint egy tucat posztot publikál. Kézenfekvőnek tűnt tehát, hogy problématérképünk megrajzolásához vizsgálatunk alanyául ezt az oldalt válasszuk.

A Hírbalaton bemutatása

A magát online balatoni hírügynökségként definiáló oldal célja *„az érintett szervezetek kommunikációs tevékenységének összehangolása, a térség imázsának növelése, kommunikációjának erősítése”*. (Hírbalaton beszámoló 2023). A híraggregátor jellegű portál elsősorban sajtófigyelő szolgálat, ami *„a térség számára meghatározó sajtóorgánumok figyelését végzi el”*.¹⁷ Fontos azt is megjegyezni, hogy az oldal az országos, helyi és a közösségi médiában megjelenített tudósításokat szerkesztett formában teszi közzé. Az oldal szerkesztősége emellett saját híreket is közöl annak érdekében, hogy *„hiteles, ingyenesen hozzáférhető saját hírekkel forrásként szolgáljon más médiák számára, közreműködjön az*

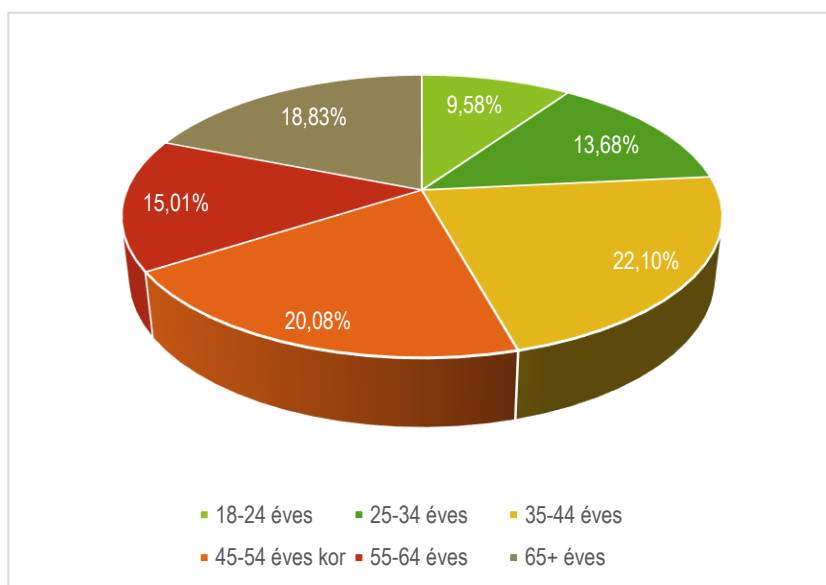
¹⁶ Molnár Zoltán (2023) Az ember, aki 34 éve ír a Balatonról, nekiment Hajdú Péternek és országos lapok idézik. Kreatív online: <https://kreativ.hu/cikk/gyorffy-arpad-balatontipp-interju>

¹⁷ https://www.balatonregion.hu/msite/190/e_melleklet_bft_szakmai_beszam_2022.pdf

oldal havaría-helyzetek kezelésében, hírt adon helyi döntésekről, eseményekről, népszerűsítse a Balatont”. (Hírbalaton beszámoló 2023)

Az oldal organikus elérése folyamatosan nő, az indulás követő évben 217 222 oldalbetöltés 2020-ban már több, mint három és félszeres értéket ér el (798 041), 2022 és 2023 áprilisa között pedig már 1,45 millió oldalbetöltést regisztráltak.¹⁸ Az érdeklődők száma a nyári hónapokban nő meg, ami akár 20000 napi megtekintést is jelent. A saját hírek leggyakrabban a Facebook felületén bukkannak fel, az újraközlő médiumok 2023-ban csökkenő sorrendben: a 24.hu, a startlap.hu, az index.hu, a kapu.hu, az infostart.hu, a pinterest.com, a femina.hu, az msn.com, a 444.hu, a telex.hu. A helyi és országos tévék, rádiók is gyakran hivatkoztak a hírportál híreire, ezzel kapcsolatos adatok azonban nincsenek.

Az oldal látogatóinak többsége a 35-54 közötti aktív korosztály köréből került ki 2022 és 2023 áprilisa között. A látogatók többsége Magyarországról (92,20 %), azon belül Budapestről (51,29%) keresi fel az oldalt, a látogatók a régió nagyvárosainak (Siófok, Balatonfüred, Keszthely), illetve a Dunántúl nagyobb településeinek lakói (Veszprém, Győr, Pécs, Székesfehérvár, Tapolca, Kaposvár).



1. ábra A Hírbalaton látogatóinak életkori megoszlása

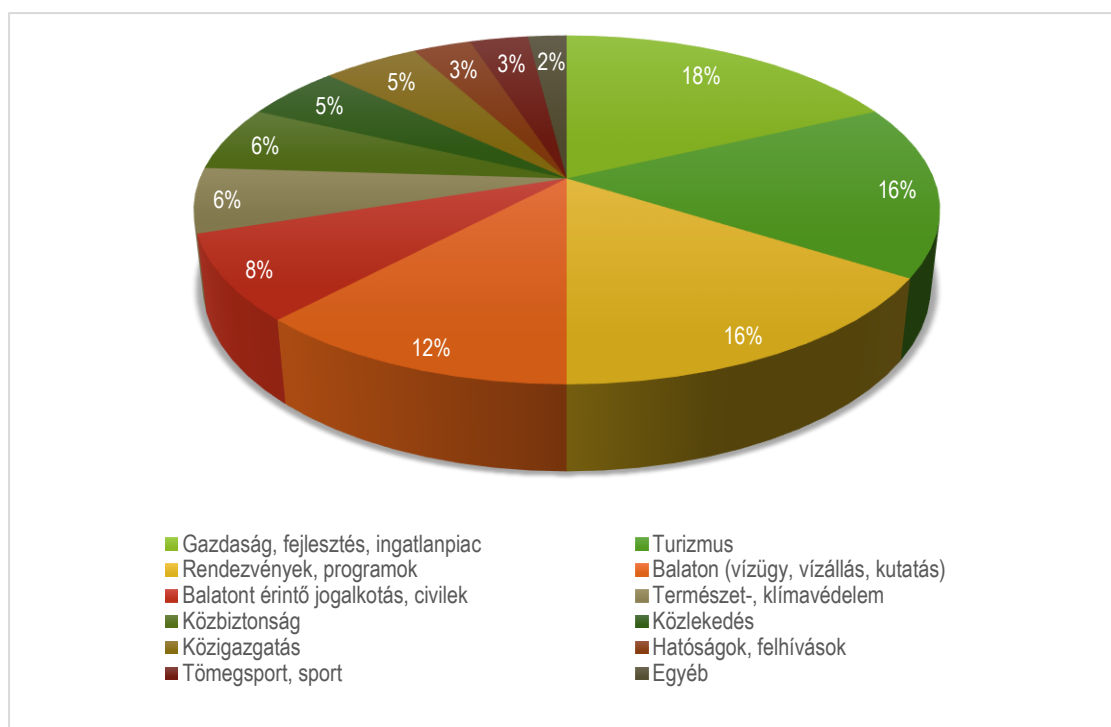
Az utolsó ciklusban a Hírbalaton híreinek jellemző témái (az oldal saját besorolása alapján) a gazdasághoz, a turizmushoz, és a rendezvényekhez kapcsolódó tudósítások, melyek együttesen a hírek 40%-át teszik ki, ezt követik a tóhoz kapcsolódó általános tematikájú anyagok (vízügy, jogalkotás, környezetvédelem), a közbiztonsággal, közigazgatással, hatóságokkal kapcsolatos tájékoztatás. A tömegsporttal kapcsolatos bejegyzés évente 1-2 alkalommal kerül elő, a sporttematikájú bejegyzések túlnyomó része a vitorlásversenyekhez kapcsolódik.

¹⁸ Az oldal nem auditált, az itt szereplő számok a weboldal Google Analytics adataira épülnek, melyek megtalálhatók a *Hírbalaton* utóbbi éveiről számot adó szakmai beszámolóiban.

A hírfolyam üzemeltetését jelenleg 4 fős szerkesztőség végzi: egy teljes munkaidőben dolgozó főszerkesztő (a korábban a *Világgazdaságnál* dolgozó, jelenleg az MTI Somogy megyei másodtudósítójaként alkalmazott, Török Tünde), és 3 további újságíró, akik főállásuk mellett látják el feladatukat.

A Hírbalaton jelentőségét a jelen kutatás szempontjából az szolgáltatja, hogy egy olyan korpuszt kínál fel, ami számos forrásból gyűjtött információt is magában foglal, amelynek segítségével a legfontosabb hírtípusok, hírértékkel szolgáló információk, a hírekhez kötődő helyek, szereplők, személyek azonosíthatók. Az oldal egyúttal archívumként is működik, ami nemcsak azért fontos, mert minden nap sokan kattintanak rá régi posztokra. Az oldal régebbi híreit országos médiumok is hivatkozzák egy-egy visszatekintő vagy oknyomozó cikkükben, azaz az újságírók is rendszeresen használják elemző anyagaik elkészítése során az itt fellelhető információkat.

Azt gondoljuk, hogy ezen a viszonylag nagy adatbázison végzett kvantitatív vizsgálatok a



2. ábra A Hírbalaton oldalán megjelenő témák gyakorisága (2022 április - 2023 április)

párhuzamosan zajló kvalitatív tartalomelemzés kiegészítéseként képesek azt bemutatni, hogy az egyes témák miként és milyen arányban jelennek meg a Balatoni Régió körüli médiatérben.

Tekintettel arra, hogy a főszerkesztő által irányított stáb munkájának eredményeként létrejövő korpusz szelektált és szerkesztett, ezért tudomásul vettük, hogy az összegyűjtött anyag nem fogja minden elemében pontosan és tartalomhűen tükrözi teljes médiaképet, ezért néhány potenciálisan érdekesnek tűnő elemzési opciót (például a politikai oldalakhoz kapcsolódó elfogultság, vagy a negatív és a pozitív hírek arányának vizsgálatát) eleve kizártuk,

és arra kívántunk összpontosítani, hogy milyen tematikus csomópontok mentén jelennek meg a vizsgált korpuszban a Balatonról szóló híradások.

A vizsgálat módszertana

Módszertanunk az adattudomány körébe tartozó szövegbányászati tevékenységre épül. Az adat- és szövegbányászat célja minták keresése olyan strukturált vagy strukturálatlan adatokban, amelyeket jellemzően adatbázisban tárolunk. E mintakeresés alapját többek között statisztikai módszerek, mesterséges intelligencia alkalmazások, neurális hálók felhasználása képezik. A nagy számítási igényű és hatalmas adatbázisok felhasználása révén, olyan az adatok mélyén megjelenő összefüggések tárhatók fel, amelyek hasznos jelenthetnek az adatok gazdáinak. A szövegbányászat célja hasonló az adatbányászattal, vagyis minták keresését tűzi ki célul, azonban strukturálatlan adatok felhasználásával dolgozik: dokumentumok, cikkek, szövegfolyamok, hírek, feljegyzések, közösségi hálózatok termékei. Egy megfogalmazás alapján a szövegbányászat új, előzőekben ismeretlen információk számítógéppel történő kutatása különböző, írott forrásokból történő automatikus információkinyerés igénybevételével.¹⁹

A numerikus adatokkal szemben e szövegalapú inputoknál a nyelvfüggés valós probléma, lévén e szövegek természetes nyelven (pl. magyarul, angolul) íródnak. E probléma kezelésére a szövegbányászat szerves részét képezhetik az inputon végzett szemantikai és taxonómiai vizsgálatok is. Vizsgálatunkban Orosz György vezette kutatócsoport által, a magyar nyelv sajátosságaira adaptált algoritmusokat (HuSpacy) alkalmaztunk, melyek lehetőséget biztosítottak a szabványos szövegbányászati módszerek (Spacy, NLTK) alkalmazására. A szövegbányászat előfeltétele a meglévő igen nagy számú szövegbázis, melyen különböző előfeldolgozási, tisztítási műveletek után lehetséges az elemzések elvégzése.

A szövegek feldolgozása tipikusan az alábbi műveletek elvégzését igényli :

- előfeldolgozás
 - a vizsgálat tárgyát képező korpusz összegyűjtése
 - a zajszűrés, azaz a szövegben megjelenő, a tartalma szempontjából irreleváns szövegrészek eltávolítása
- dokumentumreprezentáció
 - tokenekre bontás, melyek jellemzően mondatok, majd további bontásban szavak, ezek jelentik a vizsgálat alapegységét
 - stopszavazás, vagyis a tartalmi információt nem hordozó szavak eltávolítása

¹⁹ Aggarwal, C. C. – Zhai, C. X. (ed.) (2012): Mining Text Data, Springer

- szótövezés, melynek során a szavak módosulásainak (ragozás, toldalékolás) visszafejtése az alap alakra, azaz a szótőre történik
- vektortérmodell készítése
 - ennek segítségével a dokumentumok hasonlóságát (távolságát/közelségét) tudjuk meghatározni, melynek alapját a vizsgálandó dokumentumok szókészlete, hasonlóságuk fokát pedig ezen szókészlet átfedésének mértéke adja. A vektortérben az egyedi dokumentumot az őt tartalmazó szavak alkotta vektorral reprezentáljuk.

A szövegbányászat elsődleges célja az információ elemzése, másodlagos a keresés megvalósítása. A szövegbányászat lehetőséget biztosít az információ mögé tekintésre: lefűrésra, elemzésre, tömörítésre és ezek révén a döntéstámogatásra. E célokat számos szoftver és algoritmus segíti. Számos kulcs karakterisztika van, amely megkülönbözteti a szöveges adatokat egyéb formájú, például a mennyiségi (kvantitatív), vagy a relációs adatoktól, amely meghatározza az alkalmazandó technikát. Ezek alapján a szöveges adatokat fel lehet fogni, mint betűk vagy szavak sokaságát, azonban a mélységi vizsgálatokhoz a szemantika megismerése is szükséges lehet, pl. személyek neveit és szervezeti egységeit tartalmazó szöveges adathalmazból kinyerhető ezen személyek egymáshoz fűződő kapcsolatai is, vagyis ennek révén a szöveg többletjelentése is kinyerhető.²⁰

Az egyik elterjedt szövegbányászati technika a topikmodellezés, amely statisztikai modellek segítségével arra használhatunk, hogy felfedezzük az „absztrakt témákat”, amelyek egy dokumentumgyűjteményben előfordulnak.

Alapvető fogalmak:

- Topik: Egy téma olyan szavak csoportja, amelyek hasonló jelentéssel bírnak.
- Dokumentum: Egy dokumentum, a mi esetünkben hír, több témát is tartalmazhat különböző arányokban (relevancia szám).
- Szavak: Egy adott téma esetében bizonyos szavak gyakrabban jelennek meg a dokumentumban.

A topikmodellezés segít a nagy mennyiségű szöveges adatok szervezésében és megértésében. Bár eredetileg szövegbányászati eszközként fejlesztették ki, de ma már genetikai információk, képek és hálózatok struktúráinak felfedezésére is használják.²¹

Szövegbányászati vizsgálat (topik modellezés) alkalmazásával állítottuk elő a topikokat. A forrás korpuszunkon (esetünkben magyar nyelvű hírek) elvégzett klasszikus szövegbányászati előfeldolgozási műveletek után a Latent Dirichlet Allocation (LDA) algoritmus implementálásával azonosítjuk a korpuszban megjelenő valószínűségi topikokat.

²⁰ Tikk, D. (2007): Szövegbányászat. TypoTex kiadó, Budapest

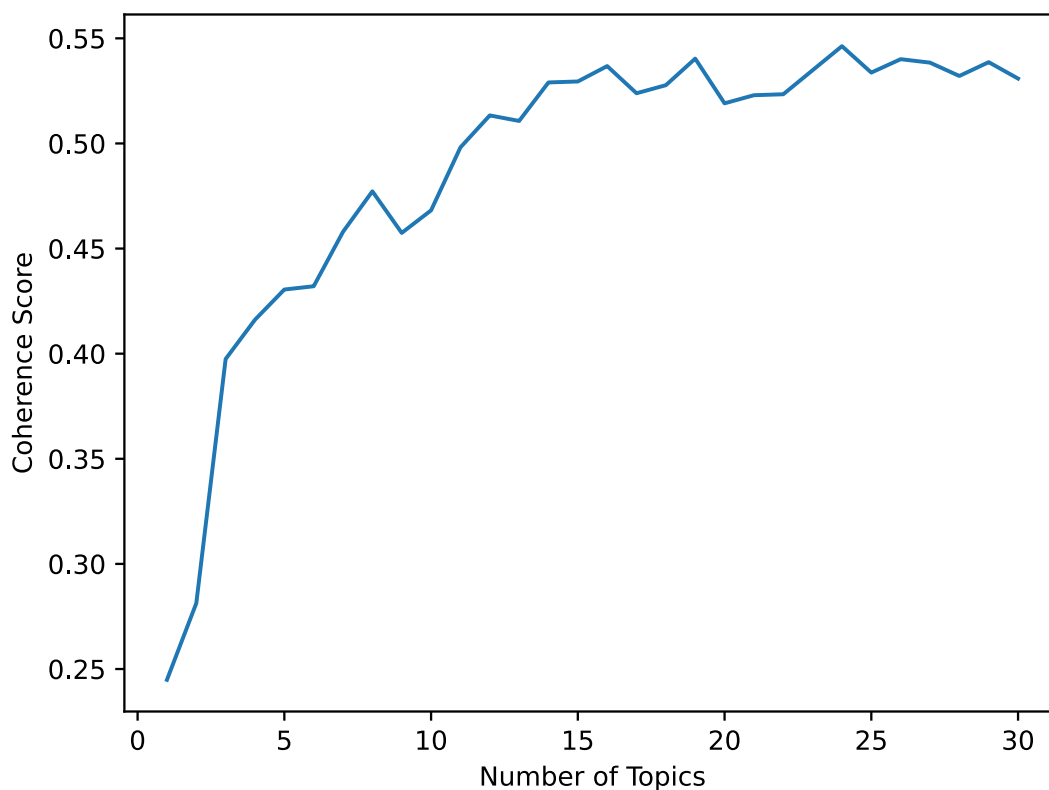
²¹ Bővebben: <https://towardsdatascience.com/lda-topic-modeling-an-explanation-e184c90aadcd> és <https://www.machinelearningplus.com/nlp/topic-modeling-python-sklearn-examples/>

Ennek megfelelően első lépésben, iteratív folyamatként meghatározzuk az ideális topikszámot, mely bemeneti paraméter lesz az LDA számára. Így a korpuszunk alkotta cikkeket, azok tartalmi relevanciája alapján csoportokba tudjuk szervezni, e csoportokat kulcsszavakkal tudjuk jellemezni. Ezt követően a csoportok legrelevánsabb híreinek azonosítását és a csoport alkotta híreknek a topikhoz tartozásának erősségét mutató relevancia szám alapján történő jellemzését is el tudjuk végezni.

Ezen túlmenően automatizált módon névelem (Named Entity Recognition) azonosítást végzünk. Ennek révén képesek vagyunk a hírekben, majd a hírek topikokba szervezését követően, a topikokban megjelenő személyek és helységek azonosítására, ezáltal a topikok magasabb szintű csoportosítására, is.

Eredmények

A vizsgálathoz a hirbalaton.hu weboldal normalizált, azaz a tartalom szempontjából nem releváns informatikai jelölésektől és az írott magyar nyelv leggyakrabban előforduló szavaitól megtisztított állományát vettük alapul. Az elemzés korpuszát a 2016-os indulástól 2023 szeptember végéig megjelentetett kb. 22500 poszt képezi. Az adatbázis nagyságát jól jellemzi,



3. ábra Optimális topikszám iteratív vizsgálata

hogy a már előzetesen tokenizált szógyakorisági adatbázis több, mint 155 ezer önálló elemet tartalmaz.

A vizsgálat során a hírekben előforduló témák elemzésére fókuszáltunk, az előzetes elemzés során azt találtuk, hogy 19 jól azonosítható, a többi híradástól elkülöníthető téma kerül elő a vizsgált korpuszban. Ahogyan azt az 2. ábra is mutatja, a 19 szám azért tűnt optimális topikszámnak, mivel a generált topikok által lefedett teljes corpuszra számított koherencia érték, amely a topikok „jóságára” vonatkozóan ad információt, kellően magas érték volt (0,54).



4. ábra Témák közötti távolságok térképe a teljes mintában (multidimenzionális skálázás eredménye)

A 19 témában előforduló tokenek átlagos szemantikai távolságának többdimenziós elemzése nyomán nyilvánvalóvá vált, hogy Hírbalatonon megjelenő posztok topikjai nagyjából négy tematikus mezőbe sorolhatók. A legjelentősebb tartomány a gazdasági kérdésekkel (pénzügyekkel, pályázatokkal, fejlesztésekkel) kapcsolatos, melyek részletesebb elemzésére még kitérünk. A következő érzékelhető sűrűsödés a kultúra területén érzékelhető, amiben határozottan elkülöníthetők bizonyos alterületek (képzőművészet, fesztiválok, borkultúra, hajózás). A másik két negyed feloldása a szemantikai távolságok mátrixában már több fejtejtésre ad okot, jobb felső negyedben a közlekedés és a klíma(változás) kérdései, a jobb alsóban a természeti katasztrófák és bűnügyek kerültek egymáshoz viszonylag közel. A két

| Tematikus fókusz | Kulcsszavak | Gyakran előkerülő településnevek |
|------------------------|--|----------------------------------|
| 1. Beruházások | fejlesztés, támogatás, önkormányzat, építkezés | - |
| 2. Rendezvények | EKF, rendezvény, kultúra, civil szervezetek | Keszthely |
| 3. Fesztiválok | program, fesztivál, koncert | Veszprém* |
| 4. Szabályozás | eset, szakember, rendszer, terület, víz, probléma | - |
| 5. Diákmunka | tudás, munka, fiatal, gyerek, diák | Siófok |
| 6. Part | terület, önkormányzat, fa, építkezés | |
| 7. Képzőművészet | kiállítás, múzeum, alkotás, tábor, művész | |
| 8. Bor/gasztonómia | bor, vendég, élet, vár, étterem | Badacsony |
| 9. Turizmus | szálláshely, vendégéjszaka, belföldi, külföldi, szálloda | Budapest |
| 10. Ingatlan | ár, százalék, lakás, ingatlan, település | |
| 11. Infrastruktúra | fejlesztés, térség, út, szakasz, forrás, projekt | |
| 12. Közlekedés | vonat, járat, utas, menetrend, hajózás | Siófok, Fonyód |
| 13. Nyaralás | víz, tő, part, strand, fotó, hal, tenger | Tihany |
| 14. Sport | verseny, hajó, vitorlás, kikötő | Balatonfüred |
| 15. Bor/verseny | bor, díj, kategória, zsűri, elnök, borász, elismerés | |
| 16. Turizmusfejlesztés | park, fürdő, fejlesztés, látogató, kerékpáros beruházás | |
| 17. Időjárás | hőmérséklet, fok, csapadék, előrejelzés, viharos | |
| 18. Közbiztonság | férfi, baleset, rendőr, autó, helyszín, eset, forgalom | Fonyód, Siófok |
| 19. Katasztrófavédelem | tűzoltó, katasztrófavédelmi szolgálat, tűz, eset, kár | |

1. táblázat Az elemzés során előkerülő topikok sorrendje a vizsgált korpusz alapján, a lehetséges interpretációk mentén, előfordulási gyakoriságuk sorrendjében (*A Veszprém helységneve gyakori szereplése a 2023-as Veszprém-Balaton Európa Kulturális Fővárosa projekt aktualitásával van összefüggésben)

jobboldali negyedbe tartozó posztok elemszáma jóval ugyanakkor jóval kisebb, mint a bal oldalon megjelenőké.

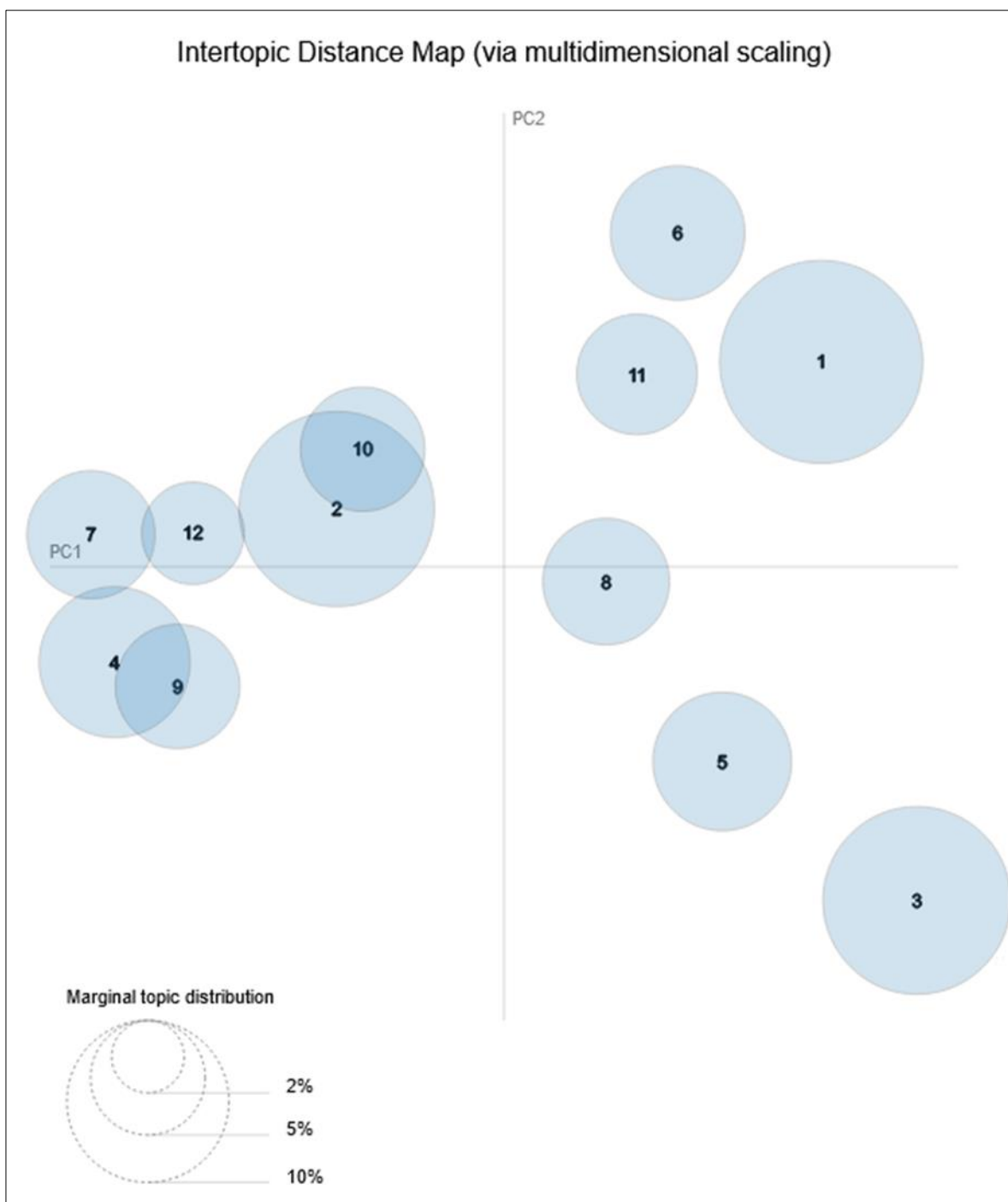
Érdemes megjegyezni, hogy a témátávolságok alapján a teljes korpusz elsődleges fókusza a turizmuson van (9-es topik), ez került a mezőket elhatároló tengelyek metszéspontjába. Másként fogalmazva a Hírbalatonon található összes posztot figyelembe véve a legáltalánosabb téma a turizmushoz köthető, ugyanakkor az elemzés alapján az ehhez kapcsolódó posztok nagyságrendjét tekintve csak a kilencedik topik, a gazdasági negyedhez kapcsolódó posztok száma ehhez képest dominánsnak tűnik.

A topikokba sorolás elvei egzakt módon adottak (a cikkekben leggyakrabban felbukkanó szavak szemantikus távolságának mérésén alapul), a megnevezések azonban már az általunk választott leíró jellegű megnevezések. Az elemzés alapján egyértelműnek látszik, hogy a posztok többsége a fejlesztésekkel, beruházásokkal és ezek következményeivel, szabályozási kérdéseivel foglalkozik, de a teljes képet némileg torzíthatja, hogy teljes mintában igen magas arányban reprezentáltak a kulturális jellegű rendezvényekkel, fesztiválokkal kapcsolatos posztok. Mindeközben az infrastruktúra kérdései – legyen szó az úthálózatról, vonatmenetrendről biciklis közlekedésről, vagy éppen a strandok állapotáról – viszonylag háttérbe szorulnak. Az első elemzés tapasztalati alapján úgy döntöttünk, hogy a „gazdasági negyed” körébe tartozó topikokról másodelemezt készítünk, illetve azt is megvizsgáljuk, hogy melyek azok a települések, amik egyes topikok esetében gyakrabban említésre kerülnek.

Azt is megvizsgáltuk, hogy pusztán a szógyakoriság alapú vizsgálat segítségével mit tudunk elmondani a posztokban szereplő *személyekről és szervezetekről*. Ebben a tekintetben kevésbé tudunk egzakt eredményekkel szolgálni, de néhány következtetés az alapszintű kiértékelésből is levonható. Az „önkormányzat”/„önkormányzati” kifejezés 5822 alkalommal szerepel a teljes mintában, a „polgármester”/„városvezető” megnevezések elemszáma ettől nem sokkal marad el (4599). Nyilvánvalónak tűnik, hogy a legfontosabb és leggyakrabban megszólaló közéleti szereplők a térségben a települések vezetői, összehasonlításképpen a „képviselő” (2412), az „országgyűlési” kifejezések 940 esetben fordulnak elő. A kormányzathoz köthető szereplők („kormány” (1634), „államtitkár” (940), „minisztérium” (724) „miniszter” (601) összesítve sem éri el a polgármesterek említéseit.

A különböző szervezetek tagsága, köztük a civil szereplők is sok kontextusban előkerülnek a teljes mintában, beazonosításuk viszont nem mindig egyértelmű a sok általános terminus mellett („kör”, „szövetség”, „központ”, „szervezet”, „tanács”, „társaság”, „hálózat”, „összefogás” kifejezések 13683-szor, az „egyesület”, „tag”, „civil”, „nonprofit”, „önkéntes” szavak 7824-szer szerepelnek). A posztokban megjelenő szereplők között kissé lemaradva követik a cégek, vállalkozások, illetve a helyi közintézmények, illetve ezek irányítói. A „szakember” (2902) és „szakértő” (801) tokenek előfordulása is gyakorinak mondható, viszont a „tudós” önállóan és különböző összetételekben csak 175 esetben szerepel. Ez azért is meglepő mert a

„tudományos” „tudomány” kifejezések több mint 500-500 esetben kerülnek elő, ahogy „kutató” és „kutatói” (559), a „kutatóintézet”, „kutatóközpont”, „kutatócsoport”, „kutatóhely” is összesen 540-szer fordul elő. A teljes korpusz kulturális tematikájú tudósításainak arányának tükrében viszont nem meglepő a „művész” (811), „előadó” (589), „alkotó” (604) terminusok relatív gyakorisága, ahogy azt már említettük, az első, 19 témát elkülönítő topikalizációs elemzés során azt találtuk, hogy cikkek többsége a jobb alsó, gazdasági karakterű negyedbe került. Ebben található a beruházásokkal általánosságban foglalkozó legtöbb elemet tartalmazó



5. ábra Témák közötti távolságok térképe a gazdasághoz kapcsolódó negyedben (multidimenzionális skálázás eredménye)

posztok csoportja, és az egymáshoz igen közel eső, az ábrán átfedésbe kerülő 4-es 6-os 10-es topikok. Utóbbi esetben a halmazok „metszésponja” az ingatlanfejlesztés lehet, de más-más aspektusok (a szabályozás, a területrendezés kérdései, az ingatlanárak változása) kerül az ide sorolt cikkek fókuszába.

Feltételezésünk szerint a Balatoni településekre jellemző konfliktuszónák felbukkanására elsősorban a gazdasági karakterű cikkek esetében számíthatunk, ezért úgy döntöttünk, hogy újra elvégezzük a topikalizációs elemzést, majd ezt követően megvizsgáljuk, hogy az így kapott témák mennyire jellemzők a leggyakrabban említett településekre.

| Tematikus fókusz | Kulcsszavak | Gyakran előkerülő településnevek |
|-----------------------|--|--|
| 1. Ingatlan | terület, önkormányzat, ingatlan, engedély | - |
| 2. Rendezvények | verseny, bor, hajó, vitorlás, kékszállag | Balatonfüred |
| 3. Szálláshelyek | település, lakás, vendégéjszaka, vendég | - |
| 4. Fesztivál | fesztivál, koncert, közönség, színpad | - |
| 5. Gyógyfürdő | vendég, turizmus, fürdő, szálláshely, szálloda | Hévíz, Zalakaros |
| 6. Közlekedés | út, hajó, forgalom, pálya, kerékpáros | - |
| 7. Programok | program, előadás, vár, érdeklődő, esemény | Keszthely, Veszprém* |
| 8. Vendéglátás | étterem, hotel, étel, vendéglátóhely, kemping | Siófok |
| 9. Képzőművészet | kiállítás, program, galéria, alkotás, művész, múzeum | Siófok, Balatonfüred |
| 10. Strand | strand, óra, ingyenes, szombat, polgármester | minden gyakrabban előforduló település |
| 11. Területfejlesztés | fejlesztés, utca, fa, terület, munka, szakember | - |
| 12. EKF rendezvények | program, kulturális, előadás, polgármester, koncert | Veszprém* |

2. táblázat Témák közötti távolságok térképe a gazdasághoz kapcsolódó negyedben (multidimenzionális skálázás eredménye)

Amint táblázatban látható, a bal oldal alsó negyedére szűrt posztok topikjainak elrendeződése más képet nyújt, mint a teljes korpuszban található bejegyzéseké. Az optimális topikszám ebben az elemzésben 12-re nőtt (a teljes korpuszban a gazdasági negyed 10 topikkal szerepelt), és a hangsúlyok is átrendeződnek. A legjelentősebb tematikus egységet immár az ingatlanokkal kapcsolatos topik jelenti (a mintában szereplő tokenek 15,7% itt jelenik meg), ennek közelében találjuk a közlekedés és a területfejlesztés topikcsoportját. Ez részben annak köszönhető, hogy a korábban más alcsoportokban szereplő 4-es, 6-os, 10-es topikokban szereplő posztok egy csoportba kerültek. Ugyanakkor az is látszik, hogy a teljes korpuszban vezető topik, a „beruházások” megnevezés alá sorolt posztok itt nem alkotnak önálló topikcsoportot, bár főként a jobb felső mezőben jelennek meg. A jobb alsó negyedbe kerülő, egymástól távolabb eső topikok összekapcsoló mozzanata egyértelműen a turizmus (3-as, 5-ös, 8-as topikok), a forgalom és az árak alakulásával és a vendéglátással kapcsolatos topikok mellett megjelenik önálló témaként a gyógyturizmus is. Annak ellenére, hogy az egyértelműen a kultúrához kapcsolódó posztokat igyekeztünk kiszűrni a mintából, ezek

láthatóan visszaköszönnek a szűkített korpuszban is; az ábra bal oldalán látható topikok hasonló módon tagolódnak, mint a teljes korpuszban.

A következő elemzésben arra voltunk kíváncsiak, hogy az egyes feltárt topikok mennyiben köthetők *helyekhez*; első körben a teljes korpuszban szógyakorisági vizsgálatában megkerestük a Balatoni régióhoz tartozó leggyakrabban szereplő településneveket, összesítettük a szövegben szereplő névváltozatokat, a pontosabb elemzés érdekében a településrészeket az egyes közigazgatási egységekhez rendeltük (pl. Kilitit Siófokhoz, Aligát Balatonvilágoshoz, Káptalanfüredet Balatonalmádihoz stb.), illetve Badacsony esetében összevontuk a hegy közelében levő településeket. A viszonylag gyakran előkerülő Budapest is a szűkített mintában maradt, mert kíváncsiak voltunk, hogy a főváros előfordulás tekintetében milyen témában releváns.

A teljes korpuszban 12 leggyakrabban előforduló településnév így kialakított szógyakorisági listája, a hozzájuk legtöbbször kapcsolt topikok, illetve azokon belüli előfordulások száma a 3. táblázaton látható módon alakult. A posztokban szereplő települések közül kiemelkedik Siófok, Balatonfüred és Keszthely, érdekes eredmény, hogy Füred említése megegyezik a majdnem kétszer akkor a lakossággal bíró Siófokkal (igaz Zamárdi itt külön egységként szerepel).

| Településnév | Előfordulás a teljes korpuszban | Legfontosabb topikok | Említésszám a topik(ok)ban |
|----------------|---------------------------------|----------------------|----------------------------|
| Siófok | 6038 | 1, 8 | 724, 571 |
| Balatonfüred | 6037 | 6, 1, 10 | 918, 437, 371 |
| Keszthely | 5265 | 9, 6, 11 | 265, 254, 233 |
| Budapest | 4019 | 1 | 872 |
| Tihany | 2550 | 8, 6 | 178, 176 |
| Fonyód | 2038 | 6, 7 | 139, 128 |
| Hévíz | 1918 | 1, 5 | 266, 243 |
| Badacsony | 2096 | 6 | 489 |
| Zamárdi | 1375 | 2, 11,5 | 244, 194, 120 |
| Balatonalmádi | 1490 | 12, 1 | 106, 105 |
| Balatonföldvár | 1298 | 7 | 1 |
| Balatonboglár | 1316 | 12, 6 | 151, 126 |
| Alsóörs | 1006 | 6 | 95 |
| Balatonlelle | 1193 | 6, 1 | 26, 20 |

3. táblázat A teljes korpuszban leggyakrabban előforduló településnevek listája

Feltűnő még Tihany, Fonyód és a Badacsony előkelő helyezése a listán, bár valószínűleg más-más okokra vezethető vissza; mindegyik jelentős turisztikai desztináció, de a közlekedési csomópontként nem feltétlenül jelentősnek mondható Badacsony ebben a témában talán aránytalanul is gyakran kerül elő. Csak Siófok és Balatonfüred előzi meg ebben a válogatásban, utóbbi több mint kilencszáz alkalommal kerül megnevezésre a posztokban. A közlekedés mellett ebben a szűkített mintában is az ingatlanokkal kapcsolatos írások fordulnak

leggyakrabban elő, Budapest említései közül minden ötödik ilyen témájú posztban kerül elő. A vendéglátás Siófokon és Fonyódon a második legfontosabb topik, Tihanyban pedig az első. Az előzetes várakozásainkhoz képest a környezetvédelemmel és a klimatikus változásokkal kapcsolatos posztok a leggyakrabban említésre kerülő települések esetében marginálisnak tűnnek, egyedül Keszthely esetében, és ott is a területrendezés tekintetében tűnnek relevánsnak.

Első következtetések

A Hírbalaton szerkesztősége által egybegyűjtött és létrehozott anyagok nyelvtechnológiai eszközökkel támogatott kvantitatív elemzése elsősorban arra világított rá, hogy a hírfolyam elsődleges elemzése nem alkalmas önmagában arra, hogy feltárja a térség társadalmi szempontból releváns konfliktusait és azok szerkezetét. Ugyanakkor vannak olyan, a kutatás előzetes szakaszából származó tapasztalatok, amik tovább vihetők a kutatás későbbi, tematikusan és lokálisan jobban orientált szakaszára. Részleges eredményként beszámolhatunk arról, hogy a médiaelemzés eszközével azonosítani lehet azokat a forró témákat, amik köré a tó körüli tudósításokat szerveződnek. A teljes korpusz vizsgálta során kiderült - miközben egyértelmű volt a Balatonhoz köthető kulturális természetű hírek túlréprezentáltsága - hogy a beruházások és azok megvalósítása, megvalósíthatósága az egyik ilyen terület. A gazdasághoz szorosabban kapcsolódó posztokra szűrt anyag esetében az ingatlanok kérdése (az árak változása, a szabályozás, ezek a lehetséges következményei) a legfontosabb szervező momentummá, miközben a turizmus, vendéglátás, és aktuális kérdései is felmerültek. A leggyakrabban említésre kerülő települések esetében a már említett ingatlan tematika mellett a legfontosabb problémaként a közlekedés fejlesztése mutatkozott hangsúlyosnak. Ezzel együtt a Tóval kapcsolatos környezeti problémák viszonylag perifériálisan kerülnek elő; amíg a teljes korpusz elemzése során még önálló topikot alkottak az ehhez a témához és potenciális konfliktuszónához kapcsolódó tudósítások, a legnagyobb gyakorisággal előforduló településekre szűkítve ezek a témák csak marginálisan kerülnek elő.

A Hírbalaton korpusza egyben további lehetőségeket is hordoz magában a további kvantitatív vizsgálódások számára; a jelen vizsgálatban feltárt szempontok alapján lehetőség nyílik a korpusz időbeli dinamikájának elemzésére. Megvizsgálhatjuk, hogy a feltárt topikok mennyiben relevánsak a szerkesztők szempontjából, és ez miként feleltethető más forrásból származó, például a kvalitatív jellegű médiaelemzés szempontjaival. Tanulmányozhatjuk, vagy azt is, hogy miként hogyan változtak ezek a tematikus elrendeződések időben. A jövőben célzottabb vizsgálatokat végezhetünk a korpuszon konkrét helyekkel és szereplőkkel kapcsolatban is.

A Balaton térségében zajló lokális konfliktusok megjelenítése az országos közéleti sajtóban, 2018-2023

Kvalitatív tartalomelemzés

Az elemzett források és az adatok gyűjtése

Az alábbiakban annak a kvalitatív tartalomelemzésnek az eredményeit mutatjuk be, amelyet négy országos, az interneten elérhető közéleti lap 2018 januárja és 2023 szeptemberének vége között publikált cikkeiről végeztünk. A vizsgált időszak kezdetének kiválasztását az indokolta, hogy a témával kapcsolatos sajtóanyagok előzetes áttekintése során egyértelműen látszott, hogy ez volt az az év, amikor a bevezető részben is említett 2016-os, a Balaton fejlesztéséről szóló kormányhatározatot követően megjelentek az első hírek annak helyi eredményéről, hatásáról: ingatlanügyletekről, fejlesztések terveiről.

Az elemzés során az Átlátszó, az Index, a Magyar Narancs és a Telex témával foglalkozó cikkeit vizsgáltuk. Kiválasztásukat különböző okok indokolták. Az Index a vizsgált időszakban végig a piacvezető közéleti hírportálok között szerepelt. A korábbi szerkesztőségének távozása után, általuk 2020 őszén elindított Telex is hamar az internetes hírpiac meghatározó szereplőjévé vált. Az NMHH adatai szerint²² 2023 első negyedében az összes látogatottsága²³ alapján az Index volt a leglátogatottabb weboldal, míg a Telex az 5. helyet foglalta el ezen a listán. Az Átlátszót a hazai közélettel foglalkozó nonprofit, független hírportálként azért választottuk, mert a vizsgált időszakban több cikksorozatot is publikált a Balaton térségét érintő közügyekről, ingatlanszerzésekről és beruházásokról.

A forrásanyagok összegyűjtését megelőzően technikai problémákkal is szembesültünk: több országos hírportál (pl. 24.hu, 444.hu) esetében is azt tapasztaltuk, hogy nem rendelkeznek olyan komplex keresővel, amely lehetővé tenné több évvel ezelőtt publikált anyagaik áttekintését, majd letöltését. Éppen ezért irányult figyelmünk a Magyar Narancs internetes holnapjára, amellyel kapcsolatban azt vettük észre, hogy az elmúlt években meglehetősen élénken számolt be a Balaton térségének közéleti történéseiről. Ebben nagy szerepet játszik a lap napi gyakorisággal frissülő Kis-Magyarország rovata, amelynek célja az éppen a tanulmányunk bevezető részében említett, beszűkülő helyi nyilvánosság ellensúlyozása.

A források összegyűjtése során a négy internetes oldalon azokra a cikkekre fordítottunk figyelmet, amelyek egyrészt a térségben elindult gazdasági fejlesztésekről számoltak be,

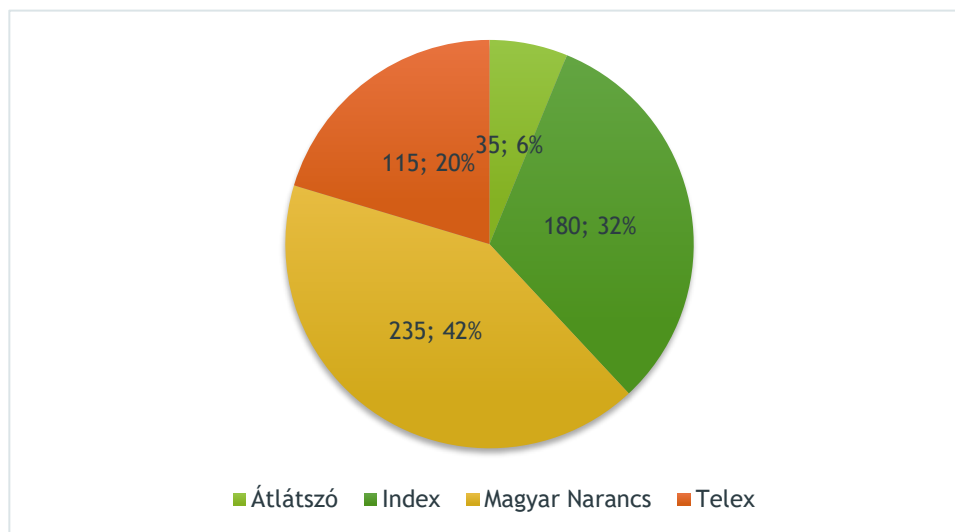
²² https://nmhh.hu/cikk/238466/Internetes_kozonsegmeresi_adatok_2023_I_negyedev#238466-top10-eleres

²³ Amely eltér a valódi látogatók számát mutató listától: ezen 2023 első negyedében az Index a 4. helyen szerepelt, míg a Telex nem tartozott az első tíz weboldal közé.

másrészt olyan helyi konfliktusokat, érdekkülönbségeket bemutató írásokat kerestünk, amelyek a Balaton térségében zajlottak le a vizsgált időszakban. Ennek során összegyűjtöttük:

- a Balaton környéki beruházásokról, ingatlanügyletekről szóló cikkeket;
- az ezek hatására kialakult konfliktusokról tudósító írásokat;
- olyan helyi politikai tudósításokat, amelyek sajátos lokális konfliktusok, érdekellentétek kapcsán foglalkoztak a települések helyi közéletével;
- a Balaton-parti településeken előforduló természeti, környezeti problémákat bemutató beszámolók közül azokat, amelyek valamilyen társadalmi hatásra²⁴ alakultak ki, például gyakran beruházások következményeként;
- a turizmus helyi gazdaságával foglalkozó sajtóanyagok közül pedig azokat, amelyek szintén helyi konfliktusokat, érdekellentéteket²⁵ fejeztek ki.

Az alábbi ábrán (6.) áttekinthetjük az így összegyűjtött 565 darab cikk források szerinti eloszlását. Mint láthatjuk, némi meglepetésre, a Magyar Narancs publikálta a legtöbb mintába került írást, 233 cikkük az összes forrásanyag 42 százaléka. A Telex jóval kevesebb anyagát (20%) az Indexhez (32%) képest nyilván megmagyarázza, hogy csak 2020 őszén kezdte működését ez a hírportál. Oknyomozó lapként az Átlátszó (6%) pedig nyilvánvalóan nem része a nagy elérésű oldalak közötti híversenynek, kevesebb, de átfogóbb anyagokat publikál.



6. ábra Az elemzés anyagainak megoszlása források alapján

²⁴ Tehát például nem elemeztük a vízminőségről, vízszintről szóló gyakori és rendszeres híradásokat.

²⁵ Így nem foglalkoztunk a helyi munkaerőpiac szintén örökzöld témájával.

A tartalomelemzés módszere és a kódok struktúrája

A tartalomelemzés módszere²⁶ során különféle kommunikációs tartalmakat – a szövegek mellett akár képeket is – részletesen és szisztematikusan vizsgálunk annak érdekében, hogy azonosítsuk azok – sokszor rejtett – mintázatait. A tartalomelemzés lényege a vizsgált szövegek „kódolása”, azaz olyan adatokká alakítása, amelyek alkalmasak kutatási kérdéseink megválaszolására. Noha ezt a módszert a humán kommunikáció legkülönbözőbb formáit vizsgáló társadalomtudományok alkalmazzák, gyakran kvantitatív módszerként szokták bemutatni, hiszen a lényegét a kódolás során előállított, nagy mennyiségű adatok megszámlálása jelenti: tulajdonképpen azt keressük, hányszor fordul elő a vizsgált szövegben egy bizonyos jelenségre utaló kód.

A tartalomelemzésnek azonban csak azokat a válfajait értelmezhetjük tisztán kvantitatív módszerként, amelyek az adott szövegekben előforduló szavak, kifejezések gyakoriságának megszámlálásán, összegzésén alapulnak – ahogy az elemzésünk előző részében láttuk, digitális szövegbányászati módszeren alapuló vizsgálat is példázza. A tartalomelemzés módszerének azonban kvalitatív változatai is kialakultak. Ezek közös jellemzője, hogy ellentétben a tisztán kvantitatív tartalomelemzéssel, a szövegekben megszámlolt kódok kategóriái a kutatói értelmezés eredményeképpen jönnek létre. A kvalitatív tartalomelemzés fajtái tulajdonképpen annak alapján is elkülöníthetők egymástól, hogy a kódolás során alkalmazott kategóriákat milyen logikai módon állítják elő.

A kvalitatív tartalomelemzés során hagyományosan az elemzési kategóriák induktív módon jönnek létre: ilyenkor a használt kódkategóriák a vizsgált téma, tartalom helyi kontextusában érvényes jelentéseken alapulnak. A hasonló tartalomelemzésen alapuló kutatások egyik legfontosabb, meghatározó feladata a kódolás – azaz a szövegben azonosított elemek megszámlálása előtt – az elemzési kódok és struktúrájuk létrehozása a vizsgált források előzetes tanulmányozása és értelmezése alapján. A kvalitatív tartalomelemzések más változatai az elemzési kódokat deduktív módon alkalmazzák. Az ilyen kutatásokban használt kódstruktúra már egy előzetesen meglévő, korábbi kutatások során kialakult elméleti keretet tükröz, és az alkalmazott elemzési kategóriákat, a kódok struktúráját csak átemelik azokból.

A tartalomelemzés további fontos szempontja a kódokkal azonosított tartalmi elemek szintjének megállapítása: ez lehet a vizsgált dokumentumok – azaz esetünkben a lapok cikkeinek – egésze, vagy pedig a szöveg valamelyik kisebb része: például egy megszólaló szereplő által elmondott idézet. Az elemzésünk során használt kódok, kategóriák szerkezetét a

²⁶ Stokes, Jane: *A média és kultúrakutatás gyakorlata*. Gondolat–PTE Kommunikáció és Médiatudományi Tanszék, Budapest–Pécs, 2007, 68. Lune, Howard – Berg, Bruce L.: *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*, Global Edition, Pearson, Harlow, 2017, 184-191.

4. táblázaton láthatjuk, s ahogy az alábbiakban bemutatjuk, készen kapott, azaz deduktívan használt kódok mellett többnyire induktívan létrejött, azaz a szövegekben rejlő jelentéseken alapuló kategóriákat alkalmaztunk.

AZ ELEMZÉS KATEGÓRIÁI

Az elemzés kategóriáinak első szempontjaként azonosítottuk a vizsgált lapok cikkeiben használt *forrásokat*: nyilván itt sem ezek említésének gyakoriságát számoltuk, hanem egy adott forrást cikkenként egyszer vettünk figyelembe. Nyilván érdekes és fontos szempont nyomon követni, hogy a Balaton térségének helyi konfliktusairól, turisztikai problémáiról beszámoló országos közéleti lapok milyen forrásokra hivatkoznak munkájuk során. Például mennyire használják a regionális sajtót, ezeket között milyen a szerepe a térség hagyományos megyei napilapjainak és azok hírportáljainak, vagy az utóbbi évtizedben megjelent, részben közélettel is foglalkozó regionális turisztikai internetes lapoknak. Utóbbiak mellett releváns lehet nemcsak az állami hírforrások, mint az MTI, hanem a BFT által létrehozott Hírbalaton térségi portál idézettségének mértékét is megismerni. Mint a kutatás eredményeinek bemutatás során majd látjuk, forrásként azonosítottunk olyan egyéb kiadványokat is, mint települési helyi médiumokat, civil szervezetek honlapjait vagy szakmai internetes lapokat, magazinokat (mint például az Építészfórum). Nyilván annak megfelelően, ahogy a kortárs politikai kommunikáció egyre meghatározóbb színtere a közösségi média, elsősorban az országos (párt)politika szereplőire való hivatkozások során nagyon sokszor a Facebook vált a lapok hírforrásává.

Tartomelemzésünk során kódoltuk a lapokat *műfaji* szempontból is. A tényközlő műfajok között megkülönböztettük egymástól a rövidebb, általában csak egyetlen információt, történetet közlő *hírt* és az azokat háttérét, kontextusát bemutató hosszabb *információktól*. Kódoltuk az eseményekről beszámoló *tudósításokat* és a szubjektívebb, személyesebb sajtóműfajok közül az *interjúkat*, valamint az újságíró által megélt eseményeken, személyes jelenlétén és hangvételen alapuló *riportokat*. Az újságírók különböző témákkal kapcsolatos szubjektív véleményét, állásfoglalását bemutató írásokat pedig a *publicisztika* műfaji kategóriájába helyeztük. Néhány esetben, nyilván az internetes újságírás műfaji trendjeinek megfelelően a hírportálokon a témával foglalkozó *videós* anyagokat is találtunk; ezek audiovizuális tartalmait technikai és módszertani okok miatt nem elemeztük, csak a mellettük lévő leírások, címek szövegét.

A kódolás első tematikus szempontját a cikkek egészének tartalmi azonosítása jelentette. Ennek során azt állapítottuk meg, hogy a sajtóanyagok témája, az esetleg benne megjelenő ügyek, problémák elsősorban milyen társadalmi területhez kötődnek: a *gazdasághoz*, *helyi*

| FORRÁSOK | MŰFAJOK | SZEREPLŐK (megszólaltók) | FÖLDRAJZI HELYEK | TELEPÜLÉSI TEREK |
|------------------------------|---------------------------------------|--|----------------------|------------------------------|
| Országos közéleti sajtó | Háttér, információ | Társadalmi szereplők | Balaton-régió | A part |
| 24.hu | Hír | Állagember, hozzászóló | Alsóörs | A tó |
| 168ora | Interjú | Helyi lakos | Ászótfő | Club Aliga |
| 444 | Publicisztika | Nyarylátó/utazó | Badacsonytomaj | Közeledési terek |
| Alfahír | Riport | Olvasó, kommentelő, forrás | Balatonakali | Kerékpárút |
| Állatszó | Tudósítás | Szakértő, szakember | Balatonakarattya | Kikötő |
| ATV | Videó | Turista, fürdőző | Balatonaliga/világos | Közüti infrastruktúra |
| Blikk | TÁRSADALMI TERÜLETEK ("Témák") | Gazdasági szereplők | Balatonalmádi | Vasút |
| Bors | Gazdaság | Állami/önkormányzati szervezet | Balatonberény | Külterületek |
| HVG | Helyi politika, helyi ügy | Bahart | Balatonboglár | Farm |
| Index | Országos politika | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Balatonederics | Külterület, szántó, erdő |
| Infostart, inforadio | Természet | Egyéb helyi vállalkozó, cég | Balatonfenyves | Nádas |
| Klubrádió | Tudomány, kutatás | Építész | Balatonföldvár | Zárterek |
| Magyar Hang | Szabadidő | Fesztiválszervező | Balatonfüred | Települési terek |
| Magyar Hírlap | PROBLÉMÁK, ÜGYEK (cikkek szintjén) | Szervezetek | Balatonfűzfő | Bolt, üzletház |
| Magyar Idők | Beruházás, (be)építés | Balaton Limnológiai Intézet | Balatongyörök | Település |
| Magyar Narancs | A tér birtoklása, ingatlanok | Bíró, ügyész | Balatonhenye | Települési köztér |
| Magyar Nemzet | Természeti, környezeti probléma | Civil szervezet, helyi egyesület | Balatonkenese | Üzem, telep, bánya |
| Media1 | Turizmus és hatásai | Nemzeti Park | Balatonlelle | Turisztikai terek |
| Mérce | ÉRVEK, RÉSZPROBLÉMÁK (cikkekben) | Rendőrség, polgárőrség, katasztrófavédelem | Balatonmáriafürdő | Apartmanház, lakópark |
| Mfor | Környezeti problémák | Politikai szereplők | Balatonörszöd | Attrakció, látványosság, vár |
| Napi.hu | Komplexitás, sokféleség | Balaton Fejlesztési Tanács | Balatonrendes | "Birtok" |
| Népszabadság | Tájkép, örökség | Balaton Szövetség | Balatonszabadi | Fesztivál |
| Népszava | Természetvédelem, környezeti probléma | Egyéb helyi politikus | Balatonszárszó | Kempingek |
| Origo | Politikai érvek | Egyéb politikus | Balatonszemes | Sportpálya |
| Pesti Srácok | Demonstráció | Ellenzéki politikus | Balatonszentgyörgy | Strand |
| Portfolio | Helyi politikai viszonyok, ellentétek | Kormányhivatal, hatóság | Balatonszepezd | Szálloda, üdülő |
| Privátbankár | Kormányzati támogatások, közpénzek | Kormányzati, kormánypárti politikus | Csopak | Tábor |
| Ripost | Luxus, elit | Önkormányzati szereplő | Dörgicse | Termálfürdő |
| RTL | Népszavazás | Egyéb önkorm. szereplő | Felsőörs | Villa, nyaraló |
| Szabad Európa | "Üzleti körök" | Főépítész | Fonyód | |
| SzabadFöld | Társadalmi problémák | Jegyző | Gyenesdiás | |
| Telex | Bebírók/nyaralók és öklások | Önkorm. általában (testület/település) | Káli-medence | |
| Válasz Online | Beépítés | Önkormányzati képviselő | Keszthely | |
| Világgazdaság | Egyeztetés, felmérés | Polgármester | Örvényes | |
| Regionális közéleti sajtó | Érdekek, konfliktusok | | Paloznak | |
| BalatonTipp | Helyi ellenállás, helyi érdek | | Révfülp | |
| Hírbalaton | Helyi nyilvánosság | | Siófok | |
| Likebalaton | Köztér: hozzáférés | | Szántód | |
| Nyugat.hu | Népességnövekedés | | Szigliget | |
| Sonline/Somogyi Hírlap | Zsúfoltság, forgalom, zaj | | Tihany | |
| SzabadPécs | Gazdasági problémák | | Vonyarcvashegy | |
| Veol/Veszprémi Napló | Építkezés, beruházás | | Zamárdi | |
| Zaol/Zalai Hírlap | Gazdasági előny, helyi haszon | | Zánka | |
| Állami hírforrások | Infrastruktúra | | | |
| Magyar Közöny | Ingatlanügyek | | | |
| MTI | Ipari tevékenység, bányászat | | | |
| Egyéb források | Privatizáció | | | |
| Civil szervezet (honlapja) | Üzemeltetés, szolgáltatás | | | |
| Egyéb: tanulmány, dokumentum | Jogi, igazgatási problémák | | | |
| Egyéb települési média | Engedélyezés, hatásvizsgálat | | | |
| Egyéb kiadványok, magazinok | Jogi szabályozás | | | |
| Külföldi média | Közrend, illegálitás, jogsértés | | | |
| Közösségi média: Facebook | Pereskedés | | | |
| | Szabálysértés, bírság | | | |

4. táblázat A tartalomelemzés során használt kódok szerkezete

közélethez, országos politikához, tudományhoz vagy szabadidőhöz. A helyi és országos politika kategóriáit, mint az elemzés során a nyilvánosság fontos léptékeit is, elsősorban a bennük megjelenő szereplők (helyi, települési politikusok, szervezetek szemben az országos pártpolitika ismert alakjaival) alapján kódoltuk. Néhány esetben²⁷, amikor a cikkekben egyaránt

²⁷ Például a Club Aliga beruházásáról szóló gyakori helyi fórumokon időnként felbukkantak országos politikai szereplők, a jelenlétük, esetleg megjelenő véleményük azonban nem változtatott az ilyen tudósítások helyi politikai keretén.

megjelent mindkét típusú szereplő, a kódolás során a megszólalásaik arányát, vagy azt vettük figyelembe, hogy a lap szerzője, szerkesztője hogyan keretezi a témát például a cikk címében, bevezetőjében. Ahogy az adatgyűjtés kapcsán említettük, azokat a cikkeket is elemeztük, amelyek a Balaton térségének olyan környezeti problémáival foglalkoztak, amelyek társadalmi folyamatok, beavatkozások eredményei: ezeket jelöltük a *természet* kategóriájával. A kutatás során találtunk néhány olyan cikket is, amelyek valamilyen lokális turisztikai konfliktussal foglalkoztak, azonban a cikkek alapján nem voltak (helyi vagy országos) közéleti vonatkozásaik. Mint látni fogjuk, ezek többnyire a vízfelülettel kapcsolatos ügyekről, például hajózással kapcsolatos ellentétekről szóltak: ezeket jelöltük a *szabadidő* kategóriájával.

A forrásanyagok előzetes áttekintése, a kódolási kategóriák kialakítása során azt állapítottuk meg, hogy a sajtó által bemutatott, a balatoni térséggel kapcsolatos helyi problémák, konfliktusok néhány jellegzetes típusa, fajtája azonosítható. Az elemzési kategóriák következő tematikus szempontjaként mindegy egyes cikk esetében ezeket jelöltük a kódolás során, miközben elkülönítettük az *építkezésekkel*, *beruházásokkal*, valamint a *tér birtoklásával*, *ingatlanügyekkel* kapcsolatos eseteket. Egy másik problémakört jelentettek a *természeti, környezeti problémák* okozta esetek. Továbbá olyan lokális ügyekkel, konfliktusokkal is foglalkozott a sajtó, amelyek esetében a *turizmus hatásai* kódot használtuk.

A kódok következő csoportját már a forrásanyagok feldolgozása közben, tisztán induktív módon hoztuk létre, s a cikkeken belüli egységekhez kötöttük: tulajdonképpen az újságírók és az általuk megszólaltatott szereplők által szóba hozott (rész)problémákat, érveket mint a helyi konfliktusok különböző aspektusait jelöltük ezekkel. A táblázaton láthatjuk, ezek tematikusan jelentős részben az előző kódkategóriákhoz is kötődnek, tulajdonképpen azokat bontják ki részletesebben. Így a táblázat bemutatja az elemzett cikkekben felmerülő környezeti, természetvédelmi problémák, politikai érvek, társadalmi problémák, gazdasági ügyek legkülönbözőbb részkategóriáit; az elemzés során pedig majd látni fogjuk, e témák mellett fontos kérdéskörnek bizonyult a balatoni helyi konfliktusok kapcsán azok jogi, szabályozási aspektusa.

Az ügyek, (rész)problémák után a következő kódcsalád segítségével a cikkeken megszólaló szereplőket azonosítottuk. Fontos hangsúlyozni, hogy a kódolásuk során az aktív szereplésüket jelöltük, amikor egy-egy szereplő saját véleményét közvetlenül idézték, vagy közvetve összefoglalták a lapok, s nem pedig – passzívan – csak említették őket. Ennek során egyrészt elkülönítettük a *társadalmi szereplők* különböző kategóriáit. A szakemberek, szakértők mellett a laikus, hétköznapi különféle csoportjait látjuk a táblázaton, annak megfelelően, ahogy az újságírók említették őket. Azonosításukat nem mindig könnyíti meg a sajtó, hiszen a balatoni településeken felbukkanó személyek esetében gyakran beszélnek „helyiekről”, „nyaralótulajdonosokról”, általában „turistákról” (esetleg „fürdőzőkről”), vagy a helyi politikai fórumok átlagember „hozzászólóiról”, néhány esetben sejtelmesen „olvasókról”,

„kommentelőkről” vagy „(helyi) forrásról”. Az előbbieket mellett a cikkek megszólalóiként különféle szervezetek, (párt)politikai és önkormányzati szereplők kategóriáit hoztuk létre – a kormánypárti és ellenzéki politikusok kategóriái egyaránt jelentenek személyeket és néhány esetben politikai szervezetüket is.

A kategóriák utolsó csoportjait a *földrajzi helyeket* és *települési tereket* jelölő kódok alkotják. Ezeket általában egy-egy cikk egészére alkalmaztuk, annak megfelelően, hogy a sajtó térségi ügyekről szóló beszámolóinak túlnyomó többsége adott települések konkrét tereihez kapcsolódnak. Néhány esetben talákoztunk az elemzés során olyan írással, amely párhuzamosan két különböző helyen, térben zajló ügyet is bemutatott – kivételesen ilyenkor egy cikkben belül kétszer is használtuk ezek kategóriáit.²⁸ A földrajzi helyek kódolásakor fontos volt a regionalitás szempontja is, hiszen nyilvánvalóan a cikkek egy jelentős része térségi keretben mutatja be a Balatonnal kapcsolatos problémákat. Ugyancsak regionálisként azonosítottuk azokat a cikkeket, amelyek több konkrét földrajzi helyet említettek, de szintén egy térségi folyamat elemeiként: például kikötők vagy szállodák tulajdonosváltása kapcsán.

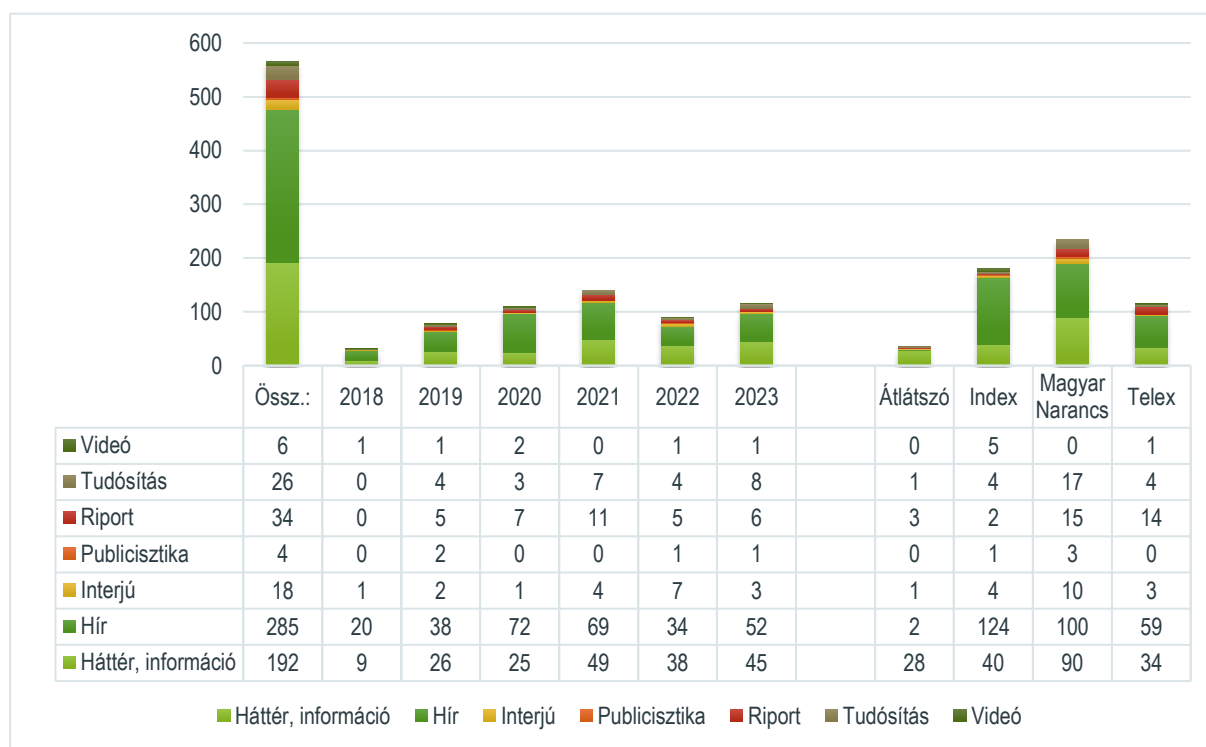
A települési terek között néhány sajátos, egyedi kategóriát is alkottunk a *közülekedési terek*, *települési közterek* és turisztikai terek és *külterületek* mellett és között. Az elemzés során például feltűnt, hogy viszonylag sok cikk foglalkozik különféle települések partmenti területeivel, ingatlanjaival sajátos egységként értelmezve azokat. Ezekben az esetekben nem különítettük el a szóba kerülő konkrét terek típusait (például kikötőket, szállodákat, kempingeket), hanem egységesen alkalmaztuk a „part” kódját: például 2019-ben több cikk írt arról a keszthelyi népszavazási kezdeményezésről, amely a partmenti ingatlanok beépítésének szabályozása miatt vetődött fel. Ugyanilyen partmenti terület az egykori üdülőkomplexum, a Club Aliga: az itt zajló beruházásokról szóló cikkek is többnyire egységesen szólnak erről az ingatlanról, ezért ezt is önállóan kódoltuk. Néhány esetben maga a vízfelület, az ezzel kapcsolatos konfliktusok voltak a cikkek témái – ezt jelöltük a „tó” kódjával. Hasonlóan érdekes eset volt például a Balatonhenyén zajló beruházás, amelynek célja, tulajdonképpen végkimenetele a sajtóból se derült ki. Az építkezést kritizáló politikusok „kastélyként” is említették, a lapok helyenként a semlegesebb „birtok” kifejezést használták ezzel kapcsolatban – mi is így jelöltük a kategóriák között.

²⁸ A szabályt végképp erősítő kivétel pedig a Magyar Narancs 2023 augusztusában megjelent elemzése volt, amely egymásután tucatnyi helyi ügyet, konfliktust mutatott be egyenként bekezdésnyi terjedelemben. Ebben a cikkben mindegyik esetet, helyet és teret külön kódoltuk. <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/terkepen-mutatjuk-hogyan-epiti-korbe-a-ner-a-balatont-260005>

A sajtóelemzés kvantitatív eredményei

Az alábbiakban az előző részben bemutatott kódstruktúra csoportjai alapján bemutatjuk az elemzésünk kvantitatív, a kódok megszámlolásán alapuló eredményeit: gyakoriságukat, valamint eloszlásukat az elemzett lapok és évek alapján. Elsőként az elemzett cikkek műfaji eloszlásával, majd az azokban idézett források gyakoriságával foglalkozunk. Ezután a cikkek tematikus eloszlását vizsgáljuk meg röviden, és a bennük megjelenő társadalmi területek, konfliktusok, ügyek típusait. Ezután e tematikus területekhez kötődő problémák, ügyek említésének gyakoriságát mutatjuk be, majd a cikkekben megszólaló társadalmi szereplők eloszlását. Végül a vizsgált forrásokban felbukkanó földrajzi helyek és települési terek gyakoriságával foglalkozunk.

A CIKKEK MŰFAJAINAK MEGOSZLÁSA ÉVEK ÉS FORRÁSOK SZERINT



7. ábra A cikkek műfajainak megoszlása évek és források szerint (összesen: 565)

Az elemzett cikkekben említett megjelenő műfajok összesége szempontjából elsőként talán azt vehetjük észre (7. ábra), hogy a lapok beszámolóit a hírek műfaja dominálja, s meglepően kevés (4) a Balaton közéletét tárgyaló publicisztika született az általunk vizsgált újságokban 2018 és 2023 között. Az is feltűnő lehet, hogy bizonyos műfajok adott lapokhoz jobban köthetők. A rövid hírek közlése elsősorban az Indexet jellemezte (180 cikk között 124 hír). A Magyar Narancs pedig viszonylag nagyobb arányban publikált helyszíni tudósításokat és riportokat – ez mintegy utólag is igazolja a lap beválogatását a tartalomelemzés forrásanyagai

közé. Az ábra azt is illusztrálja, hogy a 2021-ben jóval több írást publikáltak a lapok a témáról: összesen 140 cikket, míg 2020-ban 110-et, 2022-ben pedig 90-et. Ráadásul a cikkek mennyiségének megugrását nem rövid hírek, hanem éppen a hosszabb írások, háttéranyagok és a tudósítások riportok okozzák. Ennek magyarázata is kézenfekvő: ez volt az időszak, amikor megjelentek az első hírek a térségben elinduló beruházásokról, mint majd látni fogjuk, például a balatonaligai egykori Club Aligáról.

AZ ELEMZETT CIKKEKBEN EMLÍTETT FORRÁSOK GYAKORISÁGA

A cikkekben hivatkozott források eloszlását bemutató 5. táblázatra rátekintve egyrészt az országos közéleti sajtó dominanciáját figyelhetjük meg, másrészt e lapok változatosságát és sokféleségét. A meglehetősen heterogén és sokszínű kortárs médiakörnyezet olyan elemei szerepelnek egymás mellett a listában, mint az internetes hírportálként a közelmúltban újraindult Szabad Európa vagy éppen a nyomtatott hetilapként szebb napokat látott Szabad Föld. Ugyanakkor észrevehetjük a nagyobb, ismertebb országos közéleti és gazdasági hírportálok (pl. 444, HVG, Napi.hu) dominanciáját a források között – s ezzel együtt a kormányközeli kiadványok viszonylagos hiányát. A tartalomelemzés egyik meglepő adata volt ebből a szempontból a 24.hu említésének gyakorisága. A többi forráshoz képest valamivel többször hivatkozták az elemzett cikkek a Népszavát is. A hazai közszolgálati média is szinte teljesen hiányzik a források közül, egyedül az MTI idézettsége magas. A Magyar Közlöny pedig a beruházásokkal kapcsolatos jogszabályok miatt szerepel a források között.

A regionális, megyei lapok szempontjából érdekes adat a megyei napilapok és hírportáljaik forrásként való használatának visszaszorulása – ez különösen a Veszprémi Napló/Veol esetében feltűnő. Helyükbe részben azonban olyan regionális oldalak léptek, mint a Balatontipp vagy nagyobb mértékben éppen a Hírbalaton. A hivatkozott települési médiumok kategóriája a kistépelések esetében többször önkormányzatok honlapját jelentette, illetve olyan városi médiumokat, mint a Veszprém TV, az Öböl TV vagy a Siófoki Hírek. Érdekes volt látni a Telex²⁹ forrásai között – egyébként éppen a 24.hu nyomán – idézett Káli Híradót, a Káli Medencei Környezetvédelmi Társaság lapját. Az egyéb szakmai lapok, magazinok kategóriáját olyan lapok képviselik, mint például az Építészforum, az Ingatlan.com vagy a Hajozas.hu.

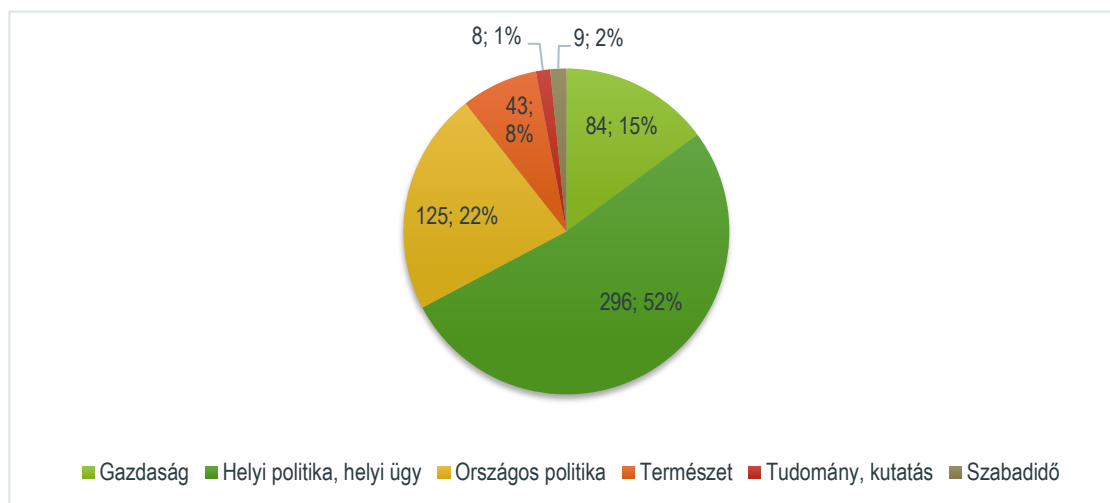
A kortárs politika mediatizálódását ismerve talán kevésbé meglepő, hogy a legtöbbet hivatkozott forrás éppen a Facebook lett. A közösségi oldalt egyébként 22 alkalommal idézték kormánypárti politikusok, egyaránt 18-18 alkalommal polgármesterek és ellenzéki politikusok, valamint hétszer civil szervezetek véleménye kapcsán.

²⁹ <https://telex.hu/belfold/2021/09/22/balatongyorok-lakopark-golfpalya-vizparti-eladjak>

| Az elemzett cikkekben hivatkozott források | Összesen | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | Átlászó | Index | Magyar Narancs | Telex |
|--|------------|-----------|-----------|------------|------------|-----------|-----------|-----------|------------|----------------|------------|
| FORRÁSOK ÖSSZESEN: | 528 | 29 | 67 | 104 | 147 | 89 | 92 | 46 | 136 | 213 | 133 |
| Országos közéleti sajtó | 300 | 20 | 50 | 61 | 69 | 48 | 52 | 29 | 70 | 121 | 80 |
| 24.hu | 74 | 7 | 16 | 17 | 12 | 9 | 13 | 5 | 23 | 29 | 17 |
| 168ora | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| 444 | 27 | 1 | 2 | 8 | 5 | 7 | 4 | 1 | 4 | 13 | 9 |
| Alfahír | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Átlászó | 22 | 1 | 4 | 2 | 7 | 3 | 5 | 1 | 1 | 10 | 10 |
| ATV | 3 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 1 | 0 | 2 | 1 | 0 |
| Blikk | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 |
| Bors | 2 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 |
| HVG | 29 | 1 | 6 | 5 | 8 | 4 | 5 | 3 | 6 | 14 | 6 |
| Index | 8 | 1 | 1 | 2 | 2 | 2 | 0 | 2 | 0 | 4 | 2 |
| Infostart, Inforadio | 3 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 | 2 | 0 | 1 |
| Klubrádió | 2 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Magyar Hang | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Magyar Hírlap | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Magyar Idők | 2 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Magyar Narancs | 9 | 0 | 1 | 2 | 1 | 2 | 3 | 3 | 1 | 0 | 5 |
| Magyar Nemzet | 3 | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 |
| Media1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Mérce | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 1 | 1 | 0 | 2 | 0 |
| Mfor | 10 | 2 | 0 | 4 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 5 | 5 |
| Napi.hu | 12 | 0 | 7 | 1 | 2 | 2 | 0 | 1 | 4 | 5 | 2 |
| Népszabadság | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Népszava | 38 | 2 | 5 | 9 | 7 | 8 | 7 | 1 | 13 | 12 | 12 |
| Origo | 2 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Pesti Srácok | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Portfolio | 3 | 0 | 0 | 1 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 | 2 | 0 |
| Privátbankár | 2 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Ripost | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| RTL | 16 | 0 | 0 | 2 | 5 | 3 | 6 | 1 | 5 | 3 | 7 |
| Szabad Európa | 3 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 1 | 1 | 0 | 2 | 0 |
| SzabadFöld | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Telex | 6 | 0 | 0 | 0 | 2 | 1 | 3 | 1 | 0 | 5 | 0 |
| Válasz Online | 6 | 0 | 0 | 1 | 2 | 1 | 2 | 2 | 1 | 1 | 2 |
| Világgazdaság | 4 | 3 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 2 | 1 | 0 |
| Regionális közéleti sajtó | 43 | 0 | 6 | 5 | 16 | 8 | 8 | 0 | 14 | 23 | 6 |
| Balantipp | 8 | 0 | 2 | 0 | 5 | 1 | 0 | 0 | 2 | 2 | 4 |
| Hírbalaton | 18 | 0 | 2 | 4 | 6 | 3 | 3 | 0 | 5 | 11 | 2 |
| Likebalaton | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Nyugat.hu | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Sonline/Somogyi Hírlap | 11 | 0 | 1 | 1 | 4 | 1 | 4 | 0 | 4 | 7 | 0 |
| SzabadPécs | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Veol/Veszprémi Napló | 2 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Zaol/Zalai Hírlap | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Állami hírforrások | 32 | 1 | 1 | 6 | 16 | 3 | 5 | 0 | 17 | 7 | 8 |
| Magyar Közlöny | 5 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 1 | 0 | 2 | 3 | 0 |
| MTI | 27 | 1 | 1 | 6 | 12 | 3 | 4 | 0 | 15 | 4 | 8 |
| Egyéb források | 153 | 8 | 10 | 32 | 46 | 30 | 27 | 17 | 35 | 62 | 39 |
| Civil szervezet (honlapja) | 8 | 1 | 0 | 2 | 0 | 3 | 2 | 0 | 1 | 5 | 2 |
| Egyéb: tanulmány, dokumentum | 10 | 0 | 1 | 2 | 2 | 2 | 3 | 4 | 1 | 3 | 2 |
| Egyéb települési média | 19 | 2 | 1 | 7 | 5 | 2 | 2 | 5 | 4 | 9 | 1 |
| Egyéb kiadványok, magazinok | 22 | 1 | 2 | 1 | 8 | 7 | 3 | 1 | 3 | 6 | 12 |
| Külföldi média | 4 | 2 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 1 | 1 | 2 | 0 |
| Közösségi média: Facebook | 90 | 2 | 6 | 19 | 30 | 16 | 17 | 6 | 25 | 37 | 22 |

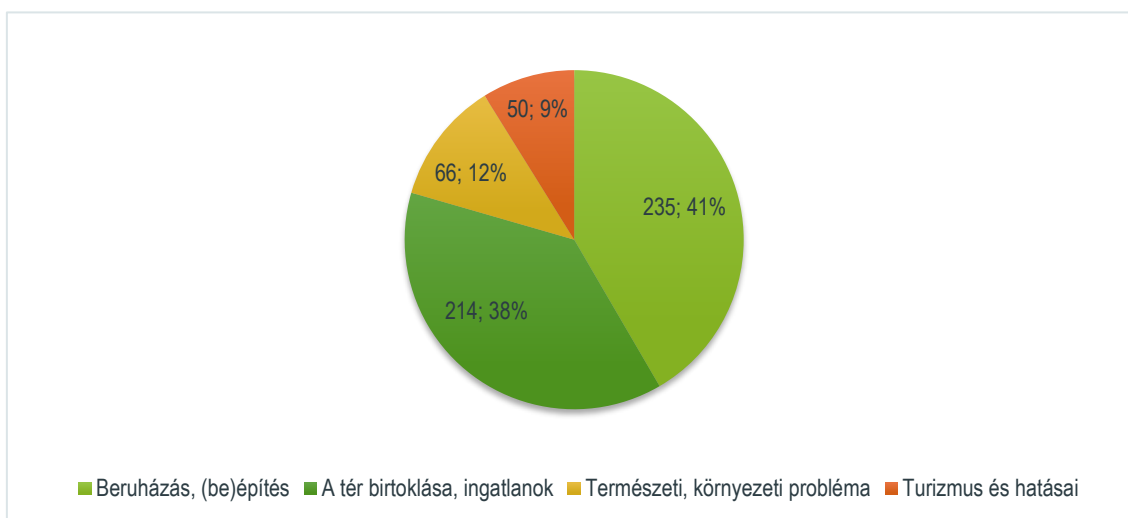
5. táblázat Az elemzett cikkekben hivatkozott források eloszlása az időben és források szerint

TÁRSADALMI TERÜLETEK, TÉMÁK ÉS KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK MEGJELENÍTÉSÉNEK ARÁNYAI



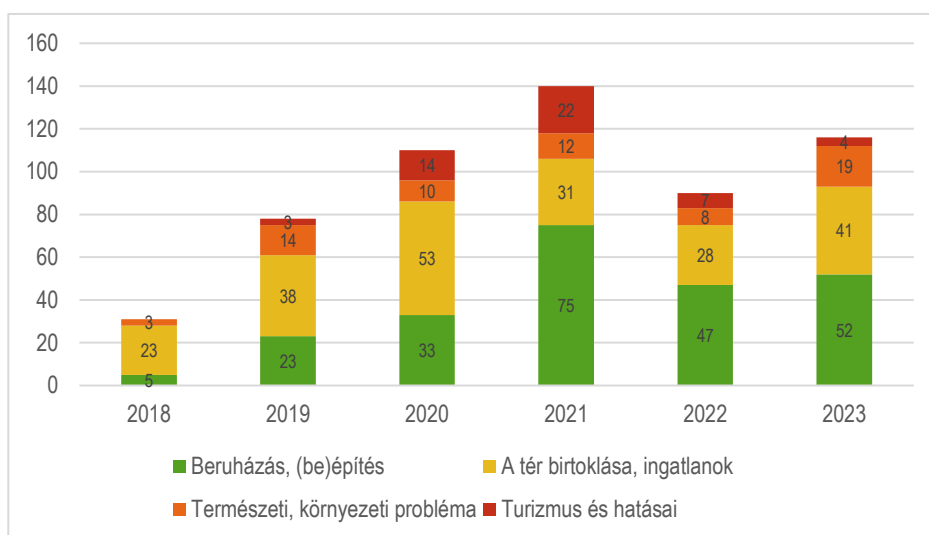
8. ábra Az elemzett cikkek témáinak megoszlása társadalmi területek szerint

A 8. ábrán megfigyelhetjük, az összegyűjtött és elemzett 565 darab cikk több mint fele a Balaton környéki lokális problémákat és konfliktusokat mint helyi közéleti ügyeket tárgyalta. 22 százaléknyi a témával az országos politika perspektívája felől foglalkozó írások aránya. A cikkek 15 százaléka pedig a Balaton környéki beruházások és befektetések gazdasági hátterét mutatja be. 43 olyan írást (8%) találtunk, amelyek lokális, regionális környezeti problémákkal foglalkoznak „önmagukban” – helyi vagy országos politikai keretek említése nélkül. Nyolc cikk képviseli a térség társadalmi, természeti problémáira reflektáló tudományos perspektívát. Kilenc olyan „szabadidős” cikket találtunk, melyek – mint korábban említettük – nem politizált turisztikai konfliktusokat, problémákat tárgyaltak.



9. ábra A cikkekben tárgyalt lokális problémák, konfliktusok típusai

A következő ábrán (9.) a helyi ügyek és konfliktusok különböző fajtáit mutatjuk be. Ahogy látjuk, az 565 elemzett cikk között nagyjából hasonló arányban szerepeltek olyan írások, amelyek valamilyen Balaton-parti beruházás, építkezés következményeit mutatták be (38%), illetve a tó körüli területek, ingatlanok birtoklásának ügyeit, konfliktusait tárgyalták (41%). 12 százaléknyi volt a környezeti, természetvédelmi problémákkal és 9 százaléknyi a turizmus hatásaival foglalkozó publikációk száma. Ezek időbeli eloszlását bemutató 10. ábrán is megfigyelhetjük a beruházásokkal kapcsolatos konfliktusok hirtelen megugrását 2021-ben.



10. ábra A cikkekben tárgyalt lokális problémák, konfliktusok típusainak időbeli eloszlása

A CIKKEKBEN SZÓBA KERÜLŐ (RÉSZ)PROBLÉMÁK ÉS ÜGYEK ELOSZLÁSA

Az elemzett cikkek szerzői és az azokban megszólaló szereplők által elmondott érvek, szóba hozott problémák eloszlását a 6. táblázaton tekinthetjük át. Ebből jól látszik, hogy a legtöbbször a gazdasági ügyek résztémái kerültek szóba. Ez nyilván az utóbbi években a Balaton környéken lezajló lokális ügyek, konfliktusok jellegéből következik. Közismert, ezeket olyan gazdasági folyamatok okozták, mint ingatlanügyek (331 említés) és építkezések, beruházások (419).

A kvalitatív elemzés során pedig azt is látni fogjuk, a cikkekben nagyon sokféle társadalmi szereplő szólalt meg ezekről az ügyekről, reagált rájuk, miközben – a tartalomelemzés szempontjából – más típusú problémákat kapcsoltak hozzájuk. Ilyenek lehetnek a környezeti problémák leggyakrabban szóba kerülő (rész)témái, mint a természetvédelem, természetpusztítás ügye (260) vagy a tájkép és a helyi örökség védelme (69). A gazdasági folyamatok társadalmi kritikáját jelenthetik a beépítés (151), a közterekhez való hozzáférés (197) és helyi ellenállás (168) problémáját kifejező megszólalások. A Balaton körüli fejlesztések témáját pedig pártpolitikai keretbe helyezhetik a kormányzati támogatásokról, a

| A cikkekben megjelenő ügyek és problémák | összesítő | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | Átlatszó | Index | Magyar Narancs | Telex |
|--|-----------|------|------|------|------|------|------|----------|-------|----------------|-------|
| Környezeti problémák | 338 | 8 | 40 | 37 | 100 | 78 | 75 | 29 | 82 | 121 | 106 |
| Komplexitás, sokféleség | 9 | 0 | 3 | 0 | 1 | 5 | 0 | 0 | 1 | 3 | 5 |
| Tájkép, örökség | 69 | 1 | 5 | 9 | 33 | 12 | 9 | 8 | 17 | 22 | 22 |
| Természetvédelem, környezeti probléma | 260 | 7 | 32 | 28 | 66 | 61 | 66 | 21 | 64 | 96 | 79 |
| Politikai érvek | 409 | 30 | 76 | 93 | 77 | 67 | 66 | 29 | 83 | 226 | 71 |
| Demonstráció | 20 | 0 | 7 | 5 | 4 | 1 | 3 | 0 | 4 | 14 | 2 |
| Helyi politikai viszonyok, ellentétek | 35 | 2 | 4 | 13 | 6 | 0 | 10 | 0 | 3 | 26 | 6 |
| Kormányzati támogatások, közpénzek | 113 | 13 | 17 | 20 | 23 | 23 | 17 | 7 | 31 | 59 | 16 |
| Luxus, elit | 62 | 3 | 12 | 19 | 5 | 11 | 12 | 5 | 15 | 32 | 10 |
| Népszavazás | 27 | 1 | 11 | 0 | 6 | 8 | 1 | 2 | 5 | 11 | 9 |
| "Üzleti körök" | 152 | 11 | 25 | 36 | 33 | 24 | 23 | 15 | 25 | 84 | 28 |
| Társadalmi problémák | 755 | 18 | 103 | 116 | 230 | 137 | 151 | 37 | 180 | 364 | 174 |
| Bebírók/nyaralók és őslakosok | 9 | 0 | 0 | 3 | 4 | 2 | 0 | 0 | 3 | 2 | 4 |
| Beépítés | 151 | 6 | 21 | 28 | 43 | 27 | 26 | 15 | 46 | 47 | 43 |
| Egyeztetés, felmérés | 83 | 5 | 10 | 9 | 33 | 9 | 17 | 2 | 20 | 43 | 18 |
| Érdekek, konfliktusok | 56 | 0 | 11 | 8 | 18 | 11 | 8 | 2 | 12 | 28 | 14 |
| Helyi ellenállás, helyi érdek | 168 | 3 | 18 | 22 | 51 | 40 | 34 | 11 | 42 | 76 | 39 |
| Helyi nyilvánosság | 13 | 0 | 0 | 5 | 5 | 1 | 2 | 0 | 1 | 12 | 0 |
| Köztér: hozzáférés | 197 | 4 | 39 | 28 | 41 | 37 | 48 | 2 | 35 | 131 | 29 |
| Népességnövekedés | 2 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 |
| Zsúfoltság, forgalom, zaj | 76 | 0 | 4 | 12 | 34 | 10 | 16 | 5 | 20 | 25 | 26 |
| Gazdasági | 948 | 78 | 128 | 138 | 195 | 168 | 241 | 74 | 182 | 483 | 209 |
| Építkezés, beruházás | 419 | 16 | 44 | 49 | 108 | 73 | 129 | 28 | 93 | 199 | 99 |
| Gazdasági előny, helyi haszon | 62 | 3 | 11 | 6 | 18 | 10 | 14 | 2 | 13 | 29 | 18 |
| Infrastruktúra | 16 | 0 | 0 | 1 | 4 | 5 | 6 | 1 | 4 | 6 | 5 |
| Ingatlanügyek | 331 | 46 | 40 | 50 | 53 | 63 | 79 | 39 | 43 | 174 | 75 |
| Ipari tevékenység, bányászat | 20 | 6 | 4 | 4 | 0 | 6 | 0 | 4 | 3 | 13 | 0 |
| Privatizáció | 65 | 3 | 18 | 22 | 9 | 8 | 5 | 0 | 20 | 39 | 6 |
| Üzemeltetés, szolgáltatás | 35 | 4 | 11 | 6 | 3 | 3 | 8 | 0 | 6 | 23 | 6 |
| Jogi, igazgatási | 612 | 17 | 46 | 75 | 139 | 143 | 192 | 30 | 132 | 313 | 137 |
| Engedélyezés, hatásvizsgálat | 214 | 0 | 4 | 21 | 55 | 55 | 79 | 11 | 36 | 104 | 63 |
| Jogi szabályozás | 271 | 12 | 29 | 39 | 52 | 56 | 83 | 15 | 59 | 150 | 47 |
| Közrend, illegálitás, jogsértés | 50 | 1 | 5 | 10 | 12 | 6 | 16 | 0 | 16 | 28 | 6 |
| Pereskedés | 37 | 2 | 1 | 2 | 10 | 13 | 9 | 0 | 7 | 18 | 12 |
| Szabálysértés, bírság | 40 | 2 | 7 | 3 | 10 | 13 | 5 | 4 | 14 | 13 | 9 |

6. táblázat A cikkekben említésre kerülő (rész)problémák és ügyek gyakorisága, eloszlása az időben és források szerint

közpénzek elköltéséről (113) és a kormányhoz közeli „üzleti körök” (152) érvényesüléséről beszélő vélemények. Az elemzés érdekes tanulsága volt a jogi jellegű problémák markáns jelenléte a cikkek tartalmában: elsősorban az engedélyezések, hatásvizsgálatok (214) és a jogi szabályozás (271) kapcsán. Ugyanakkor azt is észrevehetjük, hogy a régió társadalmi átalakulásának problémái egyáltalán nem, vagy csak minimális mértékben merültek fel az általunk elemzett cikkekben, mint például a népességnövekedés (2) és az infrastruktúra kérdései (16).

AZ ELEMZETT CIKKEKBEN MEGSZÓLALÓ SZEREPLŐK

A következő táblázaton a vizsgált cikkekben véleményt kifejező társadalmi szereplők megjelenésének gyakoriságát, valamint időbeli és források szerinti eloszlását tekinthetjük át.

| A cikkekben megszólaló társadalmi szereplők | összesítés | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | Átlagszám | Index | Magyar Narancs | Telex |
|---|------------|------|------|------|------|------|------|-----------|-------|----------------|-------|
| Társadalmi szereplők | 221 | 7 | 32 | 38 | 56 | 37 | 51 | 17 | 37 | 104 | 63 |
| Átlagember, hozzászóló | 27 | 0 | 8 | 6 | 1 | 4 | 8 | 1 | 2 | 23 | 1 |
| Helyi lakos | 88 | 1 | 10 | 12 | 31 | 13 | 21 | 7 | 7 | 32 | 42 |
| Nyarlótulajdonos | 16 | 0 | 2 | 6 | 6 | 0 | 2 | 1 | 3 | 10 | 2 |
| Olvasó, kommentelő, forrás | 27 | 4 | 3 | 5 | 10 | 2 | 3 | 3 | 7 | 14 | 3 |
| Szakértő, szakember | 57 | 2 | 8 | 8 | 7 | 18 | 14 | 3 | 17 | 23 | 14 |
| Turista, fürdőző | 6 | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 | 3 | 2 | 1 | 2 | 1 |
| Gazdasági szereplők | 163 | 8 | 12 | 27 | 49 | 32 | 35 | 14 | 37 | 64 | 48 |
| Állami/önkormányzati szervezet | 16 | 2 | 1 | 8 | 3 | 1 | 1 | 1 | 4 | 9 | 2 |
| Bahart | 6 | 0 | 2 | 2 | 1 | 1 | 0 | 0 | 3 | 3 | 0 |
| Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | 108 | 4 | 6 | 15 | 29 | 21 | 33 | 12 | 22 | 41 | 33 |
| Egyéb helyi vállalkozó, cég | 17 | 2 | 2 | 1 | 6 | 6 | 0 | 0 | 3 | 9 | 5 |
| Építész | 7 | 0 | 1 | 1 | 3 | 1 | 1 | 1 | 1 | 2 | 3 |
| Fesztiválszervező | 9 | 0 | 0 | 0 | 7 | 2 | 0 | 0 | 4 | 0 | 5 |
| Szervezetek | 201 | 1 | 23 | 24 | 55 | 44 | 54 | 8 | 38 | 112 | 43 |
| Balatoni Limnológiai Intézet | 4 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 1 | 2 |
| Bíróság, ügyészség | 20 | 0 | 0 | 1 | 3 | 8 | 8 | 0 | 5 | 11 | 4 |
| Civil szervezet, helyi egyesület | 158 | 1 | 18 | 20 | 44 | 34 | 41 | 7 | 30 | 91 | 30 |
| Nemzeti Park | 7 | 0 | 0 | 0 | 5 | 1 | 1 | 1 | 0 | 1 | 5 |
| Rendőrség, polgárőrség, katasztrófavédelem | 12 | 0 | 3 | 3 | 3 | 1 | 2 | 0 | 2 | 8 | 2 |
| Politikai szereplők | 295 | 12 | 18 | 64 | 82 | 66 | 53 | 22 | 78 | 134 | 61 |
| Balatoni Fejlesztési Tanács | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Balatoni Szövetség | 16 | 0 | 2 | 7 | 3 | 0 | 4 | 0 | 8 | 7 | 1 |
| Egyéb helyi politikus | 16 | 1 | 6 | 3 | 5 | 0 | 1 | 1 | 2 | 12 | 1 |
| Egyéb politikus | 3 | 0 | 0 | 1 | 0 | 2 | 0 | 0 | 2 | 1 | 0 |
| Ellenzéki politikus | 105 | 3 | 1 | 29 | 27 | 26 | 19 | 5 | 33 | 49 | 18 |
| Kormányhivatal, hatóság | 51 | 2 | 8 | 5 | 8 | 13 | 15 | 6 | 12 | 16 | 17 |
| Kormányzati, kormánypárti politikus | 102 | 5 | 1 | 19 | 39 | 24 | 14 | 10 | 20 | 48 | 24 |
| Önkormányzati szereplő | 265 | 14 | 33 | 52 | 65 | 30 | 71 | 17 | 63 | 140 | 45 |
| Egyéb önkorm. szereplő | 15 | 1 | 1 | 2 | 1 | 0 | 10 | 1 | 5 | 7 | 2 |
| Főépítész | 8 | 0 | 0 | 2 | 2 | 3 | 1 | 1 | 0 | 4 | 3 |
| Jegyző | 8 | 1 | 0 | 2 | 0 | 3 | 2 | 0 | 1 | 6 | 1 |
| Önkorm. általában (testület/település) | 17 | 0 | 2 | 4 | 5 | 4 | 2 | 8 | 3 | 2 | 4 |
| Önkormányzati képviselő | 27 | 2 | 3 | 2 | 7 | 3 | 10 | 1 | 2 | 22 | 2 |
| Polgármester | 190 | 10 | 27 | 40 | 50 | 17 | 46 | 6 | 52 | 99 | 33 |

7. táblázat A cikkek társadalmi szereplőinek megszólalási gyakorisága, eloszlása az időben és források szerint

Elsőként azt érdemes megjegyezni, hogy a Balaton-parti lokális konfliktusok főszereplőinek az általunk vizsgált cikkekben a települési polgármesterek bizonyultak (190 megszólalás). A lapok őket követően a helyi ügyek további meghatározó szereplőiként a civil szervezetek képviselőit szólaltatták meg legtöbbször (158). Az elemzett 565 írásban 108 alkalommal kaptak szót különféle beruházó cégeket megjelenítő személyek. Érdekes, hogy hasonló mértékű és majdnem azonos volt az ellenzéki (105) és a kormánypárti politikusok (102) szereplésének gyakorisága. A cikkekben vélemény kifejező hétköznapi emberek különféle csoportjainak összesített megszólalásának mennyisége (164) nagyjából megegyezik a civil szervezetek értékével. Érdemes még megjegyezni, hogy az eddig említettekhez képest kevesebbet, de

viszonylag gyakori szereplői voltak a cikkeknek a kormányhivatalok, hatóságok (51), valamint különféle szakértők, szakemberek (57).

A CIKKEKBEN MEGJELENŐ FÖLDRAJZI HELYEK ÉS TELEPÜLÉSI TEREK

| A cikkekben megjelenő földrajzi helyek | Összesen | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | Átlagszám | Index | Magyar Narancs | Telex |
|--|----------|------|------|------|------|------|------|-----------|-------|----------------|-------|
| Balaton-régió | 124 | 13 | 22 | 32 | 18 | 22 | 17 | 2 | 59 | 47 | 16 |
| Alsóörs | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Aszód | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 2 | 1 | 0 | 5 | 0 |
| Badacsonytomaj | 5 | 0 | 0 | 2 | 1 | 0 | 2 | 1 | 2 | 2 | 0 |
| Balatonakali | 10 | 0 | 2 | 0 | 3 | 0 | 5 | 1 | 2 | 4 | 3 |
| Balatonakarattya | 20 | 2 | 0 | 4 | 8 | 1 | 5 | 1 | 8 | 8 | 3 |
| Balatonaliga/világos | 99 | 2 | 12 | 11 | 25 | 21 | 28 | 1 | 23 | 55 | 20 |
| Balatonalmádi | 4 | 0 | 1 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 3 |
| Balatonberény | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Balatonboglár | 7 | 0 | 1 | 4 | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 3 | 2 |
| Balatonederics | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 |
| Balatonfenyves | 7 | 0 | 1 | 1 | 0 | 1 | 4 | 0 | 3 | 3 | 1 |
| Balatonföldvár | 18 | 1 | 1 | 0 | 0 | 4 | 12 | 0 | 3 | 13 | 2 |
| Balatonfüred | 12 | 0 | 1 | 5 | 1 | 0 | 5 | 1 | 2 | 5 | 4 |
| Balatonfűzfő | 8 | 3 | 3 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 3 | 5 | 0 |
| Balatongyörök | 6 | 1 | 1 | 3 | 1 | 0 | 0 | 0 | 4 | 1 | 1 |
| Balatonhenye | 12 | 0 | 0 | 0 | 10 | 0 | 2 | 2 | 0 | 5 | 5 |
| Balatonkenese | 2 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Balatonlelle | 5 | 0 | 1 | 2 | 0 | 2 | 0 | 1 | 1 | 3 | 0 |
| Balatonmáriafürdő | 7 | 0 | 1 | 0 | 0 | 2 | 4 | 0 | 2 | 2 | 3 |
| Balatonószód | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Balatonrendes | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Balatonszabadi | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 5 | 0 | 0 | 5 | 0 |
| Balatonszárszó | 2 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 |
| Balatonszemes | 9 | 1 | 1 | 2 | 2 | 0 | 3 | 1 | 2 | 4 | 2 |
| Balatonszentgyörgy | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Balatonszepezd | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 |
| Csopak | 9 | 0 | 0 | 3 | 5 | 0 | 1 | 0 | 3 | 3 | 3 |
| Dörgicse | 3 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 2 | 0 |
| Felsőörs | 8 | 0 | 3 | 4 | 1 | 0 | 0 | 3 | 1 | 3 | 1 |
| Fonyód | 11 | 1 | 2 | 2 | 4 | 0 | 2 | 1 | 5 | 4 | 1 |
| Gyenesdiás | 7 | 0 | 1 | 0 | 0 | 5 | 1 | 6 | 1 | 0 | 0 |
| Káli-medence | 4 | 0 | 2 | 1 | 0 | 1 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 |
| Keszthely | 27 | 7 | 10 | 4 | 5 | 0 | 1 | 2 | 10 | 11 | 4 |
| Örvényes | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Paloznak | 3 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 2 | 1 | 0 |
| Révfülp | 10 | 0 | 6 | 3 | 0 | 1 | 0 | 0 | 7 | 3 | 0 |
| Siófok | 59 | 0 | 6 | 14 | 9 | 14 | 16 | 0 | 15 | 34 | 10 |
| Szántód | 14 | 0 | 2 | 1 | 0 | 1 | 10 | 0 | 4 | 6 | 4 |
| Szigliget | 7 | 0 | 0 | 7 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 3 | 2 |
| Tihany | 40 | 0 | 1 | 7 | 16 | 12 | 4 | 8 | 5 | 9 | 18 |
| Vonyarcvashegy | 2 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 |
| Zamárdi | 21 | 1 | 1 | 0 | 16 | 3 | 0 | 1 | 12 | 3 | 5 |
| Zánka | 9 | 0 | 0 | 2 | 3 | 0 | 4 | 0 | 2 | 4 | 3 |

8. táblázat A cikkekben megjelenő földrajzi helyek gyakorisága, eloszlásuk az időben és források szerint

Az elemzett cikkekben bemutatott ügyek és konfliktusok földrajzi helyeit áttekintve (8. táblázat) egyrészt azt láthatjuk, hogy ezek több mint 20 százaléka (124 eset) regionális keretben foglalkozott azokkal. Az táblázat azt is jól illusztrálja, hogy az országos közéleti sajtóban nem

feltétlenül a Balaton-partján fekvő nagyobb városok jelentek meg legtöbbször: siófoki (59) és keszthelyi témákkal (27) viszonylag sokszor foglalkoztak a lapok, míg Balatonfüreddel kevesebbszer (12). A települések említésének időbeli eloszlását figyelve állapíthatjuk meg, hogy azokat leginkább egy-egy adott évben felbukkanó, a sajtó érdeklődését kiváltó helyi ügy befolyásolja: így lett a Káli-medencében fekvő kisközség, Balatonhenye kiemelkedő 2021-es szereplése miatt az elemzett sajtóanyag Balatonfüredhez hasonló gyakoriságú szereplője.

| A cikkekben megjelenő települési terek | összesen | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | Átlatszó | Index | Magyar Narancs | Telex |
|--|----------|------|------|------|------|------|------|----------|-------|----------------|-------|
| A part | 56 | 2 | 10 | 9 | 9 | 15 | 11 | 3 | 23 | 21 | 9 |
| A tó | 11 | 0 | 1 | 2 | 2 | 3 | 3 | 0 | 6 | 3 | 2 |
| Club Aliga | 64 | 2 | 10 | 6 | 16 | 20 | 10 | 1 | 19 | 36 | 8 |
| Közlekedési terek | 91 | 2 | 11 | 28 | 19 | 10 | 21 | 5 | 29 | 42 | 15 |
| Kerékpárút | 9 | 0 | 0 | 3 | 5 | 0 | 1 | 2 | 2 | 0 | 5 |
| Kikötő | 76 | 1 | 11 | 25 | 10 | 10 | 19 | 2 | 26 | 40 | 8 |
| Közúti infrastruktúra | 3 | 1 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 1 |
| Vasút | 3 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 | 0 | 2 | 1 |
| Külterületek | 141 | 8 | 16 | 34 | 26 | 22 | 35 | 8 | 44 | 58 | 31 |
| Farm | 9 | 0 | 0 | 0 | 0 | 7 | 2 | 0 | 1 | 3 | 5 |
| Külterület, szántó, erdő | 7 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 5 | 0 | 3 | 2 | 2 |
| Nádas | 25 | 0 | 8 | 2 | 1 | 3 | 11 | 0 | 9 | 12 | 4 |
| Zártkertek | 37 | 4 | 2 | 10 | 7 | 6 | 8 | 4 | 7 | 18 | 8 |
| Települési terek | 63 | 4 | 5 | 21 | 18 | 6 | 9 | 4 | 24 | 23 | 12 |
| Bolt, üzletház | 10 | 0 | 0 | 1 | 6 | 0 | 3 | 0 | 6 | 0 | 4 |
| Település (egésze) | 16 | 1 | 1 | 12 | 2 | 0 | 0 | 0 | 6 | 9 | 1 |
| Települési köztér: sétány, park, tér | 26 | 2 | 2 | 7 | 9 | 2 | 4 | 0 | 12 | 8 | 6 |
| Üzem, telep, bánya | 11 | 1 | 2 | 1 | 1 | 4 | 2 | 4 | 0 | 6 | 1 |
| Turisztikai terek | 224 | 20 | 31 | 30 | 65 | 25 | 53 | 22 | 58 | 94 | 50 |
| Apartmanház, lakópark | 59 | 1 | 1 | 9 | 23 | 8 | 17 | 5 | 11 | 23 | 20 |
| Attrakció, látványosság, vár | 4 | 0 | 1 | 1 | 2 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 1 |
| "Birtok" | 6 | 0 | 0 | 0 | 6 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 3 |
| Fesztivál | 13 | 1 | 0 | 0 | 8 | 3 | 1 | 0 | 7 | 2 | 4 |
| Kempingek | 20 | 5 | 4 | 4 | 3 | 1 | 3 | 3 | 6 | 7 | 4 |
| Sportpálya | 6 | 1 | 3 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 2 | 3 | 1 |
| Strand | 34 | 4 | 7 | 6 | 4 | 0 | 13 | 1 | 12 | 19 | 2 |
| Szálloda, üdülő | 50 | 6 | 11 | 6 | 9 | 4 | 14 | 4 | 13 | 23 | 10 |
| Tábor | 4 | 0 | 0 | 2 | 2 | 0 | 0 | 1 | 1 | 2 | 0 |
| Termálfürdő | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Villa, nyaraló | 27 | 2 | 4 | 2 | 6 | 9 | 4 | 6 | 3 | 13 | 5 |

9. táblázat A cikkekben megjelenő települési terek gyakorisága, eloszlásuk az időben és források szerint

Ez a táblázat segít legjobban annak megértésében is, hogy konkrétan miért publikáltak a vizsgált országos közéleti lapok több cikket 2021-ben a balatoni helyi ügyekről. Jól kivehetjük, hogy e cikkek konkrétan olyan településekhez – és azok jól ismert lokális konfliktusaihoz – kötődtek, mint Zamárdi, Tihany, az említett Balatonhenye, és nem utolsósorban Balatonvilágos. Utóbbi település iránti érdeklődés mértéke feltűnő (99 cikk), az Átlatszót kivéve valamennyi lapot jellemzi; de leginkább a Magyar Narancsot, amely egymaga több írást jelentetett meg a Balatonvilágosról, mint a másik három kiadvány együtt. Azt is láthatjuk az

ábrán, hogy ez volt az a település, a régió egésze, valamint Siófok és Tihany mellett, amely iránti érdeklődés az általunk vizsgált évek alatt nagyjából végig egyenletes volt.

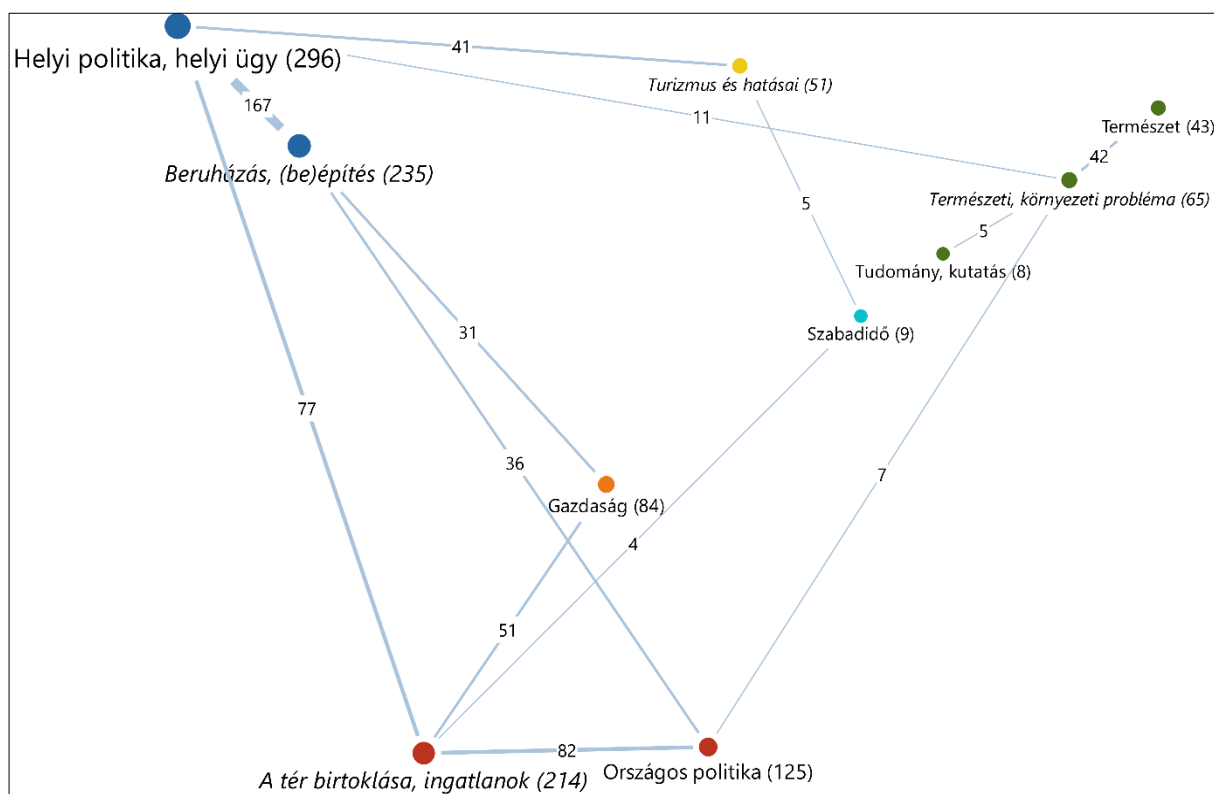
A települési terek említésének gyakoriságát bemutató 9. táblázat segítségével azt állapíthatjuk meg, hogy – kevésbé meglepő módon – a vizsgált cikkekben szereplő ügyek leginkább turisztikai tereken belül zajlottak, elsősorban apartman- és társasházakat (59) és szállodákat, üdülőket (50) érintettek, valamivel kevesebbszer kerültek szóba kempingek (20) és strandok (34). Az adatok között viszont feltűnő, hogy a lapok viszonylag sokszor foglalkoztak olyan – hanem is feltétlenül a fogalom közigazgatási értelmében – „külsőterületekhez” kapcsolódó ügyekkel, mint a települések társadalmi, szimbolikus határvidékeit jelentő zártkertek (37) és nádasok (25). Talán némileg szintén meglepő, hogy a legtöbbször tárgyalt települési tereket a cikkekben a kikötők (76) jelentették. Ahogy az elemzési kódok bemutatása során említettük, visszaigazolódott a „part” kategóriájának jelentősége, 56-szor írtak a lapok a Balaton parti területek ügyéről általánosan, ahogy a Club Aliga témája is 64-szer került szóba a vizsgált sajtóanyagban.

A következő részben ismertetett kvalitatív elemzés során többek közt azt is látni fogjuk, hogy ezek a települési terek mely konkrét településeken, milyen fajtájú ott zajló lokális problémák, konfliktusok helyszíneinek bizonyultak.

A kvalitatív tartalomelemzés eredményei: konfliktuszónák, ügyek, szereplők és helyek

Az alábbi kvalitatív elemzésünk célja, hogy jobban megvilágítsuk az előző kvantitatív elemzés során röviden bemutatott témák, helyi ügyek, szereplők és helyek említésének gyakorisága, időbeli eloszlása során már részben érzékelhető mintázatokat. Ahogy említettük, a cikkek témáit egyrészt annak alapján kódoltuk a kvantitatív elemzés során, hogy milyen társadalmi területekhez tartoznak (pl. gazdaság, helyi politika, országos pártpolitika), másrészt a kódolás közben a lokális ügyek és konfliktusok különböző típusait is azonosítottuk (pl. beruházásokkal, építkezésekkel vagy a terek birtoklásával kapcsolatos problémákat). Már a tartalomelemzés anyagának első áttekintése, majd a cikkek feldolgozása alatt is azt figyeltük meg, hogy a Balaton térségében jelenlévő társadalmi, politikai problémák és konfliktusok nagyon sajátos halmazai, zónái azonosíthatók az előző két elemzési szempont kombinálása révén.

Ezt könnyebben érthetővé teszi a 11. ábrán látható problématerkép, amelyet a tartalomelemzés során használt szoftver (MAXQDA) segítségével állítottunk elő. Ez tulajdonképpen egy olyan vizuális eszköz, amely a kutatóknak a kódolt tartalmak megértésében és feltárásában segít. A kódokat ábrázoló hasonló térképek lehetővé teszik, hogy vizualizáljuk és megértsük a kódolt tartalmak közötti kapcsolatokat. A szoftver automatikusan helyezi el a kódokat a térképen, saját algoritmusai alapján,



11. ábra Az elemzett cikkek problématerképe

elsősorban az általunk beállított szempontra, ebben az esetben a kiválasztott elemzési kódok együttes előfordulására figyelve.

Az ábrán az általunk vizuális megjelenítésre kiválasztott kódokat és – zárójelben – azok előfordulásának gyakoriságát láthatjuk: egyrészt a cikkek témáinak társadalmi területeit jelölő kódokat, másrészt (dőlt betűvel) a különböző ügyek, konfliktusok típusait. A kódokat összekötő vonalak azok együttes előfordulását jelölik: például 167 olyan cikket találtunk az elemzés forrásai között, amelyek különféle beruházások, építkezések helyi politikai vonatkozásait tárgyalták, míg ezzel szemben a beruházások országos politikájával a lapok csak 36 cikkben foglalkoztak. A problématerképen jól kirajzolódnak a sajtóbeszámolók alapján a Balaton térségével kapcsolatos ügyek jellegzetes halmazai. Ilyen egyrészt például a beruházások okozta helyi politikai problémák csoportja, másrészt a tér birtoklásának gazdasági és országos politikai ügyei, harmadrészt a turisztikai problémák, amelyek inkább a helyi politika szintjéhez kapcsolódnak, és láthatjuk a balatoni természeti, környezetvédelmi ügyek azon halmazát, amelyeknek többnyire nincs³⁰ kapcsolatuk a politika szintjeivel.

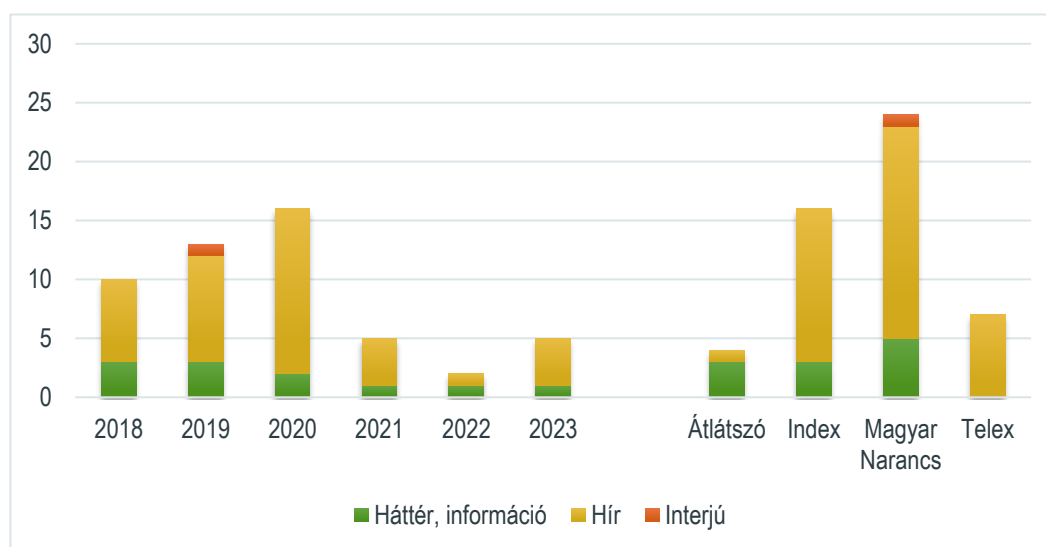
Az alábbi elemzés során a 11. ábrán látható összefüggések alapján kirajzolódó konfliktuszónákat mutatjuk be. A 10. táblázaton ezeket szövegesen is ábrázoltuk, röviden összefoglalva a bennük előkerülő jellemző ügyeket, problémákat. Elsőként azt a konfliktuszónát mutatjuk be, amelyet a *tér gazdasága* névvel jelöltünk, főleg az ingatlanok privatizációjával, ingatlanpiaci folyamatokkal, (a zártkertek kapcsán) érdekellentétekkel is foglalkozó gazdasági cikkeket tartalmaz (51 darab). Ezután a *tér helyi politikájának* konfliktuszónáját elemezzük: itt 77 olyan cikket találtunk, amelyek a balatoni terek birtoklásának, szabályozásának, hozzáféréseinek helyi politikai ügyeiről, konfliktusairól szóltak. A *tér országos politikájának* konfliktuszónájának 82 cikke azt mutatja be, hogy az előző témák, hogyan helyeződtek pártpolitikai keretbe. Ezután röviden ismertetjük a *beruházások gazdaságának* témáját tárgyaló cikkek halmazát (31) – ezt érdekellentétek hiányában nem is értelmeztük konfliktusokat tartalmazó zónaként. A cikkek legnagyobb csoportját és nyilvánvalóan legtöbb konfliktust a *beruházások helyi politikájának* zónája (167 cikk) alkotja. Az elemzés során ezt tárgyaljuk a legrészletesebben, miközben a benne lévő szereplők ellentétei alapján a helyi konfliktusok különféle típusait is bemutatjuk, valamint külön elemezzük a Club Aliga ügyével foglalkozó cikkeket. Ezután foglalkozunk a *beruházások országos (párt)politikáját* tárgyaló 36 cikkel. Végül a *környezeti ügyek* viszonylag kevésbé politizált konfliktuszónáját (42), majd a helyi politika szintjén vitatott *turisztikai ügyeket*, konfliktusokat tárgyaló cikkeket (41) mutatjuk be.

³⁰ Nyilvánvaló, s majd az elemzés során látjuk is, hogy például a beruházásokkal, építkezésekkel kapcsolatos helyi politikai konfliktusoknak azonban fontos szempontjait jelentik a természetvédelmi problémák.

| Az elemzett cikkekben megjelenő konfliktuszónák | A tér birtoklása, ingatlanok | Beruházás, (be)építés | Természeti, környezeti probléma | Turizmus és hatásai |
|--|---|--|--|--|
| Gazdaság | I. A tér gazdasága (51 cikk). - ismert nagyvállalkozók ingatlanszerzése - állami ingatlanok privatizációja - ingatlanpiaci folyamatok, drágulás: pl. zártkertek - ismert vállalkozók magáncélú ingatlanvásárlásai | IV. Beruházások gazdasága (31) - fejlesztésekről tudósító, politikailag semleges hírek | | |
| Helyi politika, helyi ügy | II. A tér helyi politikája (77) - önkormányzatok ingatlanpolitikája - jogi konfliktusok a térért - helyi politikai konfliktusok ingatlanok miatt - a közterekhez való hozzáférés problémái | V. A beruházások és a helyi ellenállás politikája (167) - önkormányzatok beruházásai, az építkezések helyi szabályai - eltérő típusú helyi konfliktusok a benne résztvevő szereplők és azok érdekviszonyai alapján - nagy nyilvánosságot kapott lokális konfliktusok, megosztott helyi nyilvánosságok - a Club Aliga ügye | Helyi környezeti ügyek (11) - a természetpusztítás mint a helyi politika témája | VIII. A turizmus helyi politikája (41) - helyi ellentétek a turizmus hatásai miatt - a tömegesség problémái: zsúfoltság, forgalom, zajterhelés, közrend |
| Országos politika | III. A tér pártpolitikája (82) - a terekkel kapcsolatos politikai döntések (pl. privatizáció) háttere - a beépítés jogi szabályozása - politikusok balatoni ingatlanjai - szabadstrandok és ellenzéki tiltakozások | VI. A beruházások pártpolitikája (36) - beruházások kormányzati háttere, döntések - ellenzéki pártok és egyéb közéleti szereplők eseményei, tiltakozó akciói | A természet pártpolitikája (7) - a Balaton, mint az országos környezetpolitika témája | |
| Természet | | | VII. Környezeti ügyek (42 cikk) - a tóparti nádasok regionális problémája - fakivágások beruházások miatt - társadalmi hatások és a Balaton környezeti állapota - ipari beruházások és szennyezés | |
| Tudomány, reflexió | | | Környezeti reflexió (6) - természettudósok a Balaton általános természeti helyzetéről | Turisztikai reflexió (2) - társadalomtudományi reflexió a Balatoni turizmus problémáira |
| Turizmus, szabadidő | | | | Turisztikai konfliktusok (5) - a vízfelület használata miatt kialakult probléma: szabálytalanul parkoló hajók |

10. táblázat Az elemzett cikkekben azonosított konfliktuszónák bemutatása

I. A TÉR GAZDASÁGA KONFLIKTUSZÓNÁJA



12. ábra A tér gazdaságával foglalkozó cikkek a megjelenés éve és források szerint

Az elemzés során 51 darab olyan cikket találtunk, amelyek témája gazdasági, a bennük megjelenő lokális probléma pedig a tér birtoklásával, ingatlanokkal kapcsolatos. A 12. ábrán tüntettük fel e cikkek sajtóműfajainak eloszlását megjelenésük ideje és forrásai felől is. Az időbeliség szempontjából az tűnik fel, hogy a hasonló cikkeket a lapok inkább az általunk vizsgált időszak elején publikálták, 2018 és 2020 között. Nyilván abban az időszakban, amikor a térségbe érkező tőkebefektetések és kormányzati támogatások hatására felpezsdült az ingatlanpiac, a legkülönbélebb tóparti ingatlanok cseréltek tulajdonost. Másrészt műfaji szempontból a cikkek viszonylag homogének; elsősorban a rövidebb hírek (39 db) jellemzik ezt a tematikát. A 11 valamivel hosszabb háttéranyag mellett egy interjúban került még szóba a Balaton terének gazdasági átalakulása.

E cikkek jelentős része közismert hazai (nagy)vállalkozók Balaton-parti ingatlanszerzésével foglalkozott. Így például a Magyar Narancs már 2018-ban bemutatta³¹, hogy a – lap megfogalmazásában – „Mészáros Lőrincnek nevezett szupervállalkozó”, vagy a Tiborcz István birtokolta cégek hogyan tettek szert egy olyan ingatlanpiaci portfólióra, amelyeket egykori – a Balatontouristához tartozó – part menti kempingek és szállodák, kikötők alkottak, valamint milyen formában üzemeltették azokat. Szintén többször közöltek híreket a lapok a balatonvilágosi Club Aliga tulajdonosváltásairól. „Ez a csúszda tavaly ingyenes volt a gyerekeknek. Aztán Mészáros Lőrinc megvette a Club Aligát, és 2000 forintot kérnek érte” – számolt be³² az egykori pártüdülő-komplexum üzemeltetésének problémájáról a Magyar Narancs 2019-ben. Kevésbé közismert, de ugyanezen lap híre szerint szintén kormányközeli vállalkozó vásárolta meg például a Magyar Telekom balatonkenesei szállodáját, míg 2021-ben

³¹ <https://magyarnarancs.hu/belpol/a-balatont-is-ellopja-toled-a-ner-109200>

³² <https://magyarnarancs.hu/belpol/ez-a-csuszda-tavaly-ingyenes-volt-a-gyerekeknek-aztan-meszaros-lorinc-megvette-a-club-aligat-es-2000-forintot-kernek-erte-121679>

| A tér gazdasága: problémák, ügyek és megszólaló szereplők | Ügyek összesen: | ebből szereplők által említett ügyek: | | | | | | | | | |
|---|-----------------|---------------------------------------|---------------------|--------------------------------|--------|----------------------------------|----------------------------------|-------------------|------------------------------|-------------------------|--------------|
| | | Olvasó, kommentelő, forrás | Szakértő, szakember | Állami/önkormányzati szervezet | Bahart | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Civil szervezet, helyi egyesület | Baltoni Szövetség | Ellenzéki politikai szereplő | Kormányhivatal, hatóság | Polgármester |
| A konfliktuszónához tartozó cikkekben megszólaló szereplők: | | 1 | 1 | 1 | 2 | 3 | 2 | 1 | 1 | 1 | 2 |
| KörnyezetiTermészetvédelem, környezeti probléma | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| PolitikaiKormányzati támogatások, közpénzek | 9 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| PolitikaiLuxus, elit | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai"Üzleti körök" | 12 | 1 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| TársadalmiBeépítés | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| TársadalmiEgyeztetés, felmérés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| TársadalmiKöztér: hozzáférés | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| TársadalmiNépességnövekedés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| GazdaságiÉpítkezés, beruházás | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| GazdaságiIngatlanügyek | 49 | 0 | 1 | 0 | 2 | 2 | 1 | 1 | 1 | 1 | 2 |
| GazdaságiPrivatizáció | 14 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| GazdaságiÜzemeltetés, szolgáltatás | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Jogi, igazgatásiEngedélyezés, hatásvizsgálat | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatásiJogi szabályozás | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatásiKözürend, illegalitás, jogsértés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatásiSzabálysértés, bírság | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |

11. táblázat A tér gazdaságával foglalkozó cikkekben megjelenő problémák és szereplők

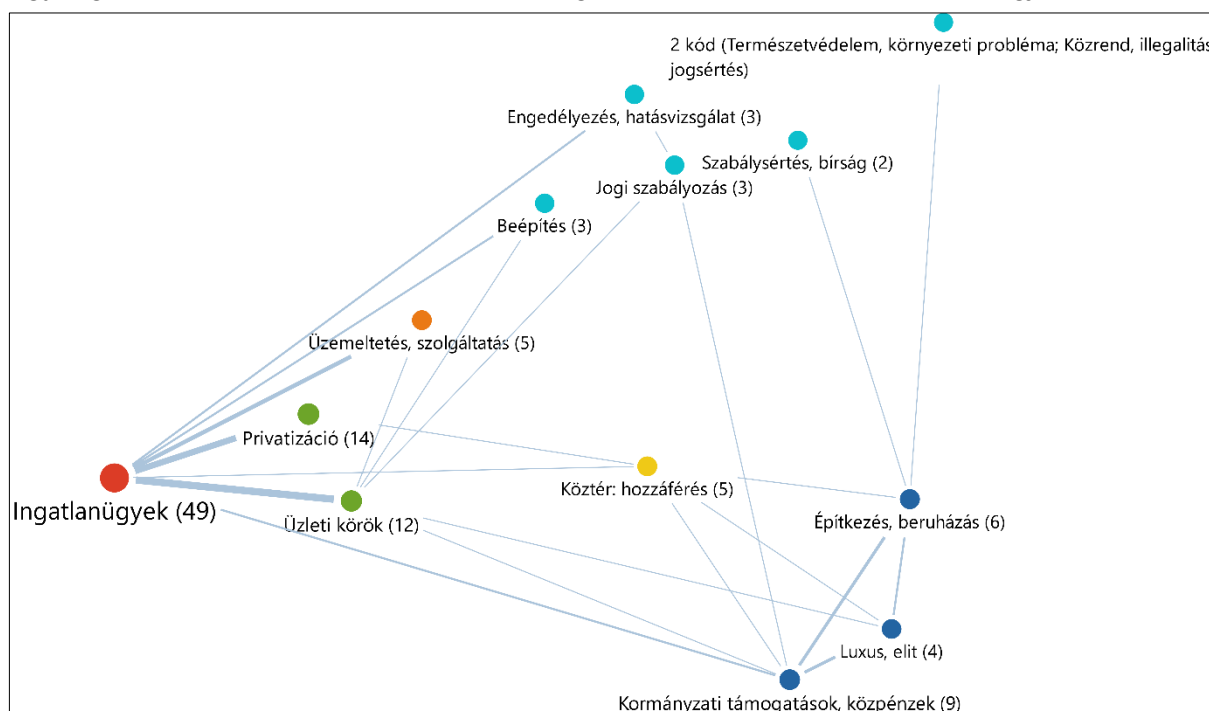
egy balatonberényi gyermeküdülő liechtensteini tulajdonba kerüléséről számoltak be. 2021-ben viszont az Átlátszó olvasói tudhatták meg azt, hogy egy erdélyi milliárdos vette meg 900 millió forintért a MÚOSZ tihanyi üdülőjét és strandját. A Magyar Narancs 2022-es cikke szerint viszont egy Rogán-Gaál Cecíliával kapcsolatban álló cég szerezte meg a Rába járműgyártó egykori síófoki üdülőjét. A hasonló írásokban gyakran merült fel az ingatlanvásárlásokat követő fejlesztéseket segítő kormányzati támogatások ügye is, különösen a Kisfaludy hotel- és panziófejlesztési program. Ez például Balatonfüreden támogatta – a Magyar Narancs 2020-as híre szerint – Bajkai István, ügyvéd és politikus cégének üdülőfejlesztését; míg az Index 2020-as cikke szerint Balatonvilágoson a Club Aliga kikötőjének fejlesztésére az Appeninn Nyrt. nyert 2 milliárd forintot.

Különösen az elemzett időszak elején a lapok több balatoni cikke számolt be az állami tulajdonban lévő ingatlanok privatizációjáról. Például 2019-ben olyan vállalatok egykori üdülőinek privatizációs terveiről, mint a Magyar Posta vagy a MÁV. Ebben az évben az Index egyik cikke a régió hat településéről mutatott³³ be – egyenként rövid leírással és fotóval – olyan állami tulajdonú nyaralókat, amelyeket szintén magánosításra szántak. Szóba kerültek a

³³ https://index.hu/gazdasag/2019/11/20/nyaralo_vagyonkezo_balaton/

kempingek tulajdonosváltásai, mint a például a balatonboglári Sellő és a balatonszemesi Hattyú kempingek, melyek privatizációs szándékáról a Magyar Narancs, előbbi sikeres eladásáról pedig a Telex írt 2020-ban. Többször foglalkoztak a lapok a – korábban éppen állami tulajdonba került – Bahart vitorlaskikötőinek 2020-ban tervezett privatizációjával, illetve bérbeadásával. Ezzel kapcsolatban a Magyar Narancs meglehetősen kritikusan úgy fogalmazott³⁴: „cél a társaság legértékesebb vagyonelemeinek, a kikötőknek a »kimazsolázása«.” A tér és a balatoni ingatlanok e gazdaságát tárgyaló cikkek közül az egyetlen interjú³⁵ 2019-ben a balatoni hajózási vállalat egykori igazgatójával készült, aki a vállalat helyzete mellett éppen „egyes vagyonelemek”, azaz a kikötők eladásáról beszélt hasonló hangnemben.

A „tér gazdasága” témakör következő csoportját pedig a balatoni ingatlanpiaci folyamatokat bemutató cikkek alkotják. A vizsgált időszakban folyamatosan publikáltak a lapok a balatoni ingatlanárak növekedéséről. Az Index 2019-ben „Brutálisan megnőtt a nyaralók iránti érdeklődés”, míg 2023-ban „Alaposan elszaladtak a balatoni ingatlanárak” cím alatt közölt cikket a problémáról. „Egyre csak drágulnak a balatoni ingatlanok” fogalmazott³⁶ a Magyar Narancs 2020-ban, amikor egy másik írásában³⁷ azt állapította meg, hogy „már annyiba kerül egy ingatlan a Balatonon, mint a horvát tengerparton”. A Telex 2021-ben megjelent cikke³⁸ a



13. ábra A tér gazdasága konfliktuszóna problématérképe

³⁴ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-legertekesebb-vagyon-elemek-kimazsolazasa-megszunteti-vitorlaskikotoi-uzletagat-a-bahart-129134>

³⁵ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/balatoni-hajozas-oda-szechenyi-alma-ugrasra-kesz-az-uj-uzleti-kor-mondta-a-narancshu-nak-a-bahart-volt-vezerigazgatoja-123015>

³⁶ <https://magyarnarancs.hu/gazdasag/egyre-csak-dragulnak-a-balatoni-ingatlanok-132013>

³⁷ <https://magyarnarancs.hu/belpol/mar-annyiba-kerul-egy-ingatlan-a-balatonon-mint-a-horvat-tengerparton-132639>

³⁸ <https://telex.hu/koronavirus/2021/03/29/balaton-nepesseg-no-koltozes-koronavirus-jarvany>

régiós ingatlanok árának növekedését a koronavírus járvány kitörésével hozta összefüggésbe, aminek hatására egyre többen költöztek a Balatonhoz, s ez a lakásként is használható nyaralók iránti keresletet is növelte.

A balatoni turisztikai tér gazdaságát, a térségi ingatlanpiacot bemutató cikkek sajátos résztémáját jelentették az országosan ismert nagyvállalkozók rekreációs célú ingatlanvásárlásai. 2019-ben Tiborcz István felsőőrsi zártkerti ingatlanának, nyaralójának megvásárlásáról tudósítottak a lapok, 2020-ban pedig Mészáros Lőrinc új tihanyi zártkerti villájáról, a Magyar Narancs megfogalmazásában: „luxusgyümölcsöséről.” Ez a lap ugyanabban az évben Rákay Philip badacsonytomaji ingatlanvásárlásáról is beszámolt, míg három év múlva Jászai Gellért Siófok melletti nyaralójáról és földbirtokáról írtak. E cikkek közös jellemzője, hogy a bennük szereplő vállalkozók kormányzati kötődését csak megemlítik, a politikai szereplők vagy szervezetek nem jelentek meg azokban: inkább a tulajdonszerzés folyamatával vagy az ingatlanok jellemzőivel foglalkoztak. Utóbbi szempontból volt fontos ezen ingatlanok lapokban is említett zártkerti jellege, a rájuk vonatkozó építési szabályokkal és vélelmezhető kijátszásukkal együtt.

A balatoni ingatlanok felértékelődésének a zártkertekre tett hatásával egyébként az Index 2018-ban két írásában³⁹ is foglalkozott. A „Vesztésre állnak a balatoni szőlők a méregdrága nyaralókkal szemben” című cikkükben egy hegybíró beszélt arról, hogy a földterületek árának drasztikus megnövekedése miatt *„a régióban sokan el akarják adni az ültetvényeiket, de az is megesik, hogy kivágják a tőkétet vagy egyszerűen magukra hagyják azokat.”* 2022-ben az Átlátszó összefoglaló cikkben⁴⁰ dolgozta fel, hogy a zártkerti nyaralók megszerzésével együtt a hasonló földvásárlások hogyan illeszkednek egy olyan folyamatba, amelynek során a Balaton környékén lévő területeket a lap szerint kormányközei vállalkozók szerzik meg.

A balatoni tér gazdaságával foglalkozó cikkek saját problématérképén (13. ábra) jól kivehetjük azokat a konkrétabb ügyeket, problémákat, amelyek a fentiekben nagyrészt már szóba kerültek. Az 51 cikkben legtöbbször nyilvánvalóan különféle ingatlanügyeket említenek – ezekhez elsősorban a privatizáció és az „üzleti körök”, azaz a kormányzathoz közei vállalkozók érdekei kapcsolódnak. A balatoni ingatlanokhoz gyakran társul a megszerzésük során kapott kormányzati támogatások kérdése, az ingatlanok luxusjellege, valamint az azokon zajló (lehetséges) beruházások. Ezekhez képest kevesebbszer említettek a lapok jogi, engedélyezési problémákat: elsősorban a zártkertek beépítése kapcsán. A közterekhez való hozzáférés, a Balaton-part elzárásának ügye e cikkekben is a Club Aliga és a szántódi Balaland kapcsán merültek fel.

³⁹ [https://index.hu/gazdasag/2018/09/11/balaton-felvidek_szolo_bor_vilaggazdasag/;](https://index.hu/gazdasag/2018/09/11/balaton-felvidek_szolo_bor_vilaggazdasag/)
https://index.hu/gazdasag/2018/08/10/balaton_szolo_nyaralo/

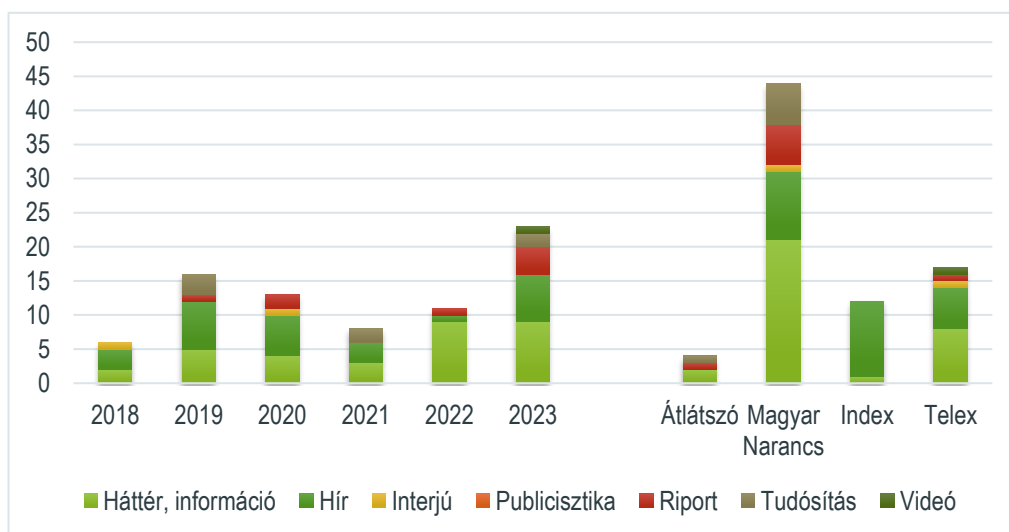
⁴⁰ <https://atlatszo.hu/orszagszerte/2022/08/26/hektaronkent-vasaroljak-fel-a-balaton-kornyeket-ner-lovagok-es-kormanykozeli-vallalkozok/>

E többnyire gazdasági hírek további érdekes és a tartalomelemzés során feltűnő jellemzője, hogy viszonylag kevés szereplőt szólaltattak meg bennük a lapok (Ezért külön most nem is ábrázoltuk azokat.) – nyilván ezt műfaji, terjedelmi és tematikus jellemzők is okozzák. Az 51 cikk mindössze 18 konkrét társadalmi szereplő véleményét mutatta be: elsősorban önkormányzati szereplők (polgármesterek, helyi építészek) vagy vállalkozók beszéltek különféle ingatlanokkal kapcsolatos ügyekről. A 12. táblázaton pedig az e témakörben megjelenő földrajzi helyeket és turisztikai tereket tekinthetjük át. Jól kivehetjük, hogy a tér birtoklásával, az ingatlanpiaci folyamatokkal foglalkozó cikkekben földrajzi szempontból sokszor regionális szempont érvényesült, amellet olyan települések kerültek szóba inkább, mint Balatonaliga, Balatonfüred és Tihany; éppen az ott található szállodák, kikötők, kempingek vagy zártkerti nyaralók miatt.

| A tér gazdasága: megjelenő földrajzi helyek és települési terek | Helyek összesen: | Club Aliga | Kikötő | Zártkertek | Kempingek | Strand | Szálloda, üdülő | Villa, nyaraló |
|---|------------------|------------|----------|------------|-----------|----------|-----------------|----------------|
| Terek összesen: | | 5 | 8 | 6 | 7 | 2 | 16 | 4 |
| Balaton-régió | 20 | 0 | 4 | 2 | 2 | 2 | 4 | 2 |
| Badacsonytomaj | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Balatonaliga/világos | 8 | 5 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonberény | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonboglár | 3 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonföldvár | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonfüred | 5 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonkenese | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Felsőörs | 2 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Káli-medence | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Keszthely | 2 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 |
| Révfülöp | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Siófok | 2 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Szántód | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 |
| Tihany | 5 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 3 | 0 |

12. táblázat A tér gazdasága konfliktuszónában megjelenő terek és helyek

II. A TÉR HELYI POLITIKÁJÁNAK KONFLIKTUSZÓNÁJA



14. ábra A tér helyi politikájával foglalkozó cikkek a megjelenés éve és források szerint

A következő konfliktuszónát már az jellemzi, hogy az előbbieken során bemutatott, terek és ingatlanok birtoklásával kapcsolatos ügyek hogyan helyeződtek át a helyi politika keretébe. A 14. ábrán észrevehetjük, hogy – a tér gazdaságával szemben – ez a tematika már nemcsak a vizsgált időszak elején jelent meg erőteljesebben az elemzett cikkekben, hanem mindvégig érvényesült. Ugyanakkor 2019-ben és 2023-ban némileg több, ehhez a konfliktuszónához tartozó cikk született. Ezt, ahogy az alábbiakban látni fogjuk, olyan jellegzetes helyi problémák magyarázhatják például, mint a Balaton-parti ingatlanügyekről, fejlesztésekről szóló helyi politikai viták kialakulása 2019-ben Keszthelyen és Balatonaligán, vagy 2023-ban Szántódon és Siófokon. Az ábra azt is bemutatja, hogy az ilyen témákkal foglalkozó cikkek műfajilag is változatosabbak: a rövid hírek inkább csak az Index írásait jellemezték, a többi internetes újság már hosszabb háttéranyagokban, riportokban is feldolgozta a hasonló problémákat.

A konfliktuszónában megjelenő fontosabb ügyeket és szereplőket bemutató táblázat pedig azt illusztrálja, hogy az *ingatlanok* témájához, a lehetséges *építkezések*, *beruházások* és ezek *jogi szabályozása*, a *beépíthetőségük* kérdése, valamint a *köztérhez való hozzáférés* problémája kapcsolódik elsősorban. A 77 db cikk legtöbbször megszólaltatott társadalmi szereplői a településeket irányító *polgármesterek*, valamint különféle *civil szervezetek*, de a *beruházók*, *vállalkozók* képviselői mellett *helyi lakosok*, *átlagemberek* is hangot kaptak az újságokban az ingatlanok helyi politikája kapcsán.

Önkormányzati ingatlanpolitikák

A tér helyi politikájával foglalkozó cikkek egyik jellemző témája a Balaton-parti önkormányzatok ingatlanszerzési törekvései voltak. Az Index 2018-ban éppen a Balatoni Fejlesztési Tanács és

a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet tárgyalása kapcsán számolt be arról, hogy a balatoni önkormányzatok olyan állami ingatlanokat vennének, amelyek tervezett fejlesztéseikhez szükségesek. A cikkben⁴¹ Balatongyörök polgármestere arról beszélt: *„több olyan kisebb állami terület is található a település területén, vízpartján, ahol »áldatlan állapotok uralkodnak«, a használók nem gondoskodnak az ingatlanokról.”* A települések ingatlanszerzésének a problémája 2023 tavaszán is előkerült, amikor az Index, a Magyar Narancs és a Telex egyaránt beszámolt arról márciusban, hogy – a fürdőhelyeit kinövő – Balatonfenyves megvásárolt egy balatoni partszakaszt, amit a település elővásárlási joga tett lehetővé a volt Postás-üdülő tulajdonoscserejénél. Az MTI nyomán egyformán idézték⁴² Lombár Gábor polgármestert, aki elmondta, hogy a vásárlás *„egyrészt helyi turizmusstratégiai célokat szolgál, másrészt nemzetgazdasági érdek a tópartot megvédeni a további beépülésektől”*.

A balatoni helyi ingatlanpolitikájának része a települések építészeti múltjának kezelése, mely probléma néhány eset kapcsán került csak felszínre a vizsgált lapok elmúlt öt évben írt cikkeiben. A fejlesztések miatt a helyi önkormányzatok gyakran a lepusztult vagy vitatott építészeti értékű épületek, ingatlanok kezelésének kérdésével szembesültek. Ilyen a balatonfüredi „görög falu”, amely évtizedek át volt a sajtó visszatérő témája; 2023 tavaszán pedig a tervezett kisajátítás, valamint az önkormányzat és a tulajdonosok közötti pereskedés miatt szerepelt lapokban. Fél évvel később viszont a városi önkormányzat közleménye nyomán a Telex és az Index is beszámolt arról, hogy az épületegyüttes lebontása után rendeződik az ingatlan sorsa, az önkormányzat parkot és lakóházakat hoz létre a helyén. Ezzel szemben a Magyar Narancs 2023 őszén a bezárt és meglehetősen rossz állapotú Galerius fürdőről, mint megoldatlan helyi ingatlanügyről közölt riportot.

Jogi konfliktusok a térért

A balatonfüredi görög falu előbb említett esete rámutat arra, amit a táblázat is jól illusztrál: a települési ingatlanügyek hogyan lesznek a jogi szabályozás miatt vitatottak. Néhány esetben pedig a körülöttük kialakult jogi csatározások nyomán a helyi politikai folyamatok, és ezzel együtt a sajtó érdeklődésének tárgyai. Például az Index 2020-ban a csopaki kikötő árverezéséről számolt be. A település polgármestere túlzónak tartotta a liciten kialakult árat, majd a terület beépíthetőségét, a helyi építési szabályokat ismertette röviden a lappal. Az ügy előzménye az volt, hogy az állami tulajdonba került Bahart a helyi önkormányzatok tiltakozása miatt, tervezett értékesítésük előtt négy kikötőt az önkormányzatok számára ajánlott fel

⁴¹ https://index.hu/gazdasag/2018/08/01/balatoni_onkormanyzatok_allami_ingatlanok/

⁴² <https://telex.hu/belfold/2023/03/02/balaton-part-balatonfenyves-vasarlas-onkormanyzat-ingatlanvasarlas>

| A tér helyi politikája: fontosabb problémák és megszólaló szereplők | Fontosabb ügyek összesen: | ebből gyakoribb szereplők által említett fontosabb ügyek: | | | | | | | | | | | | | | | |
|--|---------------------------|---|-------------|---------------------|--------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|---------|----------------------------------|-----------------------|------------------------------|-------------------------|-------------------------------------|------------------------|------------------------|-------------------------|--------------|
| | | Átlagember, hozzászóló | Helyi lakos | Szakértő, szakember | Állami/önkormányzati szervezet | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Egyéb helyi vállalkozó, cég | Építész | Civil szervezet, helyi egyesület | Egyéb helyi politikus | Ellenzéki politikai szereplő | Kormányhivatal, hatóság | Kormányzati, kormánypárti politikus | Egyéb önkorm. szereplő | Önkormányzat általában | Önkormányzati képviselő | Polgármester |
| A konfliktuszónához tartozó cikkekben leggyakrabban megjelenő szereplők: | | 14 | 25 | 10 | 4 | 18 | 5 | 5 | 33 | 8 | 5 | 6 | 10 | 3 | 3 | 6 | 42 |
| Környezeti\Tájkép, örökség | 7 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 2 |
| Politikai\Demonstráció | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Politikai\Helyi politikai viszonyok, ellentétek | 18 | 1 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 |
| Politikai\Kormányzati támogatások, közpénzek | 16 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 1 | 2 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Politikai\Népszavazás | 10 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Társadalmi\Beépítés | 29 | 0 | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 3 | 3 | 0 | 1 | 0 | 1 | 1 | 0 | 6 |
| Társadalmi\Egyeztetés, felmérés | 7 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Társadalmi\Érdekek, konfliktusok | 9 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 2 |
| Társadalmi\Helyi ellenállás, helyi érdek | 16 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Köztér: hozzáférés | 60 | 3 | 3 | 0 | 1 | 6 | 1 | 0 | 13 | 2 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 12 |
| Gazdasági\Építkezés, beruházás | 32 | 0 | 1 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 3 | 1 | 0 | 0 | 1 | 9 |
| Gazdasági\Gazdasági előny, helyi haszon | 6 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 |
| Gazdasági\Ingatlanügyek | 100 | 1 | 5 | 4 | 0 | 8 | 4 | 0 | 10 | 1 | 2 | 1 | 2 | 1 | 1 | 2 | 16 |
| Gazdasági\Privatizáció | 10 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Gazdasági\Üzemeltetés, szolgáltatás | 20 | 0 | 4 | 0 | 1 | 3 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 3 |
| Jogi, igazgatási\Engedélyezés, hatásvizsgálat | 20 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 3 | 0 | 0 | 3 | 1 | 0 | 0 | 0 | 3 |
| Jogi, igazgatási\Jogi szabályozás | 47 | 1 | 0 | 1 | 1 | 4 | 0 | 1 | 3 | 1 | 0 | 2 | 1 | 2 | 2 | 1 | 10 |
| Jogi, igazgatási\Közrend, illegális, jogsértés | 5 | 0 | 1 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Jogi, igazgatási\Pereskedés | 10 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |

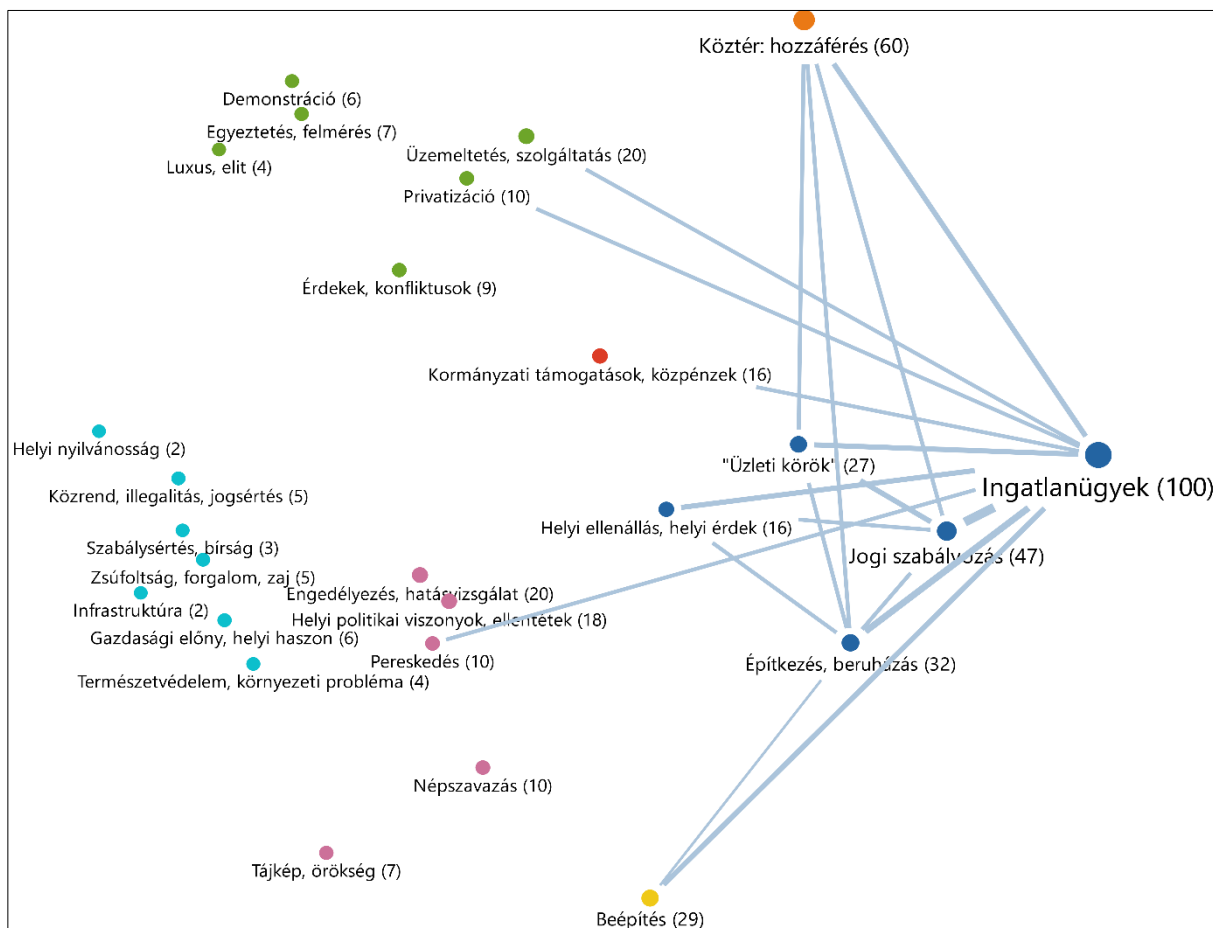
13. táblázat A tér politikája konfliktuszónájában megjelenő fontosabb problémák és megszólaló szereplők

bérlésre, erről egyedül azonban Csopakkal nem tudott megegyezni. Hasonlóan, gazdasági jellegű ingatlanügyből helyi politikai üggyé válás példája lehet a Telex 2021-es cikkében⁴³ szóba kerülő egykori balatongyöröki golfpálya esete. Ezzel kapcsolatban a lap – a 24.hu nyomán – nemcsak az ingatlan értékesítésének szándékáról számolt be, hanem a helyiek

⁴³ <https://telex.hu/belfold/2021/09/22/balatongyorok-lakopark-golfpalya-vizparti-eladjak>

„aggodalmáról” a beépítés mértékéről és a polgármester álláspontjáról ennek jogi lehetőségéről.

„Ádáz ingatlanháború dúl a Balaton partján” címmel mutatta be 2023-ban az Index a siófoki lömenhely esetét, amellyel különösen a Magyar Narancs és a Telex foglalkozott nagy terjedelemben: a táblázatban a „farm” hely 8 siófoki kódja mind ehhez az esethez kötődik. Az ügyről szóló beszámolók elsősorban a lömenhelyet működtető alapítvány árverezésre bocsátott földterületéért bejelentkező vállalkozó és a szervezet konfliktusát jogi és hatósági, ügyintézési csatározásként mutatták be. Közvetlen politikai szempontok helyett az ügy háttérében inkább a hatóságok működésének bizonyos vállalkozói érdekek iránti elfogultságát sejtették a cikkek⁴⁴. Például az Index „Közel a Balaton, szépek a dombok” című írásában⁴⁵ megszólalt az alapítvány vezetője, aki a terület kapcsán annak fejlesztési lehetőségeire célzott. Nem véletlenül utaltak a lömenhely ügyével foglalkozó lapok többször is egy szomszédos ingatlanügyletre: egy országszerte ismert nagyvállalkozó, Jászai Gellért közelben felhúzott külterületi nyaralója kapcsán a Telex helyszíni riportja⁴⁶ szintén a hatósági



15. ábra A tér helyi politikája konfliktuszóna problématérképe

⁴⁴ Például a Magyar Narancs egyik helyszíni hatósági ellenőrzésről beszámoló anyaga:

<https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/perbeli-ellenfelevel-szemben-intezkedett-a-somogyi-kormanyhivatal-vezetojenek-kabinetfonoke-259512>

⁴⁵ <https://telex.hu/belfold/2022/11/24/siofok-toreki-dharma-lomenhely-fold-elovasarlas-i-jog>

⁴⁶ <https://telex.hu/belfold/2023/08/15/siofok-toreki-jodi-hegy-jaszai-gellert-4ig-gazdasagi-epulet>

engedélyezés visszaságait említette, hiszen az építési engedélyekben az két különálló gazdasági épületként szerepel.

Utóbbi két eset már részben arra is rámutat, hogy – az önkormányzati ingatlangazdálkodás és -politika előbbi esetein túl – ebben a konfliktuszónában szereplő cikkekben bemutatott ügyek többsége mögött nagyon sajátos, gyakran településenként egyedi lokális mintát kirajzoló, nyilvános viták alkotta (azaz diszkurzív) terek rejlenek. Ahogy a problématérkép is jól illusztrálja, e helyi politikai tereket a települési önkormányzatok, az azokat irányító polgármesterek, ingatlanvállalkozók és potenciális beruházók, a helyi lakosság különféle csoportjai és az őket képviselő civil szervezetek, valamint az ingatlanpiaci és beruházási folyamatokat ellenőrző hatóságok, állami szervezetek legkülönbözőbb viszonyai – közös érdekeik vagy érdekellentéteik, konfliktusaik – határozzák meg.

Helyi ellentétek és ellenállás területek miatt

A szereplőket és ügyeket bemutató (kereszt)táblázaton láthatjuk, ebben a konfliktuszónában egyik gyakran előforduló problémahalmazt az jellemezte, hogy az ingatlanok beépítési tervei, valamint a települési építési szabályozások módosítása miatt az önkormányzatokkal szemben a helyi lakosokat képviselő civil szervezetek léptek fel. Már az első általunk vizsgált évben, 2018-ban a Magyar Narancs két részletes beszámolót is írt Balatonakarattya – a lap szerint felesleges kiadásokkal járó – ingatlanügyeiről és térrel kapcsolatos konfliktusairól. Ezekben az újság nemcsak – a települések szétválása miatt – a Balatonkenesével szemben különféle terek birtoklása és a települések közti határvonal kapcsán lezajlott konfliktusról számolt be, hanem arról is, hogy helyi ingatlanfejlesztések tervei miatt a község módosította a beépítésre vonatkozó építési szabályokat. Emiatt azonban egy helyi civil szervezet – a Partalja Tájvédő Egyesület – ombudsmani vizsgálatot kezdeményezett, amely a lap szerint⁴⁷ megállapította, hogy az *„önkormányzat úgy változtatta meg az építési szabályzatot, hogy nem vette figyelembe az állami főépítész, a kormányhivatalok, a környezetvédelmi hatóság vagy a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság aggályait sem.”* Az Átlátszó még 2021-ben is foglalkozott ezzel a témával. Cikkükben⁴⁸ egy „helyi forrásra” hivatkozva arról írtak, hogy *„a beruházók érdekeit kiszolgáló 2016-os építési szabályzat-módosítás ráadásul egy világosan körülhatárolható érdekcsoportot hoz előnybe.”*

Balatonszemesen 2021-ben például egy „gigaberuházástól” – ahogy a Telex cikke⁴⁹ fogalmazott – féltették az önkormányzat területét, ezért online petícióban kérték a helyi lakosok

⁴⁷ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-nagy-igeret-108921>

⁴⁸ <https://atlatszo.hu/kozpenz/2021/04/27/panoramas-vizparti-telkek-elovasarlasi-jogarol-mondott-le-az-onkormanyzat-balatonakarattyan/>

⁴⁹ <https://telex.hu/belfold/2021/11/12/balatonszemesen-nyolcezer-negyzetmeteres-onkormanyzati-tulajdonu-teruletet-adnanak-el>

„az önkormányzatot és a település vezetőit, hogy ne adják el az »Orosz tábor« néven ismert, majdnem 8 ezer négyzetméteres területet.” A balatonvilágosi Club Aliga esetével foglalkozó cikkek többnyire a beruházások konfliktuszónáiban szerepelnek, azonban az ügygel kapcsolatban találtunk olyan írásokat, amelyek inkább a tér birtoklásával, ingatlanokkal kapcsolatos problémákat mutatnak be. Ilyen például a Magyar Narancs tudósítása⁵⁰, amely 2023 augusztusában arról a fórumról számolt be, amelyen az Aligai Fürdőegyesület arról tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a Club Aliga korábban privatizált és nemrég újra megnyitott – de a közösségi hozzáféréstől elzárt – kikötőjének vízjogi üzemeltetési engedélyét sikeresen támadták meg a hatóságnál, amely azt visszavonta. A tudósításban az egyesület képviselői szólaltak meg, miközben kiderült, hogyan állnak szemben egyszerre a korábban állami támogatást kapott fejlesztéssel, valamint az azt támogató polgármesterrel is. Ezzel együtt azt is láthattuk, hogy a tér birtoklásáért, hozzáféréstért jogi eszközökkel zajló küzdelem helyi politikai konfliktussá is válik, hiszen az egyesület korábbi elnöke a tudósításban azt is elmondta, hogy *„meg kell próbálni lemondadni a polgármestert, vagy legalább az ezt korábban kezdeményező három képviselő mellett még egy képviselőnél elérni, hogy szavazza meg a testület feloszlását.”*

A tér helyi politikájának hasonló példáját a Keszthelyről foglalkozó cikkek jelentik ebben a konfliktuszónában. Egyrészt azért, mert az itt szereplő kilenc keszthelyi témájú írás közül 7 darab 2019-ben született. A városban már a Balaton-parti ingatlanbefektetések kezdeti időszakában a tervezett fejlesztések, beruházások tervei miatt élénk helyi ellenállás, s nyomában politikai viták és ellentétek alakultak ki, miután a városi önkormányzat módosította építési szabályzatát, és növelte a part menti ingatlanok beépítésének lehetőségét. A témával foglalkozó cikkek egyrészt megismertették a fejlesztések korai koncepcióit. A táblázaton láthatjuk, 7 darab, a keszthelyi ingatlanokkal foglalkozó cikk esetében is a megjelenő tereket általában mint a „partot” kódoltuk. Ekkoriban a településen olyan nagyszabású beruházások tervét vázolták fel, amelyek a teljes városi partszakaszt átalakították volna – s mint később kiderült, (egyelőre?) nem valósultak meg. *„A tanulmányban partmenti lakások, szállodák, apartmanházak, üdülők felépítésének a terve található, köztük egy 80-100 méteres magasház is – ez utóbbit a képviselő-testület Keszthely emblemikus épületének szánta. A Libás-strand térségének beépítéséről tehát döntött a testület, de az erről szóló szerződést a*

⁵⁰ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-club-aliga-felujitott-kikotojenek-engedelyet-is-visszavonattak-a-civilek-260834>

| A tér helyi politikája: megjelenő földrajzi helyek és települési terek | Helyekkel foglalkozó cikkek: | A part | Club Aliga | Kikötő | Vasút | Farm | Zártkertek | Bolt, üzletház | Település általában | Települési köztér | Apartmentház, lakópark | Attrakció, látványosság | Kempingek | Sportpálya | Strand | Szálloda, üdülő | Termálfürdő |
|--|------------------------------|--------|------------|--------|-------|------|------------|----------------|---------------------|-------------------|------------------------|-------------------------|-----------|------------|--------|-----------------|-------------|
| Terek összesen: | | 12 | 9 | 7 | 1 | 8 | 6 | 3 | 7 | 8 | 2 | 1 | 2 | 2 | 7 | 4 | 1 |
| Balaton-régió | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 |
| Balatonakali | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonakarattya | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonaliga/világos | 12 | 0 | 9 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonalmádi | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonfenyves | 3 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonfüred | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatongyörök | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonszabadi | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonszemes | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Csopak | 2 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Fonyód | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Keszthely | 9 | 7 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 |
| Révfülp | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Siófok | 22 | 2 | 0 | 1 | 0 | 8 | 5 | 0 | 0 | 3 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 |
| Szántód | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Szigliget | 5 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Tihany | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |

14. táblázat A tér helyi politikája konfliktuszónájában megjelenő helyek és terek

svájci befektető nem írta alá” – írta az Átlátszó cikke⁵¹ 2019 februárjában a helyi önkormányzat ülésén tárgyalt tanulmánytervről, miközben a témával foglalkozó lakossági fórumról tudósított.

Másrészt azt is láthatjuk ennek kapcsán, a Club Aliga fejlesztése elleni helyi tiltakozáshoz hasonlóan, hogy az ingatlanokkal kapcsolatos jogi csatározások mellett a lakossági fórumok a lokális nyilvánosság színtereiként milyen fontosak a helyi ügyek megvitatása és a hatalom ellenőrzése, az azzal való szembenállás, valamint a szélesebb közvélemény tájékoztatása során. A keszthelyi fejlesztésekről szóló fórumokról tudósító lapok⁵² bemutatták az ott megszólaló egyes helyi lakosok (akár ellentétes) véleményeit, idéztek a lehetséges beruházások tervét bíráló szakértőket, a polgármester válaszait ezekre a felvetésekre, és azt is, hogy az egyik jelenlévő bejelentette, egy frissen alakult civil szervezet petíciót írt és aláírásgyűjtést indított a part menti területek beépítése ellen. Ebben arra „kéri az önkormányzatot, hogy biztosítsa a Balaton-part környezeti, tájképi, épített és kulturális örökségének megtartását, valamint hangolja össze a befektetői érdekeket a helyi közösségi

⁵¹ <https://atlatszo.hu/2019/02/18/nepszavazasi-kezdemenyezes-a-keszthelyi-balaton-part-ner-es-beepitese-ellen/>

⁵² Az Átlátszó előbb említett cikke mellett még a Magyar Narancs:

<https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/tudjuk-kik-keszthelyen-csak-suttognak-meszarosrol-es-tiborcrol-de-nyiltan-nem-mondjak-ki-a-nevuket-117347>

érdekekkel.” A fórumon derült ki az is, hogy egy helyi ellenzéki politikus pedig népszavazást kezdeményezett a városi építési szabályzat módosítása miatt.

Ugyanakkor e konfliktuszóna keszthelyi cikkei egy olyan kisvárosi nyilvánosságot mutatnak be, amely – az országos politikusok, pártok említése nélkül is – közéletileg meglehetősen megosztott; az országos politikai viszonyokat, törésvonalakat fejezi ki kisebb léptékben. Erre az elemzett – kormánykritikus – lapok beszámolóinak megközelítésmódja, például az általuk használt jelzők és címek is ráerősítenek. Eszerint a logika szerint a keszthelyi ingatlanbefektetések mögött „NER-közeli” üzleti körök, „NER-oligarchák”⁵³ állnak, *„lépten-nyomon a »tudjukkik« érdekeltiségébe botlani*”, akiknek az érdekeit a kormánypárti városvezetés kiszolgálja – Keszthely *„az új Felcsút, az új királyi város”* fogalmazott a Magyar Narancs fent idézett cikke. Ezzel szemben – ahogy a lap egy másik, 2020-as cikke⁵⁴ bemutatta – az ellenzékben lévő települési egyesület, a KÉVE (Kisvárosunkért Érdekvédelmi Egyesületet) helyi nyilvánossághoz való hozzáférése korlátozott, *„sokszor megszólalási, válaszadási lehetőséget sem kap a helyi médiában.”*

Hozzáférés a közterekhez

Az utóbb említett, a keszthelyi nyilvánosság állapotát bemutató Magyar Narancs cikk kiindulópontja éppen a KÉVE-nek a városi szabadstrand kutyás stranddá alakítása miatti tiltakozása volt. Ahogy a táblázaton látjuk, a tér helyi politikájának problémái között egyik leggyakrabban említett konfliktusforrás a korábban nyitott közterekhez való hozzáférés korlátozása miatt alakult ki. A Club Aligával foglalkozó 12 cikk szinte mindegyikében szóba került ez a kérdés éveken keresztül, mint az ott zajló beruházás elleni helyi tiltakozások egyik fő oka. Például az Index 2019-ben arról írt⁵⁵, hogy az aligai ingatlan tulajdonosa nem engedte a horgászokat lejutni a vízparti részhez, 2023 nyarán pedig az országos sajtót járta be az a hír⁵⁶, hogy a közeli templomba istentiszteletre igyekvő, és a Club Aliga területén parkoló hívektől szedett díjat a terület új tulajdonosa.

A Magyar Narancs szintén ebben az időszakban készült helyszíni riportja⁵⁷ – a Telex videójához hasonlóan – a nemrég felépített szántódi Balaland elvileg mindenki számára hozzáférhető, ám egy kapuval lezárt tóparti sétányának ügyét mutatja be. A szántódi eset egyszerre szól a települési önkormányzat rendezési tervének értelmezéséről és leleményes

⁵³ <https://magyarnarancs.hu/belpol/eljott-ez-a-nap-nem-tolja-meszaros-es-tiborc-bizniszeit-a-fidesz-hanem-megfutamodik-eloluk-119256>

⁵⁴ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/sokszor-megszolalasi-valaszadasi-lehetoseget-sem-kap-a-helyi-mediumokban-az-ellenzek-131482>

⁵⁵ https://index.hu/gazdasag/2019/06/28/balatonaliga_appeninn_meszaros_lorinc/

⁵⁶ <https://telex.hu/belfold/2023/08/07/balatonaliga-templom-parkolas-club-aliga>

⁵⁷ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/megprobaltunk-bejutni-a-szantodi-balaland-keritessel-elzart-de-elvileg-mindenki-szamara-hozzaferheto-balaton-partjara-260952>

kijátszásáról, másrészt a települések és az ott megjelenő tőkerős befektetők viszonyának aszimmetriájáról. „Az önkormányzatnak eddig már közel 100 millió forint adót fizettek” – idézte a lap a beruházót az önkormányzati újság alapján. A közterek privatizációjának hasonló ügye⁵⁸ zajlott 2020-ban Révfülöpön, ahol az egyik kikötő új tulajdonosa, az MCC zárta el a korábban a mólót használó hajótulajdonosoktól a területet. Egy évvel később pedig a csopaki kikötő kapcsán adtak hírt⁵⁹ arról, hogy „kerítéssel zárta el a csopakiak elől a mólót az új tulajdonos.”

A Magyar Narancs 2022-es riportja⁶⁰ az előbbiekhöz hasonló ügyet mutatott be: Siófokon szállodák hosszú ideje saját kerítéssel zárják el a parti sétányt. A lap bemutatta, hogy ez a probléma már régóta a siófoki közélet időnként előkerülő témája, azonban a város vagyonkezelő cége eddig nem mutatott hajlandóságot a megoldására. A térbeli elkülönítés még a szocialista tömegturizmus idejére vezethető vissza: annak idején így választották el egymástól a szállodák nyugati turistáit a hétköznapi emberektől. Azóta a siófoki sétány lezárását legfeljebb csak azzal lehet magyarázni, amivel az egyik szálloda portása indokolta a lap újságírójának: „az ő strandjukra csak a szállóvendégek mehetnek, és ez így van jól, mert a partszakaszt különben ellepnék a külsős részek.” A Balaton-parti közterekhez való hozzáférés talán leggroteszkebb esetéről pedig a Magyar Narancs 2023-ban számolt be: Fonyódon a felújított vasútvonal melletti korlátnál valakik „flexszel vágnak utat maguknak”, hogy könnyebben lejuthassanak a tóhoz.

2020-ban az Index az MTI nyomán a Nők a Balatonért Egyesület közleményét ismertette⁶¹ a fogyatkozó tóparti sétányok miatti aggodalmukról. A lapok néhány esetben 2018-ban és 2020-ban is a balatoni régió általános problémájaként számoltak be – a témával foglalkozó Népszava cikkei nyomán – a csökkenő számú balatoni szabadstrandokról, miközben többször idézték a helyi polgármestereket, akik azok fenntartásának költségeiről beszéltek. Ugyanakkor a balatonfenyvesi polgármester a település már említett partmenti ingatlanszerzése kapcsán adott MTI nyilatkozatában⁶² éppen arról beszélt: „Felelőssége a negyvennégy tóparti önkormányzatnak, akármilyen kicsi is, ha adódik lehetősége a Balaton-part bármely kis részének közcélokra történő visszaszerzésére, a mai nehéz helyzetben is tegyen meg mindent érte.”

Helyi nyilvánosság és a polgármesterek szerepe

E konfliktuszóna összegzéseként említhetjük meg, hogy értelemszerűen az ide tartozó cikkekben többször előkerült (13. táblázat) problémaként a helyi politikai viszonyok, ellentétek ügye. Feltűnő, hogy az ingatlanfejlesztések, tervezett beruházások miatt gyakran megosztottá

⁵⁸ https://index.hu/belfold/2020/12/30/az_mcc_nem_engedi_a_hajotulajdonosok_reszere_a_revfulopi_kikoto_hasz_nalatat/

⁵⁹ <https://telex.hu/belfold/2021/10/05/csopak-molo-sapi-major-kft-ambrus-tibor>

⁶⁰ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/magancegek-keritesei-zarjak-el-a-parti-setanyt-siofokon-252019>

⁶¹ <https://index.hu/belfold/2020/10/22/balaton-parti-setany-kozlemeny/>

⁶² <https://telex.hu/belfold/2023/03/02/balaton-part-balatonfenyves-vasarlas-onkormanyzat-ingatlanvasarlas>

vált helyi nyilvánosságok és önkormányzati testületek mellett többször figyelhettük meg például tóparti települések polgármestereinek váratlan lemondását (például Balatonalmádiban, Balatonfűzfőn, Balatonszemesen, Szigligeten) az általunk vizsgált időszakban. A balatonszemesi időközi választással és a korábban nagy fölénnyel nyert fideszes polgármester lemondásával a Magyar Narancs 2020 októberében foglalkozott.⁶³ A lap riportjában a településvezető lemondásának okáról magabiztosan nyilatkozott az egyik megszólaló, egy volt önkormányzati képviselő: *„Nem véletlen, hogy amikor a Bahart ingatlanjainak »széthordásáról« szavaztak a balatoni polgármesterek, akkor egyetlen fideszes volt, aki nemmel mert voksolni. Szilárd két tűz közé került, a Fidesztől és korábban az MSZP-től is kapott valamit.”* Korábban viszont a lemondott polgármester a településen belüli ellentétekkel, feszültségekkel indokolta⁶⁴ lépését: *„Én egy olyan Balatonszemest képzeltem el, ahol az emberek elférnek egymás mellett. Nyaralós a helyi mellett, fekete a fehér mellett. Ahol béke van és szeretet és egy célért megyünk előre, együtt.”*

Ennél jóval nagyobb sajtóvisszhangot kiváltott eset volt a Szigligetet közel két évtizedig vezető polgármester váratlan lemondása, amelyről mindegyik lap beszámolt, s találgatni próbálta a helyi politikus döntésének okát. A Magyar Narancs ekkor helyszíni riportban⁶⁵ mutatta be a település helyi közéletét: *„Egyes találgatások szerint az 1260 és 1262 között épült szigligeti vár, pontosabban a várfelújítási projekt is a lemondási okok között szerepelhet”.* Ugyanakkor a lap egyik forrása egy másik ingatlan felújítása és birtoklása, *„a szigligeti alkotóház körüli bonyodalmak”* miatt vélte a polgármester lemondását: *„Beszéltünk egy magát megnevezni nem kívánó balatoni íróval, aki állítja, »valakik« kinézték maguknak azok után, hogy az alkotóházat több százmilliós állami projekt keretében felújították.”*

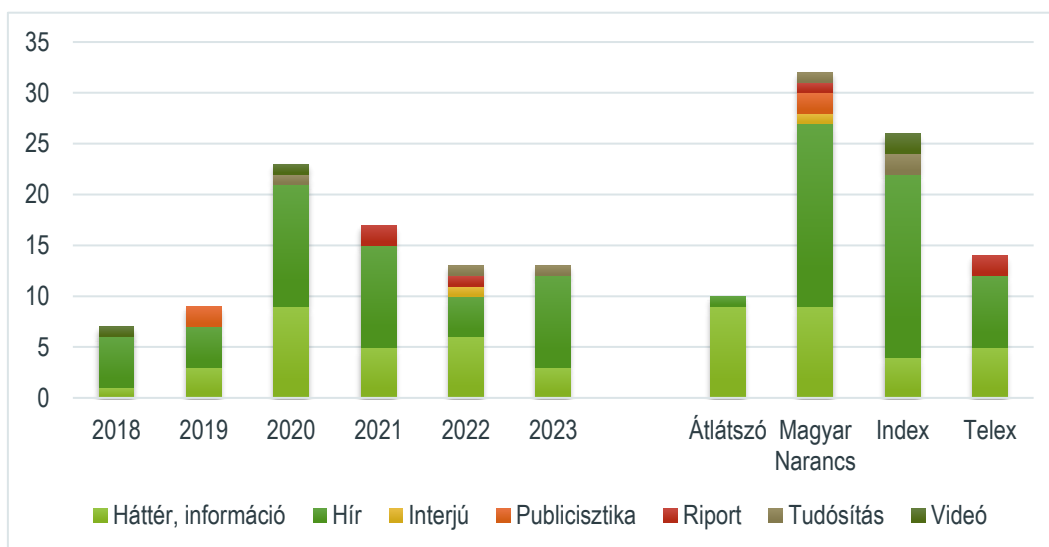
Az előbbi példák a sajtó és a nyilvánosság korlátait, és bizonyos mértékben a – települési terekkel, ingatlanokkal kapcsolatos – helyi közéleti döntéseket körülvevő, gyakran nehezen átlátható, homályos viszonyokat is jól illusztrálják. Olyan lokális politikai terekben, amelyeket, mint láttuk, önkormányzati testületek és polgármesterek személyes viszonyai, különféle jogszabályok kényszerei, gyakran megosztott települési közösségek, valamint tőkeerős – s a lapok szerint jó politikai kapcsolatokkal rendelkező – befektetők eltérő, és sokszor nehezen egyeztethető érdekei határoznak meg.

⁶³ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/rokonok-a-fideszes-jelolt-azert-eselyesebb-mert-harom-fuggetlen-indul-balatonszemes-valaszt-133690>

⁶⁴ <https://magyarnarancs.hu/belpol/lemondott-balatonszemes-fideszes-polgarmestere-131100>

⁶⁵ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/szigliget-is-elesett-avagy-utolso-figyelmeztetes-a-polgarmester-es-testulet-varatlan-lemondasa-131814>

III. A TÉR ORSZÁGOS (PÁRT)POLITIKÁJÁNAK KONFLIKTUSZÓNÁJA



16. ábra A tér országos politikájával foglalkozó cikkek a megjelenés éve és források szerint

A balatoni tér gazdaságával foglalkozó cikkekhez hasonlóan a rövidebb hírek (82 cikkből 44 darab) domináltak az ingatlanokkal, turisztikai terekkel az országos (párt)politika keretében foglalkozó sajtóanyagokat. Az ábrán látjuk, hogy inkább a vizsgált időszak harmadik éve, 2020 után helyeződtek az előbbi témák nagypolitikai keretbe. A 2020-ban megjelent 23 cikk mennyisége némileg kiugró értéket jelent: abban az évben több olyan ügy is zajlott, amivel a lapok élénken foglalkoztak, például a Bahart és a kikötőinek ügyeivel. Ez arra is rámutat, ahogy a 15. táblázaton láthatjuk, hogy az ebben a konfliktuszónában felmerülő ügyek (37 cikk) jelentős része regionális jellegű: jó példája ezeknek a Magyar Narancs „Ellopott Balaton” című írása⁶⁶, amely már 2018-ban részben összefoglalta az alábbi folyamatokat.

E konfliktuszóna témáinak egyik jelentős csoportját azon cikkek jelentik, amelyek a korábban – a tér gazdasága kapcsán – említett politikai döntések hátterét mutatják be: például a hajózási vállalat államosítása, majd a kikötők privatizációja kapcsán. A témáról szóló sajtóbeszámolók legfontosabb szereplői kormányzati politikusok vagy olyan állami szervezetek, mint a Magyar Turisztikai Ügynökség voltak. Az elemzett lapok többször foglalkoztak a Bahart kikötők üzemeltetési pályázatával. A Magyar Narancs 2020 májusában közölt cikke⁶⁷ szerint a Balaton-parti települések polgármesterei párthovatartozás nélkül elleneztek a kormányzati szándékot: „a lényeg azonban: egyetlen balatoni településvezető sem szavazta meg a reorganizációs tervet, senki nem ért tehát egyet a Balatoni Hajózási Zrt. szétszedésével”. Említettük, hogy vizsgált forrásaink viszonylag kevés publicisztikát közöltek:

⁶⁶ <https://magyarnarancs.hu/belpol/az-ellopott-balaton-109188>

⁶⁷ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/ez-a-hajo-elment-palira-vettek-rogan-toniek-a-balatoniakat-fontosabb-a-remenybeli-biznisz-129641>

| A tér országos (párt)politikája: problémák és szereplők | Ügyek összesen: | ebből gyakoribb szereplők által említett ügyek: | | | | | | | | | | | | |
|---|-----------------|---|----------------------------|---------------------|--------------------------------|--------|----------------------------------|-----------------------------|--------------------|----------------------------------|-------------------|------------------------------|--|--------------|
| | | Helyi lakos | Olvasó, kommentelő, forrás | Szakértő, szakember | Állami/önkormányzati szervezet | Bahart | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Egyéb helyi vállalkozó, cég | Bíróság, ügyészség | Civil szervezet, helyi egyesület | Balaton Szövetség | Ellenzéki politikai szereplő | Kormányzati, kormánypárti politikai szereplő | Polgármester |
| a konfliktuszónához tartozó cikkekben megszólaló szereplők: | | 8 | 2 | 2 | 3 | 1 | 10 | 1 | 2 | 3 | 8 | 47 | 37 | 9 |
| Környezeti\Tájkép, örökség | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Környezeti\Természetvédelem, környezeti probléma | 16 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 12 | 3 | 0 |
| Politikai\Demonstráció | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\Kormányzati támogatások, közpénzek | 22 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 5 | 4 | 1 |
| Politikai\Luxus, elit | 22 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 | 10 | 0 | 0 |
| Politikai\"Üzleti körök" | 40 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 20 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Bebírók/nyaralók és őslakosok | 2 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Beépítés | 18 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 2 | 0 | 7 | 3 | 0 |
| Társadalmi\Egyeztetés, felmérés | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 |
| Társadalmi\Érdekek, konfliktusok | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Helyi ellenállás, helyi érdek | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Köztér: hozzáférés | 24 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 3 | 0 | 13 | 0 | 2 |
| Gazdasági\Építkezés, beruházás | 22 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 5 | 1 | 0 |
| Gazdasági\Gazdasági előny, helyi haszon | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 |
| Gazdasági\Ingatlanügyek | 84 | 2 | 1 | 1 | 0 | 0 | 4 | 1 | 0 | 0 | 2 | 8 | 17 | 2 |
| Gazdasági\Privatizáció | 24 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 3 | 5 | 1 | 2 |
| Gazdasági\Üzemeltetés, szolgáltatás | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Engedélyezés, hatásvizsgálat | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Jogi szabályozás | 23 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 7 | 6 | 1 |
| Jogi, igazgatási\Közend, illegálitás, jogsértés | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Szabálysértés, bírság | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 |

15. táblázat A tér országos politikája konfliktuszónájában megjelenő problémák és megszólaló szereplők

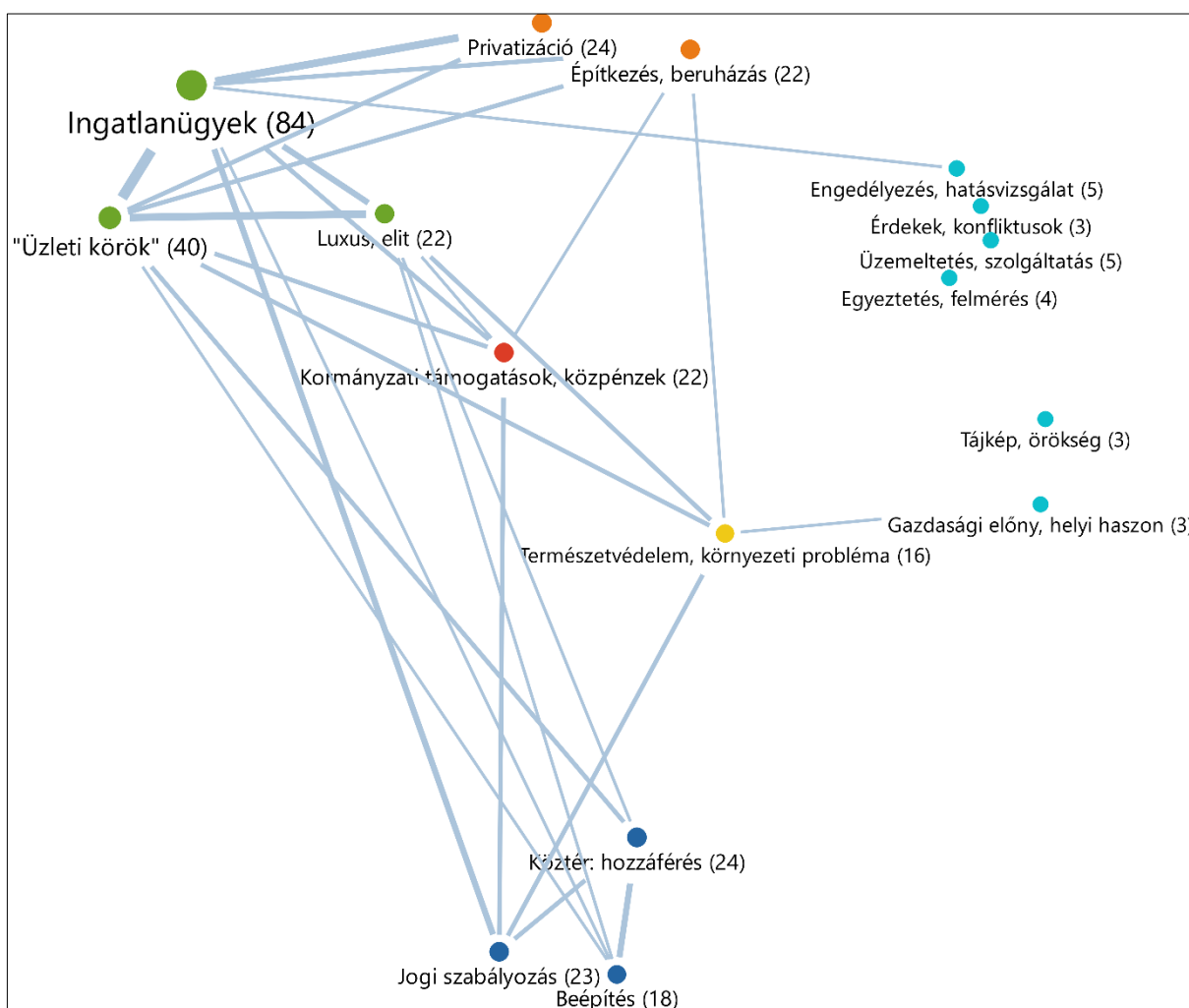
az egyik éppen erről a témáról a Magyar Narancsban jelent meg 2019-ben⁶⁸. 2021 januárjában az Index viszont már a kikötők privatizációs tervének visszavonásáról írt⁶⁹ az MTI nyomán, miközben az MTÜ, valamint Witzmann Mihály kormánypárti országgyűlési képviselő véleményét közölte. 2020-ban a Magyar Narancs a Bahart államosításának politikai hátteréről

⁶⁸ <https://magyarnarancs.hu/aszerk/nekik-a-balaton-116893>

⁶⁹ https://index.hu/gazdasag/2021/01/15/bahart_vitorlaskikoto_visszavonas/

közölt cikket⁷⁰, amelyben nemcsak a térségi polgármesterek, hanem ellenzéki politikusok, Fónagy János államtitkár és az MTÜ véleménye is megjelent.

A sajtó 2018 és 2023 között előszeretettel foglalkozott közismert országos politikusok Balaton-parti ingatlanjaival is. A Telex 2022 nyarán egy összeállítást⁷¹ is közölt, amely bemutatta mindkét politikai oldal parlamenti képviselőinek üdülőit, villáit és birtokait. A kis kálimedencei faluról, Balatonhenyéről 8, a konfliktuszónához tartozó cikk született ebben az időszakban. A lapok egyrészt Varga Judit miniszternek a településen – CSOK támogatásból – épült házáról írtak, másrészt arról a településen lévő „birtokról”, amely később az egykori baloldali miniszter, Oszkó Péter tulajdonolta cég kezébe került. Hasonlóan kitüntetett figyelmet szentelt az Átlátszó például Varga Mihály pénzügyminiszter gyenesdiási ingatlanvásárlásának: ezzel 2022-23-ban 7 cikkben foglalkozott a lap. Néhány alkalommal nyilván szóba került a



17. ábra A tér pártpolitikája konfliktuszóna problématerképe

⁷⁰ <https://magyararancs.hu/kismagyarorszag/a-balatoni-hajozas-szethordasat-az-onkormanyzatok-maguknak-koszonhetik-129276>

⁷¹ <https://telex.hu/belfold/2022/06/20/balaton-siofok-ingatlan-politikusok-varga-mihaly-varga-judit-szijjarto-peter>

lapokban a Mészáros család tihanyi „terjeszkedése” is – ahogy a Telex cikkének⁷² címe fogalmazott.

Általában a régióhoz és a parthoz mint sajátos turisztikai, földrajzi helyhez kapcsolódtak azok a cikkek, amelyek a tópart beépítésének jogi szabályozásával és ennek politikai hátterével foglalkoztak. 2022 nyarán szerepelt a hír⁷³ a lapokban, hogy az egyik ellenzéki párt kezdeményezésére az Alkotmánybíróság felülbírált a 2018-as Balaton-törvényt, és egyes részeit alaptörvényellenesnek nyilvánította. E téma folytatása volt, hogy 2023 tavaszán Lánszki Regő államtitkár egy interjújában, amit a Magyar Narancs⁷⁴ és Telex⁷⁵ is ismertetett, már egy új szabályozás tervéről beszélt, amely szigorítaná a Balaton-part beépítését.

Az államtitkári nyilatkozat szerint az előbbi szándék mögött részben éppen a part beépítésének megakadályozása és a strandok védelme áll – mint láttuk, utóbbi probléma már az előző konfliktuszónában, a helyi politika szintjén is többször felvetődött. A strandok témáját az elmúlt öt évben az ellenzéki pártok folyamatosan napirenden tartották. Jellemző volt például, hogy a tó partjára, különféle strandokra szerveztek olyan politikai eseményeket, amivel az ezekkel kapcsolatos problémákra igyekeztek felhívni a figyelmet. Például az MSZP 2021-ben egy balatonfüredi strand előtti sajtótájékoztatón jelentette⁷⁶ be, hogy a Gazdasági

| A tér országos politikája konfliktuszónában megjelenő helyek és terek | Helyek összesen: | A part | A tó | Club Aliga | Kikötő | Farm | Zárterek | "Birtok" | Kempingek | Strand | Szálloda, üdülő | Villa, nyaraló |
|---|---------------------|-----------|----------|------------|-----------|----------|-----------|----------|-----------|----------|-----------------|----------------|
| Terek összesen: | | 15 | 2 | 2 | 13 | 1 | 15 | 3 | 3 | 6 | 6 | 18 |
| Balaton-régió | 37 | 12 | 2 | 0 | 11 | 0 | 3 | 0 | 3 | 6 | 1 | 2 |
| Balatonaliga/világos | 3 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonalmádi | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonederics | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Balatonfüred | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonhenye | 8 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 5 |
| Balatonlelle | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonőszöd | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Csopak | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Felsőörs | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Gyenesdiás | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 6 |
| Keszthely | 4 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Révfülöp | 3 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Siófok | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Szántód | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Tihany | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |

16. táblázat A tér országos politikája konfliktuszónában megjelenő helyek és terek

⁷² <https://telex.hu/belfold/2022/11/02/terjeszkedik-a-meszaros-csalad-tihanyban>

⁷³ <https://telex.hu/belfold/2022/07/01/alkotmanybirosag-ellenzek-mszp-balaton-kiskapu>

⁷⁴ <https://magyarnarancs.hu/belpol/uj-szabalyozassal-vedene-a-balaton-partjat-az-epitesi-es-kozlekedesi-miniszterium-259448>

⁷⁵ <https://telex.hu/belfold/2023/06/13/balaton-part-beepites-szabalyozas-szigoritas>

⁷⁶ <https://magyarnarancs.hu/belpol/az-mszp-a-gazdasagi-versenyhivatalhoz-fordul-balatoni-strandbelepok-miatt-239970>

Versenyhivatalhoz fordul a strandbelépők miatt. Ugyanők 2023-ban már a Magyar Narancs híre⁷⁷ szerint törvényjavaslatot terveztek benyújtani a strandok ingyenessége érdekében. Még 2020 őszén a párt az Index cikke⁷⁸ szerint a révfülöpi „ingatlanmutyi” ellen tiltakozott: azaz a part magánosítása miatt, mert a kormány *„egy mólót, sportpályát és sétányt magában foglaló partszakaszt”* adott az MCC-nek. A Párbeszéd 2022 nyarán az egyik balatoni strandról, a tó vízfelületén gumimatracokkal kirakva üzente⁷⁹ a választópolgároknak: *„a Balaton mindenkié.”* 2020 nyarán *„a Momentum aktivistái körbejárták azokat a már-már ikonikus helyeket a Balaton környékén, amelyek az elmúlt években Fidesz-közel vállalkozók tulajdonába kerültek. Így hát, az aktivisták meglátogatták a Club Aligát, a siófoki Aranypart Kempinget, a Hotel Helios Hévízt és a Balatonfüredi Nemzeti Vitorlázközpontot is”* – számolt be⁸⁰ a Magyar Narancs. A kevés balatoni publicisztika egyike is éppen a baloldali pártok hasonló akciói kapcsán íródott. Ebben a Magyar Narancs szerzője a Somogy megyei hírportál, a Sonline cikkére reagált⁸¹, amely éppen az ellenzék balatoni politikáját bírálta.

⁷⁷ <https://magyarnarancs.hu/belpol/ingyenesse-tenne-a-balatoni-strandokat-az-mszp-260484>

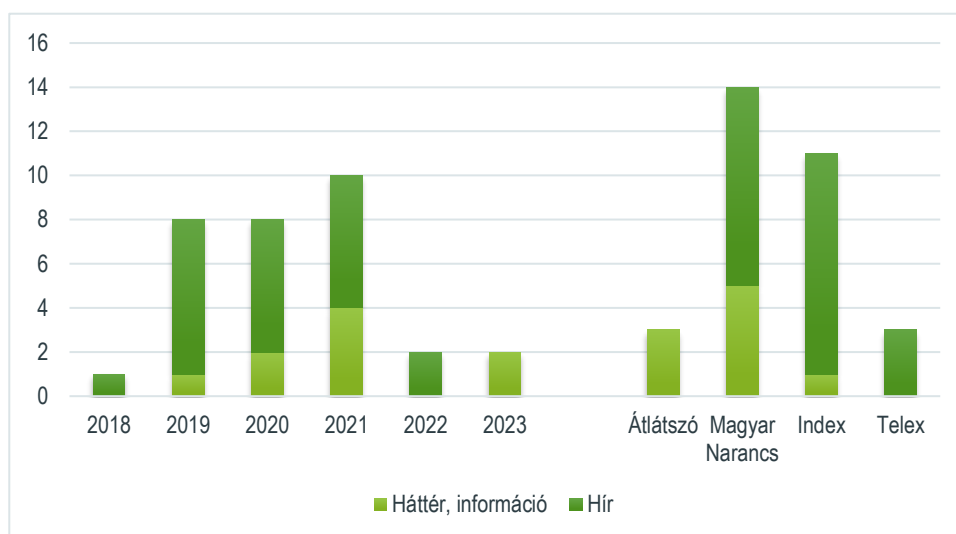
⁷⁸ https://index.hu/belfold/2020/10/31/revfulop_ingatlanmutyi_fidesz_mszp/

⁷⁹ <https://magyarnarancs.hu/belpol/gumimatracokkal-uzent-a-balatonrol-a-parbeszed-250664>

⁸⁰ <https://magyarnarancs.hu/belpol/tobb-balatoni-helyet-is-megjelolt-a-momentum-meszaros-lorinc-arckepevel-ez-is-enyem-131577>

⁸¹ <https://magyarnarancs.hu/aszerk/nekik-a-balaton-116893>

IV. A BERUHÁZÁSOK GAZDASÁGA



17. táblázat A beruházások gazdaságával foglalkozó cikkek évek és források szerint

Elemzett forrásaink között 31 olyan cikket találtunk, amelyek témája a Balaton körüli beruházások gazdasága. Mint látjuk a 14. ábrán, ezeket inkább a vizsgált időszak 2-4. évében publikálták, tehát nagyjából a balatoni ingatlanszerzések, privatizációs folyamat lezárulása, és az építkezések, beruházások megindulása után. Az eddig elemzett gazdasági témájú írásokhoz hasonlóan ezek műfaji szempontból is viszonylag homogének: rövid hírek, néhány esetben hosszabb, több információt közlő háttéranyagok. E cikkek halmazát nem is értelmezhetjük a korábbiakhoz hasonló konfliktuszónaként, hiszen tematikus és műfaji jellemzőik miatt hiányoznak belőlük a társadalmi érdekellentétek, lokális konfliktusok, a helyi vagy országos politikai kontextus – inkább az ezeket generáló gazdasági folyamatokról szóló semleges híradások.

Némely esetben a balatoni gazdasági fejlesztésekről szóló ilyesféle, tárgyilagos, politikailag semleges hírek esetében legfeljebb a lapok címei utalhatnak – az arra érzékeny olvasóik számára – a mögöttes politikai kontextusra. „Csányiék több milliárdos állami támogatással építenek kastélyszállót Tihanyban” – adott hírt 2019 márciusában az Index⁸² a tihanyi kastélyszálló fejlesztésének tervéről. Ahogy a cikkekben megjelenő tereket és helyeket bemutató ábrán látjuk a lapok tisztán gazdasági perspektívából olyan turisztikai terek fejlesztése kapcsán tudósítottak, mint szállodák, kikötők, kempingek. Érdekes, hogy az ilyen gazdasági hírekben szerepelt például többször, a helyi konfliktusok által nem érintett déli parti város, Fonyód. E hellyel kapcsolatban egyrészt a fonyódligeti tábor fejlesztéséről írtak. „Közel

⁸²https://index.hu/gazdasag/2019/03/01/csanyiek_tobb_milliardos_allami_tamogatassal_epitenek_kastelyszallot_tihanyban/

| A beruházások gazdasága: terek és helyek | Helyek: | Club Aliga | Kikötő | Apartmentház, lakópark | Attrakció, látványosság, vár | "Birtok" | Kempingek | Strand | Szálloda, üdülő | Tábor |
|--|---------|------------|--------|------------------------|------------------------------|----------|-----------|--------|-----------------|-------|
| Terek: | | 3 | 6 | 3 | 1 | 2 | 4 | 1 | 9 | 4 |
| Balaton-régió | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Balatonakali | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonakarattya | 3 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Balatonaliga/világos | 4 | 3 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonhenye | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonszemes | 4 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 3 | 1 | 0 | 0 |
| Fonyód | 6 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 |
| Gyenesdiás | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Révfülöp | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Siófok | 3 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Szántód | 2 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Tihany | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Vonyarcvashegy | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Zamárdi | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Zánka | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |

18. táblázat A beruházások gazdaságával foglalkozó cikkekben megjelenő helyek és terek

5 milliárdért jurtákat húztak fel Mészárosék a fonyódligeti Erzsébet-táborban” – tudósított⁸³ például a Magyar Narancs. Az Átlátszó erről szóló cikkének⁸⁴ első része bemutatta a beruházás elemeit, majd azt követően röviden Mészáros Lőrinc gyerekeinek gazdagodását. A város kapcsán még a kikötő fejlesztéséről tudósítottak a lapok: „A Fonyód Yacht Klub hosszú éveken át félkész állapotban pusztult, a közelmúltban viszont elkezdték továbbépíteni. Tető került az épületre, amelybe az ősz végére a nyílászárókat is beszerelték. A klubházban étterem, wellnessrészleg, valamint több tucat szoba és apartman kap helyet, így már leginkább szállodának tűnik” – írta az Index⁸⁵ „Hatalmas betonmóló épülhet Fonyódon” című híre.

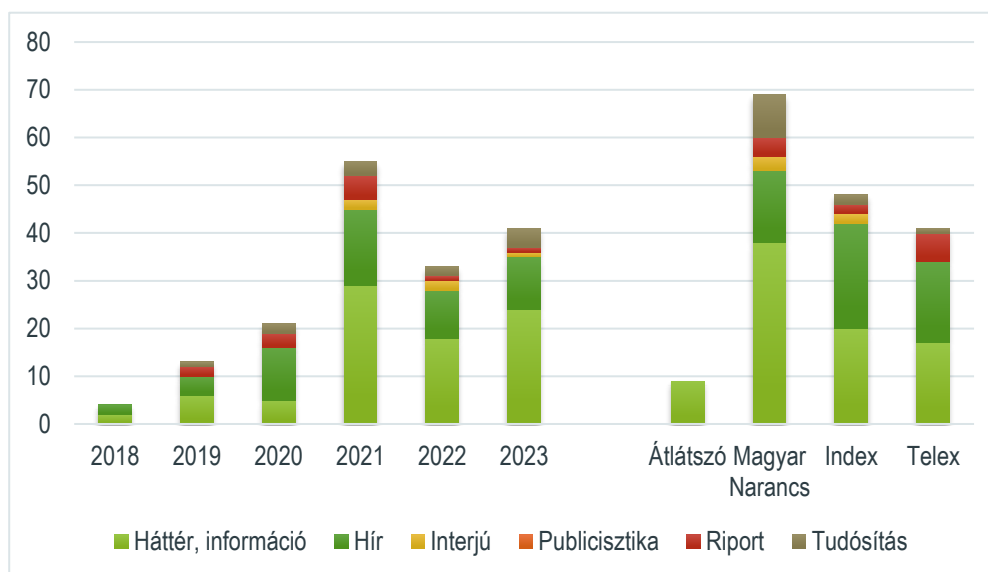
A tér gazdaságával foglalkozó cikkekhez hasonlóan a beruházások gazdasági híreinek is kevés szereplője van – ezért ezeket se ábrázoltuk közül. A cikkekben megszólaló 22 szereplő közül 8 a beruházó céget képviselte.

⁸³ <https://magyarnarancs.hu/belpol/kozel-5-milliardert-jurtakat-huztak-fel-meszarosek-a-fonyodligeti-erzsebet-taborban-241350>

⁸⁴ <https://atlatszo.hu/2021/02/08/fonyodliget-meszaros-lorinc-gyerekeinek-cege-ujithatja-fel-a-erzsebet-tabort-netto-44-milliardert/>

⁸⁵ <https://index.hu/belfold/2021/12/28/hatalmas-betonmolo-epulhet-fonyodon/>

V. A BERUHÁZÁSOK ÉS A HELYI ELLENÁLLÁS POLITIKÁJÁNAK KONFLIKTUSZÓNÁJA



18. ábra A beruházások helyi politikájával foglalkozó cikkek évek és források szerint

A beruházások helyi politikájának konfliktuszónája tartalmazza a legtöbb (167 darab) cikket az általunk vizsgált források között. A 18. ábrán láthatjuk, hogy a Balaton-parti ingatlanügyletek és privatizációs folyamatok lezárulását követően, az elemzett időszak második felében, azaz 2020 után jelentek meg azoknak a beruházásoknak a konkrét tervei, kezdődtek el az első építkezések, amelyek élénk társadalmi reakciót váltottak ki az érintett tóparti települések helyi társadalmaiban: a velük szembeni tiltakozás, a helyi ellenállás legkülönbözőbb eseteiről tudósítottak ekkor a lapok. 2021-ben különösen sok cikk (55 darab) jelent meg e témakörrel, amelyek jelentős részben egyetlen ügryhöz kapcsolódtak. A Club Aliga területének fejlesztése éppen 2020-ban vált egy kormányhatározattal kiemelt nemzetgazdasági jelentőségű beruházássá, s ez a döntés akkor újra aktivizálta az ingatlan 2007-es privatizációját követően is élénk helyi ellenállást. Abban az évben 24 cikket publikáltak erről a lapok; a konfliktuszóna 167 írása közül pedig 63 (38%) kötődik az aligai beruházások elleni tiltakozáshoz – ezért az alábbiakban majd ezt az esetet önállóan is bemutatjuk, mert a nagyszámú sajtóanyag segítségével részletesebben is nyomon követhető a helyi konfliktus folyamata és a benne megjelenő társadalmi szereplők érvei.

A beruházásokkal szembeni helyi tiltakozások konfliktuszónájának elemzését, a többi zónával ellentétben, érdemes a cikkekben megjelenő terek és helyek áttekintésével (19. táblázat) kezdeni. Ebből a szempontból feltűnő, hogy az országos közéleti sajtó megkülönböztetett figyelmet szentelt a Club Aliga esetének: az egykori üdülőkomplexum területének átfogó fejlesztése mellett 2021-ben egy társasház – a Telex címe szerint⁸⁶ „parti

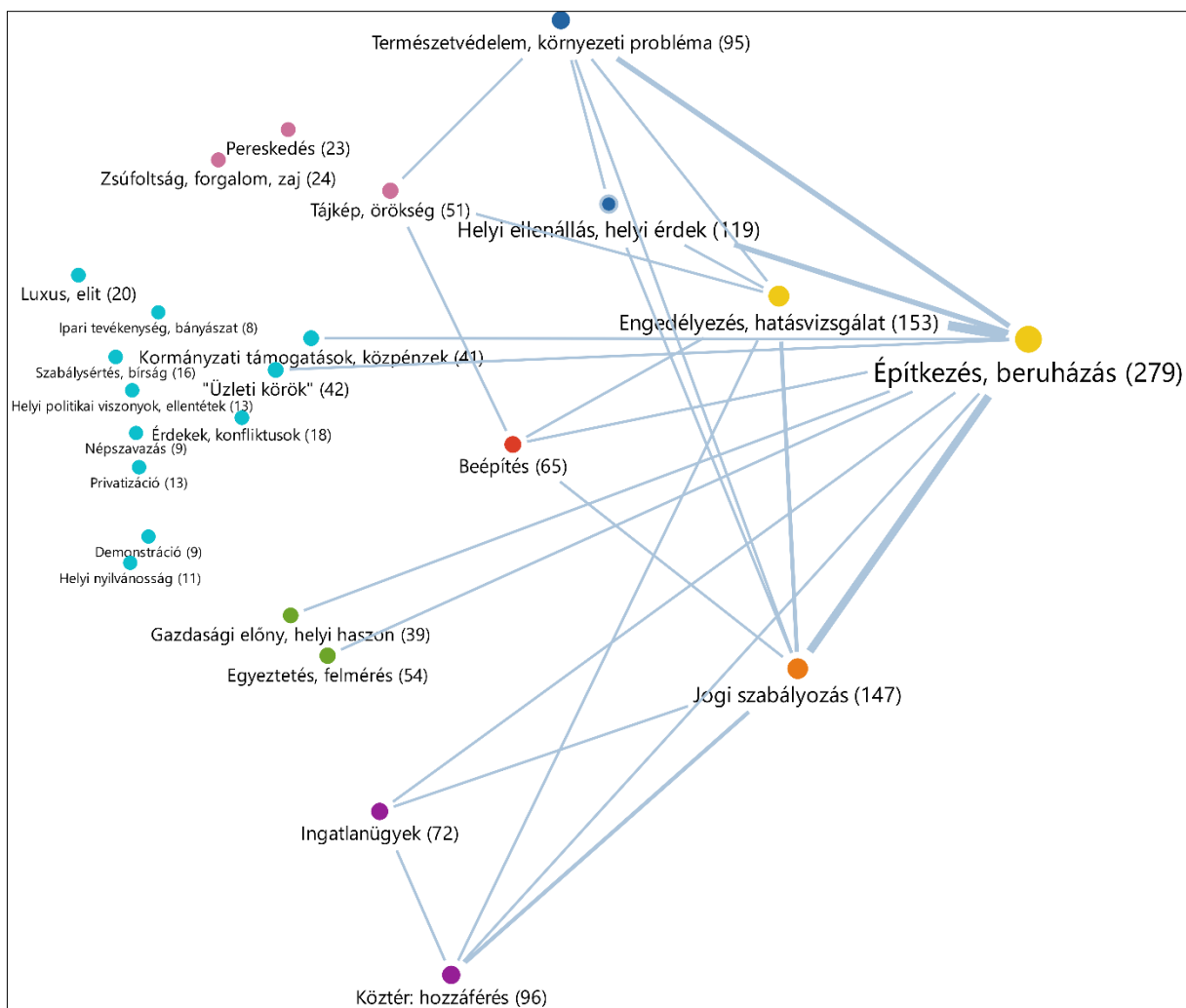
⁸⁶ <https://telex.hu/belfold/2021/03/23/balatonvilagos-beton-epulet-visszavonas>

| A beruházások és a helyi ellenállás konfliktuszónájában gyakrabban megjelenő terek és helyek | Fontosabb helyek: | A part | Club Aliga | Kerékpárút | Kikötő | Zártkertek | Üzem, telep, bánya | Apartmentház, lakópark | Kempingek | Strand | Szálloda, üdülő |
|--|-------------------|--------|------------|------------|--------|------------|--------------------|------------------------|-----------|--------|-----------------|
| Fontosabb terek: | | 4 | 41 | 3 | 35 | 8 | 4 | 47 | 3 | 14 | 11 |
| Aszófő | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Badacsonytomaj | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 |
| Balatonakali | 4 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 |
| Balatonakarattya | 3 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Balatonaliga/világos | 63 | 0 | 41 | 0 | 1 | 0 | 0 | 12 | 0 | 6 | 1 |
| Balatonboglár | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Balatonföldvár | 14 | 0 | 0 | 0 | 14 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonfűzfő | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Balatongyörök | 4 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonmárfafürdő | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonszabadi | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| Csopak | 5 | 2 | 0 | 0 | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Dörgicse | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Fonyód | 4 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Keszthely | 5 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 |
| Révfülpő | 4 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Siófok | 12 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 7 | 0 | 1 | 0 |
| Szántód | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 |
| Tihany | 18 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 10 | 0 | 0 | 3 |
| Zamárdi | 8 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 7 | 0 | 0 | 0 |
| Zánka | 5 | 2 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |

19. táblázat A beruházások és a helyi ellenállás konfliktuszónájában gyakrabban megjelenő terek és helyek

betonmonstrum” – építésének tervéről publikáltak sokszor; 12 cikk foglalkozott ezzel. Az táblázat segítségével azt állapíthatjuk meg, hogy ehhez az egyetlen aligai (rész)beruházáshoz hasonló mértékben foglalkoztak az elemzett lapok a balatonföldvári kikötő elleni helyi tiltakozással (14 cikk), különféle tihanyi építkezésekkel és beruházások terveivel (18), valamint siófoki fejlesztésekkel (12). Utóbbi városban a balatonszéplaki kikötő mellett elsősorban a meteorológiai obszervatórium mellett épülő apartmanház ügyével (7). A Balaton-parti beruházásokkal kapcsolatos konfliktusok több példáját tárgyalta az országos sajtó csak alkalmanként, esetenként néhány cikkben beszámolva, mint az ábrán láthatjuk, elsősorban a településeken található kikötők, apartmanházak és strandok fejlesztéséről.

Érdemes megjegyezni, hogy e konfliktuszóna cikkeinek nem mindegyike kötődik a beruházásokkal miatt kialakult helyi konfliktusokhoz. Néhány cikk például a települések építési



19. ábra A beruházások és a helyi ellenállás politikájának problématérképe

szabályozásaival, azaz tulajdonképpen a beruházások önkormányzati (szak)politikáival foglalkozott. Ennek példái voltak azok a hírek, amikor 2021 tavaszán az Index egymást követően tudósított arról, hogy – látszólag helyi civil ellenállás nélkül is – Szentantalfán⁸⁷ és Paloznokon⁸⁸ az önkormányzatok építési tilalmat rendeltek el. A lapnak a polgármesterek arról beszéltek, hogy céljuk az „elszaporodó építkezések miatt” a hagyományos falukép védelme. 2020 augusztusában például a Magyar Narancs egy cikket közölt⁸⁹ a Siófokon zajló „lakóparképítési lázról”: ebben bemutatták a település egykori és jelenlegi főépítészeinek és a polgármester véleményét is a folyamatról. Az elemzett internetes újságok esetenként önkormányzatok turisztikai beruházásairól, fejlesztésekről adtak hírt; nyilván elsősorban az azokkal kapcsolatos visszahívásokról. Például 2023 tavaszán éppen a siófoki nagystrand kapcsán olvashattuk, hogy „büfék lettek a vécének szánt vizesblokkokból.”⁹⁰

⁸⁷ <https://index.hu/belfold/2021/04/04/balaton-paloznak-szentantalfa-epitesi-tilalom-ingatlanpiac/>

⁸⁸ <https://index.hu/belfold/2021/02/16/paloznak-epitesi-tilalom/>

⁸⁹ <https://magyarnarancs.hu/belpol/az-utolso-szegletig-131673>

⁹⁰ <https://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/bufek-lettek-a-vecenek-szant-vizesblokkokbol-a-siofoki-nagystrandon-257700>

A konfliktuszóna szereplőit és ügýtípusait bemutató 20. táblázat jól illusztrálja, a balatoni turisztikai beruházások körül kialakult problémakör – azaz a szereplők és érvek – összetettségét. Ennek áttekintését megkönnyítheti a 19. ábrán látható problématérkép. Észrevehetjük, hogy a témával foglalkozó cikkekben a beruházások problémájához ebben a konfliktuszónában is egyrészt jogi természetű ügyek kapcsolódnak, például a különféle engedélyezési és hatásvizsgálati folyamatok, a helyi és országos építészeti szabályozás, törvénykezés. Másrészt az építkezések, beruházások különféle társadalmi problémákba ütköznek: ezek között a legfontosabb a helyi ellenállás, tiltakozás és a közterekhez való hozzáférés kérdése voltak; valamivel kisebb mértékben került szóba a cikkekben a „beépítés”, azaz az épületek mérete, helyi hatása miatt felmerülő érv. A Balaton-parti beruházások helyi politikájának, konfliktusainak harmadik jelentős kontextusát a cikkekben pedig a környezeti aggályok jelentették, elsősorban nyilván a természetpusztítás, de szintén sokszor merült fel a tájkép megőrzésének problémája is. A 19. ábra azt is bemutatja, hogy az építkezésekkel szembeni helyi ellenállás témájához leginkább a jogi természetű ügyek, kifogások, valamint természetvédelmi érvek kapcsolódtak.

A 20. táblázaton pedig azt vehetjük észre, hogy a beruházások körüli konfliktusok főszereplői elsősorban különféle civil szervezetek, másrészt a települések polgármesterei voltak. Hozzájuk képest kisebb mértékben szóltatták meg az elemzett lapok a beruházó cégeket, valamint – elsősorban kormánypárti – politikusokat és az állami hatóságok, hivatalok képviselőit, további a lokális társadalom különböző képviselőit: helyi lakosokat, nyaralótulajdonosokat, esetleg mint fórumok nem mindig azonosítható hozzászólóit.

A Balaton-parti települések helyi konfliktusairól szóló cikkek feldolgozása során azt vettük észre, hogy a bennük megjelenő fontosabb szereplők érdekütközései, ellentétei, vagy éppen érdekegyezései, „szövetségei” a konfliktusok sajátos mintázatait hozzák létre – amelyek akár meghatározhatják a konfliktus eredményét, sikerességét is. Az elemzés következő részében e mintákat, a sajtóból kirajzolódó helyi konfliktustípusokat részletesen is bemutatjuk különféle példák segítségével. Mint látni fogjuk, a lapok tudósítottak a helyi ellenállás olyan konfliktusairól, amelyek azért lettek sikeresek, mert a beruházások miatti tiltakozást szervező civilek érdekei például egybevágtak a települési önkormányzat, a jogszabályokat alkalmazó hatóságok, vagy éppen a nagypolitika szereplőinek szándékaival. Másrészt bemutatjuk a helyi társadalmi tiltakozások sikertelen példáit is, amelyben az ellenálló helyiek, civil szervezetek mintegy magukra maradtak a beruházókkal, a hatóságokkal vagy éppen helyi önkormányzattal szembeni küzdelmük során.

| A beruházások helyi politikája: fontosabb problémák és gyakrabban megszólaló szereplők | Fontosabb ügyek: | Ebből gyakoribb szereplők által említett ügyek: | | | | | | | | | | | | | |
|--|------------------|---|-------------|------------------|----------------------------|---------------------|----------------------------------|--------------------|----------------------------------|------------------------------|-------------------------|-------------------------------------|--|-------------------------|--------------|
| | | Átlagember, hozzászóló | Helyi lakos | Nyaráltulajdonos | Olvasó, kommentelő, forrás | Szakértő, szakember | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Bíróság, ügyészség | Civil szervezet, helyi egyesület | Ellenzéki politikai szereplő | Kormányhivatal, hatóság | Kormányzati, kormánypárti politikus | Önkorm.-általában (testület/település) | Önkormányzati képviselő | Polgármester |
| A konfliktuszónában megszólaló fontosabb szereplők: | | 11 | 32 | 10 | 14 | 14 | 54 | 10 | 103 | 23 | 27 | 34 | 10 | 17 | 90 |
| KörnyezetiTájkép, örökség | 51 | 0 | 2 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 13 | 0 | 4 | 6 | 0 | 0 | 10 |
| KörnyezetiTermészetvédelem, környezeti probléma | 95 | 0 | 5 | 1 | 2 | 6 | 8 | 1 | 22 | 4 | 5 | 3 | 1 | 0 | 6 |
| PolitikaiDemonstráció | 9 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| PolitikaiHelyi politikai viszonyok, ellentétek | 13 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 |
| PolitikaiKormányzati támogatások, közpénzek | 41 | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 2 | 0 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| PolitikaiLuxus, elit | 20 | 0 | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| PolitikaiNépszavazás | 9 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 5 |
| Politikai"Üzleti körök" | 42 | 0 | 0 | 2 | 3 | 0 | 0 | 0 | 5 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| TársadalmiBeépítés | 65 | 0 | 2 | 0 | 2 | 3 | 2 | 1 | 15 | 1 | 1 | 7 | 1 | 0 | 9 |
| TársadalmiEgyeztetés, felmérés | 54 | 0 | 2 | 1 | 0 | 0 | 7 | 0 | 10 | 2 | 2 | 9 | 0 | 1 | 15 |
| TársadalmiÉrdekek, konfliktusok | 18 | 0 | 4 | 1 | 0 | 1 | 2 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 4 |
| TársadalmiHelyi ellenállás, helyi érdek | 119 | 2 | 9 | 3 | 2 | 0 | 1 | 0 | 30 | 3 | 0 | 1 | 1 | 2 | 10 |
| TársadalmiHelyi nyilvánosság | 11 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 7 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| TársadalmiKöztér: hozzáférés | 96 | 0 | 0 | 3 | 1 | 0 | 7 | 0 | 32 | 3 | 1 | 8 | 0 | 5 | 11 |
| TársadalmiZsúfoltság, forgalom, zaj | 24 | 0 | 5 | 2 | 0 | 0 | 2 | 0 | 4 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 |
| GazdaságiÉpítkezés, beruházás | 279 | 1 | 3 | 0 | 8 | 5 | 31 | 4 | 35 | 8 | 6 | 12 | 4 | 1 | 43 |
| GazdaságiGazdasági előny, helyi haszon | 39 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 6 | 0 | 1 | 0 | 0 | 3 | 2 | 0 | 16 |
| GazdaságiIngatlanügyek | 72 | 0 | 1 | 0 | 2 | 2 | 8 | 0 | 10 | 2 | 0 | 3 | 0 | 2 | 6 |
| GazdaságiIpari tevékenység, bányászat | 8 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| GazdaságiPrivatizáció | 13 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 3 | 0 | 1 | 0 |
| Jogi, igazgatásiEngedélyezés, hatásvizsgálat | 153 | 0 | 2 | 1 | 0 | 2 | 10 | 5 | 23 | 1 | 17 | 4 | 4 | 1 | 27 |
| Jogi, igazgatásiJogi szabályozás | 147 | 0 | 2 | 0 | 0 | 1 | 3 | 5 | 34 | 6 | 2 | 4 | 6 | 2 | 26 |
| Jogi, igazgatásiPereskedés | 23 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 1 | 10 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 |
| Jogi, igazgatásiSzabálysértés, bírság | 16 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 2 | 2 | 0 | 2 | 2 | 0 | 0 |

20. táblázat A beruházások helyi politikája konfliktuszónában megjelenő fontosabb problémák és gyakrabban megszólaló szereplők

1. AZ ÖNKORMÁNYZAT A CIVILEK MELLETT. A helyi ellenállás és tiltakozás egyik sajátos formáját azok az esetek alkothatják, amelyek rövid idő alatt elérték a célkitűzésüket és megakadályozták egy helyi beruházást. Ezek azonban inkább helyi léptékű, kisebb fejlesztések ellen irányultak, a helyi tiltakozások hatására pedig az önkormányzatok voltak azok, akik megváltoztatták a beruházásokat támogató álláspontjukat. Például Balatonbogláron a Jankovich-telepen található védett platánsornál tervezett beruházást sikerült meggátolnia a helyi civileknek, amellyel 2019-ben az Index⁹¹, majd később a Magyar Narancs⁹² is foglalkozott. Itt a helyi önkormányzat az MTÜ által támogatott strandfejlesztési program keretében alakított volna ki a part mellett húzódó platánsor mellett térkövezett sétányt és lámpasort. *„Amikor azonban a Jankovich-telepi strandra is felvonultak a munkagépek, az ottani ingatlan-, zömmel üdültulajdonosok azonnal »közbeléptek«. Éppen kandeláberek elektromos vezetékeinek kezdtek el felásni a gépek a strandot, amikor a helyiek megálljt parancsoltak a markolóknak”* – számolt be róla a Magyar Narancs. A lap cikkében a Jankovich-telepi Üdülőegyesület mint az évszázados múltú üdülőtelep hagyományait őrző helyi ingatlantulajdonosok közösségeként jelenik meg, akiknek az ellenállását látva a település önkormányzata, a polgármester is lemondott a partszakasz fejlesztéséről.

Dörgicsén viszont civileknek magántulajdonú ingatlanok fejlesztését sikerült megakadályozniuk az önkormányzat segítségével. Az előbbi településen – a Magyar Narancs 2020-as cikke⁹³ szerint *„egy 25 éves budapesti befektető akart apartmanokat építeni a szőlőhegyre, a helyiek azonban aláírásgyűjtésbe kezdtek ellene, a polgármester falugyűlést hívott össze, ahol többen is a lemondását követelték”*. A helyi ellenállás hatására az önkormányzat végül változtatási tilalmat rendelt el a külterületi ingatlanokra. 2023-ban a Magyar Narancs⁹⁴ már arról írt, miután a 24.hu *„hozzájutott egy levélhez, amelyben a polgármester a Dörgicsei Szőlőhegyért Civil Társaság kérdéseire válaszolva leírta”,* hogy a település melletti szőlőterületen egy közismert nagyvállalkozó szeretne pezsgőt gyártani, *„valamint egy kilenc vendégszobával ellátott éttermet és tíz villaépületet is felhúznának”*.

2. A HATÓSÁGOK A CIVILEK MELLETT. A Csupaki Kerekedi-öböl beépítése 2020-21-ben volt téma a sajtóban. A dörgicsei esethez hasonlóan itt is külterületeket szerettek volna beépíteni vállalkozók, az önkormányzat azonban nem egyszerűen a helyi ellenállás, hanem a megyei kormányhivatal állásfoglalása miatt hátrált meg ettől a tervétől. 2020-ban a településen „a

⁹¹ https://index.hu/belfold/2019/06/20/balaton_felujitas_junius_szabadstrand/

⁹² <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/az-egyetlen-balatoni-strand-ahol-nem-kertek-a-fejlesztesbol-240963>

⁹³ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/megmenekulhet-ket-terulet-a-beepitestol-a-balatonnal-133308>

⁹⁴ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/terkepen-mutatjuk-hogyan-epiti-korbe-a-ner-a-balatont-260005>

járványhelyzet miatti különleges szabályokra hivatkozva” akarta a település a nemzeti park kezelésében lévő, Natura 2000-es védettségű terület besorolását átminősíteni 10%-os beépítettséget lehetővé tévő fejlesztési területté. Ezután a tiltakozást szervező, petíciót is indító Összefogás a Balatonért Egyesület tájékoztatta a sajtót⁹⁵ a terv megíúsulásáról, mert a tulajdonosok nem kaptak engedélyt a hatóságoktól arra, hogy a területet kivonják a mezőgazdasági övezetből. A polgármester *„azt közölte az önkormányzat Facebook-oldalán, hogy a hatóságok jogértelmezése alapján úgy döntöttek, hogy ez a terület mezőgazdasági övezetből nem kivonható, így a tulajdonos által tervezett projekt ebben a formában nem megvalósítható.”* Egy év múlva viszont már az Indexnek⁹⁶ a témáról tiltakozó közleményt is kiadó Nők a Balatonért Egyesület képviselője beszélt arról, hogy a területet az önkormányzat azóta szőlőterületté szeretné átminősíteni, amely lehetővé tenné, hogy *„szőlőtermelési, borászati célú és borturizmust szolgáló gazdasági építmény”* mellett szálláshelyként szolgáló épületek is felépüljenek ott. A lapnak megszólaló polgármester ekkor az alábbi az érvel támogatja a beépítés tervét: *„Nem lehet kérdés, hogy miért támogatja a szőlőterületté átsorolást egy bortermelő vidék.”*

Hasonló, viszonylag kevésbé közismert, csak három cikkben tárgyalt eset volt, amikor Siófok balatonszéplaki városrészében a hatóságok egy magáncég kikötőberuházását akadályozták meg. A Magyar Narancs 2022-es, az ügyet összefoglaló cikkében⁹⁷ bemutatta, hogy a környékbeli civilek a Facebookon „Tiltakozás az Új Széplaki Kikötő Ellen” néven szerveződtek és egyaránt kifogásolták, hogy *„a nagy hajók a strandolók közelében közlekedtek volna”*, másrészt az új kikötő nagy mólója miatti feliszapolódás akár ellehetetlenítheti a helyi vitorlás egyesület szomszédos kis kikötőjének használatát, harmadrészt a „gigakikötő” okozta forgalomnövekedés zavarta volna a közeli nyaralók és lakóházak tulajdonosait is. A kormányhivatal ebben az esetben azért is utasította vissza a kikötő létesítési engedélyét, mert Siófok önkormányzata nem tette lehetővé, hogy a beruházó cég a kikötővel szomszédos önkormányzati területen parkolót létesítsen, amely szükséges volt a kikötő engedélyezéséhez.

3. A KORMÁNYZAT A CIVILEK MELLETT. A Zamárdiban 2021-ben tervezett nagyberuházás megakadályozása már annak példája, hogy a helyi civilek határozott fellépése, miután kormányzati szereplők is felszólaltak a fejlesztés ellen, arra kényszerítette a település önkormányzatát, hogy megváltoztassa a beruházást támogató álláspontját. Zamárdi még 2019-ben hozott döntést az érintett terület lakóövezetté átsorolásáról és az ott tervezett beruházás kiemelt jellegéről. Azok konkrét tervei két évvel később, 2021 októberének közepén

⁹⁵ https://index.hu/belfold/2020/09/19/csopakon_megakadt_a_balaton-part_beepitese_dorgicsen_valtoztatasi_tilalmat_rendeltek_el/

⁹⁶ <https://index.hu/belfold/2021/06/01/termeszetkozeli-partszakaszt-epithetnenek-be-csopaknal/>

⁹⁷ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/leket-kapott-a-balatonszeplaki-gigakikoto-terve-245533>

kaptak nyilvánosságot, az elemzett lapok 7 cikke foglalkozott ezzel. A tervekben egy olyan „gigaberuházás” körvonalazódott, amely teljesen megváltoztatta volna a település képét: *„nyolc hétemeletes lakóházat, két négyemeletes épületet, valamint további társasházakat és egy 72 szobás, négycsillagos szállodát terveznek építeni”*.⁹⁸ Az Átlátszó cikke⁹⁹ szerint a beruházással szemben a kormányhivatal is aggályát fejezte ki, elsősorban a tervezett épületek 25 méteres magassága és a *„táji, természeti, környezeti és épített környezeti értékek”* védelme miatt.

A lakópark ellen a Zamárdi Civil Összefogás indított petíciót, amit végül 4000-en támogattak. Ebben arról írtak: *„az itt keletkező 756 darab új lakás és 72 hotelszoba minimum 2200 új fő megjelenését jelenti, amely megegyezik Zamárdi jelenlegi állandó lakosságával. Ez mind Zamárdi közműhálózatára, úthálózatára, forgalmára, légszennyezésre, a Balaton parti emberlétszámra óriási többletterhet jelentene.”*¹⁰⁰ Talán éppen a nagyszámú sajtóbeszámoló és a helyi tiltakozás mértéke miatt nem sokkal később – hasonlóan érvelve – a térség kormánypárti országgyűlési képviselője és a kormány is elutasította a beruházás támogatását: a Miniszterelnökség sajtóközleményt is kiadott az ügyről. Nagyjából két héttel később a zamárdi civilek képviselője az Index *„Csatát nyertek a civilek Zamárdiban, vétó a gigaberuházásnak”* című cikkében¹⁰¹ mondta el, hogy a város önkormányzata még a téma kapcsán 2021 október végéig tervezett „társadalmi egyeztetés” közben, az egyik testületi ülésen visszavonta a kiemelt beruházásra vonatkozó határozatát.

Nagyon hasonló „koreográfia” mentén zajlott a Club Aliga területén tervezett fejlesztések egyik részeleme elleni tiltakozás fél évvel korábban, 2021 márciusában. Ekkor a Balatontipp.hu regionális közéleti, turisztikai internetes újság közölte a hírt,¹⁰² hogy a kormány által nemzetgazdasági szempontból kiemelt területen egy „társasházmonstrum” kapott építési engedélyt a megyei kormányhivaltól. A 92 lakásos, hétszintes vízparti társasház tervét a balatonaligai beruházások körüli konfliktus valamennyi szereplője egységesen tájidegennek minősítette és visszautasította. A sajtóbeszámolók szerint (12 cikk) az Aligai Fürdőegyesület aláírásgyűjtést indított ellene, az aligiai fejlesztéseket egyébként támogató balatonvilágosi önkormányzat bírósághoz fordult a tervezett épület építési engedélyének visszavonása érdekében, a térség országgyűlési képviselője pedig *„hivatalos levélben fordult a Somogy Megyei Kormányhivatalhoz az ügyben, és aggályait a Miniszterelnökség felé is jelezte.”*¹⁰³

⁹⁸ <https://index.hu/belfold/2021/10/18/balaton-zamardi-ingatlanfejlesztas-beruhazas-lakossagi-tiltakozas/>

⁹⁹ <https://atlatszo.hu/orszagszerte/2021/10/18/25-meter-magas-hazak-epulhetnek-zamardiban-a-lakok-tiltakoznak/>

¹⁰⁰ <https://telex.hu/belfold/2021/10/19/a-miniszterelnokseg-sem-akar-zamardiban-gigalakotelepet>

¹⁰¹ <https://index.hu/belfold/2021/11/03/balaton-zamardi-civil-tiltakozas-ingatlanberuhazas-atminosites/>

¹⁰² <https://telex.hu/belfold/2021/03/22/balatonvilagos-alkotmanybrosaghoz-fordul-a-partra-tervezett-hatalmas-tarsashaz-miatt-a-terseg-fideszes-kepviseloje-sem-tamogatja-a-betonmonstrumot>

¹⁰³ <https://telex.hu/belfold/2021/03/23/balatonvilagos-beton-epulet-visszavonas>

Nem sokkal később ezek hatására a kormány egy rendeletben visszaállította a területre vonatkozó eredeti építési szabályozást.

4. A BERUHÁZÓ A CIVILEK MELLETT. A Balaton környékén az utóbbi években zajló lokális tiltakozások kapcsán nagyon ritkán, de olvashattunk a sajtóban olyan esetekről, amelyek során a helyi civil ellenállás azért lett sikeres, mert közvetlenül magát a beruházót készítették eredeti tervei feladására. Bár az alábbiakban azt láthatjuk, ezek (az elsőként említett konfliktustípushoz hasonlóan) inkább helyi léptékű, s állami fejlesztések voltak.

Ezek közül a legismertebb eset a balatongyöröki ipari kikötő létesítésével szembeni helyi ellenállás volt, amivel 2019-20-ban a lapok több cikke foglalkozott. 2019 nyarán éppen a Balatoni Fejlesztési Tanács konferenciáján beszélt a regionális vízügyi igazgatóság egyik vezetője egy olyan ipari kikötő létrehozásáról, ahol nagy tömegű kövek berakodása mellett elhelyezhető lenne a Bahart ipari hajóflottája, s amelynek szerinte egyetlen megfelelő helye „a Balatongyörök és Vonyarcvashegy között most is üzemelő 110 ezer köbméter befogadóképességű zagyter” melletti partszakasz. A Nők a Balatonért Egyesület (NABE) térségi vezetője az Indexnek¹⁰⁴ tájképi okok miatt bírálta a kikötő létesítését: *„Borzasztó, hogy a Balaton egyik legszebb területén, a Szent Mihály-kápolna alatt ipari kikötőt terveznek.”* 2019 novemberében Vonyarcvashegyen demonstrációt tartottak ezen a helyszínen a kikötő létesítése ellen. A vízügyi igazgatóság 2020 januárjában lakossági fórumon¹⁰⁵ igyekezett meggyőzni a balatongyörökieket az ipari kikötő létesítésének szükségességéről. A Népszava tudósítását összefoglaló Index szerint kevés sikerrel: négy hónappal később jelentette¹⁰⁶ be a szervezet, hogy a beruházás tervét törölték.

Balatonszepezden a tó körüli bringakörút nyomvonalának áthelyezését, s közvetlenül a Balaton partján húzódó új nyomvonal építését sikerült a helyi tiltakozóknak megakadályozni 2021-ben. Az állami beruházó azért próbálta áthelyezni a kerékpárutat új szakaszra, mert a régi nehezen járható és veszélyes volt. Nem tetszett viszont az új nyomvonal a helyieknek, akik aláírást gyűjtöttek a terv ellen. Hasonlóan a „Nem ide BUBA” biatorbágyi összefogásának nevéhez, „Nem ide BaBri! - Szepezd” néven online aláírásgyűjtésbe kezdtek, s 400-nál több szignót gyűjtöttek össze. Ebben azt kérték, hogy *„állítsák le a természetromboló terveket”,* valamint *„a bringakörút ne a parti erdő kárára létesüljön”,* másrészt a nyílt levelükben – az Index¹⁰⁷ szerint – így érveltek a beruházás ellen: *„Már jelenleg is katasztrofális a kerékpározó tömeg, megszűnt a nyaralóövezetünk nyugalma. A gyermekeket veszélyezteti a forgalom, ingatlanjainkat pedig komoly mértékben leértékeli. Tűrhetetlen állapot, hogy az*

¹⁰⁴ https://index.hu/belfold/2019/10/31/gigaberuhazast_terveznek_a_balaton_eddig_erintetlen_reszere/

¹⁰⁵ https://index.hu/belfold/2020/01/23/lakossagi_forumon_probalt_a_meggyozni_a_balatongyorokieket_a_vizuigy_a_z_ipari_kikotorol/

¹⁰⁶ https://index.hu/belfold/2020/05/25/megsem_epul_kikoto_balatongyorokre/

¹⁰⁷ <https://index.hu/belfold/2021/03/13/van-aki-pihenni-mas-pedig-tekerni-szeretne/>

önkormányzatok átnéznék a fejünk fölött, mivel nem mi választottuk a testületüket.” A Telex¹⁰⁸ egy hónappal később már arról írt, hogy a 400-nál több aláírást már a helyi önkormányzat sem hagyhatta figyelmen kívül: *„annak ellenére, hogy korábban támogatta a part menti nyomvonalat, most nemet mondott rá”*. A lapnak pedig az állami beruházó képviselőjeként Révész Máriusz kormánybiztos mondta el, hogy a helyiek szándékát tudomásul véve egyelőre nem változtatnak a bringakör nyomvonalán.

Ezzel egy időben a szomszédos településen, Zánkán is hasonló patthelyzet alakult ki a kerékpárút új nyomvonala körül, ezért a fejlesztő a beruházást ott is elnapolta. A Telex 2021 márciusában közölte¹⁰⁹ a településről helyszíni riportot, ahol a bringakör faluban tervezett nyomvonala miatt heves helyi tiltakozás alakult ki, s a szepezdiekhez hasonló néven („Nem ide BaBri!”) aláírásgyűjtést indítottak. A lapban megszólaló egyik helyi lakos a zánkai utcák nyugalma féltette a kerékpárosok miatt: *„A csendes utcán, ahol matracokkal járnak a fürdőzők, tollasoznak az emberek, százasaival mennek majd a biciklik. Az sehol sincs előírva, hogy a helyieknek ezt tűrniük kell!”* A szomszéd falu esetéhez képest itt némileg eltérő okok miatt nem sikerült kompromisszumot találni a bringakörút nyomvonala miatt kialakult konfliktusban. A jelenlegi, a falu part menti, nyugodt mellékutcáin áthaladó, a helyiek által ellenzett útvonalhoz képest két alternatív nyomvonal terve is felmerült. Az önkormányzat által javasolt, a Zánkán áthaladó főút déli oldalán húzódó útvonalat a kerékpáros szakmai szervezetek nem támogatták, az általuk javasolt, a főút másik oldalán elhelyezkedő útvonalat pedig az önkormányzat utasította vissza.

5. A CIVILEK A BERUHÁZÓ ELLEN. A lokális konfliktusok következő típusai már olyan ügyekről szólnak, amelyek során a beruházások elleni tiltakozás nem érte el célját. Többnyire azért, mert a helyi ellenállás – hiába támogatta azt, vagy legalábbis semleges viszonyult hozzá a helyi önkormányzat – nem volt képes elérni, hogy a hatóságok vagy az állami, kormányzati döntéshozók megakadályozzák az építkezést. Ennek legismertebb példáját talán egy magánberuházás, a siófoki meteorológiai obszervatórium mellett építeni tervezett apartmanház elleni tiltakozás szolgáltatja.

„Az apartmanház építésének megkezdése előtt már jobbra »csak« balatoni civil szervezetek tiltakoztak a balatoni meteorológusokon kívül” – érzékeltette a Magyar Narancs 2021 októberében megjelent írása¹¹⁰ a beruházás elleni tiltakozás helyzetét. Az obszervatórium épülete melletti ingatlan beépítése korábban már éveken át napirenden volt,

¹⁰⁸ <https://telex.hu/belfold/2021/04/12/szepezden-is-pirosat-kapott-a-balatoni-bringakor>

¹⁰⁹ <https://telex.hu/belfold/2021/03/01/all-a-bal-zankan-a-balatonkor-bringaut-miatt>

¹¹⁰ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/korbezarjak-a-balatoni-viharjelzot-siofokon-vizhofokmeres-csak-ha-a-szomszedok-engedik-242263>

a Magyar Narancs információi szerint¹¹¹ még az MTA vezetése is lobbizott ellene. A terület beépítése elleni tiltakozásnak elsősorban nem tájképi, környezetvédelmi, hanem tudományos, szakmai okai voltak: egy lakóépület megjelenése az obszervatórium mellett torzíthatja a meteorológiai méréseket. A telek beépítése azután váltott ki nagyobb sajtóérdeklődést és okozott helyi tiltakozást, miután 2020 júniusában kiderült, hogy a hatóságok egy ötszintes apartmanház megépítését engedélyezték ott. Ezt követően helyi politikusok részvételével tüntetést is tartottak a helyszínen, ahol Siófok polgármestere azt vetette¹¹² fel, *„rendben vannak-e azok a jogszabályok, amelyek lehetővé tették egy ilyen engedély kiadását.”* A Magyar Narancs elsőként említett cikkének szerzője szerint az ügyben a nemzetgazdasági érdeket, a meteorológiai mérések pontosságát *„a magánbefektetői érdekek felülírták, sőt, az állami hivatalok mondhatni »kiegyeztek« a befektetőkkel, a balatoni meteorológus szakemberek feje fölött.”*

A Telex 2022 elején számolt¹¹³ be egy balatonmárfiafürdői beruházás terve kapcsán arról, hogy a település egy közvetlenül a Balaton-parton fekvő területére *„egy soklakásos, háromszintes épületkomplexumot álmódott egy beruházó, ám a helyi civilek a tervet látva tiltakozni kezdtek”*. A lap írása szerint a tiltakozások során tájképi, természeti és a zsúfoltsággal kapcsolatos okokra is hivatkoztak: *„a kaszárnyszerű épület egyáltalán nem illik a nyaralóövezetes, sűrű nádassal ölelt szabadstrandhoz, az emiatt megnövekedett forgalmat pedig a meglévő kis utcácskák sem bírják”* Az ügyben indított petíciót néhány hét alatt 12 ezren írták alá, ez pedig a beruházó céget is a tervei átgondolására készítette. Képviselője a lapnak ezután már arról beszélt, hogy az építési engedélyezési kérelmüket felfüggesztették, hogy átgondolják, milyen változtatásokat hajtanak végre az épületen. A következő év tavaszán az internetes hírportál¹¹⁴ viszont már arról adott hírt, hogy a projekt csak ideiglenesen szünetelt, az épület kivitelezése elkezdődött, mert a marcali építési hatóság végül engedélyt adott a 71 lakásos ingatlanra, amelyet egy jogi kiskapu tett lehetővé. A helyi építési szabályzat alapján társasház jellegű apartmanház nem épülhetne a területen, ezért a beruházó részben szolgálati lakásokként fogja értékesíteni azt.

6. A CIVILEK A HATÓSÁGOK ELLEN. Ahogy említettük, különféle tihanyi építkezésekkel a vizsgált lapok 18 cikke foglalkozott. Ezek közül legtöbbször a tihanyi révnél fekvő vizenyős terület, a Kenderföldek beépítése és az ellene szerveződő helyi tiltakozás került szóba, amely egy olyan lokális konfliktus példája lehetne, melynek során a helyi civilek a beruházást elsősorban jogi eszközökkel próbálták megakadályozni, esetleg lassítani.

¹¹¹ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/nehany-negyzetmeter-huszmillio-forint-maris-nincs-veszelyben-a-balatoni-viharjelzes-130887>

¹¹² https://index.hu/belfold/2020/07/10/tuntettek_a_meteorologiai_allomomas_melletti_epitkezes_ellen_siofokon/

¹¹³ <https://telex.hu/belfold/2022/01/21/balaton-balatonmariafurdo-beruhazas-tiltakozas-epitkezes>

¹¹⁴ <https://telex.hu/belfold/2023/04/20/balatonmaria-ingatlan-eladas-szolgalati-lakas>

A tihanyi Kenderföldekhez tartozó ingatlant a helyi önkormányzat adta magánbefektetőknek, miután a beépíthetőségét is növelte, és „ahova 100–120 szobás szállodát, valamint több mint 20 lakóépületben 388 lakásos apartman komplexumot, medencét és wellness központot képzelnek el” – számolt be róla az Átlátszó¹¹⁵, amely 2021 tavasza után több cikket is szentelt a témának. A beruházás ellen a nem sokkal korábban alakított tihanyi civil szervezet, a Révbe Érünk Egyesület kezdett tiltakozást, például 2021 nyarán helyi demonstrációt szerveztek.

A Telex cikke szerint¹¹⁶ a „civiliek ekkor új hatásvizsgálatot, egyeztetést és változtatási tilalmat követeltek az önkormányzattól”, azonban Tihany polgármestere elmondta a lapnak, hogy közvetíteni fog a civilek és a beruházó között, annak ellenére, hogy „az önkormányzatnak igazából nincs beleszólása a projektekbe, maximum településképi szempontból lehet minimális hatásköre.” Az Átlátszó¹¹⁷ 2022-ben már arról írt, hogy a helyi civilek a beruházás elleni tiltakozás sajátos jogi formáját választották: „elárasztották a kormányhivatalt észrevételekkel.” A lap egyik forrása arról beszélt, „Mindent megteszünk, hogy megfúrjuk ennek az új lakókomplexumnak a tervét. Szerencsére még a közzététel napján kiszúrtuk a zöldhatóság oldalán, hogy megindult az előzetes vizsgálati eljárás. Az a stratégiánk, hogy elárasztjuk a kormányhivatalt észrevételekkel, illetve minél több hatásterületen belül élőt ráveszünk, hogy adja be ügyfélkérelmét. Sokan beküldték az észrevételeket, ennek hatására első sikerként elértük, hogy a hivatal rádobott még 35 napot az eljárásra.” Időközben a szomszédos kenderföldi ingatlanon tervezett önkormányzati beruházást, az MTÜ által 2.5 milliárd forinttal támogatott Balaton Kapuja projektet egy másik szervezet, a Magyar Természetvédők Szövetsége akadályozta meg egy időre, mert egy peres eljárásban elérte, hogy a bíróság megsemmisítse a kormányhivatal által kiadott környezetvédelmi engedélyt.¹¹⁸

7. A CIVILEK AZ ÖNKORMÁNYZAT ELLEN. A közvélemény által legismertebb és legélesebb lokális konfliktusok azok, ahol a beruházásokat támogató önkormányzat és az ellenző civilek közötti ellentét teljes mértékben áthatja a helyi politikát és nyilvánosságot. Jellemző, hogy a hasonló ügyek civil szereplői többnyire már a helyi politika aktorai is, szervezetként indultak a helyi választásokon, felkészültek arra, hogy a beruházások megakadályozása érdekében jogi csatározást indítsanak. A hosszan tartó jogi folyamatokkal, bírósági pereskedéssel terhelt konfliktus nemcsak azt eredményezi, hogy állandóan megosztó témává válik a települési közösség számára, hanem magára vonja az országos sajtó figyelmét is. A Club Aliga esete

¹¹⁵ <https://atlatszo.hu/kozpenz/2021/04/22/letarolnak-tihanyban-a-balaton-partot-egy-medences-luxusszallo-miatt/>

¹¹⁶ <https://telex.hu/belfold/2021/09/24/tihany-kenderfoldek-beruhazas-onkormanyzat-balaton-kapu>

¹¹⁷ <https://atlatszo.hu/kozpenz/2021/04/22/letarolnak-tihanyban-a-balaton-partot-egy-medences-luxusszallo-miatt/>

¹¹⁸ <https://telex.hu/belfold/2021/12/01/tihany-balaton-kapu-per-birosag-megsemmisitette-kormanyhivatal-engedelyet>

mellett hasonló konfliktus volt a balatonföldvári kikötő beruházása, amivel kapcsolatban az elemzett öt év alatt 14 cikket találtunk a forrásaink között.

A földvári kikötő ügyével, és ezzel együtt a kisváros közéletével foglalkozó cikkek egyetlen kivétellel 2022-2023-ban jelentek meg. 2019-ben az Index már publikált¹¹⁹ a fejlesztésről, amelynek a balatonaligai beruházással közös vonása, hogy két évtizeden át állandóan napirendre került, az ellene újra és újra felerősödő helyi tiltakozás hullámaival együtt. A lap például arról számolt be, hogy már 2012-ben *„500 aláírást szedtek össze a vitorlaskikötő és a hozzá tartozó létesítmény építése ellen, hogy a strand megmaradjon »retrónak«, és ne foglalják el a gazdag vitorlázók”*. A sajtó szerint a kikötő bővítését egyébként a helyi ellenállás és ellenzék mellett különböző ingatlan- és jogi ügyletek is nehezítették: a Bahart a kétezres évek elején 99 éves bérleti szerződést kötött a kikötő melletti, büféket tartalmazó területre. Ráadásul a legutóbbi önkormányzati választások után a balatonföldvári közélet is megváltozott: csökkent a kormánypárti képviselők száma és *„bekerült három független képviselő is, így kilenc év után újra van ellenzék az önkormányzatban”*.¹²⁰ Ez a legutóbbi önkormányzati választás előtt alakult Mosolygó Balatonföldvár Egyesület tevékenységének eredménye, amelyről a Magyar Narancs is megjegyzi írásában, hogy *„havilapjuk a Mosolygók Lapja, az abban olvasható cikkek alapján egyértelműen ellenzéki szerveződésről van szó.”*

2022-ben A Mosolygó Balatonföldvárért Egyesület indított petíciót a nagyberuházás ellen, a 2020-ban megtervezett és időközben elindult környezetvédelmi engedélyét pedig megtámadta a bíróságon. A helyi közéleti szervezet környezetvédelmi érvei¹²¹ szerint a város egyik strandján tervezett beruházás miatt *„romlik a part és a víz minősége, ami kihatással van az élővilágra is.”* Jogi szempontból pedig azt kifogásolták, hogy a *„területrendezésről szóló törvény, és a balatonföldvári helyi építési szabályzat is kikötik, „a strand területe nem csökkenthető, funkciója nem változtatható.”*, ezért azt szerették volna elérni, hogy a beruházás másik területen valósuljon meg.

„Egy éve tartó huzavona” – számolt be az eseményekről a Magyar Narancs¹²² 2023 szeptemberében, miután a kormányhivatal harmadszorra is engedélyezte az időközben félig elkészült, ám leállított beruházást. A lap cikke szerint az utóbbi eljárás során a hivatal lakossági véleményeket is várt a beruházásról, *„a felhívásra nem kevesebb, mint 174 beadványt küldtek civilek”,* a település pedig közben módosította a helyi építési szabályzatát is. A Balatonföldvárért Egyesület szervezetet vezető Herényi Károly arról beszélt, hogy minden jogi

¹¹⁹ https://index.hu/gazdasag/2019/11/11/masfel_evtizede_sikertelenul_probal_kikotot_epiteni_a_balatoni_telepules_most_ujbol_nekifutnak/

¹²⁰ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/balatonfoldvaron-a-mosolygok-torpedoztak-meg-a-vitorlaskikotot-252031>

¹²¹ <https://telex.hu/belfold/2022/02/23/balatonfoldvaron-egy-1-6-milliardos-magankikoto-epulese-ellen-inditottak-peticiot-a-civilek>

¹²² <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/harmadszor-is-zold-utat-adott-a-kormanyhivatal-a-balatonfoldvari-strandkikotonek-261571>

eszközt megragadnak, ismételten bírósághoz, valamint az alapvető jogok biztosához is fordulnak az ügyben.

A *Magyar Narancs* hivatkozott cikkében megjelent véleménye szerint az ellenzők környezetvédelmi aggályai indokolatlanok: „A kikötőmedence köszörására beköltöztek a vízimadarak, mivel bőséges táplálékra leltek a megnövekedett halállományból, amely a nyugodt vizű kikötőmedencében talált otthonra.” Valamint ugyanő hangsúlyozta a beruházás járulékos helyi hasznát is, mert az „idei nyáron a hatóságok által kijelölt, megnövekedett partszakaszú és területű strand nemcsak hogy működött, de a Balabo Kft. jelentős, az üzemeltetéshez való anyagi hozzájárulásának eredményeként, még ingyenessé is vált Balatonföldvár Város Önkormányzatának köszönhetően.” A polgármester véleményét a az új kikötő helyi előnyeiről az Index¹²³ foglalta össze: „Holovits Huba kérdésünkre elmondta, városvezetőként és hajós emberként egyaránt örül az új kikötő megépülésének, hiszen ez bizonyíthatóan élénkíti majd a helyi gazdasági életet, új adóbevételekhez jut a város, és új munkahelyek is teremődnek, ezért megítélése szerint az építkezés rövid és hosszú távon is a település javát szolgálja.” 2023 januárjában a sajtó¹²⁴ arról számolt be, hogy a kikötő építése újra megkezdődött.

A *Magyar Narancs* 2022 szeptemberében, a témával foglalkozó egyik cikke¹²⁵ jól illusztrálja, hogy az országos politikához hasonlóan megosztott településen a kikötő beruházásának ügye hogyan vált a helyi politikai harc eszközévé. A lap a város Facebook oldalán közzétett, a beruházásról szóló bejegyzést idézte: „az önkormányzati választáson leszerelt formáció valótlanul állítja, hogy megszűnik a Nyugati strand és a helyi építési szabályzat előírásait nem tartották be. (...) A valóság ezzel szemben az, hogy a STRAND MEGMARAD, Ny-i irányba BŐVÜL és INGYENESSÉ válik a jogszabályok maradéktalan betartása mellett. Az önkormányzat felszólítja a Mosolygó Balatonföldvárért egyesületet, hogy fejezze be a városunkat lejárató hazug gyűlölet kampányát!”

A közvélemény által jobban ismert, a sajtó által felkapott ügyekhez képest az elemzés során találkoztunk olyan kisebb balatoni beruházások elleni tiltakozásokkal, amelyek egy-egy helyi népszavazás, vagy éppen levélben folytatott „konzultáció” miatt szintén a lokális politika közvetlen formálói lettek. 2021 áprilisában egy ilyen alsóörsi esetről számolt be a Telex¹²⁶, amikor a település szélén tervezett benzinkút elleni tiltakozásról tudósított. Itt a polgármester a járványhelyzet idején saját hatáskörében rendelkezett az önkormányzati tulajdonú – fás, bokros – terület értékesítéséről, amit egy hazai tulajdonú, benzinkutakat üzemeltető cég

¹²³ <https://index.hu/belfold/2023/02/14/balaton-mosolygo-balatonfoldvar-kikoto-herenyi-karoly-civil-szervezetek-holovits-huba-kikotoepites-balatonfoldvar/>

¹²⁴ <https://telex.hu/belfold/2023/01/30/balatonfoldvar-nyugati-strand-kikoto-epitkezes>

¹²⁵ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/balatonfoldvaron-a-mosolygok-torpedoztak-meg-a-vitorlaskikotot-252031>

¹²⁶ <https://telex.hu/belfold/2021/04/27/balaton-alsoors-mobil-petrol-benzinkut-civil-tiltakozas-vedelmi-erdo-level-szavazas>

vásárolt meg. A beruházás terve ellen az Összefogás a Balatonért Egyesület és helyi nyaralótulajdonosok kezdtek tiltakozni, akiknek a képviselője a lapnak elmondta, hogy *„leginkább azonban a környezetpusztítást ellenzi”,* mert *„ez az erdő védi a vadtelepi nyaralókat a parton rendezett fesztiválok zajától, porától és a vonatok zajától. A szomszédos benzinkúttal jelentősen bezuhanna a közeli házak értéke”.* A polgármester a Telexnek a beruházás mellett annak helyi gazdasági hasznával, az adóbevéttel és a létrejövő munkahelyekkel érvelt. A tiltakozó civilek nyomására az önkormányzat végül levélben zajló szavazást rendelt el a beruházás kapcsán a településen: 3500 szavazólapot küldtek ki a helyi lakosoknak és nyaralótulajdonosoknak. A beruházás ellen tiltakozók azonban ennek lebonyolítását, a szavazólapok – nyaralók és állandó lakosok közti – elosztásának arányát is kifogásolták. A Telex helyi riportjának apropóját éppen a helyi demokrácia érvényesülésének ez a sajátos esete, az állampolgárokkal való közvetlen konzultáció példája jelentette. A fővárosi lap később egyetlen dologról felejtett el beszámolni: a benzinkút létesítésével kapcsolatos levélszavazás eredményéről.

A balatonföldvári és alsóörsi esetekhez hasonló helyi konfliktus volt 2019-ben a révfülöpi kikötőberuházás ügye, amellyel kapcsolatban a helyiek egy csoportja sikeresen elérte, hogy népszavazást tartsanak róla. A Magyar Narancs cikke¹²⁷ szerint a voksolást indítványozó személy *„számos helyi mellett maga sem ért egyet az egykori teherkikötő fejlesztési elképzelésével. Szerinte ugyanis az még zsúfoltabbá tenné a község jelenleg is szűkös központi részét. Ő maga Révfülöp másik kikötőjét fejlesztené.”* Az Indexnek¹²⁸ a települési népszavazásról tudósító cikkében egy helyi forrás arról beszélt, hogy *„sajnos a szavazás előtti kampány nagyon csúnya stílusban folyt. A polgármester arra buzdította az embereket, hogy ne menjenek el szavazni.”* A polgármester viszont a lapnak azzal érvelt, hogy *„csak azért javasolta a helyieknek, hogy ne menjenek szavazni, mert a népszavazás kérdésében teljesen valótlan állítások vannak.”* A 2019 augusztusában tartott népszavazás végül eredménytelen lett, mert a résztvevők aránya nem érte el az 50 százalékot.

A helyi beruházások politikájának sajátos esetei jelentek meg azokban a cikkekben, amelyek a Balaton-parti települések ipari fejlesztéseivel szemben kialakult helyi konfliktusokkal foglalkoztak. A legtöbb eset Aszófőhöz kötődött: a 8 ilyen témájú cikk közül 4 darab. Az Átlátszó (1 cikk) és a Magyar Narancs (3 cikk) 2022-23-ban mutatta be a település iparosítása okozta lokális feszültséget. A közéleti hetilap internetes kiadása először 2022 elején írt¹²⁹ a településen működő betonüzemről és sittlerakóról, valamint újabb hasonló beruházások terveiről: egy húsfeldolgozó- és egy faaprító, azaz mulcsozó üzemről. A 2022-ben született

¹²⁷ <https://magyarnarancs.hu/lokal/nepszavazas-lesz-revfulopon-legyen-e-forgalmas-vitorlaskikoto-a-kozpontban-122100>

¹²⁸ https://index.hu/belfold/2019/08/14/revfulop_kikoto_nepszavazas_polgarmester_akadalyozas_kampany/

¹²⁹ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/betonuzem-sittlerako-es-husuzem-rondit-bele-a-balatoni-tajba-245121>

cikkek e beruházásokkal szemben is a helyi tiltakozás szerveződésének szokásos, jól ismert folyamatát mutatták be. Miután kiderült, hogy az önkormányzat a települési építési szabályzat módosítását tervezi a beruházások érdekében, két önkormányzati képviselő helyi népszavazás kiírását kezdeményezte, valamint Aszófő Hangja néven, a Facebookon szerveződve, egy helyiekből álló civil, tiltakozó csoport jött létre. A Magyar Narancs szerint ők akkoriban „egy egyszámasra tervezett, általuk írt újságot, az Aszófő Hangját” is eljuttatták a postaládákba.

A falu polgármestere a lapnak¹³⁰ az aszófői beruházásokat a turisztikai bevételek hiányával indokolta, valamint azzal, hogy „a vállalkozások által fizetendő iparűzési és egyéb adóbevételek kiesése a település anyagi helyzetét ellehetetlenítené”. A településsel foglalkozó sajtóbeszámolók pedig a betonüzem környezetszennyezéséről írtak, valamint a meglévő és a tervezett ipari létesítmények okozta teherautó-forgalomról és zajterhelésről. Mindezt szembeállították azzal, hogy Aszófőt védett, a nemzeti parkhoz tartozó területek veszik körül, valamint a falu lakossága az elmúlt években azért nőtt mintegy száz fővel, mert „a csendje, a békéje, a tiszta levegője miatt költöztek” oda. „Ma emeletes ház magasságú a sít, a Magyarországon egyedülálló téltemető tanösvényhez vezető erdei úton ma már nem kutyát sétáltatók, gyerekesek és biciklisek kerülgetik egymást, hanem kamionok, amelyek belegázolnak a Séd-patakba, a patak ettől eltömődik, mi meg újra és újra kiássuk” – nyilatkozott a Magyar Narancsnak¹³¹ 2022 őszén Schmidt Attila, az Aszófő Hangja „szószólója”.

ÖSSZEGZÉS: HELYI KONFLIKTUSOK ÉS A MÉDIA. A fentiek alapján elsősorban azt érdemes megjegyezni, az általunk elemzett, s országos fókuszú hírportálok, internetes újságok beszámolóin alapján is nagyon sokféle konfliktusról és viszonylag részletes képet kaphattunk – talán az előzetes várakozásaink ellenére. Valószínűleg ez nem lehet független egyrészt a jelenleg erősen polarizált hazai nyilvánosság állapotától, másrészt az internetes hírmédia logikájától. Az elemzés során látott példák – idézetek, cikkek címei – alapján is érzékelhettük, a kortárs hazai média mintegy vonzódik nemcsak a nagypolitikai, hanem a helyi konfliktusok iránt is. E sajtóbeszámolók azonban mintha elsősorban a helyi konfliktusok „látványos” vagy látványossá alakítható eseményeinek elemeire összpontosítanak: például helyi tiltakozásokra, fórumok vitáira, „gigantikus” épületek látványterveire, építkezések panorámafotóira, a természetpusztítás eseteire, váratlan hatósági döntésekre és pártpolitikusok reakcióira, a – különböző esetek ellenére nagyon sokszor szinte teljesen

¹³⁰ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/kell-az-adobevetel-ezert-a-betonuzem-es-a-sittlerako-a-balaton-mellett-245231>

¹³¹ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/hogyan-lett-aszofo-a-balaton-felvidek-szemetlerakoj-a-252893>

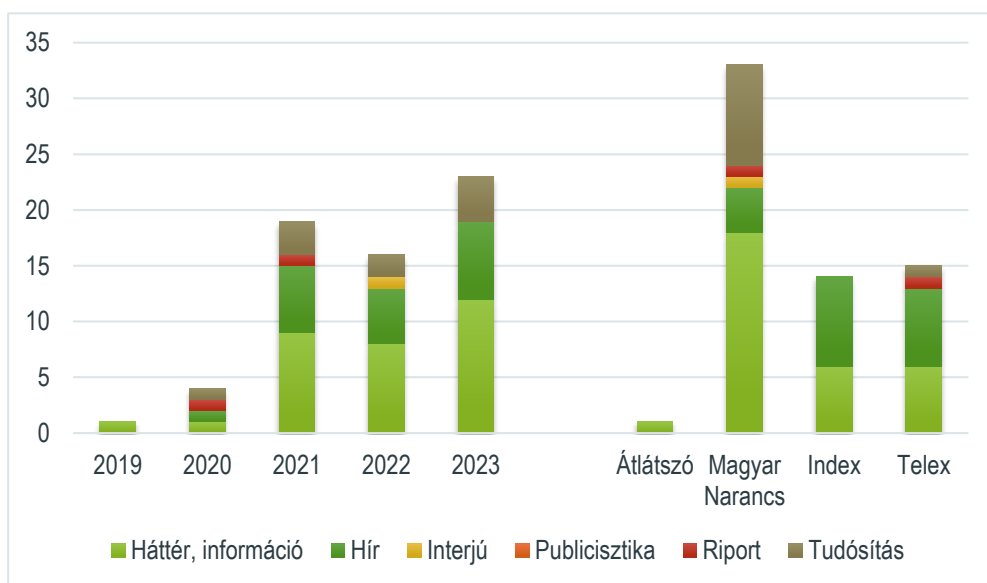
azonos, szinte sematikus érveket hangoztató – szereplők érdekütközéseinek nyílt kifejeződéseire.

Ezzel párhuzamosan azt is észrevehettük, hogy a konfliktusoknak helyet adó települések társadalmi, azok esetleges törésvonalai csak rövid utalások formájában kerültek elő a sajtóban. Például ilyen volt, amikor a kerékpárút ellen tiltakozó egyik balatonszepezdi nyaralótulajdonos arról beszélt, hogy a helyi önkormányzat mintegy átnéz felettük. Az alsóörsi benzinkút létesítése miatt indított helyi tiltakozásról szóló Telex-cikk olvasása során is érzékelhettük a balatoni helyi társadalmak e törésvonalát, anélkül, hogy a sajtó reflektált volna e problémára. De talán a nyaralók és helyiek kissé sztereotipiává vált megkülönböztetésén túl még feltűnőbb, hogy az általunk elemzett cikkekben a balatoni lokális konfliktusok, ellenállás főszereplői, a településeket vezető polgármesterek és a helyi civil szervezetek is teljesen elnagyoltan jelennek meg a sajtóbeszámolóokban. A több mint tucatnyi helyi konfliktus majdnem mindegyike mögött felfedezhettük egy-egy lokális civil szervezet tevékenységét, anélkül, hogy mélyebben beláthattunk volna e szervezetek világába. A konfliktusok eseményeiről híreket, tudósításokat közlő média éppúgy nem érdeklődött a civil szervezeteket a sajtó számára képviselő, megjelenítő személyek portréja, ahogy a szervezetek működése, helyi társadalmi beágyazottsága, esetleg térségi kapcsolathálózatai iránt se.

Mint említettük, a beruházások helyi politikájának konfliktuszónájához tartozó cikkek több mint egyharmada a Club Aliga területén zajló fejlesztések körüli helyi konfliktussal foglalkoztak. Az alábbiakban ezért vizsgáljuk meg ezt az esetet külön is, hogy lássuk, a nagyobb médiafigyelem mennyire jár együtt a téma mélyebb, azaz a lokális társadalomra is figyelő feldolgozásával?

Az egykori Club Aliga beruházásaival kapcsolatos helyi konfliktus

Ahogy említettük korábban, a beruházások helyi politikai konfliktuszónájának 167 cikke közül 63 foglalkozott Balatonvilágossal. A többi balatoni beruházáshoz hasonlóan, az általunk vizsgált lapok elsősorban 2021 és 2023 között publikáltak erről az esetről (20. ábra), hiszen a 2010-es évek vége a balatonvilágosi Club Aliga több évtizedes sorsában is fordulópontot hozott: ekkor jelentették be, hogy 2007-es privatizációs eljárás során az ingatlant megszerző cég (az izraeli hátterű Pro-Mot kft) új tulajdonoshoz került, másrészt az itt tervezett beruházásokat a kormány egy rendelettel 2020-ban kiemelt nemzetgazdasági jelentőségűvé nyilvánította, amelyet követően élénk helyi tiltakozások kezdődtek az Aligai Fürdőegyesület irányításával. E témával elsősorban a Magyar Narancs foglalkozott kiemelten: az összesen 69 darab, a beruházások helyi politikáját tárgyaló írásuk közül 33 aligai témájú; az Átlátszó 9 hasonló, azaz a konfliktuszónához tartozó cikke közül csak egy, az Index 44 ilyen írása közül 14 darab, míg a Telex esetében 41 cikk közül pedig 15 foglalkozik a Club Aligával. Az ábrán az is feltűnő, hogy a Magyar Narancs különösen sokszor számolt be a balatonvilágosi eseményekről helyszíni tudósítások formájában.



20. ábra A Club Aliga beruházással foglalkozó cikkek a megjelenés éve és források szerint

A 21. táblázaton azonosíthatjuk, hogy az aligai beruházásokkal kapcsolatos helyi konfliktus leggyakoribb szereplője az *Aligai Fürdőegyesület* volt, hozzájuk képest kevesebbszer szóltatták meg a lapok Balatonvilágos *polgármesterét*, és a *kormányzat*, a *kormánypart*, valamint a Club Aligában zajló *beruházások képviselőit*. Ha összevontan tekintjük, utóbbiakhoz hasonló mértékben kaptak szót a *helyi lakosok*, a nyaralótulajdonosok – akiket sokszor csak helyi fórumok, gyűlések hozzászólóiként azonosíthattunk. A *beruházások*, *építkezések* mellett a másik leggyakoribb témát a Club Aliga esetében is a fejlesztések jogi háttere, az

engedélyezés és a jogi szabályozás problémái jelentették. Sokszor hozták szóba a lapok újságírói vagy az általuk megszólaltatott szereplők a köztér, a *köztérhez való hozzáférés* kérdését – viszonylag közismert, hogy a Club Aliga területén zajló beruházásokkal szemben is ez a tiltakozás, *helyi ellenállás* kulcsproblémája.

| A balatonaligai beruházások kapcsán említett fontosabb ügyek és gyakrabban megszólaló szereplők | Fontosabb ügyek: | Ebből gyakoribb szereplők által említve: | | | | | | | | | | | | |
|---|------------------|--|-------------|-------------------|----------------------------------|--------------|----------------------------------|-----------------------|---------------------|-------------------------|------------------------|------------------------|-------------------------|--------------|
| | | Átlagember, hozzászóló | Helyi lakos | Nyaralótulajdonos | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Bíró, ügyész | Civil szervezet, helyi egyesület | Egyéb helyi politikus | Ellenzéki politikus | Kormányhivatal, hatóság | Kormánypárti politikus | Egyéb önkorm. szereplő | Önkormányzati képviselő | Polgármester |
| Gyakrabban megszólaló szereplők: | | 10 | 5 | 7 | 19 | 5 | 64 | 3 | 9 | 7 | 20 | 2 | 13 | 29 |
| Környezeti\Tájkép, örökség | 20 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 2 | 3 | 0 | 0 | 6 |
| Környezeti\Természetvédelem, környezeti probléma | 26 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 9 | 0 | 1 | 3 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Politikai\Demonstráció | 6 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Politikai\Helyi politikai viszonyok, ellentétek | 10 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Politikai\Kormányzati támogatások, közpénzek | 16 | 1 | 0 | 1 | 1 | 0 | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\Luxus, elit | 6 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\„Üzleti körök” | 22 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 5 | 1 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Beépítés | 28 | 0 | 0 | 0 | 2 | 1 | 10 | 0 | 0 | 1 | 5 | 0 | 0 | 2 |
| Társadalmi\Egyeztetés, felmérés | 29 | 0 | 0 | 1 | 3 | 0 | 8 | 0 | 2 | 0 | 7 | 0 | 0 | 7 |
| Társadalmi\Érdekek, konfliktusok | 7 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 3 |
| Társadalmi\Helyi ellenállás, helyi érdek | 52 | 2 | 1 | 1 | 1 | 0 | 16 | 1 | 2 | 0 | 1 | 1 | 2 | 1 |
| Társadalmi\Helyi nyilvánosság | 9 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Társadalmi\Köztér: hozzáférés | 80 | 0 | 0 | 3 | 5 | 0 | 32 | 1 | 2 | 1 | 7 | 1 | 3 | 7 |
| Társadalmi\Zsúfoltság, forgalom, zaj | 8 | 0 | 1 | 1 | 1 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Építkezés, beruházás | 98 | 0 | 1 | 0 | 12 | 3 | 14 | 0 | 2 | 3 | 5 | 1 | 0 | 10 |
| Gazdasági\Gazdasági előny, helyi haszon | 18 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 5 |
| Gazdasági\Ingatlanügyek | 38 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 10 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 4 |
| Gazdasági\Privatizáció | 11 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 1 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Engedélyezés, hatásvizsgálat | 65 | 0 | 0 | 1 | 3 | 2 | 13 | 0 | 0 | 6 | 3 | 0 | 1 | 9 |
| Jogi, igazgatási\Jogi szabályozás | 82 | 0 | 1 | 0 | 2 | 4 | 25 | 0 | 3 | 1 | 3 | 0 | 2 | 10 |
| Jogi, igazgatási\Közrend, illegalitás, jogsértés | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Pereskedés | 11 | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Jogi, igazgatási\Szabálysértés, bírság | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |

21. táblázat A balatonaligai beruházások kapcsán említett fontosabb ügyek és gyakrabban megszólaló szereplők

A balatonaligai beruházásokkal foglalkozó 63 cikk többségét olyan eseményekről szóló hírek, tudósítások alkotják, amely az egykori üdülőkompexum területén tervezett új és újabb fejlesztések, építkezések terveivel, valamint az előbb említett szereplők ezekre irányuló reakcióival kapcsolatosak. A Magyar Narancs 2023 májusában publikált, „Milliárdos ajánlatot

tett a Balaton-parti falunak a Club Aliga fejlesztője” című írása¹³² jó példája lehet ennek. Ez egyrészt bemutatta a helyi konfliktus egy új „fejleményét”: a beruházó vállalkozó *„ajánlatot tett Balatonvilágos önkormányzatának új településrendezési szerződés megkötésére”,* cserébe különböző nem turisztikai, hanem a település számára közösségi jellegű fejlesztéseket vállalt. Másrészt az Aligai Fürdőegyesület reakcióját, amely „nem tágít”, mert célja (rövid távon) *„megakadályozni ennek a diktátumszerű új településrendezési szerződésnek az elfogadását”,* ugyanakkor a cikkben megszólaló Bukovszki András, az AFE alelnöke a civil szervezet végső célját is ismertette, a Balaton partjának visszaszerzését: *„Az Aligai Fürdőegyesület azt olvassa ki a fejlesztő lépéseiből: fokozatosan ki akarja szorítani a »pórnépet« a területről.”* Harmadrészt pedig a cikk beszámolt a polgármester véleményéről: *„a településrendezési szerződés-javaslatáról nem árult el részleteket, annyit közölt, hogy az egyeztetések folyamatban vannak és ha újabb fejlemények lesznek, arról az önkormányzat honlapján adnak majd hivatalos tájékoztatást”.* E szereplők érdeklődéseinek és egyeztetéseinek háttérében pedig az üdülőterülettel kapcsolatos állami szándékok húzódnak: a *„Rákosi-időkben államosított, pártüdülő céljára kisajátított aligai Balaton-part”,* amelyet 2007-ben privatizáltak, 2020-ban pedig nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházássá nyilvánították.

Feltűnő, hogy az utóbb említett jogi aktust követő helyi tiltakozásról beszámoló, három évvel korábban született Magyar Narancs cikk¹³³ is részben mennyire hasonló tartalommal rendelkezett. Ekkor az AFE 7 ezer aláírást tartalmazó petíciót adott át a polgármesternek, *„amelyben arra kéri az önkormányzatot: ha nem teljesül a helyiek és az üdültulajdonosok évekkel ezelőtt szerződésbe foglalt igénye, akkor menjen perre e követelések érvényesítéséért a Club Aliga új tulajdonosaival. Például hogy a Club Aliga köztulajdonú közútjai, közparkja és szabad parti sávja kerüljön a település tulajdonába.”* A beruházó hangsúlyozta, hogy *„Balatonvilágos Község Önkormányzatával továbbra is együttműködve, valamint a helyi érdekeket is figyelembe véve tervezi megvalósítani a térséget felvirágoztató fejlesztéseket”,* míg a térség fideszes országgyűlési képviselője *„segítségét ajánlotta a helybélieknek a Club Aliga ügyében.”*

A Club Aliga ügyéről írt sajtóbeszámolókból a helyi konfliktusban résztvevők szinte állandóan ismétlődő érveit és viszonyait figyelhettük meg az elmúlt évek során – ezeket a problémákat jól illusztrálják a 21. táblázaton szereplő gyakoribb kódok is. Voltaképpen a lapok egy olyan megmerevedett konfliktusról számoltak be, amelyet új *építkezési, beruházási* tervek napvilágra kerülése, az ezekkel kapcsolatos *helyi ellenállás és egyeztetések,* hatósági *engedélyezési* eljárások és az ezekről folyó vita, *pereskedések,* majd hatásukra állami beavatkozások, a *jogi (újra)szabályozás* körkörös ismétlődő folyamata jellemez. Az elmúlt

¹³² <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/milliardos-ajanlatot-tett-a-balaton-parti-falunak-a-club-aliga-fejlesztoje-258662>

¹³³ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/papirjuk-van-rola-akarcsak-az-egypartrendszerben-lezarhatjak-az-emberek-elol-a-club-aligat-132342>

években a konfliktusok ilyen körei alakultak ki a sajtóbeszámolók alapján például az aligai kikötő fejlesztése, majd vízjogi engedélyezése, különféle – a sajtó kedvelt fordulatával – „gigantikus” társasházak és a magaspart beépítésének tervei, az egykori Aliga II ingatlanjának

| | Polgármesterről | AFE-ről | Helyi lakosságról | Beruházóról, beruházásról | Kormányzatról, kormánypártokról |
|---|---|---|--|--|--|
| Polgármester, önkormányzati képviselők | | <p>- „Takács Károly szerint a civilek »hangulatkeltő, mondacsínált rémképekkel riogatnak«”. (Magyar Narancs, 2022.04.27.)</p> <p>- „Takács Károly polgármester egy, a hallgatóságból érkezett kérdésre, hogy miért nem a falu érdekei mellé áll, azt felelte: »Nem a falu, hanem az AFE mellé kéne állni.«” (Magyar Narancs, 2023.02.16)</p> <p>- „Amikor pedig egy érdeklődő azt kérdezte a polgármestertől, hogy a falu lakosságát képviseli-e, Takács úgy válaszolt: »De maguk nem a falu lakossága!« Amikor pedig sorolni kezdte, hogy mitől esne el a falu, addig jutott, hogy »bérleti díj, iparüzési adó, strandiszigeteltások.«” (Magyar Narancs, 2023.07.26.)</p> <p>- „A település turisztikai helyzetén, presztízsén – mely az AFE működésének köszönhetően egyre több veszteséggel számolhat, mondhatni zuhanó ágban van – jelentősen emelhet az új szolgáltatás, mint attrakció” (Magyar Narancs, 2023.09.01.)</p> | <p>- „Nem támogatók fejlődést akadályozó törekvéseket. A fürdőegyesület ismét a helyiek védelmét nevezi meg a per okaként, miközben számukra a lényeg, hogy lejusssanak a vízhez, ezért bármire képesek. A környéken elők többsége azonban másként látja a jelenlegi építkezés következményeit, az új lakópark a környezetre nézve számos előnyös változással járhat, melyeket sok ott élő kifejezetten vár.” (Magyar Narancs, 2023.02.16)</p> | <p>- „Zajlik az egyeztetés, de az álláspontok még távol vannak egymástól» – mondta a Narancs.hu-nak Takács Károly balatonvilágosi polgármester” (Magyar Narancs, 2020.02.26.)</p> <p>- „alaptalan az aggodalom, hiszen a beruházó elemi érdeke, hogy mindenki számára elérhetőek legyenek a létrehozott elemek” (Magyar Narancs, 2021.02.06.)</p> <p>- „Takács Károly polgármester azt hangsúlyozta, hogy az ingatlanfejlesztő tulajdonostól elvárják, hogy a közérdeket és a környékbeli ingatlan-tulajdonosok érdekeit nem sértő, ingatlanai használati értékét nem csökkentő, tájba illő épület felépítésében gondolkodjon a tervezett monstrum helyett. (...) Hozzátette, hogy mindezek figyelembevételével jogi útra terelték az ügyet, az építési engedély ellen keresetet nyújtottak be” (Index, 2021.03.17.)</p> <p>- „A testületi ülésre készült előterjesztésben azt írta, az, hogy a Club Aliga-fejlesztés kiemelt kormányzati beruházás lett, csak a fejlesztés tempóját gyorsítja, ami egyezik a település érdekeivel, hiszen mielőbb elkészülhet, turistákat vonzhat, adóbevételt jelenthet és munkahelyeket teremthet.” (Magyar Narancs, 2022.04.27.)</p> | <p>- „Takács Károly hozzátette: nagyon pozitívan értékeli, hogy Witzmann Mihály, a térség kormánypárti országgyűlési képviselője közbenjár a rendelet módosítása érdekében.” (Index, 2021.03.23.)</p> <p>- „A polgármester perbe lépést elutasító előterjesztését megszavazó Kovács Tamás figyelemre méltó indokkal érvelt: »(...) Ma már durvább a politikai helyzet, ez visszaüthet a falura, ellenőrzéseket kaphatunk, pályázati támogatásoktól eshetünk el, se pénz, se posztó nem lesz. S ha sokáig húzódjunk az oroszán, vagyis a befektető bajuszát, előfordulhat, hogy még a strandra is csak súlyos pénzek fizetése fejében mehetünk le. Mindenki tudja, kik állnak a kiemelt kormányhatározat hátterében, én nem szeretek szílel szemben pisálni.«” (Magyar Narancs, 2023.02.16)</p> |
| Aligai Fürdőegyesület | <p>- „Fülöp Balázs, az AFE elnöke az egyik legnagyobb problémának azt nevezte, hogy »a polgármester semmiről sem tájékoztatja a lakosságot.«” (Index, 2023.07.17.)</p> <p>- „Ehhez az Aligai Fürdőegyesület tiszteletbeli elnöke hozzátette, a balatonvilágosi polgármester sem falugyűlést, sem közmeghallgatást nem tartott a válaszlatok óta. A sajtónak nem nyilatkozik, a fürdőegyesület cikkei nem jelenhetnek meg az ő adóforintjaikból megjelenő Világosi Hírmondóban.” (Magyar Narancs, 2021.11.28.)</p> | <p>- „A valaha elvett közterületeinkért harcolunk ma is, mint 30 éve, kerüljenek ezek végre bejegyzett közutalajdonba. Az, hogy mi épül és mekkora, kevésbé érdekel bennünket. Közös a cél, mindenki nyugodjon meg, vegyen egy nagy levegőt és küzdjünk együtt” (Magyar Narancs, 2022.10.25.)</p> <p>- „A Club Aliga lezárható lesz, közterületen nem közelíthető meg. Mindent elveszítettünk, amit eddig elérünk, a 2007-2020 közötti munkát ezzel felülírták. A régi, zárt rendszer visszaállításának komoly a veszélye.” (Telex, 2021.08.22.)</p> | | <p>- „»Tehát akkor maguk ellopják a parti sétányt?« – szegte kérdést a beruházó képviselőinek Rada Enikő, az Aligai Fürdőegyesület (AFE) titkára azon a pénteki balatonvilágosi közmeghallgatáson, amelyen a Club Aligát tulajdonló Pro-Mot Hungaria Kft. új vezetői ismertették a legújabb terveket a hajdani partidűlő fejlesztésére.” (Magyar Narancs, 2022-09-25)</p> <p>- „Itt mi vagyunk a parlament, és nem engedhetjük, hogy idegen hódítók (akik már a falu szerzett jogait is eladták a szabad parti sétány megszüntetésével) térdre kényszerítsék a falut” (Magyar Narancs, 2023.02.16)</p> <p>- „A fürdőegyesület úgy gondolja, hogy a terület méretével kapcsolatban a beruházó megtevesztette az önkormányzatot.” (Index, 2023.07.17.)</p> | <p>- „a kormány 2020 augusztusában 25 balatoni projekttel együtt a Club Aligát is nemzetgazdaságilag kiemelt jelentőségű beruházásá tette, megkönyítve, hogy a helyi építési szabályzat és minden, a korábbi tulajdonost kötelező megállapodás betartása nélkül kezdjen ingatlanfejlesztésbe. Ez az, ami miatt a Fürdőegyesületben aktív önkormányzati képviselő, Bukovszki András szerint álságos a kormánynak arra hivatkoznia, hogy a privatizáció 2007-ben történt, így a történetekhez a jelenlegi kormánynak semmi köze.” (Telex, 2021.08.22)</p> <p>- „A miniszter általános meglepetésünkre kifejtette, hogy semmi sem épülhet a helyiek akaratára ellenére, felül fogja vizsgálni a kiemelt beruházások rendszerét, és ígéretet tett helyi egyeztetésre az érintettek bevonásával. Ezért várjuk Lázár Jánost Aligára, felkészültünk, mi a magunk részéről már az egyesület »fogadóbizottságát« is felállítottuk.” (Magyar Narancs, 2022.07.27.)</p> <p>- „Óriási a téli! A szabad vízzalpartal csak Club Aligán rendelkező aligaiaktól és a magyar emberekől elvesznek több mint fél kilométernyi Balaton-partot, majd ennél is többet, ha az állam nem avatkozik be november 21-ig, és nem vonják vissza az ezt lehetővé tevő kormányrendeletet.” (Index, 2022.10.21.)</p> |
| Helyi lakosok, nyaralótulajdonosok | <p>- „Több helyi lakos az élménypark építése láttán megkereste a projektet támogató Takács Károly polgármestert, akit hiába kértek, nem mutatta meg nekik az engedélyeket. Czermann Dánielék azt is kérdezték, hogy nem kevés-e az 1,3 millió forintos bérleti díj, amiről ők először úgy tudták, hogy havonta ennyi, és nem évente, de erre sem kaptak egyértelmű választ. »Amikor azt kérdeztem, hogy Siófokot akar-e csinálni ebből a területről. Arra azt mondta, hogy igen. Ez nagyon szomorú, tudnia kéne, hogy Balatonvilágos nem erről szól.«” (Telex, 2023.06.21.)</p> | <p>„Az egyik újonnan belépő, nyaralóingatlanl rendelkező, amúgy fővárosi férfi azt mondta a Narancs.hu-nak: »Nagy veszélyt érzek, ezért beszéltem rá a szomszédokat is belépésre, talán az egyesület tud még tenni valamit az érdekünkben. Itt az aligai részen nincs más Balatonhoz jutási lehetőség, csak a volt partidűlő. Most megint lezárják előlünk, mint Rákosi és bandája, meg Kádárék alatt? Negyven éve itt vagyunk tavasztól őszig. Mit csináljunk, költözzünk el?« – kérdezte.” (Magyar Narancs, 2020.08.16.)</p> | | <p>- „Az a legborzasztóbb, hogy egy elképesztően mohó befektető kedvéért milyen gyorsan változtak meg a jogszabályok. Már az is zsirós ügylet lehetett volna, hogy a messze áron alul megvett telekre egy a helyi szabályoknak megfelelő épületet húz fel. A történet lecsúszó eleme az is, hogy senki környékbeli sem tekintett a befektető arra érdemes partnernek, hogy tájékoztasson minket arról, hogy mit tervez, hogyan tervezi, mikor akar építkezni. Mintha semmi közünk nem lenne a közvetlen környezetünkben történetekhez, azt csinál, amit akar» - mondta az építési telek szomszédságában lakó Bihary Tibor.” (Telex, 2023.05.23.)</p> | |

22. táblázat A Club Aliga körüli konfliktus szereplőinek egymásra vonatkozó véleményei az elemzett cikkek alapján

felparcellázása és értékesítése, vagy éppen az aligai strandon egy vízisport-élménypálya létesítése kapcsán. A következő, 22. táblázatban a balatonaligai konfliktus fontosabb szereplőinek egymásra vonatkozó főbb megállapításait gyűjtöttük össze, annak érdekében, hogy a helyi konfliktus előbb említett többszereplős (diszkurzív) terét könnyebben áttekinthessük. Részben e táblázat segítségével az alábbiakban bemutatjuk a konfliktus szereplőit és az egymással való szembenállásuk során használt érveiket.

A KONFLIKTUS SZEREPLŐI: A FÜRDŐEGYESÜLET. A balatonaligai beruházások miatt kialakult helyi konfliktus legfontosabb szereplője a sajtóban nyilvánvalóan az Aligai Fürdőegyesület (a továbbiakban: AFE). A civil szervezet már említett célját, a helyi közterek visszaszerzését az ezzel kapcsolatos fórumokról szóló tudósításokban általában több képviselőjük is ismertette a jelenlévőkkel és a sajtóval is. Az egyesület korábbi elnöke, Veres Lászlóné így foglalta össze¹³⁴ ezt az egyik 2022-es fórumon: *„a valaha elvett közterületeinkért harcolunk ma is, mint 30 éve, kerüljenek ezek végre bejegyzett köztulajdonba. Az, hogy mi épül és mekkora, kevésbé érdekel bennünket. Közös a cél, mindenki nyugodjon meg, vegyen egy nagy levegőt és küzdjünk együtt!”* Rada Enikőt, az AFE titkárát a Telex¹³⁵ idézte 2021-ben: *„A Club Aliga lezárható lesz, közterületen nem közelíthető meg. Mindent elveszítettünk, amit eddig elértünk, a 2007-2020 közötti munkát ezzel felülírták. A régi, zárt rendszer visszaállításának komoly a veszélye.”*

Az egyesület legtöbbször szereplő képviselője, alelnöke Bukovszki András a közterek visszaszerzése kapcsán többször beszélt az elmúlt években arról a velük szemben megfogalmazott kritikáról, mely szerint a Club Aligában tervezett beruházások elleni tiltakozásuk a falu fejlődését akadályozza. A Magyar Narancs így foglalta össze¹³⁶ véleményét 2021-ben, amikor az egyesület – ellenzéki parlamenti képviselők társaságában – egy bisztróban demonstrált a beruházás kiemelt nemzetgazdasági státusza ellen, mert Balatonvilágos polgármestere nem támogatta, hogy hozzáférjenek a település egy másik közösségi teréhez, a községi kultúrházhoz: *„Alapvetően nem azzal van problémánk, hogy ha fejlesztések érkeznek a településünkre, hiszen ezek remek munkalehetőséget teremthetnének a helyi lakosoknak. (...) A legfőbb aggodalmunk, hogy a Club Aligába tervezett luxusberuházások csak egy szűk társadalmi réteg érdekét szolgálják, és egy egész települést szeretnének megfosztani az őt megillető partszakasz használatától. Ha a partszakasz kisajátítása megvalósul, akkor a Balaton-parti település lakóinak egy másik településre kellene elutazniuk, hogy lejuthassanak a Balatonhoz, vagyis a 2020-as évekre visszakanyarodtunk az*

¹³⁴ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/gyurcsany-lopta-el-az-aligaiak-balaton-partjat-vagy-most-lopjak-el-252547>

¹³⁵ <https://telex.hu/belfold/2021/08/22/club-aliga-lakossagi-forum-balatonvilagos-fidesz-appeninn>

¹³⁶ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/eltoroljuk-a-kiemelt-beruhazasokat-egy-bisztróban-demonstráltak-a-club-aliga-fejlesztés-ellen-243896>

1940-es és '50-es évekhez.” Ugyanő ugyanennek a lapnak¹³⁷ szinte ugyanezeket a gondolatokat mondta el 2022-ben is a beruházások környezetvédelmi engedélyének bírósági megtámadásáról tartott helyi fórumon: „A mi álláspontunk azonban az, hogy a fejlesztést úgy kívánatos és csak úgy törvényes, alkotmányos és tisztességes megvalósítani, ha a közutak, a közpark és a parti sétány a falu közösségéé marad. A településnek ez az egyetlen Balaton-partja van. A Club Aliga útjait közútként használtuk eddig, a kiemelő rendelet azonban ezt eltörli, nem hagy közutakat, azok átmennek magántulajdonba, akárcsak a parti sétány, amit már fel is parcelláztak, hogy partig érő telkeket értékesíthessenek.”

Az AFE aligai fórumain az ellenzéki politikusok időnkénti megjelenése miatt felmerülhet az egyesület tevékenységének, a beruházással szembeni helyi ellenállásuk pártpolitikai jellege. A Telex egyik 2021-es tudósítása ezzel kapcsolatban idézte az egyesület alelnökének véleményét: „»Ha azt kérdezzük, hol a közutunk, politizálunk. Ha azt, hol a strandunk, politizálunk« – az önkormányzatban kisebbségben lévő Bukovszki András szerint ilyen vádak csak egy diktatúrában léteznek. Szerinte itt nem jobboldali vagy baloldali nézetek vannak, hanem mindenféle választópolgár, akik együtt küzdenek a településért. »Felháborít, ha valaki azt mondja egy civil szervezetre, amelyik küzd a saját vízpartjáért, hogy az politizál.«” Ugyanakkor egy évvel korábban, 2020 augusztusában a Club Aliga nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházássá nyilvánítását követő fórumon¹³⁸ Bukovszki András ezzel ellentétesen fogalmazott: „Aligát ez a kormányrendelet megsemmisíti. Nem akarunk mi politizálni, de a mi ügyünk bizony kőkemény politika. Itt még a nemzetközi sajtó is meg fog jelenni, mert itt egy falu fog megsemmisülni.” Ezek az ellentmondásos idézetek nyilván arra utalnak, hogy a helyi tiltakozásokat szervező egyesület hogyan próbál reagálni a nagypolitikai környezet, az általuk érzékelt hatalmi érdekek változásaira: ahogy a 22. táblázaton látjuk, a 2022-es országgyűlési választások után már a beruházásokat felügyelő új miniszterrel való lehetséges egyeztetésekről beszélt az egyesület képviselője.

Az AFE sajtóban megszólaló tagjai többször említették a beruházó(k) és a helyi önkormányzat tevékenysége – valamint a köztük lezajló tárgyalások, egyeztetések – kapcsán az átláthatóság, az információk hiányát. Ennek legjellemzőbb esete 2022 végén történt, amikor „a terveket »eldugva« akarta átvinni elképzelését a beruházó; a kormányhivatal december 22-én tette ki hiányosan, akkor a látványtervek nélkül a dokumentációt, azzal, hogy öt nap van a véleményezésre, ám másnap január 9-ig tartó igazgatási szünet következett” – kritizálta¹³⁹ a beruházó tájékoztatási gyakorlatát az egyesület alelnöke. Fél évvel később az Index arról írt¹⁴⁰

¹³⁷ <https://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/megtamadjak-a-helyiek-a-club-aligara-kiadott-kormanyhivatali-engedelyt-248292>

¹³⁸ <https://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/club-aliga-saga-magukra-hagyott-balatonaligaiak-egyetlen-meghivott-sem-ment-el-a-forumra-132572>

¹³⁹ <https://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/ismet-veszelyben-a-balatonaligai-magaspart-a-furdoegylet-perel-az-onkormanyzat-nem-256107>

¹⁴⁰ <https://index.hu/belfold/2023/07/17/balaton-balatonvilagos-vizisport-elmanypalya-aligai-furdoegyulet/>

az aligai vízisport-élménypálya engedélyezése kapcsán az AFE Facebook-bejegyzése nyomán, hogy szerintük „a terület méretével kapcsolatban a beruházó megtéveszthette az önkormányzatot”. Az AFE alelnöke 2021 februárjában pedig az önkormányzat működését bírálta¹⁴¹, miközben a települési nyilvánossághoz, a helyi médiához való hozzáférésük problémájáról beszélt: *„Az elmúlt hónapok mindegyikében szerettünk volna egy cikket megjelentetni az egyesület álláspontjáról az önkormányzati újságban, de a polgármester ezt mindannyiszor „kicenzúrázta”, nem engedte megjelenteni. Nem volt hát más választásunk, indítottunk egy weboldalt Balatonvilágos Fórum elnevezéssel, egy nyomtatott kiadványt pedig saját költségünkön juttatunk el a falu lakóinak postaládájába, a helyi újságból kimaradt írásokkal.”*

A KONFLIKTUS SZEREPLŐI: A POLGÁRMESTER. Ahogy a táblázat illusztrálja, az aligai konfliktus második leggyakrabban idézett szereplője Balatonvilágos – független, 2019-ben éppen egy kormánypárti jelöltet legyőző – polgármestere, Takács Károly. *„Akkortájt valami történt, a mai napig nem tudjuk, mi, csak találgatunk”* – nyilatkozta róla a Magyar Narancsnak¹⁴² Bukovszki András AFE-alelnök és a település egyik önkormányzati képviselője. Ezzel arra utalt, amikor 2020 őszén *„a polgármester előállt azzal, hogy másnapra válaszolnia kell a képviselő-testület tagjainak: aláírnak-e az Appenin kérésére egy bennfentesi nyilatkozatot; aki ezt megteszi, csak azzal hajlandók tárgyalni”* – s ezután a település képviselőtestülete végképp megosztott lett, a 2019-ben megválasztott, többségben lévő polgármester pedig szembekerült az Aligai Fürdőegyesülettel. Többször rámutatott (22. táblázat), hogy a civil szervezet szerint nem a falu érdekeit képviseli, ráadásul *„hangulatkeltő, mondvacsinált rémképekkel riogatnak”*, amivel szemben szerint *„a környéken élők többsége azonban másként látja a jelenlegi építkezés következményeit, az új lakópark a környezetre nézve számos előnyös változással járhat, melyeket sok ott élő kifejezetten vár.”*

Nyilatkozataiban a polgármester a beruházások támogatójaként lépett fel, miközben egyszerre hangsúlyozta annak helyi előnyeit és a Club Aliga tulajdonosával való folyamatos egyeztetést. Az AFE beruházással szembeni kritikáját nem osztja, többször kifejezte, ahogy a Magyar Narancs a megyei napilapnak adott nyilatkozatát idézte 2021 elején, hogy az aligai fejlesztések során a település érdeke és a magánérdekek összeegyeztethetők, mert szerint *„alaptalan az aggodalom, hiszen a beruházó elemi érdeke, hogy mindenki számára elérhetőek legyenek a létrehozott elemek.”* Nemsokkal később azonban, miután kiderült a Club Aliga területén, közvetlenül a Balaton-parton megépíteni tervezett 92 lakásos apartmanház terve, a polgármester vezette önkormányzat is fellépett ezzel szemben: a helyi kormánypárti

¹⁴¹ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/az-alkotmanybirosaghoz-fordultak-a-helyi-lakosok-a-club-aliga-miatt-235700>

¹⁴² <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/az-alkotmanybirosaghoz-fordultak-a-helyi-lakosok-a-club-aliga-miatt-235700>

parlamentari képviselőhöz hasonlóan, tájképi okokból bírálta ezt – a település pedig bírósághoz fordult az épület engedélyezése miatt.

Az előbbi ügy, a társasház építésének jogi megakadályozása miatt a polgármester pozitívan nyilatkozott a helyi kormánypárti képviselő szerepéről, s mint láthatjuk a táblázaton, a beruházás nemzetgazdasági szempontból kiemelt státusát is támogatta: *„hiszen mielőbb elkészülhet, turistákat vonzhat, adóbevételt jelenthet és munkahelyeket teremthet.”* A polgármester és az önkormányzat(i képviselők többsége) által felvett pozíciót a beruházás körüli érdekviszonyok terében az a Magyar Narancs által idézett vélemény mutatja be jól, amelyet Balatonvilágos egyik önkormányzati képviselője mondott az egyik 2023 februári testületi ülésen: *„A polgármester perbe lépést elutasító előterjesztését megszavazó Kovács Tamás figyelemre méltó indokkal érvelt: »(...) Ma már durvább a politikai helyzet, ez visszaüthet a falura, ellenőrzéseket kaphatunk, pályázati támogatásoktól eshetünk el, se pénz, se posztó nem lesz. S ha sokáig húzkodjuk az oroszlan, vagyis a befektető bajuszát, előfordulhat, hogy még a strandra is csak súlyos pénzek fizetése fejében mehetünk le. Mindenki tudja, kik állnak a kiemelő kormányhatározat háttérében, én nem szeretek széllal szemben pisálni.«”*

A KONFLIKTUS SZEREPLŐI: A BERUHÁZÓ. Az időközben Aligaligetté átkeresztelt Club Aliga tulajdonosának, az ott beruházásokat tervező cég álláspontját elsősorban sajtóközleményekből ismerhettük meg. Ezeket nyilvánvalóan a PR és a marketingkommunikáció tudatos szándékai és stílusjegyei jellemzik. A beruházó nyilvános kommunikációjának célja elsősorban az, hogy megnyugtassa Balatonvilágos lakóit, biztosítsa őket az érdekeik figyelembevételéről, bemutassa a településsel való megegyezés szándékát és a fejlesztések járulékos helyi hasznát. Az Index 2020-ban – a 444 nyomán – ismertette¹⁴³ a cég, az Appenin közleményét arról, hogy *„a kiemelt jelentőségű beruházássá nyilvánítás ténye nem változtat azon az elképzelésen, amely szerint a terület fejlesztése a helyi érdekek figyelembevételével, Balatonvilágos Község Önkormányzatának bevonásával történik. Mindemellett az aligai strand az eddig megszokott feltételek mellett továbbra is nyitott lesz a látogatók számára”*. 2022-ben a Magyar Narancs arról a helyi fórumról tudósított, amelyet az aligai magaspart beépítésének tervéről rendeztek. Ezen a beruházó képviselői is megjelentek, akiknek a tájékoztatójából az derült ki, hogy a *„lőszfalat sem bontják meg további ingatlanok építése miatt, mert »megértettük a tiltakozásokat«”*.

A cég kommunikációja rendszeresen hangsúlyozta, nyilván az Aligai Fürdőegyesület célkitűzéseire reflektálva, hogy a beruházás területén a közterekhez való hozzáférést továbbra

¹⁴³<https://index.hu/gazdasag/2020/08/13/balaton-club-aliga-kiemelt-jelentosegu-beruhazas-balatonvilagos-balatonaliga/>

is biztosítani akarja. A Magyar Narancs egy 2022-es cikkében¹⁴⁴ arról számolt be, hogy „a befektetők legutóbbi közleményükben azt írták: a lakosság idén nyáron is használhatja a strandot, a fejlesztést pedig ősszel a kikötővel kezdik.” Fél évvel később, Balatonvilágos önkormányzatával folytatott egyeztetés után kiadott közleményükben¹⁴⁵ pedig arról írtak, hogy „az egyeztetés egyik legfontosabb üzenete, hogy a terület reorganizációja során kiemelt figyelmet kap a környezet megóvása, a funkciók megtartása és az emberközpontú fejlesztési irányok teljesítése. A fejlesztés eredményeként létrejövő újrahasznosított településrész továbbra is bejárható marad, és megtartja közfunkcióját. A lakosság részéről megfogalmazott parthoz való lejutás lehetőségét a beruházó a jövőben is biztosítja.” Ebben a közleményben egyébként a beruházások helyi haszna is szóba került: „Mint írták, az Aligaliget teljes, 47 hektáros területére vonatkozó beruházás értéke meghaladja a 100 milliárd forintot, melyből a fejlesztő közel 10 milliárdos, közcélú infrastrukturális fejlesztést is tervez. Átépítik és bővítik a kikötőt, korszerűsítik a strandot, lakó- és üdülőingatlanok épülnek. Az Agórával integrálnák Aligaligetet a településhez, a tér így közösségi funkciót kapna.” Akkoriban a Telex egyik témával foglalkozó cikke¹⁴⁶ a beruházó Népszavában megjelent közleményét idézte, amelyben a cég arról beszélt, hogy „elkötelezettek abban, hogy osztársadalmi hasznot jelentő beruházást valósítsanak meg, ami nemcsak a helyi, de »a szűkebb régióban élő emberek életében is pozitív változásokat hoz majd«. Szerintük nemcsak turisztikai vonzerőt jelent majd a sokáig elhanyagoltan álló terület fejlesztése, hanem munkalehetőséget is hoz majd.” A Magyar Narancs 2021 októberében a Club Aligát közvetlenül birtokló Pro-Mot Hungária tájékoztatójáról tudósított¹⁴⁷, ahol a cég jelenlévő ügyvezetője röviden és tömören foglalta össze elképzeléseit a fejlesztés helyi hasznáról: „új munkahelyek, több adóbevétel, nő a helyi ingatlanok értéke, fellendül a kulturális és társadalmi élet.”

A KONFLIKTUS SZEREPLŐI: POLITIKUSOK. A Club Aliga ügyéről beszámoló írásokban többször megszólaltak kormányzati, kormánypárti, s valamivel kevesebb alkalommal ellenzéki politikusok is. Az országos pártpolitikára jellemző törésvonalak, pártok közötti polarizált hangnem inkább csak a témáról folytatott parlamenti viták során érvényesült, illetve a cikkekben időnként megszólaló, a helyi fórumokon megjelenő ellenzéki politikusok véleményeiben. A Magyar Narancs például az egyik 2021-es írásában¹⁴⁸, amely a helyiek Alkotmánybírósághoz való fordulásával foglalkozott, miután napvilágot látott a parton építendő

¹⁴⁴ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/megtamadjak-a-helyiek-a-club-aligara-kiadott-kormanyhivatali-engedelyt-248292>

¹⁴⁵ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/club-aliga-elloattak-uj-terveikkel-a-befektetok-de-a-helyiek-tovabbra-sem-nyugodtak-252480>

¹⁴⁶ <https://telex.hu/belfold/2022/04/23/balatonaliga-strand-beruhazo-bayer-construct>

¹⁴⁷ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-telkek-partig-ernek-a-club-aligaban-dozer-var-a-kadar-villara-is-242456>

¹⁴⁸ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-civilek-az-onkormanyzat-es-a-fideszes-kepviselo-is-tiltakozik-a-balatonaligai-partra-tervezett-epulet-ellen-236950>

„92 lakásos lakóházmonstrum” terve, ismertette azt a szóváltást, amely Potocskáné Körösi Anita ellenzéki képviselő és Dömötör Csaba államtitkár között zajlott erről a Parlamentben. Míg az ellenzéki politikus a kormányt bírálta (*„Önöknek már semmi sem szent, felrúgnak minden építési szabályt, helyi érdeket, lakópark-szörnyekkel tarolják le a Balaton partját, mert a nyereszkesedés, a gazdagodás, a strómanok kitömése mindennél fontosabb.”*), az államtitkár ezzel szemben arról beszélt, hogy *„tömeges privatizáció nem most történik a Balatonnál, hanem az ő idejükben.”* Érdekes, hogy ugyanebben a vitában egy másik államtitkár, Azbej Tristan azt hangsúlyozta, hogy *„tisztáztak már minden vitás kérdést Balatonvilágoson, éppen a tiltakozó civilekkel is”* – ezt a lapnak az AFE részéről Bukovszki András azonban cáfolta.

Ehhez hasonlóan a beruházások helyi előnyeit és a konfliktus résztvevőivel való egyeztetés fontosságát hangsúlyozta 2021-ben a körzet fideszes országgyűlési képviselőjének, Witzmann Mihálynak írt levelében¹⁴⁹ a Miniszterelnökséget vezető miniszter, Gulyás Gergely, *„aki szerint »a méltó, színvonalas szolgáltatások és az új munkahelyek hosszú ideje fennálló igénye a helyieknek a Club Aliga kapcsán«. A miniszter leveléből az is kiderül, hogy egyeztetést kezdeményezett a beruházókkal, akik továbbra is biztosítani kívánják a parthasználatot a helyiek számára. »A kikötő-, strand- és szálláshelyfejlesztés során végig figyelembe fogják venni a helyiek érdekeit, igényeit.«.* Éppen Witzmann Mihály volt az aligai beruházás helyi politikáját bemutató sajtóbeszámoló leggyakrabban felbukkanó pártpolitikus szereplője, aki többször próbált meg a lokális konfliktusban érdekelt felek között közvetíteni, szintén az egyeztetések fontosságát hangsúlyozva. *„Witzmann a fórumon Bukovszki András felvetésére arra tett ígéretet: igyekszik közbenjárni Lázár Jánosnál azért, hogy kerüljön sor egyeztetésre Club Aliga-ügyben az érdekelt felek között”* – írta róla a például a Magyar Narancs 2023 kora őszen megjelent cikke.¹⁵⁰

A KONFLIKTUS SZEREPLŐI: HELYIEK, NYARALÓTULAJDONOSOK. Mint említettük, a Club Aliga beruházásai elleni tiltakozás kapcsán viszonylag sokszor kaptak szót az elemzett cikkekben helyi lakosok, nyaralótulajdonosok – elsősorban mint különféle fórumok, gyűlések résztvevői. Ennek során azonban leginkább a jól hangzó, frappáns véleményeket, esetenként inkább a fórumok rövid bekiabálásait idézték a lapok (leginkább a Magyar Narancs), többször mint érzelemteli, időnként a politika legkülönbélebb szintjeivel (a helyitől az országosig) szembeni tiltakozás vagy éppen kiábrándulás kifejeződéseit. A Magyar Narancs egyik 2022-es aligai, a polgármester lemondását követelő fórumáról beszámoló tudósításában¹⁵¹ idézett jelenlévő azt javasolta: *„Ha nem jött el a polgármester, menjünk el mi hozzá, vonuljunk a háza elé és*

¹⁴⁹ <https://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/club-aliga-saga-magukra-hagyott-balatonaligaiak-egyetlen-meghivott-sem-ment-el-a-forumra-132572>

¹⁵⁰ <https://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/uj-meccs-kezdodik-a-club-aligaert-es-a-balaton-partert-262168>

¹⁵¹ <https://magyarnarancs.hu/kis magyarorszag/a-balaton-mindenkie-a-polgarmester-meg-szegyellje-magat-251237>

követeljük a lemondását!” A lap szerint a fórum másik hozzászólója „radikális, országos figyelmet keltő megmozdulást” sürgetett, egy másik személy pedig azt mondta: „Hívjuk és nem jön el? Váltsuk le! Induljon el egy mozgalom, azzal a jelszóval, hogy »a Balaton mindenkié, a polgármester meg szégyellje magát!«” 2020-ban az AFE – a kiemelt nemzetgazdasági beruházásról szóló kormányrendeletet tárgyaló – fórumán a távollévő polgármester és helyi országgyűlési képviselő háborította fel többek között a jelenlévőket. A Magyar Narancs tudósítása¹⁵² szerint egy „baseballsapkás férfi” úgy vélte, „a politikus csak öltönyös celeb, a mi öltönyös celebünk most nem jött el”, a fórum egyik „jogász végzettségű felszólalója” szerint pedig „jogi érvekkel itt aligha lehet valamire menni, »ezek csak az erőből értenek, szervezni kell valamit, például egy több ezres Aliga-Felcsút menetet.«” A Telex egy 2021-es tudósítása¹⁵³ szerint az AFE akkori fórumáról „kifelé jövet egy középkorú házaspár arról beszélt, hogy az lenne a legjobb, ha nem lenne politika. »Hát, az nehéz lesz« - mondta elvi egyetértéssel a férj, de felesége győzködte: »Úgy utálok a politikát, az lenne a jó, ha mindenki rendesen csinálná a dolgát.«”

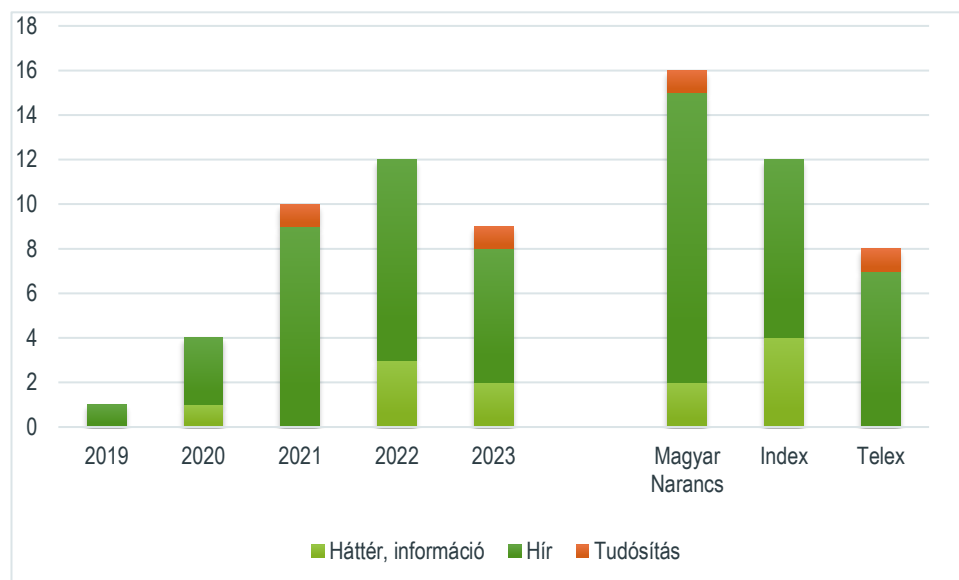
Néhány racionális és összetettebb, hétköznapi emberek által kifejtett véleményt elsősorban az aligai nyaralótulajdonosokhoz köthetünk a lapok beszámolói alapján – ilyenek szerepelnek a 22. táblázat utolsó sorában. Az aligai tudósítások egyik laikus szereplője a település „elsiófokosítását” kérte számon Balatonvilágos polgármesterén, egy másik vélemény pedig a befektetők kedvéért gyorsan változó jogszabályokat említette. A Telex előbb említett 2021-es cikkében megszólalók például az AFE által többször hangoztatott érvekhez hasonlóan párhuzamot vontak a közterek elzárása kapcsán a szocialista korszakkal: „Tudja, milyen nehéz volt engedélyt szerezni a pártüdülő strandjához? Voltak ott ismerőseink, ők segítettek, hogy lejárhassunk. Nemsokára megint ilyen nehéz lesz!” – idézett az újság egy „nyugdíjas aligai üdültulajdonost.”

A CLUB-ALIGA KONFLIKTUSA – ÖSSZEGZÉS. A Club Aliga, azaz új nevén Aligaliget ügye kapcsán egy viszonylag állandósult, megmerevedett konfliktust követhettünk nyomon a lapokban; és ezzel együtt az Aligai Fürdőegyesület, a polgármester, a befektetők, valamint háttérben az állami szabályozás újra és újra ismétlődő „játszmáival”. Ezek háttéréből azonban éppen a nyilvánosság helyi szintje hiányozik a sajtó balatonvilágosi tudósításaiból: voltaképpen a település hangja, amelynek képviseletét a vita két szembenálló fele, a polgármester és a fürdőegyesület egyaránt magáénak vallja. A konfliktusról tudósító közéleti újságokban azonban nem jelenik meg a helyi társadalom képe, olvasóként csak feltételezhetjük, hogy egy kettéosztott falusi közösség rejtőzik a konfliktus mögött. De nincs tudomásunk e vélelmezhető törésvonalak magyarázatáról se: „egyszerűen” csak nyaralók, üdültulajdonosok és a „falu” hagyományos balatoni konfliktusáról van szó, vagy e szembenállás mögött a település politikai megosztottsága, ideológiai különbségek is rejlenek?

¹⁵² <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/club-aliga-saga-magukra-hagyott-balatonaligaiak-egyetlen-meghivott-sem-ment-el-a-forumra-132572>

¹⁵³ <https://telex.hu/belfold/2021/08/22/club-aliga-lakossagi-forum-balatonvilagos-fidesz-appenninn>

VI. A BERUHÁZÁSOK ORSZÁGOS (PÁRT)POLITIKÁJÁNAK KONFLIKTUSZÓNÁJA



21. ábra A beruházások országos politikájával foglalkozó cikkek források és megjelenés éve alapján

A balatoni beruházások problémájával pártpolitikai ügyként foglalkozó cikkek konfliktuszónája mindössze 36 cikket tartalmaz. Ahogy a 21. ábra bemutatja, ezek nagy része (28) rövidebb hír volt. E zóna cikkei műfaji szempontból inkább a szintén rövidebb (gazdasági) híreket tartalmazó gazdasági (konfliktus)zónákhoz hasonlítanak. A beruházások országos (párt)politikai konfliktuszónája főleg olyan politikai történetekről szóló rövidebb híreket tartalmaz, amelyek azt mutatják be, hogy a 2020 után meginduló beruházások körül kialakult helyi konfliktusokra hogyan reagáltak a nagypolitika szereplői, a különböző pártok, a kormányzat – s nyilván ezért talán kevésbé feltűnő, hogy oknyomozó újsággént az Átlátszó nem is közölt ilyen témájú írást. Elsősorban azért lehet érdekes számunkra ez a konfliktuszóna, mert arról árulkodhat, hogy az előbbieken részletebben megismert esetek, helyi konfliktusok közül melyek kerültek a nagypolitika témái közé.

E konfliktuszóna tereit és helyeit bemutató táblázat talán a legegyszerűbb az összes többi között: azt illusztrálja, hogy nagypolitikai témává az azok a balatoni helyek, helyi konfliktusok váltak, amelyekről az elemzés előző részében is azt láttuk, hogy nagyobb sajtófigyelmet váltottak ki. Ilyen volt a Club Aliga ügye, a tihanyi zártkertekben épülő villák témája, a Zamárdiban tervezett társasházak, a siófoki obszervatórium melletti apartmanház, valamint a balatonfüredi kikötő elleni tiltakozás.

A cikkek egy része olyan eseményekről adott hírt, amelyek már az előbbi helyeken zajló lokális konfliktusok bemutatása során is említettünk: például kormányzati döntésekről vagy

| A beruházások országos politikája konfliktuszónájában megjelenő terek és helyek | Helyek: | A part | Club Aliga | Kerékpárút | Kikötő | Zártkertek | Apartmentház, lakopark | Kempingek | Strand | Szálloda, üdülő | Villa, nyaraló |
|---|---------|--------|------------|------------|--------|------------|---------------------------|-----------|--------|--------------------|----------------|
| A cikkekben megjelenő terek: | | 13 | 4 | 1 | 3 | 1 | 7 | 1 | 1 | 2 | 3 |
| Balaton-régió | 16 | 13 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 |
| Balatonaliga/világos | 5 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonföldvár | 3 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonszabadi | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonszárszó | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Keszthely | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Siófok | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Tihany | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 |
| Zamárdi | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 |

23. táblázat A beruházások országos politikája konfliktuszónájában megjelenő terek és helyek

kormánypárti szereplők véleményéről. Ilyen híradás¹⁵⁴ szólt például a Club Aliga kapcsán a fürdőegyesület és Lázár János tárgyalásáról, vagy a beruházás környezetvédelmi engedélyének visszavonásáról, amelyet az Index cikkében¹⁵⁵ elsősorban országos politikai szereplők kommentáltak. A Zamárdiban tervezett beruházás engedélyezése kapcsán Gulyás Gergely miniszter szólalt meg, aki Witzmann Mihály képviselő ezzel kapcsolatos kérdésére válaszolt¹⁵⁶ azt MTI-n keresztül. A balatoni beruházások ügye is téma volt a parlamenti ülések napirend előtti felszólalásai során: 2021 márciusában kormánypárti és ellenzéki képviselők vitájáról „A sokasodó balatoni szörnyberuházásokról kérdezték a kormányt, a kormány szerint ez is a baloldal hibája” címmel tudósított¹⁵⁷ a Telex. A térség fejlesztésével kapcsolatos kormányzati szándékok a turisztikai beruházások kormányzati támogatását bemutató írásokban kerültek elő, például az MTÜ tevékenységével foglalkozó Telex-cikkben¹⁵⁸.

E konfliktuszónában is jellemző tartalmakat alkottak az ellenzéki pártok balatoni beruházásokkal kapcsolatos aktivitásairól tájékoztató hírek. A lapok beszámoltak például az MSZP Club Aligáról tartott sajtótájékoztatójáról; az LMP 2021 őszén arról a javaslatáról online tájékoztatta¹⁵⁹ a nyilvánosságot, hogy „kormányra kerülésük esetén 50 méteres parti sávban építési moratóriumot vezetnének be”. 2022 áprilisában arról születtek hírek, hogy Hadházy Ákos ellenzéki politikus Facebook-bejegyzésben hozta nyilvánosságra: „A kormányhivatal a VÁLASZTÁS UTÁN elismerte, hogy ROGÁN CECÍLIA ENGEDÉLY NÉLKÜL ÉPÍTKEZIK a

¹⁵⁴ <https://magyarharsncs.hu/kismagyarorszag/lazar-janosnal-jartak-a-furdoegyesulet-kepviselei-club-aliga-ugyben-259158>

¹⁵⁵ <https://index.hu/belfold/2022/07/27/club-aliga-kornyezetvedelmi-engedely-visszavonas-uj-konceptcio-aligai-furdoegyesulet/>

¹⁵⁶ <https://magyarharsncs.hu/belpol/a-miniszterelnokseg-nem-tamogatja-a-zamardiba-tervezett-szalloda-es-lakopark-beruhazast-242753>

¹⁵⁷ <https://k3s-staging.telex.hu/belfold/2021/03/17/parlament-napirend-elotti-felszolalások-marcius-17>

¹⁵⁸ <https://telex.hu/gazdasag/2021/03/24/mfor-keszthely-ner-helikon-szalloda-hotel-kisfaludy-mtu>

¹⁵⁹ <https://magyarharsncs.hu/belpol/50-meteres-epitesi-moratoriumot-vezetne-be-az-lmp-a-balaton-partra-243897>

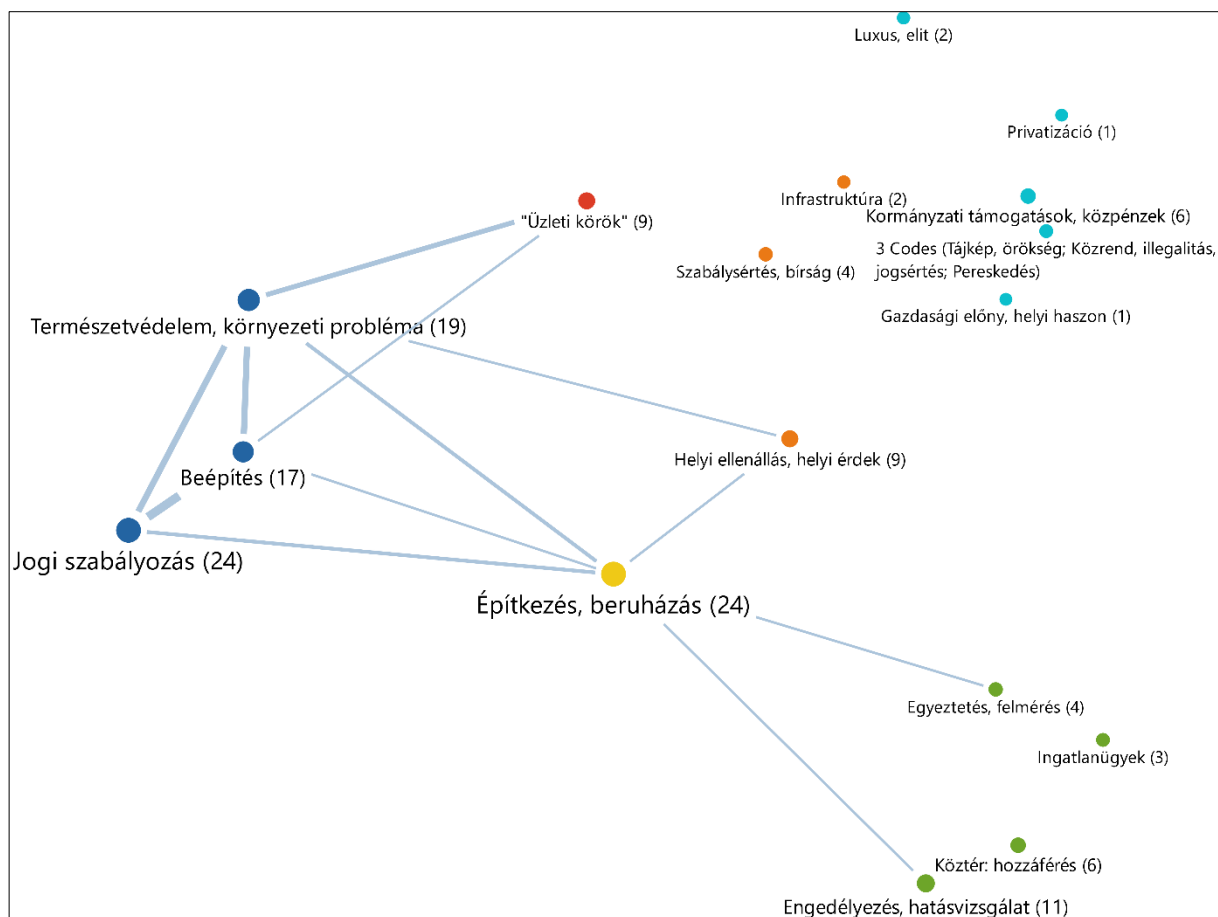
| A beruházások országos politikája: problémák és szereplők | Évek, problémák: | Ebből szereplők által említett ügyek: | | | | | | | |
|---|------------------|---------------------------------------|--------------|----------------------------------|-----------------|------------------------------|-------------------------|------------------------|--------------|
| | | Szakértő, szakember | Bíró, ügyész | Civil szervezet, helyi egyesület | Egyéb politikus | Ellenzéki politikai szereplő | Kormányhivatal, hatóság | Kormányparti politikus | Polgármester |
| A konfliktuszónában megszólaló szereplők: | | 1 | 6 | 4 | 1 | 23 | 1 | 15 | 2 |
| Környezeti\Tájkép, örökség | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Környezeti\Természetvédelem, környezeti probléma | 19 | 0 | 2 | 1 | 1 | 9 | 0 | 3 | 0 |
| Politikai\Demonstráció | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai érvek\Kormányzati támogatások, közpénzek | 6 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 2 | 0 |
| Politikai\Luxus, elit | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\Népszavazás | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\„Üzleti körök” | 9 | 0 | 0 | 0 | 0 | 5 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Beépítés | 17 | 0 | 4 | 0 | 1 | 8 | 0 | 1 | 0 |
| Társadalmi\Egyeztetés, felmérés | 4 | 0 | 0 | 1 | 0 | 2 | 0 | 1 | 0 |
| Társadalmi\Helyi ellenállás, helyi érdek | 9 | 0 | 0 | 1 | 0 | 2 | 0 | 2 | 0 |
| Társadalmi\Köztér: hozzáférés | 6 | 0 | 0 | 3 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Építkezés, beruházás | 24 | 0 | 0 | 0 | 0 | 11 | 0 | 5 | 0 |
| Gazdasági\Gazdasági előny, helyi haszon | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Gazdasági\Infrastruktúra | 2 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Ingatlanügyek | 3 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Privatizáció | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Engedélyezés, hatásvizsgálat | 11 | 0 | 0 | 2 | 0 | 3 | 1 | 2 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Jogi szabályozás | 24 | 0 | 6 | 1 | 1 | 6 | 0 | 3 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Köztér, illegálitás, jogsértés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Pereskedés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Szabálysértés, bírság | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 |

24. táblázat A beruházások országos politikája konfliktuszónájában megjelenő problémák és megszólaló szereplők

Balaton-felvidéki Nemzeti Park védett területén.”¹⁶⁰ A Párbeszéd–Zöldek például több alkalommal is protestált a balatonföldvári kikötő helyszínén. 2023 februárjában „kenus akciót hajtottak végre a már épülő, Lánchíd-hosszúságú betonmonstrumnál, aminek olyannyira nem örültek a földvári strandot önkényesen megszüntető, a helyi építési szabályzatot figyelmen kívül hagyó, környezetkárosító beruházás gazdái, hogy ráküldték csapatunkra a vízi rendszert” – idézte¹⁶¹ az eseményről szóló Facebook-posztjukat az Index. Ahogy a táblázaton látjuk, három hír is foglalkozott 2020 nyarán Potocskané Kőrösi Anita jobbkios országgyűlési képviselő helyszíni éhségstrájkjával, amivel a siófoki apartmanház építése ellen tiltakozott.

¹⁶⁰ <https://telex.hu/belfold/2022/04/25/rogan-cecilia-epitkezes-birsag-balaton-tihany-hadhazy-akos>

¹⁶¹ <https://index.hu/belfold/2023/02/19/balaton-balatonfoldvar-parbeszed-kornyezetvedelem-beruhazas/>



22. ábra A beruházások pártpolitikai konfliktuszónájának problématerképe

Az előbb említett hírek részben – például az LMP említett sajtótájékoztatója – nem is konkrét beruházások, hanem általában a tópart beépítése elleni politikai tiltakozásokról szóltak – ezt jól mutatja (23. táblázat), hogy a konfliktuszóna 36 cikke közül 16 volt földrajzi szempontból regionális léptékű. 2021 márciusában, a víz világnapján civil aktivisták, csoportok, szervezetek jelentették¹⁶² be, hogy megalapították a Nagy Tavak Koalíciót, mert a Balaton, a Fertő tó, a Tatai Öreg-tó és a Velencei-tó környezetét olyan beruházások veszélyeztetik, amelyek „kizárólag szűk gazdasági érdekkörök rövid távú gazdasági érdekeit helyezik előtérbe és nem felelnek meg a fenntarthatóság alapelveinek, illetve a jövő generációi felé tanúsítandó felelős gazdálkodásnak”. Egy évvel később az Összefogás a Balatonért Egyesület pedig 87 091 aláírást gyűjtött össze a „Stop Balaton-törvény” petíció keretében, amelyet a Miniszterelnökség építészeti és építésügyi helyettes államtitkárnak adott át. A civil szervezet célja a Magyar Narancs cikke¹⁶³ szerint az, hogy „a tó, illetve annak vízgyűjtő területe legyen egységként tekintve, ezt követően pedig az egymástól függetlenül vizsgált gigaberuházások összhatását is számba véve folytatódjanak az engedélyezési folyamatok.” A

¹⁶² <https://telex.hu/belfold/2021/03/22/balaton-ferto-to-velencei-to-tatai-oreg-to-nagy-tavak-koalicio-kornyezetvedelem-viz-vilagnapja>

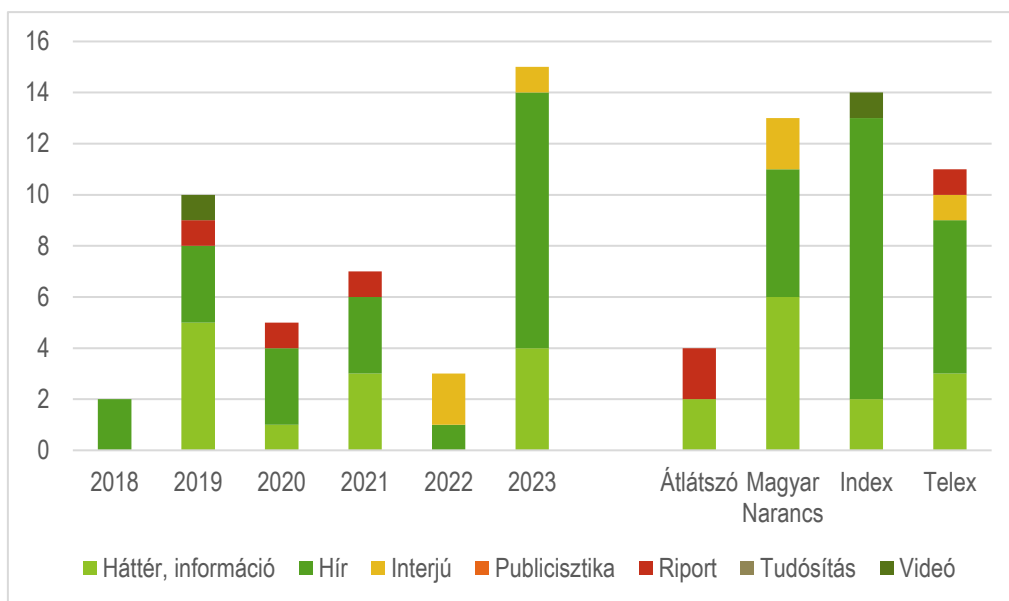
¹⁶³ <https://magyarnarancs.hu/belpol/87-ezer-alairast-gyujtottak-a-civilek-a-balaton-parti-telepulesek-beepitese-ellen-246154>

lapok több írása számolt be arról, hogy 2021 nyarán 52 ellenzéki országgyűlési képviselő fordult az Alkotmánybírósághoz a Balaton védelméről szóló törvénnyel kapcsolatban, egy évvel később pedig a testület bejelentette, hogy *„megsemmisítette a Balaton-törvénynek azokat a kivételező rendelkezéseit, amelyek különféle indokokkal megengedték a parti harmincméteres védősáv beépítését”*.¹⁶⁴

A konfliktuszónában megjelenő ügyeket és szereplőket bemutató táblázaton jól látjuk, hogy az ebből a szempontból is kevésbé változatos. Ahogy az előbbi példák érzékeltették, kormányzati, kormánypárti és valamivel nagyobb mértékben ellenzéki politikai szereplők kaptak hangot e cikkekben. Az építkezések és a jogi szabályozás, engedélyeztetés témái mellett a megszólalásaik a tópart beépítésének kritikájáról, valamint a beruházások okozta feltételezett környezeti problémákról szóltak.

¹⁶⁴ <https://index.hu/belfold/2022/07/03/nem-eloszor-hasalt-el-a-balaton-torveny-az-alkotmanybirosagon/>

VII. A KÖRNYEZETI PROBLÉMÁK KONFLIKTUSZÓNÁJA



23. ábra A környezeti problémákkal foglalkozó cikkek a megjelenés éve és források szerint

A térségben zajló természetpusztítással, környezeti problémákkal – nem politikai konfliktusként – foglalkozó 42 cikk többsége inkább a rövid hírek műfajába tartozik. Észrevehetjük viszont az ábrán, hogy riportok mellett több interjú is készült a témáról, amit jól magyaráznak a táblázat adatai arról, hogy a konfliktuszóna leggyakoribb szereplői a természetvédelemről, természetkárosításról megszólaltatott *szakértők* voltak – mellettük még a (vízügyi) *hatóságok* véleményét közölte többször a média. Földrajzi szempontból a legtöbb (17 darab) ilyen témájú írás a *nádasokhoz* (26. táblázat) kötődött: ezek közül hetet 2019-ben, hatot pedig 2023-ban publikáltak a lapok. 2023-ban még egy másik eseményről adtak hírt többször (5 cikk) az elemzett újságok: a Balatonvilágos és Balatonakarattya között hosszú ideig égő szemétdörről.¹⁶⁵ Mint az alábbiakban látni fogjuk, a konfliktuszóna cikkeit egyrészt a természetkárosítás különféle eseteiről (a nádaspusztulás mellett fakivágásokról) szóló rövid hírek alkotják. Másrészt a cikkek között olyan összefoglaló, elemző írásokat is találtunk, melyek általában tárgyalták a balatoni nádasok vagy éppen a tó egészének természeti helyzetét.

Ahogy a 26. táblázat bemutatja, a tóparti nádasokkal foglalkozó 17 cikk többsége (12) azok pusztulását regionális, térségi problémaként mutatta be, amiről 2019-től kezdve mindegyik évben beszámolt a média. Az Index 2019 augusztusában videót¹⁶⁶ forgatott a témáról, amelyben az MTA kutató beszéltek arról, hogy az „*építkezések és a mesterséges vízszint sem*

¹⁶⁵ „Valami bűzlik a Balatonnál” – írta például az Index: <https://index.hu/belfold/2023/08/04/balaton-szemetgodor-tuz-tuzoltok-mezogazdasagi-fold-kornyezetvedelem/>

¹⁶⁶ https://index.hu/video/2019/08/02/balaton_nad_nadirtas_szabalyozas_viz_strand_epitkezes/

tesz jót a balatoni nádnak”. Novemberi hírük¹⁶⁷ a Balatoni Limnológiai Intézet tiltakozó közleményét idézte a nádasirtások ellen: „attól tartanak, hogy ha a turizmus és a településfejlesztés még nagyobb hangsúlyt kap, akkor a környezetvédelem túlságosan a háttérbe szorul majd, és a tó el fogja veszíteni a jelenlegi vonzerejét”.

| A környezeti problémák: ügyek és fontosabb megszólaló szereplők | Ügyek összesen: | ebből szereplők által említett ügyek: | | | | | | | | | | | | |
|---|-----------------|---------------------------------------|----------------------------|---------------------|--------------------------------|----------------------------------|------------------------------|----------------------------------|--------------|--|-------------------------|------------------------|------------------------|--------------|
| | | Helyi lakos | Olvasó, kommentelő, forrás | Szakértő, szakember | Állami önkormányzati szervezet | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Balatoni Limnológiai Intézet | Civil szervezet, helyi egyesület | Nemzeti Park | Rendőrség, polgárőrség, katasztrófavédelem | Kormányhivatal, hatóság | Kormánypárti politikus | Egyéb önkorm. szereplő | Polgármester |
| A konfliktuszónában megszólaló fontosabb szereplők: | | 4 | 5 | 16 | 4 | 7 | 3 | 4 | 3 | 3 | 11 | 3 | 2 | 7 |
| Környezeti problémák\Komplexitás, sokféleség | 3 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Környezeti\Tájkép, örökség | 3 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Környezeti\Természeti, környezeti probléma | 72 | 4 | 5 | 13 | 1 | 4 | 3 | 3 | 1 | 2 | 9 | 1 | 1 | 5 |
| Politikai\Kormányzati támogatások, közpénzek | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\Luxus, elit | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\„Üzleti körök” | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Beépítés | 4 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Egyeztetés, felmérés | 2 | 0 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Érdekek, konfliktusok | 6 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Helyi ellenállás, helyi érdek | 3 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Zsúfoltság, forgalom, zaj | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Építkezés, beruházás | 16 | 0 | 0 | 3 | 2 | 2 | 1 | 1 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Infrastruktúra | 2 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Ingatlanügyek | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Gazdasági\Ipari tevékenység, bányászat | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Engedélyezés, hatásvizsgálat | 8 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Jogi, igazgatási\Jogi szabályozás | 4 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Közrend, illegalitás, jogsértés | 9 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 4 |
| Jogi, igazgatási\Pereskedés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Szabálysértés, bírság | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |

25. táblázat Természeti problémák: megjelenő ügyek és megszólaló fontosabb szereplők

E probléma iránti érdeklődést egy balatonakali nádas kiirtása váltotta ki 2019-ben, amikor két¹⁶⁸ cikkben¹⁶⁹ is beszámolt arról az Index, hogy márciusban a település tópartján, a volt kempingnél „valaki természetvédelmi engedély nélkül 150 méter hosszan, 8-12 méter szélességben letarolt egy kiemelten védett nádasat.” A közelben építkező cég ekkor még tagadta, hogy köze van a természetpusztításhoz; négy év múlva, 2023 elején olvashattunk¹⁷⁰ az ügyben hozott ítéletről és az egyik alvállalkozója felelősségéről. Szintén 2019-ben a Magyar Narancs cikkében¹⁷¹ a Szántódon épülő Balaland mellett pusztuló nádas került szóba,

¹⁶⁷ https://index.hu/techtud/2019/11/07/bli_tiltakozas_nadirtas_balaton/

¹⁶⁸ https://index.hu/belfold/2019/03/04/balatonakali_nadirtas_termeszetvedelem/

¹⁶⁹ https://index.hu/belfold/2019/06/25/balatonakali_nadirtas_termeszetvedelem_itelet_visszatelepités/

¹⁷⁰ <https://telex.hu/belfold/2023/02/12/elso-fokon-felfuggesztett-bortont-kaptak-a-balatonakali-nadasirtok>

¹⁷¹ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/balaland-kaland-es-a-milliardok-ner-kozelben-meg-a-nadas-is-magatol-kipusztul-szantodnal-121703>

amelynek okairól a lap a vízügyi hatóság véleményét kérdezte: „a vízügyi igazgatóság válaszában elismerte, hogy a szántódi ingatlan előtti vízterületen valóban eltűnt a nádas jelentős része, azonban ez a jelenség a déli parton sem ismeretlen, merthogy több helyen pusztul, erodálódik a nádas, amelynek oka jelenleg nem ismert.”

2020 februárjában az Index¹⁷² a téma kapcsán legtöbbször megszólaltatott szakértő, Pomogyi Piroska, „a balatoni nádas-felméréseket több évtizede végző hidrobiológus” véleményt idézte, aki a Balatoni Szövetség egyik elnökségi ülésén beszélt arról, hogy négy év alatt megkétszereződött a kiirtott nádasok mennyisége. 2020 júniusában a lap már a Balatoni Fejlesztési Tanács ülése kapcsán állapította meg¹⁷³, hogy „az utóbbi pár évben 2,5 százalékkal csökkent a balatoni nádas területe.” 2023 augusztusában a Telex cikke¹⁷⁴ szerint a Balatoni Limnológiai Intézet Facebook-bejegyzése foglalkozott azzal, hogy vizsgálják a nádaspusztulások okait: „évtizedes távlatokban a 2023-as nádpusztulási esetek számossága szokatlan és meglepő még számukra is.”

| Környezeti problémák: terek és helyek | Terek összesen: | A part | A tó | Kerékpárút | Közüti infrastruktúra | Vasút | Kültérület, szántó, erdő | Nádas | Települési köztér | Üzem, telep, bánya | Sportpálya | Strand |
|---------------------------------------|--------------------|--------|------|------------|--------------------------|-------|-----------------------------|-------|-------------------|-----------------------|------------|--------|
| Helyek összesen: | 5 | 1 | 5 | 1 | 1 | 5 | 17 | 2 | 4 | 1 | 1 | |
| Balaton-régió | 15 | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 12 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Aszód | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Balatonakali | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonakarattya | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonaliga/világos | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonfűzfő | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonlelle | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonszárszó | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonszentgyörgy | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Csopak | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Káli-medence | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 3 | 0 | 0 |
| Keszthely | 3 | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Siófok | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Szántód | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Tihany | 3 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Zánka | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |

26. táblázat A környezeti problémák konfliktuszónájában megjelenő terek és helyek

A Magyar Narancs 2021-ben cikket¹⁷⁵ közölt – a Hírbalaton által publikált¹⁷⁶ alsóbélatelepi fotó által inspirálva – a nádaspusztulás egyik társadalmi okáról, az illegális bejárók és stégek problémájáról. A lap szintén Pomogyi Piroskát megszólaltatva mutatta be a tó körüli nádasok

¹⁷² https://index.hu/belfold/2020/02/05/balaton_nadas_pusztulas_nadirtas_pomogyi_piroska/

¹⁷³ https://index.hu/techtud/2020/06/09/folyamatosan_huzodik_vissza_a_balatoni_nad/

¹⁷⁴ <https://telex.hu/belfold/2023/09/07/balaton-nadas-pusztulas-vizsgalat>

¹⁷⁵ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/evtizetek-ota-tudjak-hogy-lopjak-a-tavat-egy-kis-magan-balaton-steggel-241476>

¹⁷⁶ <https://www.hirbalaton.hu/engedellyel-epult-uj-bejarosteg-vedett-nadasba-fonyodon-folytat-as-a-vizugy-valaszal/>

helyzetét, majd a vízügyi hatóság tervezett intézkedéseivel foglalkozott, amit az írás szerint különféle társadalmi érdekek hátráltatnak: *„De ha egyszer pontosan tudják, hol kellene bontani és mindez mennyibe kerülne, miért nem történik semmi? Egy egykori vízügyi asztaltudóst az mondta lapunknak: »Többször is nekifeszült már a vízügy a témának, de 'magasabb' érdekek miatt le kellett állnia. Mindenki tudja, hogy 'lopják' a Balatont, de sok száz parti magántelek lenne érintett a bontásban, és egyes tulajdonosok 'lobbiereje' rendre felülkerekedik«”.*

2022-ben jelent meg a Magyar Narancs „Vesztésre áll a Balaton a természetkárosítókkal szemben” című cikke¹⁷⁷, amely nem egyszerűen a nádasok pusztítását, hanem általában a part feltöltését tárgyalta, és a természetkárosítás esetei mellett egy pozitív példát is említett. Ez a – korábban említett – balatonboglári Jankovich-telep volt, ahol „az évszázados sétány térkövezése” szerencsére nem valósult meg. Az Index 2021-es írása is a tópart természeti környezetével foglalkozott, miközben egy olyan készthelyi tájépítészeti pályázatra érkezett terveket mutatott be¹⁷⁸, amelyek célja a part természetes állapothoz hasonló visszaállítása. Szintén a Balaton természeti helyzetét vizsgáló áttekintő jellegű cikkeket képviselte a Telex 2022-ben megjelent¹⁷⁹ „15 év alatt elpusztíthatjuk a Balatont, ha nagyon agyatlanul viselkedünk” című írása. Ennek témája elsősorban – a 2022-es aszály kapcsán – a tó vízfelülete volt, azonban a cikkben megszólaló Tóth Viktor, a Balatoni Limnológiai Kutatóintézet tudományos főmunkatársa a tó körüli „elavult vízelvezető és szennyvíztisztító rendszerekről,” valamint arról is beszélt, hogy *„az infrastruktúrát érintő hasznos nagyberuházásokra lenne szüksége a Balatonnak a gombamód szaporodó, vízközel, beton és üveg lakóparkok helyett.”*

Az elemzett cikkek között négy olyan írást találtunk, amelyek a térség ipari üzei kapcsán számoltak be környezeti problémákról – politikai vonatkozások nélkül. Ilyen volt 2023-ban a Magyar Narancs cikke¹⁸⁰, mely egy aszófői üzemből kifolyó szennyezésről adott hírt. Az Átlátszó 2019-ben és 2020-ban három alkalommal is foglalkozott a Balaton-felvidéki Nemzeti Park területén, Salföld mellett – „tájsebként”¹⁸¹ – működő homokbányával, mert lapjában, a Káli Híradóban *„a Káli Medence Környezetvédelmi Társaság arról írt, a nemzeti parkban működő Kvarc Homokbánya Kft. környezetvédelmi engedélye 2020-ban lejár, a társaság rekultivációs hajlandósága pedig nem túl meggyőző.”* A későbbi cikkből¹⁸² kiderült, hogy a vállalkozás közben *„kérte a környezetvédelmi működési engedély meghosszabbítását”.*

¹⁷⁷ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/vesztésre-all-a-balaton-a-termeszetkarositokkal-szemben-244835>

¹⁷⁸ <https://index.hu/kultur/2021/02/17/itt-van-balaton-parti-strandok-uj-generacioja/>

¹⁷⁹ <https://telex.hu/belfold/2022/08/16/aszaly-szarazsag-balaton>

¹⁸⁰ <https://magyarnarancs.hu/lokal/fokozottan-vedett-termeszetvedelmi-terulet-re-folyt-ki-a-cement-egy-aszofoi-betonuzembol-257244>

¹⁸¹ <https://atlatszo.hu/kozpenz/2019/08/01/tajseb-a-balaton-felvidek-sziveben-a-kormanyhivatal-titkolozik-a-kisorspusztai-banyarol/>

¹⁸² <https://atlatszo.hu/2020/06/06/hosszabbitana-a-balatonfelvideki-homokbanya-milliardos-karteritest-helyezett-kilatasba/>

Többször adott hírt a média a természet károsításáról közúti beruházások, elsősorban kerékpárutak kapcsán. Az Átlátszó 2020-ban például a Balaton körüli kerékpárút egyik déli parti szakaszának felújításáról számolt be¹⁸³, ahol – szakértőket is megkérdezve – arról írtak, hogy Balatonszárszón és Balatonlellén a munkák során fák károsultak. Ugyanebben az évben az Index¹⁸⁴ tudósított arról, hogy a kerékpárút építése közben Keszthely és Fenékpusztá között „a korábban még árnyas, zöld erdei szakaszon csúnyán letarolták a fákat.” 2021-ben a Telex¹⁸⁵ a „tihanyiak kedvenc fájának” kivágásáról közölt hírt a kerékpárút felújítása miatt. Egy hónappal később arról írt¹⁸⁶ a lap, hogy a korábban év fájának jelölt, kivágott nyárfa életkora jóval kevesebb volt, mint a laikus köztudat által feltételezett 250 év. 2021-ben Csopakon egy juharsort a vasútvillamosítás miatt vágtak ki a Telex¹⁸⁷ híre szerint. Még 2018-ban tudósított¹⁸⁸ arról az Index, hogy Balatonszentgyörgy mellett „óriási fairtás kezdődött”: az M76-os autót építése miatt 200 ezer négyzetméteren vágtak ki egy erdőt.

A 26. táblázat azt is jól illusztrálja, hogy a Balaton térségének több településéről a természetkárosítás egyedi eseteit is bemutatták a lapok egy-egy cikkben: például egy síófoki „fagyilkosságot”¹⁸⁹, egy balatonfűzfői védett erdő kivágását¹⁹⁰ egy sportpálya miatt, vagy fakivágásokat Keszthelyen.¹⁹¹ Érdekes esetről számolt be a Telex 2021 márciusában publikált „oknyomozó” cikke¹⁹², amely egyszerre mutatja a természet, a fák iránti érzékenység mértékét a kortárs társadalmakban, másrészt a hazai nyilvánosság viszonyát a balatoni beruházások iránt. A Telex újságírója egy közismert nagyvállalkozó tihanyi ingatlanán, a Balaton partján álló fák gyanúsán fehérre színeződésének okát derítette ki sikeresen: a fákat nem emberi, hanem természet eredetű kár érte, madárürülék borította be őket.

Helyi környezeti ügyek

Mint az elemzés elején, a konfliktuszónák tárgyalása során említettük, 11 olyan írást találtunk, amelyek a helyi környezeti konfliktusokat képviselik. Az alacsony esetszám miatt nem számszerűsítjük ezeket, inkább csak röviden bemutatjuk azokat. E cikkek többnyire olyan rövidebb írások voltak, amelyek a természetpusztítás előbbi esetei kapcsán a helyi

¹⁸³ <https://atlatszo.hu/kozpenz/2020/10/05/barbar-modszerekkel-csonkitjak-a-fakat-a-balatoni-bringakor-felujitasa-soran-vizsgalat-indul/>

¹⁸⁴ <https://index.hu/belfold/2020/05/08/kegyetlenul-irtjak-a-fakat-az-eddig-oserdonek-nevezett-bicikliutszakasz-mellett-keszthelynel/>

¹⁸⁵ <https://telex.hu/belfold/2021/10/06/tihany-250-eves-fa-kivagas-bringaut-szelesites-nif>

¹⁸⁶ <https://telex.hu/belfold/2021/11/05/tihany-nyarfa-bicikliut-fakivagas-nif-bfnp>

¹⁸⁷ <https://telex.hu/belfold/2021/05/13/csopak-juharsor-nif-fakivagas-vasut-mav>

¹⁸⁸ <https://index.hu/belfold/2018/06/16/200-ezer-negyzetmeteren-irtjak-ki-az-erdoket-az-m76-os-autout-miatt/>

¹⁸⁹ <https://magyarharsag.hu/kismagyarorszag/siofoki-fagyilkossagok-a-nyomravezetoi-dij-sem-buktatta-le-az-elkoveteket-260209>

¹⁹⁰ <https://magyarharsag.hu/villamharsag/kiirtottak-egy-balatoni-vedett-erdot-most-eltoroltek-a-penzbuntetesi-124906>

¹⁹¹ <https://index.hu/belfold/2018/06/28/termeszettvedelmi-eljaras-kozben-is-vagjak-a-fakat-keszthelyen/>

¹⁹² <https://telex.hu/belfold/2021/03/09/rejtelyes-feher-permet-borítja-meszarosek-tihanyi-kastelyanak-pusztulo-fait>

önkormányzat, leginkább a települési polgármesterek reakciójáról adtak hírt. Például a siófoki polgármester többször posztolt a Facebookon partmenti fák kipusztításáról, volt olyan, hogy jutalmat is felajánlott azoknak, akik „feldobják a fűzfák pusztítóit.”¹⁹³ Két cikk is foglalkozott 2023-ban azzal a balatonmárfürdői problémával, hogy a vízügyi hatóság munkatársai elkezdtek elbontani a Balatonba vezető illegális stégeket. Erről a témáról szintén a település polgármestere beszélt, aki az Indexnek¹⁹⁴ utalt a tervezett közösségi stégek helyzetére is. Az általunk elemzett lapok 2018 és 2020 között négy cikkben is foglalkoztak Balatonfűzfő helyi közéletével, többet között az önkormányzati testület feloszlása miatt. E cikkekben kerültek szóba helyi környezeti problémák: fakivágások ügye mellett a szomszédos településen működő hulladékkezelő okozta bűz elleni helyi tiltakozás.

A természet pártpolitikája

Az elemzett mintánkban 7 olyan cikket is találtunk, amelyeket az jellemez, hogy a környezetpolitika általános szempontjából kapcsolódnak a Balaton régiójához. Például a Magyar Narancs egyik publicisztikája¹⁹⁵ a kormány környezetpolitikáját, illetve annak hiányát bírálta, amely a szerző szerint ahhoz vezetett, hogy „állami intézmények, hivatalok asszisztálása mellett folyik a környezet- és természetkárosítás a tónál.” Ehhez hasonlóan bírálta a környezetvédelmi hatóságok tevékenységét egy tihanyi természetpusztítás esete miatt az LMP egyik sajtótájékoztatója. Több cikkben is olvashattunk civil szervezetek, kezdeményezések – mint a már említett a „Nagy Tavak Koalíció” – álláspontjáról, amelyek a Balaton környezeti helyzetével is foglalkoztak.

A környezeti reflexió

A Balaton környezeti problémáival foglalkozó cikkek sajátos csoportját képviselik azok, amelyekben a lapok a téma szakértőit, többnyire természettudósokat kérdeztek meg a tó természeti helyzetéről. A hasonló írások nélkülözték a téma – helyi vagy országos – politikai aspektusait, viszont szóba kerültek a Balaton környezeti állapotát befolyásoló társadalmi hatások. Jordán Ferenc, a Balatoni Limnológiai Kutatóintézet (volt) igazgatója két alkalommal is beszélt például a tópart beépítésének¹⁹⁶ problémájáról, valamint a tó környezetének túlszűfoltta¹⁹⁷ válásáról.

¹⁹³ https://index.hu/belfold/2019/03/27/siofok_fapusztulas_fakivagas_vandalizmus_balaton_rongalas/

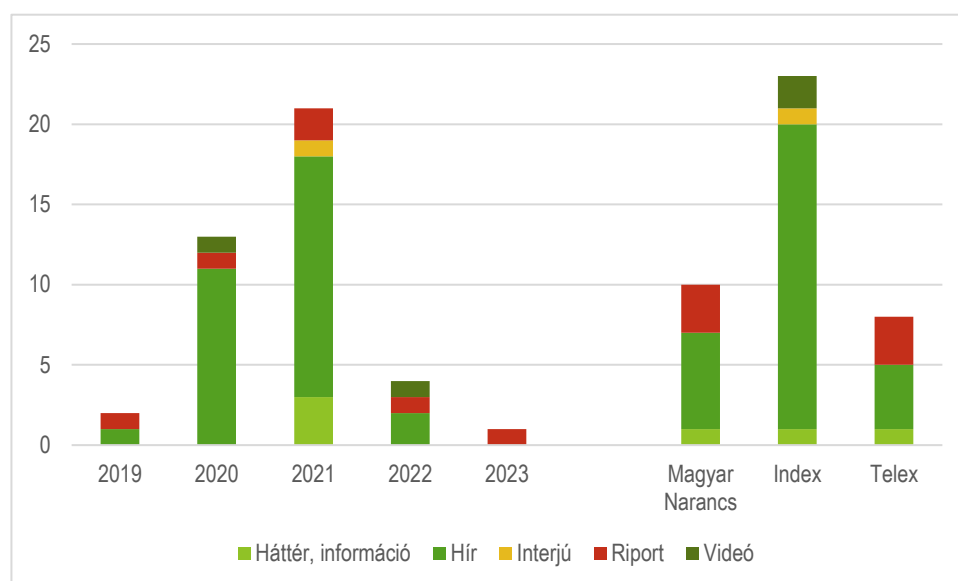
¹⁹⁴ <https://index.hu/belfold/2023/08/09/balaton-illegalis-stegek-elbontas-flex-vizugyi-szakemberek-onkormanyzatok-balatonmariafurdo-galacz-gyorgy/>

¹⁹⁵ <https://magyarnarancs.hu/publicisztika/leszoknak-fentrol-hogy-ne-tortenjen-semmi-es-kozben-ellopjak-a-balatont-244915>

¹⁹⁶ <https://atlatszo.hu/kornyezet/2022/05/16/egy-bombaeros-intezet-ki-tudna-allni-a-balatonert-de-most-a-politikai-iranyitja-a-tudomanyt-interju-jordan-ferencce/>

¹⁹⁷ <https://magyarnarancs.hu/lokal/egy-maroknyi-ember-erdeke-119911>

VIII. A TURIZMUS HELYI POLITIKÁJÁNAK KONFLIKTUSZÓNÁJA



24. ábra A turizmus helyi politikájával foglalkozó cikkek a megjelenés éve és források szerint

A vizsgált sajtóanyagban 41 olyan cikket találtunk, amelyek helyi turisztikai problémákkal, konfliktusokkal foglalkoznak – s értelemszerűen nem kapcsolódnak beruházásokhoz, a tér birtoklásához, ingatlanügyekhez. A 24. ábrán megfigyelhetjük, hogy ezek időbeli eloszlása meglehetősen hektikus, e konfliktuszóna írásainak felét (21) egyetlen évben, 2021-ben publikálták. A konfliktuszóna tereit és helyeit illusztráló 27. táblázaton azonnal észrevehetjük, hogy a zóna cikkeinek jelentős része három településhez kötődik – konkrétan három olyan helyi ügghöz, konfliktushoz, amelyek 2021-ben jelentek meg a nyilvánosságban. Az ábrán láthatjuk, a helyi turisztikai problémákról elsősorban híreket közöltek a lapok, azonban éppen e három lokális ügyről hat riportot is publikáltak.

Az Index, a Magyar Narancs és a Telex 2019 és 2023 között 11 cikkben tárgyalta a siófoki turizmus évtizedes, minden szezonban napirenden lévő problémáját, Siófok bulifővárossá válását és a Petőfi-sétány közrendjének ügyét. A Magyar Narancs 2019-es riportja¹⁹⁸ például „az »élhetetlen« Siófok »fertőjébe« merészkedett”. Ennek apropója a szerző szerint a téma politikai üggyé válása lett, mert a város ellenzéki polgármesterét lejártni próbáló lapok sorozatosan publikáltak Siófok „fertőjéről”, azaz a közrend és a bűnözés helyi problémáiról. A lap helyszíni riportja a rendőrség, helyi vállalkozók és a polgármester véleményét mutatta be a témáról, akik többek között arról beszéltek, hogy a helyi bűnügyi statisztikák nem igazolták vissza a sajtóban megjelenő morális pánikot a város éjszakai élete kapcsán.

2020-ban a Petőfi-sétányról szóló cikkek témája az volt, hogy az önkormányzat betiltotta a közterületi alkoholizálást. 2021-ben pedig több cikk foglalkozott azzal a hírrel, hogy a városnak

¹⁹⁸ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/tangas-fenekek-a-kirakatban-az-elhetetlen-siofok-fertojebe-mereszkedtunk-es-rajtunk-kivul-meg-tobb-ezren-122161>

– a Telex címe¹⁹⁹ cikke szerint – „*zűrös kínai cég szállít arcfelismerő rendszert a siófoki Petőfi sétány térfigyelő kameráira.*” A Siófok közbiztonságát érintő ügyekben a sajtó többször Lengyel Róbert polgármestert is megszólaltatta, akit 2022-ben már arról beszélt az Index egyik cikkében²⁰⁰, hogy a település nem vesz részt többet az „Aranypart őrzésében”. E probléma az állam és az önkormányzatok finanszírozása miatt elégedetlen ellenzéki vezetésű település konfliktusára is utalt. A rendőrség és a település hasonló konfliktusát sejtthettük az „Aranypart biztonsági főnökének”²⁰¹ rendőrségi előállításáról szóló 2021-ben megjelent hírek mögött.

| A turizmus helyi politikája: terek és helyek | Helyek összesen: | Bolt, üzletház | Település | Települési köztér | Fesztivál | Sportpálya | Strand |
|--|------------------|----------------|-----------|-------------------|-----------|------------|--------|
| Terek összesen: | | 7 | 6 | 14 | 11 | 1 | 1 |
| Balaton-régió | 3 | 0 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Badacsonytomaj | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonakali | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Balatonakarattya | 7 | 7 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonaliga/világos | 1 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Balatonberény | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonboglár | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Balatonfenyves | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Balatonlelle | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Siófok | 12 | 0 | 1 | 11 | 0 | 0 | 0 |
| Szigliget | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Tihany | 1 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Zamárdi | 11 | 0 | 1 | 0 | 10 | 0 | 0 |

27. táblázat A turizmus helyi politikájának konfliktuszónájában megjelenő terek és

A helyi turisztikai konfliktusok másik helyszíne Zamárdi volt, ahonnan a lapok a Balaton Sound fesztivál miatt tartott helyi népszavazás kapcsán tudósítottak 2021-ben több alkalommal. Az év februárjában a Telex közölt részletes riportot²⁰² az ügyről, amelyben megjelent a városból a fesztiválokat kivezetni szándékozó polgármester állaspontja, nyilatkoztak a szervezők, akik az esemény helyi gazdasági hasznáról, hírnevéről beszéltek, s megszólaltak helyi vállalkozók is, akik árnyalták ezt problémát: „*Régen kijöttek a bulizók a boltokba vízért, napszemüvegért, most már nincs ilyen forgalom*” – mondta el egyikük. A Telex helyi „forrása” pedig így értelmezte a fesztivál körül kialakult helyi ellentétet: „*a politikus mindig a helyi, a kistelepüléseken eleve idősödő és mindent leszavazó lakosság kegyeiért hajt. Annak mindenki örül, ha van út, közbiztonság és virág a parkban, de ha a város ehhez bármilyen idegenforgalmi, vagy főleg ipari tevékenységgel teremtené meg az alapokat, azt úgyis*

¹⁹⁹ <https://telex.hu/belfold/2021/06/09/siofok-petofi-setany-arcfelismero-rendszer-terfigyelo-kamera-dr-lengyel-robert>

²⁰⁰ <https://index.hu/belfold/2022/02/10/siofok-petofi-setany-aranypart-kozbiztonsag-balaton/>

²⁰¹ <https://index.hu/belfold/2021/08/19/siofok-aranypart-setany-polgarmester-fegyverek-kabitoszer/>

²⁰² <https://telex.hu/gazdasag/2021/02/26/24-hu-zamardi-szakitana-a-fesztivalokkal>

leszavazzák, mert valaki mindig kiáll és elmondja, hogy az bűdös, környezetszennyező, zajos, vagy valami hasonló.” Ugyanezen hírportál következő évben publikált riportjában²⁰³ pedig a szervezők és a polgármester mellett – már nemcsak a Balaton Sound, hanem a Strand Fesztivál kapcsán is – leginkább helyi lakosok szólaltak meg, akik a fesztiválturizmus hatásairól, a zajterhelésről, a tömegről és a közbiztonságról is beszéltek: *„A fesztiválokkal kapcsolatban kritikus helyi lakos, Kelemen Pongrác azt mondta, volt olyan, hogy a zárt kertjéből loptak ki a székeket, és már az is előfordult, hogy drogos bulizókat talált a házában. Ő a Soundot ezekkel a szavakkal írta le: »A Sound olyan, mint egy tank, ami mindenkin keresztülmegy.«”*

A konfliktuszónában nagyobb mértékben megjelenő harmadik helyi ügy azt példázhatja, hogy a bulvár hírek és a népszerű, szórakoztató kultúra világa hogyan okozhat egy lokális turisztikai konfliktust. 2020-21-ben a vizsgált lapok 7 cikke foglalkozott a részben Balatonakarattyan élő népszerű televíziós személyiség, Ördög Nóra és férje által birtokolt helyi kisbolt, azaz voltaképpen kávézójának ügyével, az üzlet által generált forgalom miatt kialakult helyi ellenállással. Az Index egyik cikkében²⁰⁴ a probléma lokális politikai vonatkozásaira is utalt: *„a dühös lakók Instagram-oldalukon kéri Ördögéktől a probléma megoldását, miután már az önkormányzattól is segítséget kértek.”* A lapban egy nyaralótulajdonos is megszólalt, aggódalmait a zánkai csendes utcák nyugalma megzavaró kerékpárosokkal szemben hangoztatott érvekre emlékeztettek: *„Legtöbbünk gyerekkora óta itt nyaral, generációk nőttek fel itt békésen, az utcán biciklizve, tollasozva. A gyerekek egyedül mentek a kisboltba kalácsért, tejért vagy épp szűnyogriasztóért, ha kellett. Most ott tartunk, hogy a gyerekek egyedül az üveggyűjtőig sem tudnak elmenni, mert percenként autók száguldoznak 30 helyett 60-al, vagy épp sehova sem nézve parkolnak ki-be az autók.”* A témáról szóló cikkekben a kávézóba tartó forgalom okozta helyi kellemetlenségekről szóló hasonló érvek ismétlődtek, miközben a népszerű tulajdonos is többször megszólalt az ügyben, ezt a témát például egy szórakoztatóipari munkájáról szóló interjúja is érintette, és a helyiek türelmét, megértését kérte.

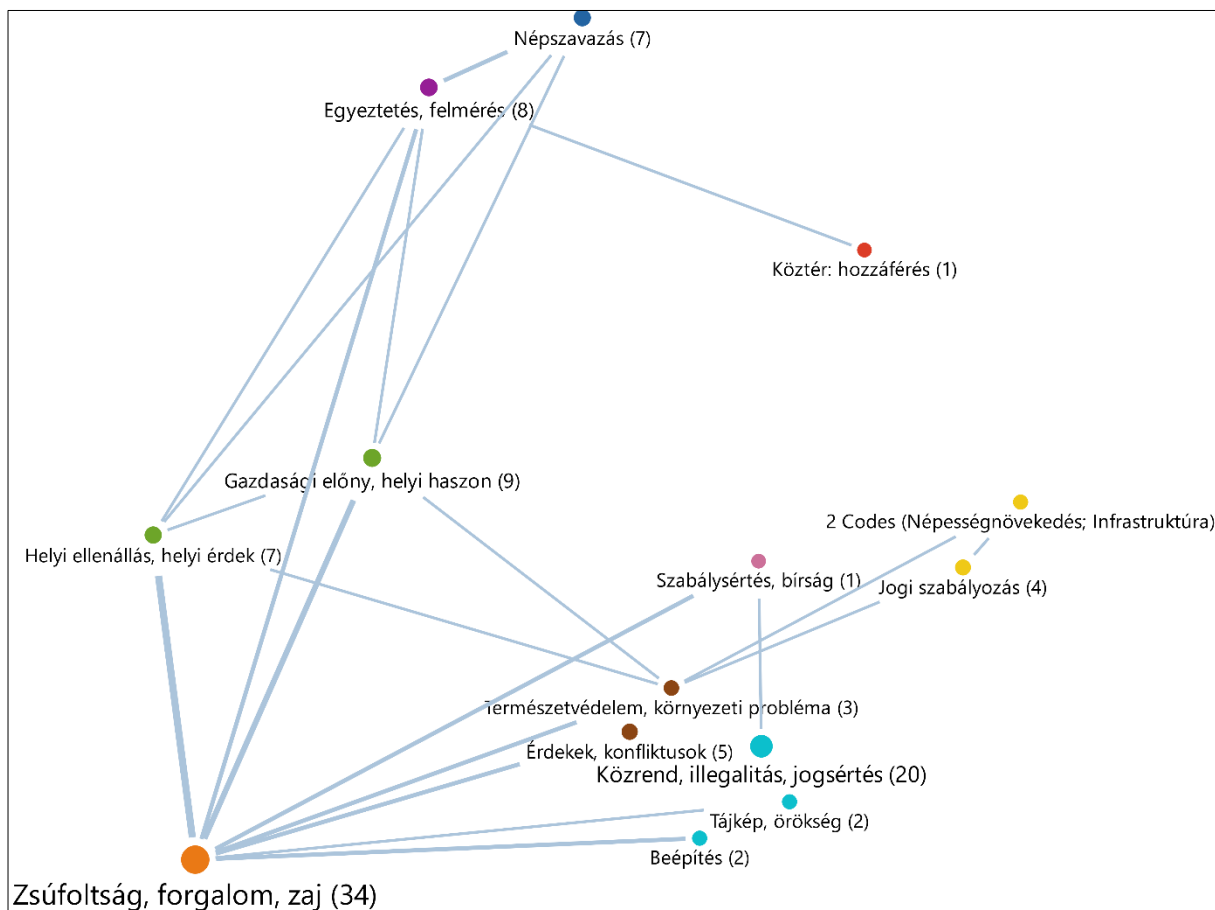
A lokális problémát okozó kávézó később új, központi fekvésű helyre költözött a településen belül, de még előtte, 2021 februárjában a Telex ennek az ügynek is helyszíni riportot²⁰⁵ szentelt, amely több helyi véleményét is ismertetette; egyikük kitért a helyi forgalomcsillapítás alternatív módjára is: *„»Sokan a bolttól idáig is autóval jöttek, miközben ez egy bicikliút is. De voltak itt eldobálva rollerek is« – ezeket állítólag épp Ördög Nóráék kezdeményezésére vetették be, de az autósforgalom csökkentése helyett inkább a káoszt növelte”.* Ugyanő a hely iránti népszerűség mértékére is utalt: *„Volt, hogy elgurultak az utcáig, a fickó kiszállt a kocsiból,*

²⁰³ <https://telex.hu/szorakozas/2022/06/29/zamardi-balaton-sound-strand-fesztival-2022>

²⁰⁴ <https://velvet.hu/gumicukor/2020/08/12/kiborította-a-helyi-lakosokat-ordog-noraek-balatoni-kisboltja/>

²⁰⁵ <https://telex.hu/belfold/2021/02/22/a-celebfitisizmus-sodorja-odebb-ordog-nora-kisboltjat>

a barátnője megvárta, míg elmegy a kilátóig. Jött vissza, hogy ködös, de azért kérte a barátnőjét, szálljon már ki, ha egyszer Szegedről jöttek ideig ezért a boltért meg a posztolt kilátóért.” A riport említette a helyi önkormányzat szerepét is az ügyben: „Hogy az önkormányzathoz mennyi jutott el a kifogásokból, (...) a legutóbbi önkormányzati meghallgatásokon a jegyzőkönyv szerint nem volt téma a bolt ügye. A megállni tilos táblák mindenesetre kikerültek a forgalom csökkentésére.”



25. ábra A turizmus helyi politikai konfliktuszónájának problématérképe

Mint látjuk a 27. táblázaton, a turizmus lokális hatásai regionális léptékben is felmerültek. Két cikk ezek közül a koronavírus-járvány miatt elrendelt lezárásokról szólt, azt mutatták be 2020-ban, hogy a tóparti települések hogyan reagáltak arra a helyzetre, hogy „tömegesen indultak meg a nyaralótulajdonosok a Balatonra.”²⁰⁶ Ugyanakkor ilyen témájú írások adott települések eseteiről is születtek, például Balatonfenyvesről vagy Balatonlelléről és Balatonboglárról, ahol „százával kell(ett) elküldeni a lezárt balatoni strandokról a szabályszegőket.”²⁰⁷ Szintén regionális témájú volt az Index 2020 őszén közzétett híre, amely Schmidt Jenő, a Települési Önkormányzatok Országos Szövetségnek elnökének véleménye

²⁰⁶ <https://magyararancs.hu/lokal/tomegesen-indultak-meg-a-nyaralotulajdonosok-a-balatonra-127939>

²⁰⁷ <https://magyararancs.hu/kismagyarorszag/balatoni-strandok-polgarorseg-128758>

| A turizmus helyi politikája: problémák, ügyek és megszólaló szereplők | Ügyek összesen: | ebből szereplők által említett ügyek: | | | | | | | | | | | | | | | |
|---|-----------------|---------------------------------------|-------------|-------------------|------------------|----------------------------------|-----------------------------|-------------------|----------------------------------|-----------|------------------------------|------------------------|-----------|--------|-------------------|-------------------------|--------------|
| | | Átlagember, hozzászóló | Helyi lakos | Nyaralótulajdonos | Turista, fürdőző | Beruházó, vállalkozó, tulajdonos | Egyéb helyi vállalkozó, cég | Fesztiválszervező | Civil szervezet, helyi egyesület | Rendőrség | Ellenzéki politikai szereplő | Egyéb önkorm. szereplő | Főépítész | Jegyző | Önkorm. általában | Önkormányzati képviselő | Polgármester |
| A konfliktuszónához tartozó cikkekben megszólaló szereplők: | | 1 | 13 | 2 | 1 | 6 | 8 | 9 | 1 | 5 | 1 | 1 | 1 | 1 | 2 | 1 | 27 |
| Környezeti\Tájkép, örökség | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Környezeti\Természetvédelem, környezeti probléma | 3 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\Helyi politikai viszonyok, ellentétek | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Politikai\Népszavazás | 7 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Társadalmi\Bebírók/nyaralók és őslakosok | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Társadalmi\Beépítés | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Társadalmi\Egyeztetés, felmérés | 8 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 5 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 2 |
| Társadalmi\Érdekek, konfliktusok | 5 | 0 | 3 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Helyi ellenállás, helyi érdek | 7 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Társadalmi\Köztér: hozzáférés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Népességnövekedés | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Társadalmi\Zsúfoltság, forgalom, zaj | 34 | 0 | 5 | 2 | 0 | 3 | 3 | 1 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 10 |
| Gazdasági\Gazdasági előny, helyi haszon | 9 | 0 | 3 | 0 | 0 | 1 | 0 | 2 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 |
| Gazdasági\Infrastruktúra | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Ingatlanügyek | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |
| Gazdasági\Üzemeltetés, szolgáltatás | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Jogi, igazgatási\Engedélyezés, hatásvizsgálat | 2 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Jogi szabályozás | 4 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 2 | 0 | 0 |
| Jogi, igazgatási\Közrend, illegalitás, jogsértés | 20 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 4 | 1 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 10 |
| Jogi, igazgatási\Szabálysértés, bírság | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 1 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 | 0 |

28. táblázat A turizmus helyi politikai konfliktuszónájában felmerülő ügyek és megszólaló szereplők

alapján röviden arról számolt be, hogy a járvány lecsengése után a térség népessége növekedni fog, és ez a települések infrastruktúráját, például az ivóvízszükséglet biztosítását is érinteni fogja.

E konfliktuszóna olyan cikkeket is tartalmazott, amelyek egy-egy alkalommal foglalkoztak adott településeken a turizmus hatásai miatt kialakult lokális érdekkülönbségekkel, konfliktusokkal. 2021-ben olvashattunk például arról, hogy a Balatonakalihoz tartozó Fövenyesen „gokartok zaja megy a nyaralók agyára.”²⁰⁸ Balatonberényről pedig 2021 nyarának közepén jelent meg az a hír²⁰⁹, amely a turizmus korai történetének helyi érdekellentéteit idézte: a faluban a pihenni szándékozó nyaralóvendégek érdekében megszüntették a hajnali harangszót.

²⁰⁸ <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/gokartok-zaja-megy-a-nyaralok-agyara-fovenyesen-243015>

²⁰⁹ <https://magyarnarancs.hu/belpol/mindent-a-turistakert-elmarad-a-hajnali-harangszo-240195>

Az előbbi esetek jól érzékeltették, amit a zóna problématerképe (25. ábra) és a 28. táblázat is jól visszaigazol, hogy a turizmus helyi politikájával foglalkozó cikkek kulcsproblémáját a zsúfoltság, tömegesség, a forgalom és a zaj jelentette. Erről a térség polgármesterei és a cikkekben megszólaló helyi lakosok egyaránt beszéltek. Többször felmerült, elsősorban a turizmus e hatásával szembeni helyi ellenállás, míg a turizmus gazdasági szereplői, itt elsősorban a zamárdi fesztivál szervezői, a helyi haszonról és a helyi lakossággal való egyeztetés témáiról beszéltek. A konfliktuszónában látott néhány eset bemutatása során a lapokban előkerült a helyi érdekellentétek, nyaralók és turisták különbsége is. A közrend témája a siófoki buliturizmus problémája miatt jelent meg a cikkek között.

Turisztikai konfliktusok

Az elemzett lapokban 5 darab olyan turisztikai konfliktusról szóló cikket találtunk, amelyeknek nem voltak (helyi) politikai vonatkozásaik. Mint az elemzés elején említettük, ezek a vízfelület használatával kapcsolatos balatoni ügyekről számoltak be. Az Index például több cikket is közölt a kikötők zsúfoltságáról, és a kishajók kikötőkön kívüli, sokszor szabálytalan, a forgalmat akadályozó vesztegléséről. A Magyar Narancs²¹⁰ az MTI nyomán 2023 februárjában Lombár Gábort idézte, aki a Balatoni Szövetség elnökeként mondta el, hogy ennek kapcsán jogszabálmódosítást kezdeménynek, mert *„a veszteglő hajók használói a parti infrastruktúrát terhelik szemetekkel, időnként a nádat is károsítják, és a higiéniájuk biztosítása is problémás lehet. Sokan a drága kikötői díjakat akarják így kikerülni, de a hajózás nem szociális kérdés”*.

A turisztikai reflexió

A Balaton közéleti problémáival foglalkozó cikkek összegyűjtése során meglepő volt, hogy a több mint öt év alatt publikált 565 között mindössze két olyan írást találtunk a négy országos közéleti lapban, amelyek a Balaton közügyeire elsősorban társadalomtudományos szempontból reflektáltak. A turisztikai régióról, a szélesebb nyilvánosságban megjelenő társadalmi közbeszéd e hiányával valamennyire összekapcsolható Kardos Gábor 2023 májusában, az Indexen megjelent²¹¹ publicisztikája, amely éppen a Balaton turisztikai fejlesztése mögötti koncepció hiányáról, a „piacra bízott a régiófejlesztésről” szólt, valamint arról, hogy a Balaton turisztikai arculatát szerinte még mindig a Kádár-kori „nyaraló tömegturizmus” nosztalgiaja befolyásolja. Az Index 2022-ben pedig a Veol interjút szemlészte,²¹² amelyben Oláh Miklós, a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kft. Társadalomtudományi Kutatócsoportjának vezetője a turisztikai régió társadalmi és területpolitikai ellentmondásairól beszélt.

²¹⁰ <https://magyarnarancs.hu/belpol/asztalra-csapott-a-balatoni-szovetseg-a-hajok-miatt-256595>

²¹¹ <https://index.hu/velemeney/2023/05/30/balaton-polgarosodas-retro-kadar-kor-riviera/>

²¹² <https://index.hu/belfold/2022/10/03/balaton-fejleszt-es-tarsadalom-olah-miklos/>

A Balatoni Mozaik című műsor elemzése

Bevezető

A kutatási beszámoló jelen fejezetében médiaelemzés segítségével a Keszthelyi Televízió Balatoni Mozaik című műsorát elemezzük. Keszthely városa a Dunántúlon, Zala vármegyében fekszik, a keszthelyi járás központjának számít. A Balaton kiemelt szegletében található, a tó partjának második, Zala vármegyének pedig a harmadik legnagyobb települése. A régió szempontjából fontos kulturális, oktatási és gazdasági központ. Lakosságszámát tekintve közel 20 ezer fő él ezen a 76 négyzetkilométernyi területen. A város kedvező fekvése és vasúti, légi, közúti megközelíthetősége miatt kedvenc üdülőhely a turisták számára. Számos látnivaló fogadja az ide érkezőket, például a Festetics-örökség látnivalói, a különféle múzeumok, emlékhelyek és látogatóközpontok örökségei.

A városi élet híreiről számot adó Keszthelyi Televízió az 1980-as években indult, Zala megyében elsőként kezdte meg az adások sugározását. Kábelhálózaton több mint 6 ezer lakásban érhető el, de az utóbbi idők fejlesztésének és a digitális adássugárzásnak köszönhetően a televízió a Nyugat-balatoni térség meghatározó szereplőjévé vált. Műsorait 24 órában sugározza, melyből 12 óra szerkesztett adásmenetet és a fennmaradó időben pedig képűságot tartalmaz. A városiban zajló eseményeket, kulturális programokat, az itt élőket érintő kérdéseket dolgozzák fel a szerkesztett műsorok. A televízió szerkesztősége saját bevallása szerint szoros kapcsolatot ápol más médiumokkal (különösen a közmédiával és az országos kereskedelmi televíziókkal). Öndefiníciójuk szerint *„a szerkesztőség számára legfontosabb a pártatlan, sokoldalú helyi hír és információszolgáltatás, a vélemények széleskörű bemutatása. Műsoraik fórumot teremtenek közügyekben, és lehetőséget biztosítanak az eltérő vélemények, vitatott kérdések bemutatására is.”*²¹³ Éppen ezért kutatásunkban kíváncsiak voltunk, hogy hogyan mutatja be a településen és a térségben felmerülő problémákat a helyi televízió. Az elemzés terepül a *Balatoni Mozaik* című műsort és az abban fellelhető polgármesterekkel készült interjúkat választottuk. Az elemzést 2023.12.29 és 2014.01.04 közötti időintervallumban végeztük. A kutatás során összesen 12 település polgármesterével készült (39 darab) interjút vizsgáltuk, elkészítettük ezek tartalmi leírását és kódolását. Ez a beszámoló a műsorok tartalmi leírásokat foglalja össze, valamint igyekszik rávilágítani azokra a törésvonalakra, amelyek a Balaton-parti helyi társadalmakat jellemzik, és amelyek az önkormányzat működésére, tevékenységére, valamint a települések lakosságára is hatással vannak. A médiaelemzés során kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a térségben megvalósuló beruházások kapcsán kialakulnak-e konfliktusok, és

²¹³ Keszthelyi Televízió: <https://onkormanyzat.keszthely.hu/ki-kicsoda/keszthelyi-televizio-szolgáltato-nonprofit-kft/>

amennyiben igen, ezeket milyen módon mutatja be városi televízió. Ugyancsak kiemelten vizsgáltuk, melyek azok a témák, amelyek valamilyen okból nem kapnak helyet a műsorban.

A műsorról

A Balatoni Mozaik című műsor a Keszthelyi Televízió magazinműsora, mely keddenként a Híradó után²¹⁴ látható. A magazinműsort Kalapos István vezeti, aki a környék polgármestereivel folytat beszélgetéseket az adott település helyzetéről és jövőbeni terveiről. A műsorban az alábbi települések vezetői mutatkoztak be: Alsópáhok, Balatonederics, Balatonfenyves, Balatongyörök, Bókaháza, Gyenesdiás, Karmacs, Keszthely, Sármellék, Várvolgy, Vonyarcvashegy és Zalakaros. A műsor szerkezeti felépítése állandónak tekinthető: a műsor első részében a műsorvezető a 2022-es országgyűlési választások eredményét ismerteti az adott településre vonatkozóan, majd ezzel kapcsolatban kérdezi interjúalanyát. Ezt követően egy rövid bejátszás erejéig a néző megismerheti a településen az adott évben megvalósult fejlesztéseket. Ezekről a település polgármestere hosszasan kifejti a véleményét, majd kitér a jövőbeni fejlesztési tervekre és pályázatokra. A műsort kulturális ajánló zárja. A műsor elemzése kapcsán kirajzolódtak bizonyos témák, melyeket a kutatásban alkalmazott kódokkal láttunk el. Ezek alapján a legtöbb interjúban a természet, a gazdaság, a környezetvédelem, a szabadidős aktivitás, az infrastruktúra területet szerepelt kiemelt helyen, de különböző politikai témák is jelen voltak.

Helyi politikai ügyek megjelenése a műsorban

Az interjúk elején a helyi ügyek lokális és országos vonatkozásairól volt szó. Az országgyűlési választások tapasztalatainak megbeszélése ebben a tekintetben egyszerre tekinthető lokális vonatkozású diskurzusnak (hiszen a településeket érintő országgyűlési képviselő személyéről esett szó), valamint országos vonatkozásúnak is, hiszen az országgyűlési választások a pártpolitika részét képezik. Ezen téma kapcsán az interjúalanyok egyhangúan, pozitívan nyilatkoztak. Alsópáhok polgármestere például nagyon büszke arra, hogy Nagy Bálint vidéki emberként került be a kormányba és államtitkárként folytatja ott a munkásságát. Balatongyörök vezetője térségi polgármesterként bizakodó, elmondta, hogy az államtitkárral korábban jó viszonyt ápoltak, közös asztaltársaságba tartoztak. Az államtitkár megválasztása óta többször beszéltek, ezeken a találkozókön Nagy Bálint tanácsokat is adott a térségi polgármestereknek és ígéretet tett arra, hogy szeptemberben közös fórumon vesznek részt.

²¹⁴ Az elemzéshez megtekintett adások a Keszthely-i Televízió online elérhető archívumából érhetők el a következő webcímen: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik>

Alsópáhok polgármestere a szavazáson való magas részvétel okáról így nyilatkozott: „A 74% feletti részvétel annak is köszönhető, hogy a lakosság érezte a vidékfejlesztési eredményeket.”

²¹⁵ Hozzá hasonlóan Balatonfenyves polgármestere is elégedett a választások eredményével. A településvezetők optimisták az új térségi országgyűlési képviselő személyével kapcsolatban, abban bíznak, hogy a pozíció sikeres megszerzése a térség, régió infrastrukturális fejlesztésére is hatással lesz. Az országgyűlési választásokkal kapcsolatban nem jelentek meg konfliktusok, problémahelyzetek a városi televízióban.

Egy konkrét esetben került elő csak utalás arra, hogy a helyi politikai viszonyok kiéleződtek. Balatonederics önkormányzata²¹⁶ az anyagi nehézségek mellett politikai válsággal is kénytelen volt a 2022-es évben szembenézni. A településen időközi választást kellett kiírni, mert a korábbi képviselőtestület a belső viszályok miatt feloszlatta magát. A konfliktus oka a Covid-járvány miatt bevezetett különleges jogrendre vezethető vissza, erre hivatkozva a település vezetője saját hatáskörben, egyeztetés nélkül dönthetett kérdésekben, anélkül, hogy a képviselőtestületet összehívta volna szavazásra. A konfliktus a feloszlátásig fajult és a költségvetést is csak a polgármester lemondását követően tudták elfogadni. Az, hogy a település lakosságának mi volt a véleménye minderről, volt-e közmeghallgatás vagy lakossági fórum ebben a tárgyban, az adásból nem derült ki. ²¹⁷

Beruházások és infrastrukturális fejlesztések

A műsor szerkezetét tekintve a beszélgetések következő részét a településen megvalósult fejlesztések adták. A helyi polgármesterek igyekeztek hangsúlyozni az infrastrukturális beruházások megvalósulásának „mennységét”. A beruházások többsége a Magyar Falu elnevezésű kormányzati program segítségével valósult meg. Ebben a témakörben is viszonylag kevés konfliktus rajzolódott ki a beszélgetésekből. Egy-két településen (például Balatonfenyvesen és Keszthelyen) a helyi lakosság és politikai szervezetek szót emeltek bizonyos beruházások kapcsán. A balatonfenyvesi eset szorosan kapcsolódik a kvalitatív kutatásunk egyik központi konfliktusszínteréhez, a közterekhez való hozzáférés problémaköréhez. A polgármester, Lombár Gábor a műsorban elmondta, hogy az önkormányzat egy 3000 négyzetméternyi vízparti területet vásárolt meg, hogy majd

²¹⁵ 2022.05.24. Alsópáhok: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balaton-mozaik-2022-05-24>

²¹⁶ 2022.06.07. Balatonederics: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balaton-mozaik-2022-06-07>

²¹⁷ A Magyar Narancs beszámolója szerint a képviselőtestület a polgármester stílusával és a falu költségvetésének átláthatatlanságával volt elégedetlen. A testület különösen nehezményezte, hogy a korábban függetlenként indult (és később a Fidesz által támogatott) polgármester alig hívta őket össze. A rendkívüli ülésen, melyen a képviselő-testület számon szeretne kérni a polgármester intézkedéseit, a beszámoló szerint tettelegességre is sor került. Magyar Narancs: Balatonedericsen nem kérnek a fideszes polgármester egyszemélyi uralmából: <https://magyarnarancs.hu/kis-magyarorszag/balatonedericsen-nem-kernek-a-fideszes-polgarmester-egyszemelyi-uralmabol-239571>

szabadstrandként üzemeltethessék. A konfliktusforrást ebben az esetben a terület földrajzi elhelyezkedése jelentette. A polgármester szerint ugyanis a vásárlás ellenzői (akiket nem nevezett meg) úgy érvelnek, hogy *„Ez egy eldugott strand. Az, hogy autóval nem közelíthető meg, az szerintem nem gond, nem kell mindenkinek autóval a strandra mennie.”*²¹⁹

Az infrastruktúrával kapcsolatos másik probléma a településen a Dél-Balatoni Vasútfejlesztési Projekt miatt alakult ki. A konfliktus azonban ebben az esetben nem a lakosság vagy egyéb politikai csoportok között zajlott, hanem a helyi településvezető és a kormány, valamint a kivitelező között jött létre érdekellentét. A projekt kifogásolt része a megújuló vasútállomás épületének helyreállítása volt. A polgármester az eredeti állapot visszaállítását szerette volna elérni, amit sem a beruházó, sem a kormány képviselője nem támogatott. Ennek a konfliktusnak a részletes bemutatására nem került sor a műsorban, az ellenérzések mellett a polgármester igyekezett pozitívan hozzáállni a megvalósuló fejlesztéshez: *„szerettem volna, ha az esztétikát tekintve a háború előtti állapotok köszöntek volna vissza, de erre nem volt mód. Úgy gondolom, hogy enélkül is egy nagyszerű dolog fog történni Fenyvessel, mert egy modern, 21. századi vasútállomás fogadja majd az ide érkezőket és az itt lakókat.”*²²⁰

A következő konfliktusforrás a tér birtoklásával kapcsolatos, ez több települést is érintett. A polgármesterek (például Balatongyörök, Vonyarcvashegy, Gyenesdiás esetében) arról számoltak be, hogy a Balatonban több olyan horgásztég is épült, amelyek nem felelnek meg a biztonságtechnikai feltételeknek, közveszélyesek, ráadásul illegálisan telepítették oda őket. Ezeket a stégeket térségi összefogással igyekeznek eltávolítani, ha a tulajdonosuk nem működik együtt az önkormányzattal. A települések vezetői az összefogás és a települések egységes fellépésének fontosságát hangsúlyozták a kérdés kapcsán. Gyenesdiás polgármestere például arról számolt be, hogy együttműködnek a Vízügyi Igazgatóság munkatársaival is, akikkel közösen eltávolítják az illegális műtárgyakat. *„A beavatkozásra a nádasok védelme érdekében is szükség van”*²²¹ – érvelt Gál Lajos.

Természetvédelmi, környezeti problémák

A konfliktuszónák egy igen érdekes részét képezték a természetvédelemmel, környezeti problémákkal foglalkozó diskurzusok. Ezek legtöbbször nem önállóan jelentek meg, hanem az infrastrukturális beruházásokhoz kapcsolódóan kerültek elő a beszélgetésben. A Balaton körüli természetvédelmi terület kiemelt fontosságú a helyi lakosság és a településvezetők számára. Éppen ezért mindig nagy visszhangot kelt, ha egy-egy beruházás megvalósítása fakivágással jár.

²¹⁹ 2023.05.02. Balatonfenyves: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2023-05-02>

²²⁰ 2023.05.02. Balatonfenyves: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2023-05-02>

²²¹ 2022.04.12. Gyenesdiás: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2022-04-12>

Így volt ez Keszthely esetében is, ahol a városvezetést több kritika is érte amiatt, hogy a Helikon-park megújítása és a vasútállomás környékének fejlesztése során a kivitelező több fát is kivágott. A 24.hu²²² információ szerint Keszthely egymilliárdos támogatást nyert el az Európai Unió fejlesztési program keretében. Ezt az összeget a városvezetés a Helikon Park fejlesztésére fordította, amely azonban kiváltotta a helyiek egy részének ellenérzését is. A Zöld város projekt Keszthely történelmi városmagját öleli fel a Festetics-kastély parkjától egészen a Balaton-parti vasútvonalig. Érinti a város főterét, több belvárosi területet és a település legnagyobb zöldterületét, a Helikon parkot is. Ezen a helyen az önkormányzat korábban a növényzet „teljes megújítására” tett ígéretet, és a zöldfelület állítólagos bővítése mellett tanösvényt, futópályát, játszótereket, sportpályákat is kialakít. A hozzáférhető engedélyes tervek szerint emellett egy pavilont is felhúznak majd, amely télen ugyan zárva lesz, de nyáron büfét és szociális blokkot működtetnének benne. A Kisvárosunkért Érdekvédelmi Egyesület (KÉVE)²²³ azért bírálta a városvezetést, mert szerintük településvezető nem rendelkezett a fakivágáshoz szükséges engedélyekkel. Az egyesület ezért feljelentést is tett, melynek következtében a kormányhivatal felügyeleti eljárást kezdeményezett a Polgármesteri Hivatallal szemben. Habár a Keszthelyi Televízió Balatoni Mozaik műsorában nem jelentek meg ezek a kérdések a Helikon Park megújításával kapcsolatban, a közösségi médiában Dr. Tóth Gergely Keszthely civil polgármesterjelöltjének hivatalos Facebook oldalán található a parkkal kapcsolatos bejegyzések, amelyek arról árulkodnak, hogy a Park készültségi állapota és a kivitelező személye miatt éles konfliktusok voltak a helyi társadalom különböző csoportjai között.

A polgármester véleményét az ügyről a városi televízió így mutatta be²²⁴: *„Ezeket a szálakat Budapestről mozgatják. Onnan rendelik meg ezeket a felvételeket, hogy mondják el, hogy itt milyen rossz dolgok történnek. Szigorú engedélyezési eljárása van a fakivágásoknak. Nem lesznek olyan nagy építkezések, amelyekhez fákat kell kivágni. Az a terv, amit megfellebbeztek, alapvetően egy sétányt mutat be. Van, ahol parkoló készül persze, de ez a MÁV területen, vasút mellett. Itt célszerű. Ezek egyike se jár olyan nagy fakivágásokkal. A focipályát övező fasor állapota nagyon szomorú, de ezt majd eldönti a szakértő. Semmiképp sem szeretnék olyat, hogy az egész fasort kivágják. A focipálya nagyobb része hozzá lesz kapcsolva a strandhoz, ez is zöld felület néhány kiszolgáló épülettel. A kisebb része még csak engedélyeztetve sincs.”* A magazinműsor további részeiben²²⁵ a polgármester a Helikon-park építésének aktuális szakaszairól számolt be, továbbra is hangsúlyozva, hogy csak a szükséges fákat vágják ki, valamint nem építenek lakóparkot oda. Az építkezés ugyanakkor a

²²² 24.hu: Zöld város Keszthelyen: <https://24.hu/belfold/2023/05/07/fakivagas-helikon-park-keszthely/>

²²³ A KÉVE tölti be a városban az ellenzéki szerepet, egy önkormányzati modellként definiálják önmagukat, akiket az összes demokratikus ellenzéki párt támogat.

²²⁴ 2023.05.23. Keszthely: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2023-05-23>

²²⁵ 2023.07.18. Keszthely: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2023-07-18>

kivitelező lassú munkája miatt csúszott, ezért is érték bírálatok a településvezetőt: „A kivitelező le van maradva az ütemtervtől, a szerződést nem tudjuk felbontani, még van lehetőség a befejezésre. A munka elakadásának egyik oka, hogy az aszfaltbontás során kiderült, hogy vörös salak van alatta és veszélyes hulladéknak minősül. Ez nem kevés pénz és idő is. A növényzet fog elsősorban megújulni, ez egy zöld projekt. Mi is aggódunk a határidő miatt, ősszel be kell fejezniük.” Az utolsó adásban²²⁶ a polgármester a park késedelmes elkészültéről beszélt, valamint arról, hogy kötbér igényrel léptek fel a kivitelezővel szemben. Ebben a konfliktusban a helyi lakosok csak az említés szintjén jelennek meg, a városvezető az országos politikai szintjén értelmezte a történéseket, azt sugalmazta, hogy a kritikák inkább politikai pártoktól érkeznek, s nem a helyi civil lakosságtól. Igyekezett azt hangsúlyozni, hogy a park megújítása és a közterek fejlesztése a lakosság érdekét és kényelmét szolgálják, a kivágott fák pedig a biztonságot.

Ingyatlanpiaci változások

A térségi ingatlanpiac változásait és az ebből eredő esetleges konfliktusokat a műsorban csak érintőlegesen tárgyalták. Az ingatlanok felvásárlása ebben a kontextusban inkább pozitívan jelenik meg, több polgármester is arról számolt be, hogy a kormány családpolitikájának, a CSOK-nak, valamint a kedvezményes ÁFA igénybevételének köszönhetően egyre több kisgyermekes pár választja az adott települést lakóhelyéül. Alsópáhok polgármestere ennek kapcsán megemlítette, hogy a település felső része (Felsőpáhok) például teljesen megtelt, éppen ezért Alsópáhokon az önkormányzat új telkeket vásárolt meg és értékesít tovább az újonnan beköltözők számára.²²⁷ Bókaháza polgármestere kiemelte, hogy a falusi CSOK hatására megnövekedett gyermekszám miatt új köztéri játszótér megépítését kellett kezdeményezni.²²⁸ Balatonfenyvesen a fiatal lakosság számának növekedése új minibölcsőde létrehozását tette lehetővé, valamint a településen állandósult az óvodai gyermeklétszám is. A település polgármestere kiemelte a háttérben meghízódó kormányzati családpolitikai intézkedéseket, azonban megjegyezte, hogy ezen intézkedések ellenére nehéz rávenni a fiatalokat a gyermekvállalásra²²⁹. Sármelléken is érződik a CSOK hatása a polgármester szerint, ugyanis annyi fiatal települt le, hogy az önkormányzat településrendezési tervét módosítani kellett és új utcát kellett megnyitni számukra. Mindemellett e kormányzati intézkedések hatására egyes települések népességszáma megnőtt, ami hosszútávon pozitív változásokat hozhat a demográfiai folyamatokban. Egy fél mondat erejéig hangzik el csupán,

²²⁶ 2023.11.14. Keszthely: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balaton-mozaik-2023-11-14>

²²⁷ 2023.12.05. Alsópáhok: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balaton-mozaik-2023-12-05>

²²⁸ 2022.06.14. Bókaháza: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balaton-mozaik-2022-06-14>

²²⁹ 2023.05.02. Balatonfenyves: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balaton-mozaik-2023-05-02>

hogy az újonnan beköltözők új igényeket is támasztanak a település és annak vezetősége felé, amelyet a polgármestereknek nyomon kell követni, bővíteni kell az infrastruktúrát. Balatongyörök polgármestere a 2023-as költségvetés tervezésével összefüggésben kiemelte, hogy a település adórendeleteit a gazdasági nehézségek miatt felül kellett vizsgálni. A polgármester szerint sokan befektetési célból vásárolnak területet a Balaton-parti településeken, aminek hatására a telkek nagy részénél a lakosság kicserélődik, és az új lakókkal új igények is megjelennek. Mindez annyiban érinti a település költségvetését, hogy a régi lakosoknak kedvezményeket nyújt a település az adók tekintetében, míg az újonnan betelepülőket arra ösztönzik, hogy vegyenek részt a helyi költségvetésben és adózásban. A beszélgetésekben nem jelentek meg az ingatlanvásárlásokkal kapcsolatos, az országos médiumokban gyakran tárgyalt nagy befektetők, kormányközeli vállalkozók nevei, cégei. A települések polgármesterei a betelepülés kapcsán inkább a bölcsődei, óvodai létszám növelését és a férőhelyek biztosítását találták problematikusnak, valamint az egyes vízparthoz közeli lakóparkok esetén felmerültek az infrastrukturális ellátottság miatti konfliktusok (a lakóparkok építésénél nem vették figyelembe a település infrastrukturális ellátottságát, éppen ezért előfordul, hogy alacsony a víznyomás egyes lakóparkokban.) Balatonfenyves polgármestere, Lombár Gábor az ukrajnai háború kapcsán megjegyezte,²³⁰ hogy bár nem érkeznek onnan tanköteles menekültek, azonban az ő oktatásukat is meg kell oldania a településnek, Sármelléken a zalavári iskola bezárása okozott létszámproblémákat a helyi oktatási intézményekben, ugyanis a bezárt intézményekből sokan jöttek át a település iskolájába. Vonyarcvashegyen az új bölcsőde építése mellé az önkormányzat kénytelen volt üres telket vásárolni, hogy a gyermeküket autóval bölcsődébe hozó szülők normális körülmények között tudjanak parkolni. Gyenesdiás polgármestere arról számolt be, hogy a településen az oktatási intézmények 100%-os kapacitással működnek, mely a CSOK hatására növekvő gyermekszámnak köszönhető.

Balatongyörök polgármestere egy fél mondat erejéig kitért az illegális építkezésekre. A környék településrendezési tervének országos szabályozása ugyanis meglepte a Balaton-parti települések vezetőit, akik hosszú egyeztetésekbe kezdtek a főépítésszel, hogy harmonizálni tudják a települések tervét.

A HírBalaton információi²³¹ szerint a korábbi partvonalra és vízparti területekre új szabályozás lépett érvénybe. Az új szabályozást 2018-ban vezették be. 2021-ig 180 önkormányzatnak kellett összhangba hoznia a saját településrendezési tervét az új törvénnyel. A 2018-as szabályozás meghatározza a vízparti beépíthetőséget, a legálisan működtethető csónakkikötők számát, kimondja a kempingek védelmét. Ugyanakkor elhangzott

²³⁰ 2022.05.10. Balatonfenyves: <https://tvkeshely.hu/magazinok/balaton-mozaik-2022-05-10>

²³¹ HírBalaton: Az új Balaton-törvényről: <https://www.hirbalaton.hu/az-uj-balaton-torvenyrol-a-part-mindenkie-ezert-a-megkozelithetosege-kozerdek/>

az a terv is, hogy a jövőben a Balaton-parti települések vízpart felőli arcukat nem a helyi településképi rendelet, hanem egy országos szintű jogszabály szabályozná. Elhangzott az is, hogy tervezik a pár éve megszűnt balatoni főépítési státusz újbóli megteremtését. Ehhez kapcsolódva mondta el Lombár Gábor a Hírbalatonnak²³², hogy az egyeztetések elindultak a Miniszterelnökséggel: *„Bizakodó vagyok, mert mind a Miniszterelnökségtől, mind a Lechner Tudásközpontból felkészült jó szakemberekkel tárgyalhattunk, akik teljesen azonos véleményen vannak a helyeikkel és a Balaton-szeretőikkel, hogy minden eddiginél hatékonyabban meg kell védeni a tavat a beépítésektől, nádirtóktól, természetkárosítóktól.”*

A polgármester a Keszthelyi Televízió adásában mindehhez hozzátette: *„Sok az illegális építkezés a településen, gyakran előfordul, hogy a szőlőtermesztésre szánt birtokon medencés villa kerül megépítésre.”* Egy másik adásban az is elhangzott, hogy a településrendezési terv miatt államtitkári találkozót és egyeztetést kértek a Balaton-parti települések, mert a tervben előfordulnak olyan változtatások, amelyet ők maguk sem értenek. Ehhez kapcsolódva hozzátette: elég sok illegális stég épült a tó körül, melyeket el fogják bontani a térségi összefogás nevében.²³³

A gazdaság konfliktusai

A gazdasági vonatkozású beszélgetések mindegyike a település jelenlegi költségvetési helyzetét taglalta, főképp regionális szempontok érvényesültek bennük. Szó esett arról, hogy a település vezetése milyen kihívásokkal szembesült a költségvetés tervezése során, milyen forrásokból gazdálkodhat, mennyi bevétellel rendelkezik stb. Az önkormányzat helyzetét érintő gazdasági változások tekintetében a koronavírus és a háború okozta nehézségek kerültek szóba. Több település is beszámolt arról, hogy forrásátcsoportosításra volt szükség a kiadások fedezése érdekében. Ebből a lakosság annyit érzékelt, hogy bizonyos programokat nem tartottak meg, vagy a középületekben a hőfokot szabályozták. Alsópáhok polgármestere például úgy fogalmazott, hogy *„a települést érzékenyen érintették a költségvetésre nehezedő terhek, az adóelvonások, a csökkenő bevételek és az átcsoportosítások. Önerős pályázatokra nincs módunk pályázni, csak a Magyar Falu program által finanszírozott pályázatokon indulunk.”* Balatongyörök polgármestere az adók elvonásáról így vélekedett: *„Az idegenforgalmi adó nagy veszteséget jelent a Balaton-parti településeknek.”* Gyenesdiás polgármestere pedig azt hangsúlyozta, hogy a 2023-as költségvetés tervezésénél 50 millió forint értékben pótigényt nyújtottak be a kormány felé, hogy kiadásait fedezni tudják.

²³² Hírbalaton: Készülőben a Balaton új vízparti terve.: <https://www.hirbalaton.hu/keszuloben-a-balaton-uj-partvonal-szabalyozasi-terve/>

²³³ Balatongyörök: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2022-07-19>; Balatongyörök: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2023-03-21>; Balatongyörök: <https://tvkeszthely.hu/magazinok/balatoni-mozaik-2023-11-21>

Mindegyik polgármester kiemelte ugyanakkor, hogy a korábbi infrastrukturális fejlesztések most térülnek meg igazán, hiszen a napelemek, a közvilágítás és a fűtésekszerűsítés csökkenti az önkormányzat terheit.

A válság következtében bekövetkezett adóelvonások miatt több település is inflációkövető emelést vezetett be az általa biztosított szolgáltatások esetében, így például a közétkeztetésben és a strandüzemeltetésben. Gyenesdiáson 10%-kal drágultak meg a strandbelépők árai, Balatonfenyvesen az összes adónemben változás történt, Alsópáhokon az idegenforgalmi adót és a közétkeztetés díját emelte az önkormányzat. A műsorban az áremelés negatív visszhangjáról nem esett szó, a polgármesterek szerint a lakók elfogadták ezeket a kényszerű lépéseket. Gyenesdiás polgármestere, Gál Lajos szerint *„összességében a vendégek nem panaszkodtak.”*

A települések mindennapi életét is befolyásoló gazdasági nehézségeket a polgármesterek igyekeztek általános problémaként tárgyalni, a politikai vezetés felelőssége az adók elvonása kapcsán alig kerül említésre. A szűkös gazdasági helyzetben legnagyobb kihívást a pályázati források korlátozott létszáma jelenti, ám ezen kérdés tárgyalása során sem fogalmazódtak meg ellenvélemények, inkább a bizakodó hangnem dominált: *„Bízunk benne, hogy a következő európai uniós fejlesztési ciklusban még több forráshoz jutunk majd”* – vélekedtek a polgármesterek.

A szabadidős aktivitás témaköre

A Balatoni Mozaik interjút mindig aktuális programajánló zárta. A programok sokszínűségére a településvezetők különösen büszkék, gyakran hangoztatták a határon túl átnyúló, testvértelepülések között megvalósuló kulturális programkínálatot. A helyi közösség aktivitását kihasználva gyakran szerveznek egy-egy szezonra jellemző összejöveteleket, például szüreti bált vagy felvonulást. A települések kulturális élete a közösség összetartó erejét hivatott bemutatni, mely a polgármesterek szerint példaértékű. Érdeemes megemlíteni ennek kapcsán a balatoni strandokon megvalósuló szabadidős tevékenységet, melyhez az önkormányzatok strandfejlesztésekkel járulnak hozzá, hogy kiszolgálják a helyi lakosokat, valamint azt a rengeteg turistát, akik a nyáron a településekre látogatnak. A műsorban adta volna magát a lehetőség, hogy a helyi társadalom és az ide látogatók közti interakciókról, is szó essen, ám ez a témakör nem jelent meg az adásban.

Tematikai vakfoltok a Balatoni Mozaikban

A műsorban számos olyan, a térséggel kapcsolatos konfliktuszóna nem került elő, amelyet az országos médiumok nagyobb terjedelemben tárgyaltak. Nem esett szó a Balaton körüli lakóparkok építéséről, a természetkárosítás és a betelepülés mértékéről. A helyi politikai viszonyok sem kerülnek az egyes települések kapcsán elő, nem hangzik el például arról semmilyen információ, hogy a testületi üléseken a képviselők hogyan képesek együttműködni, milyen problémák miatt vannak közöttük konfliktusok, hogyan képzeli el közösen a település jövőjét stb. A települések mikrotársadalmának életéről és az ott élőket érintő helyi konfliktusokról is viszonylag kevés információra tehetünk szert (egy-két kivétellel, pl. Keszthely). Ennek egyik legfőbb oka a műsor formátuma és a műsorvezető kommunikátori szerepdefiníciója: sokszor nem is kérdés formájában fogalmazza meg mondandóját, inkább állítások hangzanak el a részéről, amelyeket többnyire a településvezető igenlő válasza követ. Sok kérdésfelvetés így elsikkad, amelyek nélkül csak nehezen értelmezhető az adott téma relevanciája kisebb települések esetében inkább a kulturális programok bemutatása a hangsúlyos, míg a nagyobb települések esetében már inkább megjelennek olyan kérdések, amelyek összekapcsolódnak településfejlesztési koncepciók megvalósulásával.

Összegzés

A Balatoni Mozaik megtekintése során igyekeztünk minden elhangzott releváns információt rögzíteni. Leírtuk a településeken megvalósuló és megvalósítandó fejlesztéseket, beszámoltunk az év közben jelentkező akadályokról, valamint a települések kulturális lehetőségeiről. Összességében az elemzés azt mutatja, hogy a Balatoni Mozaik műsorából – s ez a lokális-regionális médiumok egy részére ugyanígy elmondható – hiányozik az a szándék, hogy a kiválasztott településen zajló társadalmi-politikai történetekről, az esetleges konfliktusokról, érdekellentétekről, a jövővel kapcsolatos eltérő elképzelésekről a nézők tudomást szerezhessenek. Ezt a tényfeltáró, a lokális nyilvánosság szempontjából fontos tevékenységet a konkrét műsorban az újságíró kommunikátor-szerepfelfogása is megnehezíti, amely nem független a nyilvánosság egész rendszerének átalakulásától: az újságíró sok esetben nem tart távolságot interjúalanyaitól, személyes, a téma szempontjából irreleváns dolgokat is beemel némely beszélgetésbe. Sokszor vet fel olyan témákat, amelyeket csak pozitív kontextusban tárgyalnak, kérdései sokkal inkább hatnak kijelentéseknek mintsem valódi kérdéseknek. A műsor elemzése során úgy tűnik, hogy nem az önkormányzati televízió a megfelelő terepe annak, hogy az egyes településekkel kapcsolatos problémaforrások megjelenjenek és vitát generáljanak, esetleg lehetőséget biztosítsanak az érvek és ellenérvek ütköztetésének.

A kutatási eredmények rövid összefoglalása

Az előbb bemutatott három, különböző médiaelemzési módszereket alkalmazó kutatás mindegyike során azt vizsgáltuk, hogy mi az, ami a nyilvánosság különböző szintjein a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet 2016 után elkezdődött fejlesztéséből, illetve annak társadalmi következményeiből „látható” volt? Feladatunk egy problématérkép elkészítése volt, amelynek segítségével a Balaton-térség mikrotársadalmában fennálló és nyilvánosságra került törésvonalak és konfliktuszónák bemutathatók. A kutatás módszertanát úgy alakítottuk ki, hogy figyelembe vegye a nyilvánosság szerkezetének az utóbbi időszakban végbement átalakulását, amelyet médiapolitikai szinten centralizációnak, a médiatechnológiák vonatkozásában pedig decentralizációnak nevezünk.

Elsőként bemutatott kvantitatív elemzésünk a Hírbalaton térségi hírportál teljes archívumán szövegbányászati módszerrel végzett kutatásunk eredményét ismertette. Ez a kvantitatív elemzés a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet mediális jelenlétével kapcsolatos tendenciákat érzékeltette, felrajzolta a problématérkép alapszerkezetét. A szövegbányászati módszereket használó elemzés legfontosabb eredménye, hogy visszaigazolta azt a kiinduló elképzelésünket, miszerint a gazdaságban megjelenő források felhasználása körüli kérdések jelenthetik a térségbeli társadalmi konfliktusok egyik fő forrását. A pénzügyekkel, pályázatokkal, beruházásokkal kapcsolatos híradások teszik ki a teljes korpusz felét; a gazdasággal kapcsolatos témákra szűrt mintában pedig az ingatlanok árának növekedése, fejlesztésük kapcsolódó anomáliák, szabályozási kérdések jelentek meg leggyakrabban.

A következő részben bemutatott részletes kvalitatív tartalomelemzés már a nyilvánosság egy szűkebb területére fókuszált. Négy országos internetes közéleti lap (Az Átlátszó, az Index, a Magyar Narancs és a Telex) 2018 és 2023 között megjelent, balatoni helyi közéleti problémákkal és konfliktusokkal foglalkozó, összesen 565 cikkét vizsgáltuk. A kvalitatív kutatás alkalmas arra, hogy az előző kvantitatív vizsgálat során bemutatott térképen belül részletesebben is elemezze a jellegzetes konfliktuszónákat, ezek megjelenési formáit, kapcsolódási rendszereit. Ennek érdekében a kvalitatív tartalomelemzés vizsgálta egyrészt a híradások műfajait, a bennük használt forrásokat, a cikkek témáinak társadalmi területekhez való kapcsolatát, a megjelenő helyi konfliktusok típusait; másrészt a megszólaló társadalmi szereplők és a szóba kerülő társadalmi, politikai, környezeti és jogi (rész)problémák, valamint a megjelenő helyek és települési terek gyakoriságát.

Az elemzés során a cikkek társadalmi területekhez való tematikus kapcsolata, valamint a bennük megjelenő társadalmi konfliktusok kombinálása révén nyolc darab konfliktuszónát azonosítottuk:

- a tér gazdasága konfliktuszónája: főleg az ingatlanok privatizációjával, ingatlanpiaci folyamatokkal, (a zártkertek kapcsán) érdekellentétekkel is foglalkozó gazdasági cikkeket tartalmaz;

- a tér helyi politikájának konfliktuszónája: olyan írásokat foglal magában, amelyek a balatoni terek birtoklásának, szabályozásának, hozzáféréseinek helyi politikai ügyeiről, konfliktusairól szólnak;
- a tér országos politikájának konfliktuszónája: a cikkek itt azt mutatják be, hogy az előző témák miképpen helyeződtek pártpolitikai keretbe;
- a beruházások gazdaságának konfliktuszónája: olyan gazdasági híreket tartalmaz e témáról, amelyek nem rendelkeznek helyi vagy országos közéleti relevanciával;
- a beruházások helyi politikájának konfliktuszónája: itt található a legtöbb cikk, az elemzés során ezt tárgyaljuk a legrészletesebben, s az elemzés során a benne lévő szereplők ellentétei alapján a helyi konfliktusok különféle típusait is bemutatjuk, valamint elemezzük a Club Aliga ügyéről szóló sajtóbeszámolókat is;
- a beruházások országos politikájának konfliktuszónája: az ide sorolható médiamegjelenések a beruházások pártpolitikai vonatkozásaival foglalkoznak;
- a környezeti ügyek konfliktuszónája: olyan, a Balaton térségét érintő környezeti problémákat foglal magában, amelyek többnyire nem rendelkeznek helyi vagy pártpolitikai vonatkozásokkal;
- a turizmus helyi politikájának konfliktuszónája: a településeken belül kialakult turisztikai érdekellentéteket, konfliktusokat tárgyaló cikkeket tartalmaz.

E konfliktuszónák részletes elemzése során azt állapítottuk meg, hogy a konfliktusoknak helyet adó települések társadalmi, azok esetleges törésvonalai csak rövid utalások formájában kerültek elő a sajtóban. Hasonló megállapítás érvényes az általunk elemzett cikkek, a balatoni lokális konfliktusok főszereplőire: a településeket vezető polgármesterek és a helyi civil szervezetek is teljesen elnagyoltan jelentek meg a sajtóbeszámolóokban. Az elemzés feltűnő érdekessége volt, hogy négy országos közéleti lap közel hat év alatt született, több mint félezer publikációja között csak két olyan írást találtunk, amelyek a Balaton közügyeire elsősorban társadalomtudományos szempontból reflektáltak. Ez rámutat arra is, hogy az országos közéleti sajtóból nemcsak a lokális közélet, nyilvánosság és a helyi társadalom bemutatásának szándéka vagy képessége hiányzik, hanem a Balaton üdülőövezetének társadalmi problémáiról szóló nyilvános közbeszéd is.

Kutatási beszámolónk harmadik részében éppen ezért egy olyan balatoni lokális médium műsorát is vizsgáltuk meg, amelynek témáját jelentős részben a tóparti településeket vezető polgármesterekkel készült interjúk jelentik. A Keszthelyi Televízió Balatoni Mozaik című műsorában közölt, a térség polgármestereivel készített interjúk kvalitatív elemzésének tanulsága az, hogy egy lokális, önkormányzati tulajdonú televízió nem feltétlenül megfelelő eszköze a helyi problémák bemutatásának és megvitatásának, hiszen a műsor témái legtöbbször csak pozitív kontextusban tárgyalták a helyi közéletet.